

THEODORI JANSSONII
A B
ALMELOVEEN M. D.
DE VITIS
STEPHANORUM,

Celebrium Typographorum
DISSERTATIO EPISTOLICA,

In qua

De STEPHANORUM stirpe, indefessis laboribus, varia fortuna atque libris, quos orbi erudito eorundem officinae emendatissimè impressos unquam exhibuerunt, subjecto illorum INDICE accuratius agitur: atque obiter multa scitu jucunda adsparguntur.

subjecta est H. STEPHANI Querimonia Artis Typographicae. Eiusdem Epistola de statu suae Typographiae.

ad Virum Clarissimum

JOAN. GEORG. GRAEVIUM.

AMSTELÆDAMI,

Apud JANSSONIO-WAASBERGIOS. 1683.

FABIUS lib. XII. c. 6.

Non differendum est tyrocinium in Senectute.
nam quotidie metus crescit, majusque fit sen-
per, quod ausuri sumus: & dum deliberamus
quando incipiendum sit, incipere jam serum est.
Quare fructum studiorum viridem, & adhuc dum
cem promi decet, dum & venia & spes est, & par-
tus favor, & audere non dedecet; & si quid de
operi, supplet aetas: & si qua sunt dicta j-
veniliter, pro indole accipiuntur.

THEODORUM JANSSONIUM

AB ALMELOVEEN,

*Medicum eruditissimum,*Nuper Discipulum gratissimum,
nunc Amicum candidum,

STEPHANORUM vitas describentem.

D*um Stephanum Genus & Proavos & Fata
recenses,**Festa Typos Proavum Teque corona manet.**Fata Typis Stephanum fuerint infensa, nitorque
Noxius. Heu paucis Plutus Apollo pares.***V***VIVITUR INGENIO, virtutis maxima laus est.**Conjugium dispar copia mensque facit.**Divide sic Proavum felicia fata Typorum**Cautus ab indoctis praemia rara viris.**Emitet ille Nepos, praeloque Typoque lucrosis,**Arte tua, studiis nomen opesque roga.**Vivere sic solitus sapiens, haec vita Deorum est,**Qui sapit aeternum vivere dignus erit.**Litera Pieridum Medicinae dextera jungat.**Musarum pater est Phaebus & artis amor.*

JACOBUS VALLAN.

M. D. Prax. & Instit.

Med. Prof. h. t. Rect.

Dabam. Ultraject.

a. d. x. Kal. Maj.

c1o 1661. III.

ROBERTUS STEPHANUS

ROBERTUM cernis STEPHANUM quem Gallicus orbis
Miratur. primus Chalcographum Stephanus:
Qui pius et doctus procudit Scripta piorum
Sorbona hinc non vult impia ferre virum

VIRO CLARISSIMO
 JOANNI GEORGIO
 GRAEVIO

Politices, Historiarum & Eloquentiae
 Doctori in Academia

TRAJECTINA BATAVORUM

THEODORUS JANSSONIUS
 AB ALMELOVEEN.

S. P. D.

 A Epe & multum hoc mecum cogitavi, Virorum Celeberrime, bonine an mali plus attulerit hominibus & civitatibus, imo rebus publicis ac regnis arstypographica, ac nitidissime & citissime excudendorum librorum nobile illud artificium. Multa sunt, si bene perpendas, ab utraque parte commoda, multa & incommoda, quae omnia justâ trutinâ si ponderentur, comperiemus commodorum numerum longe praevallere: quae si quis cognoscere desiderat, adire poterit illos auctores, qui hujus artis inventionem, & laudem, & commoda literis demandarunt. Quae ego ea propter sciens volens praetereo. Multum tamen differre crediderim, quinam hanc praestantissimam exercent artem; siquidem, ut Venusini vatis tempore in artem Poëticam, sic hoc nostro in Typo-

A

gra-

graphicam docti & indocti passim involarunt ; quæ evenit , ut quorundam Auctorum scripta ita sint de foedata, atque ab illis , qui Typographorum mendemendandis præfuerunt, adeo male habita , ut vix minime eam, quam præ se ferunt, curam referant. Quæ sola causa fuit , quare quo tempore studiorum meorum cursum summa cura cum dirigeres, sæpius sine me monueris, ut nullorum Typographorum magis quam ALDINORUM , PLANTINIANORUM , & maxime STEPHANORUM fiderem editionibus , quod me vel puerum edocuerat jam olim Vir Clarissimus & in hisce literis eruditissimus Jacobus Tollius , qui meorum Studiorum elementa primo formavit diligentissime , & fundamenta jecit fidelissime, id quod sæpius grata mente recordor. Quo idem quoque me admonuisse Nobilissimum Nicolaum Heinsium , ad quem aditum Tu primus mihi fecisti læto animo frequens reputo. Quibus excitatus simul & incitatus, omnem, quam potui, oblatam captam tenuique occasionem, & egi cum Viris Doctissimis de præstantia *Typographi Stephani* , cujus infantiam si ita loqui liceat, & labores impensius, quam aliorum ullius, cognoscere mecum , plures desiderare curam intelligerem ; nunquam deinceps prætermisi , qui omnia diligentissime, quantum saltem in me fuit, quæ de STEPHANEO genere sese obtulerunt, semper tam è Graecorum quam è Latinorum scriptorum prologis, præfationibus, conquiescerim atque annotaverim , postea usui meo inservitura.

Cumque igitur per ferias * (*excitatur enim otio vigor , & omnis tristitia , quæ continuatione pertinacis studii adducitur , feriarum hilaritate discutitur*) hæc hyemales, dum alii indulgent Genio, Bacchanalibus

* Senec. præf. lib. I. Controv.

ludis, confabulationibus, & nescio quibus non voluptatibus, & inutilibus exercitiis, per omnium humaniorum literarum partes liberius, animum oblectandi gratia, divagari licuerit; Bibliothecam, & curtam meam supellectilem festinanter dubius, quid potissimum eligerem, pervolvi, & incidi praeter alios in Scaevolam Sammarthanum, Gallorum doctrinâ illustriam ἐλογιον γράφων satis accuratum amplumque, qui *Stephanorum*, à Roberto incipiens, hisce honorificis profecto verbis meminit. (a) *Inter eos, qui de re literaria bene meriti sunt ROBERTI STEPHANI Parisiensis Typographi solertissimi, splendidissimi que magna cum primis, nec ullo ævo interitura laus fuit.* Quod elogium aliorum simul ac meo desiderio ut satisfacerem, me incendit, imo coëgit, rem paullo altius repetere, atque diligentius perpendere. Hanc industriam, hunc laborem, Doctissime Vir, Tibi (Cui eum consecratum, & apud homines, tamquam monumentum pietatis in Te meae extare volo) minime displiciturum spero. Nam *id à me (ut (b) Censorini nunc ore loquar) vel docendi studio, vel ostentandi voto non fieri, praedico, ne in me, ut vetus adagium est, jure dicatur, Sus Minervam.* Cum vero tuo collatu scirem, me plura didicisse, ne beneficiis tuis viderer ingratus, nostrorum veterum sanctissimorum hominum exempla sum secutus. Illi enim, quod alimenta, patriam, lucem, se denique ipsos deorum dono habebant, omnibus aliquid dis sacrabant, magis adeo ut se gratos approbarent, quam quod deos iis arbitrarentur indigere. Itaque cum perceperant fruges, antequam vescerentur, dis libare instituerunt: & cum agros atque urbes deorum munere possiderent, partem quandam templis sacellisque, ubi eos colerent, dicaverunt: quidam etiam cetera bona

(a) Lib. 11.

(b) De die Natali cap. 1.

corporis valitudine crinem Deo sacrum pascebant. Ita ego, à quo plura in litteris percepi, Tibi haec exigua reddo libamina. Sed quaeres fortean, quomodo haec, cum illa privati alicujus & φιλοσεφώνος tantum sint oblectamenti? Respondeo, ut intelligerent omnes possint: * Neminem unquam tanta elegantia fuisse, neque tam divino atque incredibili genere dicendi, qui illorum magnitudinem meritorum multitudinemque beneficiorum, quae in plurimos auctores, totamque rei literariae rempublicam contulerint, non modo augere, aut ornare oratione, sed ne enumerare aut consequi possit. Quare mirandum est, Virorum Optime, quod in hunc usque diem nullus eruditorum exstiterit, (cum tamen omnes, ut & noster Scaevola uno ore confiteantur, STEPHANOS tantum lucum emolumentique rei literariae attulisse, ut nullus ipsi comparari, nedum praeferrì mereatur) qui ipsorum genealogiam à prima origine deduxerit, vel capite usque arcessiverit, quodque eo magis mirandum duco, cum Gallis innatum (ut ita loquar) sciamus, suum doctis atque nobiles gloriari. Maxime autem, cum constet, eos habere occasionem haec omnia latius investigandi, exquirendique multo nobis commodiorem. Fecerunt tamen illud ex parte Pierius Valerianus in libello de Literatorum infelicitate, Paulus Cornelius in sua Gallia Orientali, Scaevola Sammarthanus, aliique (qui eruditorum vitas describere) plures, quorum hic indicem subicere animus non est; Illorum tamen nemo ex professo minima haec collegit, atque inter alia, continenti sermone scripta, hactenus orbi literato exhibuit. Sed jure merito quis dicere posset, STEPHANORUM nomen videri non modo una cum ALDINO, PLANTINIANO

* Cicero Post redit.

que, sed & ipsorum eruditionem penitus esse depressa
 deletaque : forsitan quia Typographi fuerunt, vel
 operam plurimam Auctoꝝ Græcis navarunt, quos
 ipsorum temporibus ex ignorantia linguæ, plurimi
 flocci fecere: quæ tamen media in Barbarie, vel sal-
 tem non longe post ejus expulsionem, incomparabi-
 lem suum *linguæ Græcæ thesaurum*, ex omnibus,
 auctoꝝ, pertinaci & assiduo studio, multo labo-
 re *Henricus Stephanus* effodit. Cujus Barbariei ipse
 meminit in secunda ad *Jacobum Dalechampium* Epi-
 stola, Virum ingenuis artibus instructissimum, ubi
Julii Roscii Hortinii ignorantiam carpens inquit: *Sed*
reprehendenda potius est, quæ per animos plurimorum, in
Italia potissimum, pervasit opinio, inutilem esse, qui in
discenda Græca lingua ponitur, laborem. Quod si
 aliorum auctoritate atque Testimonio confirmatum
 quis desiderat, ne solius Stephani verbis stare videar,
 ex locum *Isaaci Casauboni* de re literaria quam optime
 meriti, ubi *Jacobo Bongarsio* scribens deplorat
 mortem eruditissimi Viri *Frederici Sylburgii*, Epistola
 XLVIII. Tuæ, Vir Amplissime, quæ *Brunsvici*
 est, editionis; *Ain tu? Sylburgius fuit! O factum*
male! O gravem reipublicæ litterariæ jacturam! en
quo spes mortalium redeant! nam paucis ante diebus
per Commelinum mihi significatum erat de multis ipsius
coeptis & inchoatis laboribus, habent Græcarum litera-
rum amantes quod doleant, quanquam, ut nunc vivi-
tur, paucos ea cura tangit, prorsus enim contemptæ jacent
nostræ Mûsæ Græcæ, & si ita pergitur, pauci ad-
huc anni, & vel nomen Græcorum Auctoꝝ interierit.
 Vide cetera &, si lubet, Epistolam LXXI. Sed quid
 mirum! * *Tunc enim cautela Regulæ Bartholicæ regna-*
bat; Græcum est, non legitur. Quod si isti saeculo

* H. Stephan. Praef. de abusu. Ling. Græc.

evenerit, quid huic nostro exspectandum, vel indotus viderit. Verum ad genealogiam, quam explicare pro ingenii modulo intendimus, pergamus.

Nullam parentis illius *Roberti Stephani*, qui *Henricus* fuit nominatus, mentionem facit adductus non modo *Sammarthanus*, sed nullus, vel saltem perpaucus ut video, alii: quod an studio, quia adeo celebris non fuit, vel ignorantia, nullus determinare audeo. Constat tamen hunc *Henricum* fuisse impressorem diligentissimum, habitantem *Parisiis* è regione *Scholae Decretorum*, anno nativitatis Christi, secundum aeram communem **CIDCIX**. uti patet ex *Historia Asiae & Europae* à Pio Papa conscripta, ac apud *Eum* eo anno impressa. Nec ulterius processit nobilissimus *Malinicrotius* in dissertatione sua de arte *Typographica*. **Cap. XII.** fuit ibidem (*Parisiis* nempe de quibus agit) *Henricus etiam Stephanus senior ROBERTI* parentis *cujus infra obiter memoratio fiet, is autem anno 1509 excudit Quintuplex Psalterium Latinum Jacobi Fabri Stapulensis.*

At forsitan quispiam objiciet hunc **HENRICUM** creatorum avum, & hujus *Roberti* parentem non fuisse quaeretque ex me unde illud mihi constet? Huic fiden ego ex *Dioscoride* apud eundem *Henricum Stephanum* impresso Anno **M. D. XVI.** facturum liquido arbitror: Legitur enim in fronte libri: *habetur venale in Officina HENRICI STEPHANI è regione Scholae Decretorum, quod idem in calce operis, ut in hoc moris est, pluribus repetit. Magis elucescit veritas, si respiciantur Commentaria AELII Antonii Nebrissensis Grammatici, in sex A. Persii Satyras, quæ Parisiis excusa sunt, ex Officina ROBERTI STEPHANI è regione Scholae Decretorum, Anno redemptionis nostrae millesimo, quingentesimo septimo & vicesimo. Maxi-*

me

me autem, si consulas Biblia apud *Robertum Stephanum*, *Henrici*, cujus jam meminimus, filium impressa Anno M. D. XXVIII. quibus præfixa est *Oliva*, qua postea semper omnes *Stephani* usi sunt, cum inscriptione NOLI ALTUM SAPERE SED TIME Parisiis ex *Officina Roberti Stephani è regione Scholæ Decretorum* (ubi *Eum* commoratum fuisse ad annum usque M. D. XXXVIII. nos docet Onomasticum Bibliis apud *Eum* M. D. XL. excusis, subjunctum.) Hujus habitationis domusve certitudinem majorem indagare ac descriptionem exhibere latiore possent ipsi Parisienses, quod nobis denegatum est. Ex his omnibus jam certo certius colligere posse mihi videor, hunc *Henricum Stephanum*, *Roberti* primi, à quo *Sammarthanus* exorditur, fuisse patrem. Sed res exigere hoc loco videtur, ut, quoniam agimus de *Typographeio Stephaneo*, etiam breviter exponamus, quid de ejus Symbolo, NOLI ALTUM SAPERE SED TIME judicandum censeamus. Locus autem, unde desumptum videtur, invenio apud *Tertullianum* in carmine ad Senatorem scripto, ubi inquit.

Indulgeo dictis, sapientia non placet alta;

Omne quod est nimium, contra cadit.

Deinde post decem interjectos versus subjicit.

Sic nimium sapere stultum facit improba secta.

Si non potius deductum ex illo loco velis, qui existat *Eccles. Cap. VII. Comm. 16. Noli esse Justus nimis multum, neque plus sapias, quam necesse est, ne obstupescas.* Quod sane sapientissimum (si modo hinc deductum est) summe sapientis Regis monitum, qua prudentia à *ROBERTO STEPHANO* electum sit vel imperitus facile perceperit. At quanam ratione hoc *Olivæ*, omnium arborum optimæ, adjunxerit quis nostrum assequetur? fortasse quaedam à limine

quasi salutaturi, quaedam vero è longinquo quasi vi-
furi sumus, Oedipo hic opus est, quis enim alterius
mentem plene, ut ita dicam, obscuris conjectatio-
nibus expiscabitur? Quare quidem, cum nemo
quantum mihi cognoscere licuit, de hoc symbolo
scripserit, nos pro Viribus tamen aliquid de eo in
medium proferre adnitemur. *Olivae* hoc AEnigma
juxit, quia censuit, *Olivae fructus* (a) ad omnes Artes
accommodatos esse, *Oleum* scilicet, nam profecto nulli
fere ars est, quae non olei beneficio utatur, aut aliqua eius
parte adjuvetur. Vel aliis forte ex causis, quas non
tam cognoscendi, ut supra dixi, quam enarrandi
caussa, ad Te, Virorum Disertissime, perscribere
animus tulit. *Oleam* ergo seu, ut alii malunt, *Oli-
vam* esse *Pacis* signum testatur hoc Maronis AEn. VI
Paciferaeque manuramum praetendit Olivae: cui è pro-
fanis adjungere licet Aristophanem in avibus, Vale-
rium Flaccum in Argonauticis, è sacris columbanis
Noachi oliviferam: Adsunt praeterea testificante
numi Imperatoris, *Severi Pii Augusti*, quibus togatum
impressum est simulachrum cum *Oleae* ramo, adjecta
inscriptione *FUNDATOR PACIS* (b) Ad testimonium
itaidem citare possem numos *Augusti*, quibus Or-
bis inter *Oleae* ramos cum hac epigraphe videtur: *PAX
ORBIS TERRARUM* (c) item *Neronis* (d) *Alexandri
Severi* (e) *Gordiani Pii* (f) aliorumque ut & Athe-
nienium, quibus *Olea* ostenditur (g) impressa; sed
literarum angustiae, illa omnia eruere, explicare
examinare atque deducere non permittunt, nec res
exigit

(a) Natal. Com. Mytholog. l. IV. c. v. Vid. Anton. Augustin. Dia-
log. II. de Antiquit. (b) Collect. Arscotan. Tab. LIII. II.

(c) Collect. Arscotan. Tab. xv. 2. 4. (d) Idem Tab. XXI. 4.

(e) Idem Tab. LVI. 6. 8. (f) Idem Tab. LVII. 16.

(g) Spanhem. Dissert. IV. de Praestant. Numism. pag. 272.

exigit, ne γλαῦκας εἰς Ἀθῶνας mittere videar, & Ovidianum illud mihi à quopiam objicatur :

*Quid folia arboribus, pleno quid sidera coelo,
In freta collectas alta quid addis aquas.*

Pergo itaque ad Domitiani numum, qui exhibet mulierem stantem altera manu cornu copiae, altera *Oleae* ramum tenentem, cum hac inscriptione FELICITAS PROVINCICIARUM. (a) unde evidenter demonstrari potest *Oleam felicitatis* signum fuisse. *Veniae* quoque atque *misericordiae* indicium esse multis S. S. Scripturae locis adstruere volenti foret facile, quorum liber secundus tertiusque Moyfis copiam suppeditare poterunt, ut & Psaltes David qui *Olea* Virum probum & misericordem designat, quicum Rex Salomon consentire videtur, qui eundem eodem exprimit signo. Non patitur tempus, Praestantissime Vir, explicare, qui veteres *Olea expresserint mansuetudinem, frugalitatem, hilaritatem, securitatem* (b) *concordiam* (c) *spem, victoriam* : sic apud Athenienses ac ludis in Olympicis *Olea* coronabantur victores teste Plinio : (d) *Aeternitatem, Gymnasia, Olea* indicarunt antiqui, ut è Cicerone, Plinio aliisque etiam auctoribus pluribus ostendit doctissimus Pierius Valerianus *Hieroglyph.* lib. 53. quem adire poterit, qui de hisce plura desiderat. Veruntamen quod praecipue me in admirationem rapit, est quod nusquam omnino istius symboli seu emblematis quidquam notatum scriptumve invenerim, cum tamen *Aladinorum Frobenianorumque* summa cum laude meminerit doctissimus Batavorum, vel solum fere summum eorum lumen D. Erasmus, Centuria primâ Chil. secundae celebrium suorum Adagiorum, qui locus respici

A 5

merc-

(a) *Collectan. Arscotan. Tab. xxxi. 24.*(b) *Collect. Arscotan. Tab. xxxiii. 4.*(c) *Idem Tab. xxxi. 23.* (d) *Lib. xv. c. 4.*

meretur. At quid caussae fuerit, quo minus Symbolum *Stephanorum* exposuerit, nullus video. Praeter Erasmus videri poterit Joachimi Camerarii symbolorum & Emblematum Centuria IV. Embl. IX. de *Aldino*: & Sylvester Petra Sancta libro VIII. cap. VII. ubi *Plantini* LABOR ET CONSTANTIA aere expressa *Exhibetur*. De *Stephani* tamen vir clarissimus Claudius Minois in Syntagmate de Symbolis, Alciati Emblematicus praefixo, Ubi agit de Typographicis, haec inter alia refert: *Sed ad Gallos venio, qui sese iis superioribus aequarunt, vel certe nusquam inferiores habiti sunt. Inter eos nemo mihi occurrit illustrior, vel suo aetate peritior, aut diligentior Roberto Stephano, qui pro familiari schemate arborem habuit in ramos porrectam, addita figura speculantis hominis, verbo adscripto D. Apostoli NOLI ALTUM SAPERE, qua nota visus est arguere nimis curiosam de rebus obscuris ac Divinis investigationem, & doctrinae cuicumque apponendum modum.* De aliis *Stephanorum* Symbolis nihil hic adjiciemus, siquidem rarius usi sunt. Nam pauci, praeter Platonem Seriani, libri Symbolum hoc DEFRACTI SUNT RAMI UT EGO INSERAR referunt; quod solum *Henricum* dum patria exsularet, nonnumquam libris suis praefixisse video. Verum dum de *Oliua* ejusque epigrammate loquar, subjungendum videtur, Robertum nunquam huic *Oleae* adjecisse icunculam viri, Epigraphen quasi indice digito demonstrantis ante annum M. D. XXVII. ast diversis modis istud Symbolum, pro loci opportunitate arbori apposuisse. Ut autem breviter colligam, quae de illo *Stephaneae* domus Symbolo huc usque dixi, certo certius videtur, ut Claudius Minois annotavit, illud è Sacris esse desumptum, disertissime namque Gentium Apostolus ad Romanos capitis XI. comm. XVI. XVII. XVIII. XIX. XX.

Quod

Quod (inquit ex ore veteris interpretis) si delibatio sancta est, & massa : & si radix sancta, & rami : quod si aliqui ex ramis fracti sunt, tu autem cum Oleaster esses, insertus es in illis, & socius radicis & pinguedinis Olivae factus es, noli gloriari adversus ramos. Quod si gloriaris, non tu radicem portas, sed radix te. Dicit ergo : FRACTI SUNT RAMI UT EGO INSERAR. Bene: propter incredulitatem fracti sunt, tu autem fides: NOLI ALTUM SAPERE, SED TIME. Quae si conferas cum Stephanorum symbolo facile videre erit, quid sibi velit *Oliua*, quid rami *Oleastri*, qui illi sunt inserti, quid decidui ex *Olea* palmites, quid adstans *Oleae* vir, quid denique ipsum epigramma, ex hisce Apostoli verbis desumptum, sibi velint, cum primus istius symboli auctor ob constanter professam religionis veritatem postea solum verterit, resque suas, cum familia *Genevam* transtulerit, facto ipso sui dicti veritatem asserens. Neque à *Sacra* hac ratione abludit ipsa etiam humanior literarum antiquitas, utpote qua constat, *Oleam* arbo-rem *Palladium*, seu * *Minervae Sacram* *Oleique*, quod eruditorum lucubrationibus inservit, productricem esse, atque adeo frugiferam: ne repetam etiam illa, quae supra diximus, facile collectu est *Stephanos* omnem suam operam ac studium *Palladi*, id est *Musis Graecis Latinisque*, hac quasi tessera voluisse dedicare, id quod ipso opère egregie praestiterunt: unde illis, ut amplissimi *Thuani* † verbis utar:

————— *Tota Lycea recusos*

Egregie ob veterum libros bene grata precantur:

Tertium autem *AEnigma*, si vocare ita sit licitum, quo sunt usi, fuit *Thyrus*, cum *Lauri* ramo ac *Serpente* circumflexis, & subjecto *Homeri Hemistichio*:

Βασίλει τ' ἀγαθῶ κροτερῶ τ' ἀίχμητῆ.

Quod

* Vide elegantissimum fabularum scriptorem *Phaedrum* Lib. III. Fab. XVII.

† In Poëmatio ad posteritatem.

Quod *Roberrus Stephanus* primus Regi Francisco istius nominis primo tribuit, quod aliis Regiis, qui Graeca excusere, Typographis, (*Turnebo* scilicet & *Morello*,) fuit, ut video, commune, cujus explicationem, & rationem in aliud opportunius tempus differimus, solum in praesentiarum de STEPHANORUM GENEALOGIA, in quantum nobis hinc inde innotuit, disputaturi.

Constat jam igitur, ut puto, sufficienter, ex allatis paullo ante testimoniis, HENRICUM STEPHANUM habitantem è regione *Scholae Decretorum* Anno M. D. IX. celebrium illorum fuisse parentem atque conditorem, quemadmodum nobiscum hoc confirmat eruditissimus *Paulus Colemesius* in *Gallia Orientali* pag. m. 22. ubi etiam nihil (quod cum omnibus ceteris commune habet) addit de ejus nativitate, moribus, probitate, & quod miror, studiis, nec etiam, ut quidem oportuerat, liberorum numero. Quot aetatis suae annos vixerit, neminem annotasse reperio: ita ut orbi litterato, nisi paucorum librorum editione, sit notus. Quo mortuo vidua ejus nupsit *Simoni Colinaeo* (qui in *calce Eucidatorii Ecclesiastici Clichtovaeani*, *Henrici Stephani* se successorem, vocat citante *Nobiliss. B. Malincrotio* de *Art. Typogr.* cap. 14. pag. 96.) Celebri etiam tunc temporis apud *Parisienses* Typographo, quod quo anno factum sit, minime determinare possum, nihilominus si conjecturae locus sit: putarem circa annum M. D. XIX. vel XX. factum, siquidem *Henricum* vixisse, si editionibus habenda fides, anno M. D. XVIII. *Eusebii* editio ab ipso tunc profecta testatur: imo editio versionis antiquissimae & optimae *Theodreti*, quam curavit *Parisiis* anno 1519. *Henricus Stephanus*, ejus, quo nos magistro usi sumus, avus, ut refert *Fredericus Sylburgius*, in *Praefat. Theodreti*

M. D. XCII. apud Commelinum editi. Accedit, quod anno 1521 Boëthii Arithmetica excusserit in folio, cuius in fronte addit, se è regione Scholæ Decretorum habitasse, quod ego explico in domo Henrici Stephani.

Floruit hic Colinaeus diu, multosque impressit libros, ut iis notum est, qui saepius Bibliothecas illustriores instructioresque perlustrarunt. Atque haec de HENRICO STEPHANO primo, *Stephanorum auctore*, qui moriens liberos hosce reliquit.

ROBERTUM.

FRANCISCUM.

CAROLUM.

Pergimus jam ad Henrici primi seu senioris filium, à quo Sammarthanus, ut jam diximus, initium facit, ROBERTUM STEPHANUM cum aliorum, tum suis scriptis (* *nullus enim constanti unquam gloria claruit, nisi ex suo, vel scripto alieno*) longe celeberrimum; quorum postea indiculum subjungemus, in praesenti enarraturi laborum ipsius principia, quae ab incunabulis propter injuriam temporis cum repetere non possimus, exinde saltem incipiemus, unde ex ipsius verbis licet. De nativitate tempore nihil certi constat, verum si ab anno mortis ejus retro computaveris, nativitatem in annum M. D. III. incidere comperies. Quenam hujus pueritia, quanam adolescentia, quonam usus praeceptore, quo fuerit loco educatus, non constat, licet verosimile sit, Parisiis haec omnia esse peracta.

Si itaque ad ejus proprios labores procedamus, primus sese refert Anno M. D. XXII. Typographeio vitrici sui Simonis Colinaei praefuisse, existente etiam
num

* Ioan Sarisberiens de *Nug. Curial. lib. 1. Prol.*

num adoleſcente , ut ſuſpicor XIX. admodum annorum : quare ſemper ſum miratus , ipſum nuſquam in ſuis ſcriptis patris ſui mentionem feciſſe ; cum tamen ea fuerit aetate , ut ipſum noſcere , cumque eo loqui & conſilia de vitae ſtudioſiorumque recta inſtitutione inire potuerit. Ubi igitur hic per aliquot annos jam Typographeum curam adminiſtraſſet , ipſe Officinam exſtruxit. Quam adornaturus vir probus & pius *Juvandae Eccleſiae Dei natus* , ut cum Beza loquar Biblia typis ſuis imprimere cum decreviſſet ; primum , inquit , ſe perluſtraſſe Bibliothecas urbis Pariſienſis pervetuiſtas , alteram , quæ eſt apud D. Germanum à pratis , alteram , S. Dionyſii ; quod Monafterium S. Dionyſii à prato ad exemplum Fuggeri etiam habuit Typographeum *in via Amygdalina ad veritatis inſigne* , Pariſiis Anno M. D. LXXI. ut mihi conſtat ex *carmine de arte Rhetorica confecto à Franc. le Picard in eo excuſo*. Deinde ipſe , ut erat literarum Hebraicarum etiam gnariſſimus , novam verſionem confecit , & cum aliis manuſcriptis contulit. Quod opus omnibus partibus & numeris perfectum & conſummatum ut excuderet , ex Hiſpania ſuis ſumptibus ſibi adferri curavit Biblia illa Hiſpanenſia à Leone X. Pontifice Maximo tantopere laudata , quibuſcum ſuam etiam tranſlationem , ut & cum aliis manuſcriptis , tum undique corrogatis impreſſis Bibliis , de novo comparavit , & omnes variantes , ut vulgo vocantur , lectiones non modo ſelegit , ſed etiam collegit , ac duos in quaterniones coniecit , quod à ſe peractum Anno M. D. XXIV. in præfatione Bibliorum ab Eo M. D. XXVII. excuſorum , ipſe teſtatur. Quam diligentiam in eruendis Sacris indies auxit : nam Anno M. D. XXVII. M. D. XXXII. M. D. XXXIV. M. D. XL. M. D. XLIV. M. D. XLV. M. D. XLVI. Nova edidit Biblia , cum plurimisejus

annotationibus, quibus primo celebre collegium illud Sorbonicum, alioquin doctissimum, pergraviter offendit, quapropter deinceps, ut offensionem istam leniret, aliamque effugeret, earum plurimas praetermisit, quemadmodum id ex Bibliis M. D. XL. impressis quam evidentissime videmus, quorum Praefatio ostendit & enumerat, quot exemplaria manuscripta, quot codices vetustissimae editionis in emendationem adhibuerit; quo vel ipso labore omnibus necdum satisfecit, sed è contrario plurimas rixas atque contentiones sibi cum Theologis Sorbonensibus (adversus quos eum *Petrus Castellanus* defendit, quae causa fuit quare etiam haereseos fuit accusatus, teste *Thuano* ad A. 1547.) excitavit, idque quidem per viginti annos; quod tamen satis admirari nequeo, cum semper *Franciscum Vatablum* in consilium, ubi Sacra quaedam ederet, advocarit: imo suas notas atque animadversiones, suppresso proprio, honoris, amicitiae, nec non forte invidiae declinandae gratia, sub *Vatabli* nomine ediderit, ut *Arnoldus Botius* in indice Auctorum Animadversionum in Vet. Test. abunde docet. Meminit hujus Historiae etiam celeberrimus *Rivetus* in Isagoge ad Scripturam Sacram Capite XII. §. II. cujus verba adscribere non erit oneri. *Qui, inquit, primi ei (Roberto Stephano) bellum indixerunt fuerunt Parisenses Theologi Sorbonici, qui eo nomine Robertum Stephanum de litteris Sacris & Prophanis tam bene meritum hostili animo sunt persequuti, donec tandem, ut pericula vitaret, coactus fuit vitae suae consulere, mutato solo & patria relicta, ut libere Genevae, Ecclesiae Dei inserviret.*

Adscribam, sic pergit *Rivetus*, de ea re verba Amplissimi *Thuani* Hist. l. 23. ad annum 1559. *Migrante (inquit) ad Deum optimo non solum Principe (de Francisco.*

cisco I. loquitur) sed *literarum fautore* & *parente eximio indigna bene merito de patria civi*, (Roberto Stephano tot editis *Hebraicis Graecis & Latinis libris*, gratia reperta est à *Theologorum nostrorum Collegio*, qui hominem rei publicae *invigilantem*, & *quasvis aequas conditione accipere se paratum demonstrantem*, non desierunt *laceffer* donec ille *vexationum injustarum pertaesus*, ex necessitate *consilium coepit*, & *relicta patria*, *Genevam ad extremum se contulit*, ubi tanta *prudencia publicam simi* & *privatam rem curavit*, ut *quamvis tot adversitatibus conflictatus & incommoditatibus*, quae solum *vertentibus necessario perferendae sunt*, tamen in opere *assidu* ad *ultimum usque vitae spiritum*, rei *literariae adjuvandae propositum constanter tenuerit* &c. Quae omnia *peracta sunt* *Regius Typographus* cum jam *existeret*, magni illius *Francisci Primi*, qui nescio quomodo *Diplomatis & Epistolis Collegium istud Sorbonicum admonuit*, ut, si quid haberent in *scenam publicam proferrent*, quod tamen *semper procrastinarunt*, donec tandem *coacti illas*, quae hodie cum *Responsionibus ejusdem Roberti Stephani circumferuntur* *cenfuras*, protulerint, de quibus *curiosus lector fusius videre poterit in praefatione responsionibus iis praefixa*, ubi *ratio*, & *tempus*, & *ordo pluribus exponuntur*. Errat itaque *clarissimus ille Bernardus Malinkrotius*, quod *causam exfilii statuatur in posturam in Vatablum*. Verba ejus in *gratiam & commodum aliorum adjicere non absre judicavimus*: post *Aldum* (inquit) *maxime celebris fuit Robertus Stephanus Parisiensis Typographus*, *eruditione Aldo par vel superior* nec enim *tantum omnis generis egregios codices elegantissime excudit* *verum etiam ipsemet multa haud indocte conscripsit*, quae *inter facile excellit linguae Latinae Theaurus duobus praegrandibus Tomis anno 1545. Parisiis emis*
sus

Sus. Gratius hujus viri nomen esset, nisi impostura in Franciscum Vatablum commissa, ob quem solum vertere, ultionem praevertens, coactus fuit, existimationem suam laesisset.

Non multum hujus sententiae refutationi inhaeremus dum unusquisque sufficienter poterit contrarium videre qui sequentia de Vatablo ac Stephano testimonia perlegerit: sic enim. * *Rob. Stephanus Lectori in Bibliis à se A. 1540. excusis, inquit:*

Dedimus operam haud mediocrem ut Fr. Vatablus Hebraearum literarum Professor Regius doctissimus, & in Architectonice non vulgariter exercitatus, vobis ob oculos poneret Tabernaculi Mosaici, Templi Salomonis, & praecipui eorum instrumenti difficillimam & obscurissimam constructionem. Quod quam libenter & alacriter publicae utilitatis causa praestiterit summus ille vir, certo scimus: quam exacte vero & perite tu cognosces. Est enim Fr. Vatablus praeter multarum rerum cognitionem, summo & acutissimo judicio praeditus, in his praesertim quae ad germanam & liberalem Bibliorum interpretationem pertinent. Quam rem dum mecum paullo accuratius considero, non possum non petere à Deo Opt. Max, ut per longam & incolumem vitam, liceat Vatablo nostro aliquid memoriae proderet, quod libros V. T. faciliores redolat. Et haec sane meo judicio imposturam non sapiunt. Quid? longe aliter sentit Iehan Porthaise dans sa Parascève à l'Examen de l'Eucharistie p. 48. Je conjecture Vatable avoir esté alteré par Iehan le Iard & par Robert Estienne. Imo ipse Josephus Acosta in libro de Natura Novi Orbis Salamanticae, excuso Anno 1589. pag. 33. dubitat cuinam notas tribuet Stephano an Vatablo, sic enim inquit.

Robertus Steph. vel potius Fr. Vatablus vir Hebraice doctissimus, ut ego à praeceptore discipulo illius accepi, in

B

Scho-

* Colomes. Gall. Or. pag. 9. & 11.

Scholiis ad cap. 9. libri Tertii Regum, &c. Quae si bene perpendam, qui impostura in Vatablum ita causa esse potuerit, nullus video, praesertim cum tanti fecerit eum, imo alii judicent, nostrum Robertum Stephanum Franciscum Vatablum, sua haeresi quasi imbuisse. Quod alii, inter quos Joannes Polsevinus in Apparatu suo sacro pag. 597. plane negant. Ille enim adstruere conatur versionem Bibliorum, quae in Galliis praecipuè circumfertur, non esse Fr. Vatabli, verum quorundam illius discipulorum; imo subjicit ex Genebardo Franciscum Vatablum, ea supposititia editione sic fuisse offensum; ut protinus Robertum Stephanum ad se vocari jussisset, & vehementer in ipsum invectus fuerit, quod eam versionem sub ejus nomine edidisset; cujus causam ex postulatam reddere declinans, addit eum Genevam profugisse, surreptis secum characteribus Regiis, quapropter Lutetiae in stramineo simulachro ustus est, quod vidus capi non potuerit. Quod factum Anno 1547. refert. Doctiss. Morerus qui sua ex Polsevino desumpsisse mihi persuadeo. Veruntamen vehementer errasse hos auctores putarim, nam ex editionibus librorum demonstrare possum, Robertum Stephanum anno 1551. adhuc Lutetiae Typographiam artem exercuisse. Respici potest Novum illud Testamentum tantopere Laudatum cum variis, ut vulgo vocantur, lectionibus Lutetiae MDL. in folio editum, referens ipsum tunc temporis Regis Typographum existisse. Adde Caroli Stephani librum de nutrimentis M. D.L. excusum, & Dionem Nicaeum Graece M. D.LI. Lutetiae impressum. Quare mea potius esset opinio, ipsum hoc anno MDLI. discessisse. Sed quid de raptu characterum dicemus, cum tot auctores de exilii anno atque causa ita dissentiant: ni
hi

hil enim ego crediderim absurdius magisque fidei abs-
 sonum, quam tale quid à tam pio ac probo viro esse
 perpetratum; quandoquidem satis nummorum ha-
 buit satisque temporis, ut novos elegantesque chara-
 cteres sibi comparare potuerit. Deinde illi qui tum
 temporis ei adeo infesti fuere hostes, satis exacte
 ejus manus observarunt, ne quidpiam, quod ad
 Regiam Officinam diceretur pertinere, secum au-
 ferret. Verum enim vero non opus est eo recurrere.
 Quaeram enim ex illis, quibusnam characteribus tot
 impresserit libros priusquam ad hoc munus esset pro-
 vectus, certe si non suis, saltem non Regiis, nec
 quare non suis video, quis enim ei per tot annos tam
 elegantes ac nitidos characteres commodasset. Sed
 vitricus ejus *Simon Colinaeus & Franciscus Stephanus*
 nostri frater fuere ibidem Typographi: certe longe
 honestius & tutius illorum characteres potuit, soluto
 pretio, secum Genevam portasse. Et, ne ulterius
 pergam? Quibus Regiis typis *Carolus Stephanus* ejus
 frater, anno 1551. Regius Typographus Appianum
 Alexandrinum Graecis, Epistolas *Bunelli*, Latinis
 characteribus excudere potuisset, si *Robertus* eos ab-
 stulerat, unde jam satis evidenter patere puto, illud
 maledictum conjectum in *Robertum* fuisse, quia hæc-
 reseos non modo suspectus, verum etiam damnatus
 fuit. Nam de eo si quid constaret, saltem *Thuanus* sum-
 mus ille Historicus aliique plures, hujus mentio-
 nem fecissent, quod tamen me legisse non recordor.
 Verum illa exactius ad incudem revocare non est hu-
 jus loci nec temporis.

Ceteros (ut ad propositum redeam) circa Biblia
 quos adhibuit, labores, sumptus curaque, enarrat
 ipse in prologis Bibliorum 1545. aliisque annis impres-
 sorum. Tempus autem, quo ad *τυπογραφείον βασιλικόν*

Rex *Franciscus* (qui anno M. DXIII. incoepit regnare) nostrum *Stephanum* provexerit, pro certo assignare (ut cum *Plinio* loquar) non audeo: si tamen omnes respiciam libros, quorum ex prologis & praefationibus totum hoc opusculum concinnatum est, non video ipsum eo nomine, nisi in initio anni M. D. XL. vel in fine, M. D. XXXIX. fuisse usum; Hinc Verisimile puto, à rege Officium illud, seu quemadmodum ipse loquitur, munus ei esse impositum, Hebraea & Latina (in Graecis enim *Conradus Neobarius* cui forte successit & postea *Guilielmus Morellus* & *Adrianus Turnebus* fuere Typographi Regii) imprimendi, quod probo ex *Prophetis XII. minoribus Hebraice cum commentariis R. Kimchi ex emendatione F. Vatabli, apud R. Stephanum impressis.* Quorum quosdam anno M. D. XXXIX. quosdam M. D. XL. excudit, adjecto *Regii* epitheto: his addo *Biblia* eodem anno excusa omnesque, quos mea capit Bibliotheca, libros, post eum annum ab eo editos, omnes hoc *Regii* epitheton referentes, cum nullus è diverso ante annum M. D. XXXIX. impressus liber illud, quantum haectenus mihi cognoscere licuit, exhibeat. Quod beneficium grato animo ut agnosceret & suo, si dici liceat, non nihil tanti Regis munificentiae, remuneraretur modo, hoc magni illius Regis laudis praeconium *Ciceronis* praefixae admonitoriae *Epistolae* inseruit: *Nam primo (sc. Rex Franciscus) magistros optimarum artium ac literarum homines doctissimos, magnis propositis praemiis, in hoc amplissimo orbis Terrarum Gymnasio, quo omnes undique studiorum causa conveniunt, constituit. Deinde omnes semper ad bene & naviter agendum excitavit, cum quos multum profecisse in literis cognosceret, iis munera atque honores mandaret; reliquisque ita praescriberet, quid sperare à se & exspectare de-*

deberent, cum ad aliquam scientiae ac literarum commendationem pervenissent. Qua ratione perfectum est, ut omnis fere Galliae nobilitas, quae antea Doctrinae opinionem sibi indecoram falsa persuasionem ducebat, ea nunc cum armorum & bellicae rei exercitatione literarum etiam studia conjunxerit. Postremo amplissimam omnis generis Librorum Bibliothecam, Hebraicorum, Graecorum, ac Latinorum maximis sumptibus instruxit, ac quotidie instruit: ut in eo Ptolemaei etiam atque Eumenis regum studia longe superet. Illi enim vana quadam opum ostentatione, quos uno tantum loco, Pergami aut Alexandriae, conclusos & quasi captivos haberent, libros undique conquirebant, cum alter etiam alteri invideret, eoque Ptolemaeus, ne numero scilicet vinceretur, chartas, quas sola tunc Aegyptus suppeditabat, supprimeret. Ipse autem tantum abest, ut quae ex Italia & Graecia maximis & plane Regis sumptibus comparavit veterum scriptorum monumenta, ea cuiquam inuideat, ut ultro etiam illa omnibus impertire atque offerre in animo habeat. Huc usque Robertus Stephanus de laude Francisci primi, quem omni occasione in coelum laudibus, iisque meritissimis, evehere non praetermittit, quarum enumeratio lectori minus grata, mihi vero nimis longa molestaque foret. Haec tamen dicere brevibus debuimus, ut innotesceret quaenam Studiorum in Galliis fuerit origo atque propagatio, quam quanto studio quantaque curâ fovet, tuetur, atque indies omnibus modis adaugere conatur hoc nostro tempore, qui vinci nescit, ille strenuissimus, & Christianissimus Gallorum Rex Ludovicus XIV. Quis hominum ignorat? quis, qui ad aliquod scientiae ac literarum culmen pervenit, non expectitur. Quippe ad exemplum mox memorati Francisci I. Doctissimorum totius Europae virorum operas

non modo amplissimis stipendiis redimit, ac labores compensat, verum ultro liberalissimis donis eos perfundit atque excitat. Fratres, Sororesque quot *Robertus Stephanus* habuerit, uspiam me legisse non succurrit, uti nec quae fuerit ejus Mater. Sed antequam pergam, huic loco interponere debeo, me diu haesitasse, quemnam, in ordine *Stephanorum* locum tribuerem **CAROLO STEPHANO**, Viro sanequam arte Typographica, (fuit enim ut liquet ex omnibus ejus editionibus etiam *Typographus Regius*. Quanquam impressorum Librorum non magna copia exstat,) ut statim demonstrabimus, clarissimo. Persuaseram mihi, ac tam diu in ea fui opinione, eum fuisse *Roberti* filium, donec tandem scrupulum hunc qui remanserat, mihi sustulerit Doctissimus *Jodocus Verheyde* in suis virorum Doctorum elogiis, scribens hunc *Carolus* fuisse *Roberti* primi fratrem, cui etiam meum calculum adjeci, postquam ejus Annotationes, ac summaria è Bayfio de Vasculis, nec non de *Re Vestiaria* Anno M. D. xxxv. iterata editione *Roberti Stephani* typis excusas, videram; quae, si fuisse *Roberti* filius, nullo modo prae aetate nimis matura potuisset praestitisse. Miratu sane dignum est, quod tam pauci auctores hujus meminerint, imo magis quod vel ipse fratris sui *Roberti* vel *Robertus*, *Carolus germani* fratris rarissimam mentionem faciat: Ne potamen ejus *Henricus* ille pernotus in dialogo suo, quod pseudocicero inscribitur, verbo licet, rem satis clare exponit, ubi agens de patre suo *Roberto Stephano* addit *Carolus Stephanus*, ejus fratrem fuisse. Pauci imo fere nulli scriptores hujus *Caroli* meminere. Scaevola tamen *Sammarthanus* in vita *Petri Bunelli*, inquit *Carolus Stephanus* de literis bene meritum, ejus *Bunelli* Epistolas, velut naufragii reliquias, collegisse atque

atque in lucem emisisse. Peregrinatus est etiam idem *Carolus* aliquando per Italiam, nam & Romae, & Venetiis se fuisse in libello de vasculis, ipse auctor est. hinc *Paulus Manutius Antonio Rolando* scribens, hanc subjungit salutis impertitionem: *saluta eum* (Turnebum nempe de quo proxime locutus est.) *meis verbis veterrimo amico meo spectatae virtutis & industriae Vi- ro, Carolo Stephano.* Nomen, praeter artem Typographicam, *Carolus Stephanus* sibi fecit, variis libris conscriptis, inter quos eminent & exstant *Dictionary Latino Graecum* maxima ex parte vel ipso fatente, ex *G. Budaei* Commentariis desumptum, ab eodem *Carolo* M. D. LIIII. excusum in quarto. Huic adde *Dictionary Historico - Geographico - Poeticum.* Cujus prima fundamenta posuisse *Robertum Stephanum*, plurimi docti licet quidam negent, non sine caussa arbitrantur! nam primo sub nomine *Elucidarii Poetici Robertus Stephanus* divulgavit ac tandem magis magisque à variis auctoribus auctum, sub *Dictionary* nomine maximi usus, jam ultimo Oxonii M. D. CLXX. in folio prodiit. Praemiserat iis *linguae Latinae Collationem cum Graeca*, quam ad institutum *Dictionary* laborem prope accedere sibi visum ait in praefatione isti collationi praefixa. Praeter haec composuit *Praedium Rusticum editum.* M. D. LIV. in octavo: *Annotationes in Baesium paullo ante memoratas. Notas uberiores & Scholia in Terentii Andriam*, quas impressas habeo apud *Franciscum Stephanum & Simonem Colinaeum.* Anno M. D. XLI. in octavo. Edidit quoque *Thesaurum Ciceronianum*, ab eo Parisiis anno M. D. LVI. in folio excusum. Legi & relegi magna animi cum jucunditate, magnoque cum fructu, *ejus Anatomiam totius Corporis humani* (Medicinae namque Doctor fuit) accuratissime, prout

illa ferebant tempora, descriptam (quam suo nomine Riverius quidam Chirurgus ediderat) ANNO M. D. XLV. apud Simonem Colinaeum impressam. Exposuit quoque in quodam libello naturam nutritionis seu lactis & casei, quae omnia medico sane jucunda & utilia lectusunt. Horum numero adjungi debet *L'agriculture & Maison rustique de M. Charles Estienne Docteur en Medicine. En la quelle est contenu tout ce qui peut estre requis pour bastir maison champestre, prévoir les changemens & diversitez des temps, médiciner les laboureurs malades, nourrir & médiciner bestia & volaille de toutes sortes, dresser jardin tant potager medicinal, que par terre, gouverner les mousches & miel, faire conserues, confire les fruidts, fleurs, racines, & escorces, preparer le miel, & la cire, planter enter, & médiciner toutes sortes d'arbres fruidtiers faire les huiles, distiller les eaux, avec plusieurs poutraict d'alembics pour la distillation d'icelles, entretenir les près Viviers & estangs, labourer, les terres à grains, façonner les vignes, planter boys de haute fustaye & taillie bastir la Garenne Hairoiniere, & la parce pour les bestes sauvages. Plus un Bref recueil de chasses du Cerf, du Sanglier, du Livre, du Regnard, du Blereau, du Counin, & du Loup: & de la Foncormerie.*

A tres hault & trespuissant Seigneur, Messire
Anthoine de Crussol, Duc d'Uzes.

A Montluel M. D. LXXII. in quarto. Sequentes, ex Catalogo quodam Gallico omnes libros Emporii Francofordientis referente, descripsi: *Charles Estienne Les Abusez, Comedie des Professeurs de l'Accademie Sienoise nommez Intronati, Celebres ez jeux d'un Carefine prenant à sienne, Traduite de Tuscan.* A Lyon
Fran-

Francois Juste M. D. XLV. in XVI. Item Charles Estienne *Abrege de l'Historie de Vicomtes & Ducs de Mylan*, extrait en partie du livre de Paulus Jovius, à Paris chez l'Auteur mesme M. D. LII. in quarto. _____

Discours des Histoires de Lorraine & des Flandres au Roy Henry II. à Paris ibid. M. D. LXI. in quarto. item Charles Estienne *Paradoxes où propos contre la commune opinion, debatus en forme de declamations forenses, pour exercer les Jeunes esprits en causes difficiles.* à Paris chez l'Auteur mesme, in octavo. M. D. LIV. _____ item *Paradoxe que le plaider est chose tres utile & necessaire à la vie de l'homme*, ibid. praeter recensitos Monfr. la Croix du Maine sequentes enumerat.

Il à traduit ou plustost paraphrase de Latin “ en François la Veterinaite de P. Vegece touchant “ les maladies chevaux & leurs remedes ou guari- “ son. “

Il à escrit un traicté particulier de la description “ d'un chacun oyseau de proye, desquels livres il “ fait mention en sa maison rustique. “

La guide des chemins pour aller & venir par tout “ le Royaume de France, composée & imprimée “ l'an 1553. par luy mesmes avec le Catalogue des “ fleuves & Rivieres de France, &c. “

Il promettoit une autre guide generale à l'imita- “ tion d'Antonin, non encores imprimee. “

Qui omnes an Gallico, an Latino sint conscripti sermone, mihi latet; veluti an plures libros conscripserit, quos facile, qui alios noverunt, hisce poterunt adscribere. De Matrimonio Caroli Stephani nihil nobis constat, nisi quod habuit filiam *Nicolaia* nominatam, quam in uxorem duxit Doctissimus *Foannes Libaut* Medicinae Doctor, qui soceri sui librum *Maison rustique* inscriptum plurimum auxit. Laudi cum

Libautii, cum domus Stephanicae, quae felicissimum fuit in producendis viris ac mulieribus doctissimis maxime vero *Nicolaiae Stephani* merito detraheret summum diceret si elogium, quod Monsr. la Croix de Maine de illa profert supprimerem, sic enim ille p. 358

„NICOLE ESTIENNE. Parisienne, fille de *Charles Estienne*, & femme de *M. Jean Liebaut*, tous deux Docteurs en Medecine, desquels nous avons fait mention cy-dessus, ensemble de *Faques Grevin* Medecin, lequel escrivit en sa faveur les Amours d'Olympe, &c.

„Elle a escrit plusieurs Poësies Françoises non encore imprimées & entre autres les responses aux Stances du mariage escrites par Ph. des P.

„Le mespris d'Amour, non encore imprimé, non plus que les susdittes Stances.

„Davantage elle a composé une Apologie où deffense pour les femmes, contre ceux qui les mesprisent. Ce livre escrit en prose, & n'est encore imprimé.

„Elle florist à Paris cette l'année 1584. Je feray plus ample mention d'elle autre-part & plus à propos.

Haec sunt, quae de *Carolo Stephano*, Viro Doctissimo atque etiam diligentissimo, hoc tempore nobis innotuere. Sed antequam revertimur ad *Robertum*. Verbo interponere debeo, de FRANCISCO STEPHANO, quem haecenus filium *Roberti* fuisse opinatus sum. Attamen dum rem bene perpendo, video duos *Franciscos* fuisse; Alterum *Roberti* fratrem alterum filium; quod ex *Caroli Stephani* Librorum, qui *Pratum Lacus*, *Arndinetum*, inscribuntur, editione, probo: ubi legitur: *Parisus apud Simonem Colinaeum & Franciscum Stephanum ejus privignum in octavo M. D. XLIII*

quî enim privignus foret nisi *Roberti Stephani* quem etiam privignum vocat, esset frater. Insuper ex *Terentii Andria* plurimis referta commentariis *Caroli Stephani*, quae impressa est, apud *Franciscum Stephanum* & *Simonem Colinaeum* in octavo, Anno M. D. XLI. Et cum diligentius meam Bibliothecam revolverem, inveni *Caroli Stephani* Librum, cui titulus, *Sylva, Collis, Frutetum*, à *Francisco Stephano*, anno. M. D. XXXVIII. Jam modo fuisse impressum : unde meridiana luce clarius patescit, hunc *Franciscum Stephanum*, *Roberti* fratrem fuisse : hujus veritas ex annorum supputatione quoque nullo negotio adstrui potest. Sed illa forte alias. Absolutis iis, quae de fratribus nobis nota erant, de affinibus haec suppeditant *Libri Budaei* de *Asse*, quos, (ut in Titulo habetur) imprimebat *Michaël Vascosanus* sibi, *Roberto Stephano*, ac *Johanni Rogny*, affinibus suis. Hujus Vascaconi tam splendidum existat elogium apud *Monsr. la Croix du Maine*, ut huc transcribere dignum censuerim.

MICHAËL DE VASCON, l'un des plus celebres & des plus renommez libraires & imprimeurs non seulement de Paris (auquel lieu il faisoit sa residence) mais encores de toute la France, tant pour son sçavoir que pour toutes les autres perfections requises en l'art d'Imprimerie : car tous les livres qu'il imprimoit estoient recommandables, tant pour les Autheurs d'iceux, pour les beaux caracteres, & le bon papier, pour la correction, & pour la belle marge : enquoy nous avons cy devant loué, le *Estiennes* & *Mamert Patisson* leur allié, & encores les *Morels*, pere & fils, duquel le gendre s'appelloit *Federic* son principal heritier.

Le dit Vascosan florissoit sous les regnes de *François I.* *Henry II.* & *Charles IX.* Roys de France,

„ ce, & est mort sous Henry III. au grand regret de
 „ tous amateurs des bonnes lettres.

Ceterum de iis aliquid amplius dicere cum non habeamus, quod ad illustrationem faciat, jure merito revertimur ad *Robertum*, cujus nomen longe lateque per orbem pervagatur. Fuit hic gener celebris etiam Typographi *JODOCI BADIO*, qui praeter alia bene multa scripsit commentaria in *Marci Fabii Quintilian* ni Institutiones oratorias, (quas cum omnium virorum doctissimorum notis integris, & à pluribus, imo fere innumeris mendis repurgatas, Deo vitam & otium concedente aliquando edere constituimus) quorum ex Epistola dedicatoria percipio eum anno M. ccccxii. publice bonas artes docuisse; Hujus tantus in studia fuit amor, ut ipsas etiam filias suas latinam Linguam edocuerit, ipso hoc *Henrico Stephano* fatente, cujus, filio suo *Paulo* scribentis, haec verba sunt; * *Aviae autem tuae, eorum quae Latine dicebantur (nisi rarius aliquod vocabulum intermischeretur) haud multo difficilior erat intellectus, quam si dicta sermone Gallico fuissent.* Hoc idem commemorat in elegantissima ad lectores praefatione Poëtis Heroicis praefixa, quod profecto raro contingentibus exemplis merito accenseri potest, debetque. Huic Avo suo (quem Anno 1528. adhuc dum vixisse constat) *JODOCO BADIO* elegantissimis hisce epitaphiis parentavit ex filia Nepos *Henricus Stephanus*, quae propter elegantiam non potui non adscribere:

* In Epist. dedic. Agell.

ΙΟΔΩΚΟΥ ΒΑΔΙΟΥ

ΕΠΙΤΑΦΙΟΝ.

Κεῖν ὁ καὶ Μόσαις καὶ Ἀρηϊ ἀεισά πονήσας
 Παισίω Βάδι κἀΐεται ἐν διαπέδω
 βίβλος μὲν Μόσαισιν, Ἀρηϊ δὲ ἄρσενας ἦς
 Ἔργατα εἰρήνης, ἔργατα καὶ πολέμου.
 καὶ τάχα δὲ ἔσκε πατὴρ ἴσων παίδων τε βίβλιων τε,
 εἰ, ὅτε βιβλοσκῆν, ἤρξατο παιδοσκεῖν.

JODOCI BADI

EPITAPHIUM.

*H*ic, liberorum plurimorum qui parens,
 Parens librorum plurimorum qui fuit,
 Situs Jodocus Badius est Ascensius.
 Plures fuerunt liberis tamen libri,
 Quod jam senescens coepit illos gignere,
 Aetate florens coepit hos quod edere.

EJUS.

EJUSDEM ALIUD.

*Hac tumulatus humo, sibi qui, jam fessus ab annis,
Sponte Typographicum congeminavit onus:
Luci dum libros, librique ferentia lucem
Scripta sui foetus tradidit ingenii.
Quae digna esse sua nobis est laude fatendum,
Digna suo ut seculo nemo negare potest.*

Liberos tam masculini, quam sequioris sexus, quos Roberto dederit ejus uxor, haecenus investigare non potui, eos tamen, quos hinc inde collegi, recensere quorum omnium, nam foris gloria dives, & domo liberis, decessit; memoratissimus ille *Henricus*, hinc usque ad sidera notus, alter *Franciscus* minus celebris, ambo tamen Typographi, licet perpauci apud *Franciscum* impressi, ut in indice librorum videre est, reperiantur libri: Meminit hujus *Monfr. la Croix du Maine* dans sa Biblioth. *Robert Estienne Parisien* estoit fort docteur en langues Hebr. Grecs. & Latine & outre cela en la Francoise en laquelle il a composé un Traité de Grammaire imprimé par luy mesme (& depuis par un de ses fils nommé *FRANCOIS* l'an M. D. LXIX. unde etiam liquet duos *Franciscos* alterum *Roberti* fratrem alterum *Filium* existitisse. Hic *Franciscus Stephanus* *Roberti* filius Genevae adhuc impressit libros A. M. D. LXXXII. Verum nihil ulterius mihi de eo innotuit. Consentit hic vir illustrissimus *B. Malincrotius* de inventione artis Typographicæ capite secundo. Filias autem plures habuisse, conjicerem licet ex verbis *Henrici Stephani* filium suum *Paulum* exhortantis in Epist. Aulo Gellio praefixa. Quid autem superstitae, sorore mea, amita autem tua, nominem *KATHARINA*, dicam? Illa quoque eorum qua
La

Latine dicuntur interpretem non desiderat ; multa vero
 & ipsa eodem loqui sermone potest , & quidem ita , (licet
 nonnunquam impingat) ut ab omnibus intelligatur . Un-
 de illi haec Latinae Linguae cognitio ? Artem certe Gram-
 maticam haud magistram habuit , nec alius illi hac in re
 quam usus praeuius . Et quoniam hunc in sermonem in-
 didi , ut scias quam facultatem discendi Linguam illam
 familia , quae mihi paterna est , suppeditarit , audi rem
 ppido quam dignam , quae inter illius familiae memo-
 rias (ut Gelliano utar vocabulo) referatur . Fuit tempus
 cum avus tuus Robertus Stephanus , Decemviratum
 tuendam Literarium domi haberet , eumque ut
 τῶν ἑθνῶν , ita etiam πῶς ἄλλωσιν . Nam ut ex omnibus
 nationibus conflatus , ita etiam omnium Linguarum erat .
 Decem hi , partim Literati , partim Literatissimi Viri ,
 quorum quidam correctorio munere fungebantur (iique
 praesertim qui Epigrammata postremae ejus Editioni
 Thesauri praefixerunt) quum sicut ex diversis oriundi-
 rant gentibus , sic etiam diversum sermonem vernacu-
 lum haberent , Lingua Latina tanquam communi in-
 terprete inter se utebantur . Ac cum ex his 10 , modo hos
 modo illos famuli pariter & famulae de rebus quae ipsi
 prospere vel noverant vel saltem coniectare poterant , collo-
 quentes , quin etiam in mensa quotidie cum de aliis , tum
 vero iis , quorum illa solet argumentum suggerere , ser-
 monem habentes audirent , ita suas paulatim aures ver-
 bis illorum assuefaciebant , ut non solum plerique eorum
 quae dicebantur intelligere , sed quaedam etiam eloqui va-
 lerent . Hanc Historiam tam eleganti carmine , ut &
 laudem Officinae Roberti Stephani Joannes Auratus
 Regius Poëta complexus est , ut utriusque laudi de-
 fuisse dicerer , silentio si vel involverem , vel non
 subscriberem ; exstat hoc apud Goldastum in Episto-
 lis Philologicis pag. 253. unde deprompsi .

Inter tot hac aetate belle qui typis,
 Cudunt minutulis libros,
 Primas Roberte Stephane tu partes tenes,
 Reclamitante nemine.

Seu quis requirat literae elegantiam,
 Caesis in aes è formulis.

In plumbeas abire iussam tesseras,
 Vulcania iuvante vi.

Seu linearum nobilem symmetriam,
 Oculos quod acreis plurimum
 Juvet legentum, haud indecenter omnibus
 suum tenentibus locum.

Versus spatiolis rite distinguentibus,
 Parvis perinde ut areis,
 Quas hinc & inde susque deque continent,
 Cohibentque certi margines.

Seu quis (quod ad rem pertinet vel maxime,
 Quam quaerimus) solertiam,
 Ac diligentiam sagacem postulet,
 In eluendis omnium

Naeviz librorum. ne qua labes sordium
 Doctorum operibus insidens
 Obstaculo sit imperitoribus,
 Doctisque bilem conciat.

Inusitatum ô hominis erga litteras
 (Humaniores quas vocant)

Propensionem meritis. O animum viri
 Nullo silendum tempore.

Seu sit superstes, seu fuisse dii velint:
 Solerte qui cura libros

Excudit, expolitque tanta. nec sinit
 Circumsideri erroribus,

Aut occupari: crassa quos inscitia.
 Et obsoleta spurcitas

Linguae profudit ante lapsis seculis
 Tum cum nitor sub pedibus &
 Sermonis apparatus esset (pro nefas)
 Simul omnis eruditio:
 Expulsa terris quae per hominum inertiam
 Humana corda fugerat.
 Gentes ut execrata quondam ferreas,
 Post aurea atque argentea
 Peracta secla, dicitur novissima
 Liquisse praepeti pede
 Astraea terras, quam Pudor & Integritas
 Recti bonique praesides
 Sunt insecutae, non reversurae, nisi
 Criminibus indicta fuga.
 Sic effugarat, quicquid in terris erat
 Tunc litteraturae bonae.
 Aetas parentum rustica atque inelegans,
 Cum dira labes haec statim
 Veterum occupavit expolitas schedulas
 Unde, nisi ab ignorantia
 Profecta? ceterum lues haec denique
 Vires eundo sic malas
 Collegit, ut sincera nulla pagina
 Ad nos dein pervenerit.
 Cunctis dolendum quod foret nunc posteris:
 Quaeis haud inoffense datur,
 Nec sine labore plurimo ire per libros:
 Aetas reliquit quos purior
 Mutilus, adesos, saucios, interlitos,
 Et ulcerosos undique,
 Mentisque totidem pene, quot vocabulis
 Turpem scatentes in modum.
 Quae non parum vel eruditioribus
 Nunc exhibent negotii,

Illas quotidie acriter pugnantibus
 Loco movere non suo.
 At ô tuarum possit hac in parte quis
 Laudum invenire terminum?
 Cui tanta se monimenta debent, atque tot
 Quae prisca gens mortalium
 Licet edidisset, nunc forent ut inedita,
 Ni per laborem plurimum
 Redintegrasses tu resuscitans ea,
 Prope dixerim, intermorta
 Roberte literariae rei salus.
 Non ut columnis pluribus
 Inniterentur tecta. Praetereuntium
 Quod vertat in se lumina.
 Non ut renidens tibi lacunar in domo
 Fulgore verberet solum
 Imaginosum. Non enim tu arti tuae
 Statuis a vane & sordide
 Pretium: levès quod sacculos exhauriat
 Scholasticorum pauperum:
 Tuam frequentant qui tabernam plurimi
 Plenam bonarum mercium:
 Emptos ut illinc quam licet parvo libros,
 Quibus opus ipsis, auferant.
 Libros: heri qui diligentiam sui
 In corrigendis lapsibus,
 Vel ore ab ipso, ceu parentes liberi,
 Testentur ac subindicent.
 Quod dum assequaris, sumptibus non interim
 Parcis profusioribus,
 Plus publicae rei quam domesticae gerens
 Curae atque sollicitudinis.
 Nec me latet, quis sit status domi tuae.
 Si Junius Rabirius

De te loquendo verba non mihi dedit.

Quod cur faceret? aut quomodo?

Cum vir sit (ut scis hospes ejus) & bonus,

Et elegantis ingenii:

In quoque nigri nulla mica sit salis,

Multum sed albi & candidi.

Is ipse verbis talibus (si sum memor)

Est usus ad me dum redit:

Dato libello sub tuum praetum suo,

Grato tenellis mentibus:

Quibus solidior convenit nondam cibus:

AURATE mi, medullitus

Quem ditigo, quem plus ocellis his amo:

Qui lucis usum dant mihi.

Non tu potes videre conjectareque,

Quo nunc ab orbe sum redux?

Cum conspiceris me renidenti ore sic

Magnum fateri gaudium.

Nae tu parum vides, opinor sordium

Quam plena tibi sunt lumina.

Sed quid moror nunc eloqui, cur ita siem

Perfusus alto gaudio?

Adverte dicam. Pes refert me nunc meus

(Equi mens si sit mei)

Illinc: ubi lux ire purior mihi

Videtur, ac serenior.

(Lux literarum, dico: non diuturna lux)

Quam gentium usquam. Caeterum

Hac gratiâ illuc iveram, libellus ut

Committeretur publico.

Pueritiâe quem scriptitavi in gratiam

Volentis informari

Solennibus Linguae Latinae initiis,

Et institutis primis.

Ut ergo talis conscius voti mihi
 Et appetitus, veni eo.
 Miratus urbem, doctiores & viros,
 Mox me Roberti contuli,
 Eum alloquendi cupidus, ad domum, neque
 Facta est rogante me, mora,
 Quin duceret me, mitteretque intro statim
 Impigra servorum manus
 Illuc: ubi illum repperi voluminum
 Inter patentium greges,
 Totum imminentem litteris, errataque
 Delere & interpungere
 Non desinentem, stante retro Pallade
 (Tydidæ ut inter praelia)
 Monitrice, cujus cuncta de sententia
 (Ducenda seu foret nota
 Transversa, seu lacuna libris indecens.
 Infercienda, replendaque,
 Seu submovendum quidpiam verso stilo,
 Sive quid agendum denique)
 Agebat ille. Qui simul vidit procul
 Ad se ferentem me gradum,
 Salvare iussum me mora nulla rogat,
 Quis? unde? quaque gratia?
 Hic ipse oborto obmutuissem cum metu,
 Adstantium quem fecerat
 Conspectus eruditione insignium,
 Amaenior scilicet,
 Valde virorum, qui simul consueverant
 Socios laboris sedulo
 Praestare sese, cumque eo pervolvere
 Mox imprimendos codices:
 Blande manu me prendit, ac in angulum
 Seduxit, ut vacuum metu

Id, quod volebam, non puderet me loqui.

Ad me redivi tunc ego:

Votumque in ejus auribus coepi meum

Audacius deponere:

Quod expetebam, ille annuit dempta mora

Cumulumque gratiae addidit:

Quod me volentem posuit & mox in suis.

Non ante sane creditum,

Sperare nec enim venerat in animum mihi,

Fortasse non digno, boni

Tantum: verendos ponerer ut inter viros

Auctoritate laudeque

Insignis hoc, & plura liberalitas.

Tamen mihi dedit viri.

Nam censuit me, de suo qui viverem,

Dignum: suisque in aedibus

Qui commorarer. Quale diversorium

O Juppiter! quam splendidum,

Quantumque amoenum! sed potissimum, quibus

Cordi bonae sunt litterae.

Quid aliud illic inter uncta fercula,

Spumas agentes & scyphos:

Quid? cum remotis pulsa jam mensis fames,

Sedavit & potus sitim?

Quid ad caminum luculentumque foculum?

Siquando Hyems inhorruit.

Quid inter opus ubi collocatur maxima

Illic diei pars citi?

Quid (tandem ut una cuncta summa colligam)

Lares beatos personat

Indefinenter, continenter, jugiter,

Et usque quaque, & undique,

Intamniata quam Latini puritas

Sermonis, & castus decor

Nempe uxor, ancillae, clientes, liberi
(Non segnis examen domus)
Quo Plautus ore, quo Terentius, solent
Quotidiane colloqui.
Haec inter animo quo fuisse me putas?
Quo? nisi solet quo rusticus
Ingressus olim divitis fores domus,
Et invidenda limina?
Ut imminetia vertici stupet suo
Laquearium caelamina:
Ut insolenti quas opes calcat pede,
Positosque circum parietes
Pictos tapetas mentē percussa videt,
Perstrictus auri fulgure
Novis ferendis impares spectaculis
Oculos, genasque debiles.
Haec elocutus Iunius Rabirius
Sese recepit ad suos,
Mirationis me relinquens ebrium
Et invidentem jam sibi.

Datum Lemovicibus quarto nonas

Maji. Anno M. D. XXXVIII.

Ejusdem ad eundem Distichon.

Forſitan haec quaeras à te quid pagina quaerat,
Quaerit, reſcribas ni ſibi, nempe nihil.

Omiferam fere hac digreſſione, quod tamen maxime notandum putarim; eum inter alios habuiſſe filium nomine ROBERTUM Henrico natu minorem, nec industria diſparem, qui etiam ante Henricum diem ſuum obiit ſupremum, cujus mentionem habere nec

ec patrem, nec *Henricum* usquam deprehendo. Haec tamen Dom. la Croix du Maine in libro saepius citato.

* ROBERT ESTIENNE Parisien, frere de *François Estienne*, enfans de *Robert Estienne* 2 du nom, (tous deux ne VeuX de *Henry*) &c. jeunes hommes fort doctes en Grec & en Latin.

Il a composé plusieurs poëmes es langues sublimes, & encores s'en voit-il plusieurs imprimez de *Philippe des Portes*, & sur la mort de *Messire Christofle de Thou*, premier President de Paris, & sur autres personnes de qualité.

Il a traduit plusieurs Auteurs Grecs en Latin, & Latin en Francois, mais ils ne sont encores en lumiere.

Il est de fort grande esperance, pour estre si doctes & sçavant es langues en un si bas âge, (ce qui est une chose commune a tous ceux de sa maison:) car il y en a eu sept ou huit tous de ce nom, qui ont mis leurs escrits en lumiere, tant hommes que femmes, tant ils sont nez aux lettres, & desireux d'apprendre de pere en fils.

Il florist a Paris cette année 1584. & fait sa demeure ordinaire chez Monsieur des Portes, *Abbe de Tyron* & de *Josaphat* pres Chartres, lequel l'a fort recommandé pour l'excellence de son esprit.

Henricus tamen de patre suo nonnunquam cum laude loquitur, quemadmodum in praeloquio *lexici Ciceronis* legere est: *Quantum, inquit, in utramque partem momenti in exemplo domestico ac paterno positum sit, si nunquam antea considerasti, lector, nunc saltem mecum, obsecro, considera. Dum mihi quotidie patris mei Roberti Stephani labores & Vigiliae ob oculos versantur, sit nescio quomodo ut ego omnium alioquin*

μισοπόνο. non aliter quam tuba miles ad praelium, aut
 generosus equus, ad laborem accendat. Praeter hunc
 locum respicere poteris praefationem in Diodorum
 Siculum Graece ab Henrico tunc temporis illustrissimi.
 Eggeri Typographo excusum, ubi ait se perfequi
 coeptum patris sui Typographeion à Francisco Rege
 Galliarum ei commissum. Quod si plura desideres,
 recurre ad *Erasmianorum* adagiorum admonitoriam
 Epistolam, Scaevolam Sammarthanum, aliosque
 idem afferentes locos. De ceterorum liberorum, quos
 plures certo certius habuit, nominibus nihil mihi con-
 stat. Quare ad ejus studia & labores descendimus,
 quibus omnibus referendis impares sumus, siquidem
 tot excusi exstant apud Eum libri, ut eorum fere co-
 pia vix fidem mereri videatur. Nec illi sane sunt vul-
 gares, & minoris momenti, atque eruditionis, adeo
 ut cura & attentione minus digni forent: non sane
 nullus enim ejus typis in manus hominum pervenit,
 qui non summam curam & eruditionem exhibeat.
 Nam si vel *Logicam Enzinas*, *Physicam Majoris*, &
summulas Mandreston, & *Breviarium* & *Missale* vo-
 luisse imprimere, non ei tanta cum Theologis Sor-
 bonici collegii fuisset contentio, nec coactus tot su-
 bire calumnias, pericula, & aliquando solum ver-
 tere. Verum longe alia mens atque ratio in pectore,
 circa quod illi triplex aes erat, versabatur, quâ re-
 bus tam sacris, quam profanis pro virili conabatur
 prodesse. Non enumerabimus de novo lucubrati-
 ones in Sacrum Codicem, non labores, non sum-
 ptus, adhibitos. Non enumerando recensēbimus, quot
 noctes insomnes duxerit, ut quam nitidissime aucto-
 res classici, alique in manus eruditorum pervenirent.
 Non dicemus de laborioso aequè ac taedioso, quo fun-
 ctus est, corrigendi munere, in quo tamen, qui-
 dam

dam narrant, ipsum solitum fuisse, singula folia perlegenda; hic illic per plateas, locis certis affixisse, adjuncto pretio illi, qui vitia quaedam, quorum etiam sua erant, prout enormia essent, praemia, detexisset. Hoc si vel ipsam vitam consumpsisset, totaque corporis exhausisset vires, non esset profecto, quod non admiratione foret dignum. Imo satis nominis sibi vel hinc comparasset. Ast alia animi virtus atque nobilitas aliam sibi ad gloriae culmen, viam, quaevivit, invenit, confecit. Quod ratum facere potest, ingens ille & nunquam satis laudatus Latinae Linguae Thesaurus ab eodem primo M. D. XXXVI. deinde Anno M. D. XLIII. excusus; Quo imperitissimis & revera stupidissimis, nisi, quod verosimilius, invidiosissimis hominibus dicebatur januam Barbariei aperuisse. En quo tandem ignorantia perduxit homines impudentissimos. Nam ipse *Henricus* auritus testis, scribit, illos, qui haec proferrent vix verbum Latinum potuisse eloqui. Hic igitur Latinae Linguae thesaurus multum lucis viris eruditissimis cum conferret, saepius hinc illic recusatus est, semper tamen, ut titulus prae se ferebat, auctior, quod & re vera ita sese habuit. Nam, aliquando imperitus quaedam adjiciebat mendorum corrector, vel alius quispiam, cui Officinae cura demandata erat, quae ab ipso auctore studio atque industria erant praetermissa, de qua elegantem Historiam me legisse in Epistola *Henrici Stephani*, qua ad multas multorum amicorum respondet, de suo Typographiae statu nominatimque de suo thesauro linguae Graecae, &c. recordor, quam in cautelam eorum, qui aliorum editioni nimis confidunt, proferam.

Metuo certe (inquit) ne miseri isti Βαρεβαρογλεξιγοσυρροα-
 π&δαι. Et voces illas Et alias quam plurimas, itidem commentitias aut quolibet modo mendosas, quas ego relega-

vi, vel potius *es uocabulos amandavi*, tamquam per incuriam à me praetermissas, in meum etiam illum *The-saurum* intrudant. Quod cum accideret, idem prorsus mihi quod patri meo, Roberto Stephano, id est, idem meis quod ejus laboribus, usu ueniet. Quum enim ille Venetiis agens quandam Officinam Typographicam ingressus esset, in qua excudebatur ejus *The-saurus* linguae Latinae, sumpta in manus charta, oculos statim in quodam uocabulum coniecit, quod se olim rejicisse, dum opus illud construeret, recordabatur. Miratus ergo, suum exemplar afferri ad se iussit, quod suae memoriae non omnino fidendum putaret. Ibi certe uocabulum illud non inuenit, sed margini adscriptum, ut insereretur, uidet. Tunc eum, cuius manu adscriptum erat, conuenire: & quo id consilio fecisset, interrogare. Hic uero non aliud respondere, quam se non uocabulum hoc solum, sed aliquot alia itidem adiecisse. Quae cum patri meo ostendisset, ea ipsa esse comperit, quae itidem olim rejecerat. Quae ex re tanto dolore exarsit, ut continere se non potuerit, quin illum aliosque, qui ad ditandum praeclearis huiusce diuitis *The-saurum*, operam suam itidem locarant, a sinos Arcadicos uocaret.

Edidit hic aliquando *elucidarium Poëticum* de quo, quamvis paullo iniquius *Jacobi Thomasi* * iudicium est, tamen, ne quaedam (quae minus benigna sunt) silentio suppressisse dicar, adscribam.

„ Robertus Stephanus (inquit) in *Elucidarium* suum
 „ *Poëticum* u) ex *Anthropologia* Volaterrani plera-
 „ que uirorum ac mulierum nomina sic describit ut ali-
 „ cubi etiam errores ejus faciat suos x), alibi novos à
 „ se addat y.) Ignoscerem, si lectorem suum appellans
 „ Volaterrani fecisset apertam mentionem z).

„ u) ejus editione utor Colonienſi Anno, 1543.

„ x) exem-

* De plagio literario §. 549. CIL.

x) exemplum dediſſet. 391. „

y) ut cum de Diocle Medico Caryſtio Suidam citat, „
 qui de hoc Diocle mutus eſt, nec citatur à Volater- „
 rano ſ. m. 344. [ed. Baſil. 1519.] Suspicio autem „
 titubatione quãdam oculi hoc factum à Roberto. „
 Suidam enim Volaterranus [ſ. rectè] citat. tum „
 ante Dioclem, tum poſt eum ſub Diogeniano ſ. „
 Dioſcoride: quos ipſos quoque ſatis fideliter deſcri- „
 ptos à Roberto reperies. „

z) pro quã generalia tantum hæc lego: Nos ab aliis „
 tradita omnia ſtudioſe collegimus: ————— Cla- „
 rorum virorum hiftoriam à præſtantiffimis „
 quibuſque rerum Scriptoribus mutuati, quod „
 commode facere potuimus; eos ſuis dictis fa- „
 ctisſque illuſtravimus. „

Sunt hæc ipſiſſima Roberti Stephani verba, qui, ubi
 acunula eſt hæc interponit: *fabulas ex Servio, Acro-*
e ceteriſque nobileſus Grammaticis deprompſimus, non
 ideo itaque quare iniquus cenſor fuerit doctiſſimus il-
 le *Thomasius*; cum ipſe *Robertus Stephanus* in præfa-
 tione ſui Theſauri dicat, ſe tantum illud elucidarium
 illuſtraſſe. Sed forte an locum illum *Thomasius* non
 egit, ſiquidem prima illa editio rarior eſt: adſcribam
 itaque locum. ————— *Partim* (inquit) *ex Poëtico illo*
dictionary à nobis fideliter emendato; quod elucidarium
Poëticum vocant. Judicet jam mecum Jove æquo unus-
 quiſque lector candidus, an hoc plagium merito poſ-
 ſit vocari. Quid? Nec in hoc tantum ſuum candorem
 & ingenuitatem indicat; verum in ipſo ſuo Theſauro:
 nam (quamvis omnia ipſe collegiſſet, ſuaque deſcrip-
 ſiſſet manu) dicit tamen: *ingenue fateor nihil hic in eſſe*
le meo, præter laborem ſ. diligentiam. Quæ tanta
 fuit in opere illo conſtruendo, ut rem non ſolum do-
 meſticam, ſed & curam corporis in totum ferme ne-
 glex-

glexisse de se praedicet. Quid mirum, nec aliter fieri potuit; nam duobus annis se opus illud ad umbilicum perduxisse ipse auctor est, de quo saepissime egit cum viris doctissimis & clarissimis quibuscum suos labores communicavit, ut eo elegantius correctiusque in lucem prodiret, quorum adhortationibus tanta studia, tantam diligentiam adhibuit, tot noctes diesque ei operi insudavit, ut nisi ope Divina fuisset sustentatus, aut occumbendum ei aut succumbendum fuisset. Quibus vigiliis, & pene dixerim Herculeis aerumnis. (Quibus exantlavit hunc Thesaurum), quid sibi paravit praeter calumnias, & nescio quae non scommata dicteriaque; Quid laudis, quid gratiae omnibus suis laboribus summaque in omnes auctores diligentia meruit? quid sumptibus suis inenarrabilibus effecit; nisi ut crabrones sibi excitaverit. Nec est quod de hujusce rei Testimonio anxii simus; adest Filius suus tanto patre dignissimus *Henricus Stephanus*. Hic enim dicit *se non minus indignari quam mirari quosdam tam fideli patris sui diligentia offendi*, nimirum quod apposuerat auctoribus ea, quae absque lectorum incommodo posuissent absuisse. Inter illos primus erat Papius cujus alioquin & judicium & doctrinam magni faciebat *H. Stephanus*. Judicent jam, dico, judicent, aequissimi lectores, num injuria afficiatur hic noster *Robertus Stephanus*? num male ipsum exceperint homines bonis literis infestissimi. Sed quid haec? jam olim hae fuere merces beneficiis, ut hoc omnibus constat, canat itaque, ne plura adferamus, cum Poëta* (qui nec à crimine plagii etiam fuit liber:)

*Grandia saepe quibus mandavimus hordea sulcis,
Infelix lolium & steriles dominantur avenae:*

Pro

* Ecl. 5. 36.

*Pro molli viola pro purpureo narcisso,
Carduus & spinis surgit paliurus acutis.*

Sed potius ad rem. Edidit Idem *dictionarium Latino Gallicum*, & *Gallico Latinum* impressum M. D. XXXIX. quod idem *Latino Gallicum* ab eodem auctum & emendatum M. D. XLV. *Gallico Latinum* vero A. M. D. XLIX. recusum est. Non dicam quid in *Ca-
leptini Ambrosii* *dictionario* praestiterit, dum unus-
quisque illud ex ejus praefatione intelligere poterit.
Ac huc usque recensuimus quae circa humaniora seor-
sum edita prostant: pergimus ad ea, quae circa Sa-
cra, quibus semper summum studium adhibuit, no-
bis reliquerit. Horum primum ponimus *concordantias
utriusque Testamenti Latinas* Anno M. D. LV. excusas,
quas (antea à quopiam suppresso nomine ita mutilas
editas ut vix usui esse possent) correxit, emendavit,
auxit, ut plane novas, idque merito, quis eas vocare
posset: quarum in praeloquio se *Graecas* redditurum
promisit, quae vice *dictionarii* seu *indicis Graeci* in
Novum Testamentum esse possent: quibus promif-
sis etiam stetit. Possideo enim eas apud *Paulum Ste-
phanum* forma majori, Anno M. D. C. impressas, qui-
bus *Henricus* prooemium praemisit, quod profecto
vel solam propter parentis sui honorificam mentio-
nem in eo factam, legi meretur. In hoc affatim satis
docet, ac demonstrat laborem, industriam, tempus
ei operi ab ipsius parente impensa, verum illas postea
ab *Henrico Stephano* adauctas, non inficias imus. Ha-
beo praeter eas. *Responsonem ad Censuras Theologo-
rum Parisiensium* editam M. D. M. LI. in octavo, qui
liber lectu non modo dignissimus, sed propter Histo-
riam jucundissimus est. Conscripsit quoque, *Onomasti-
cum Hebraicum* (quod ipsum Bibliis ceteroquin sub-
jun-

jungere video) seu *explanationem vocum Hebraearum, nominum Propriorum, Montium, Fluminum, Urbium, Virorum, Mulierum, &c.* M. D. LVII. emissum, quod ab eō non inchoatum, sed huc usque perfectum est. Hisce adjungere poteris Phrases Hebraeas ab eo collectas editasque M. D. LVIII. quas thesauri L. Hebraeae alteram partem vocat. Dedit nobis etiam in *Evangiliū secundum Matthaeum, Marcum & Lucam Commentarios ex Ecclesiasticis scriptoribus collectos, Novarum Glossarum Ordinariarum specimen* in folio Anno M. D. LIII. Has diu excudere cum decrevisset, consilium de iis cum Patribus Sorbonici Collegii inquit, qui laudant, probant ejus institutum, & ni ille fecisset, se facturos inquit, ac jam olim penes ipsos constitutum & factum fuisse asserunt, nisi aliis rebus fuissent impediti. Pergit itaque excudere eas, quibus visis atque lectis ita sunt irritati & crabronum instar excitati patres Sorbonici, ut, si penes ipsos steterisset, ipsum igne combussissent ustulavissentque; Verum Deus T. O. M. semper piorum conservator fedulus, ipsum incolumem servavit. Nam praevidens quid molirentur plurimi, in tempore se subduxit, quam ob rem cum vivum nequirent, effigiem ejus manu carnificis comburi jussere. Quae Historia, aliquatenus describitur in Epistola Magistri *Benedicti Passavantii* (edita in 12. 1568. pag. 30) cujus verba quamvis minime Latina, equidem quia liber rarior est in curiosorum gratiam subscribere placuit.

„ Et vos nescitis, ego vidi illum maledictum hæreticum, cum *Robertum*, qui nobis est tam bene elapsus. Per diem (sicut dicit *David*) vos bene dicebatis, Cave, vete bene, ipse evadet vobis: & defunctus *Joannes Andreas*, qui sperabat maritare filias suas de bo-

„ nis

nis ipsius, ut erat Zelotissimus fidei Catholicae, bene
 etiam clamabat semper quod fugeret. Sed oculi no-
 stri tenebantur, & alii vastaverunt totum, qui fa-
 ciebant de nimium sapientibus. Et quia ego non
 sum eum alloquutus, quia faciebam conscientiam,
 ego rogavi de uno, quomodo faceret hic. Et ipse
 mihi dixit, quod nunquam fuerit magis laetus, &
 quod faceret mirabilia de imprimendo: ita quod
 nunquam fuit unus qui dederit tot poenas matri no-
 strae universitati quam iste dabit. Et quomodo? dixi,
 ipse fuit combustus in figura. Ita, ita, dixit, sed ri-
 det se de magistris nostris in propria persona, & di-
 cit mille jocularia de magistro nostro de Govea,
 quem ipse vocat Sinapivorum: & de magistro no-
 stro Picardo, quem vocat Picam garrulam, quia
 nescit quid dicit, & frangit sibi etiam caput degar-
 rere: & de illuminatissimo magistro nostro Maillar-
 do, & narrat quomodo quando semel mater nostra fa-
 cultas fuit coram Francisco Rege, cardinales ride-
 bant, se de eis, & dicebant, Videte, videte, quo-
 modo magistri nostri sunt mucosi & lutosi: profecto
 haec est una mirabilis approbatio, quod Sorbona
 non potest errare. Et quod tunc unus curialis vo-
 lens facere ridere alios, quaesivit dicens, Cur nun-
 quam oportet dicere Tu, magistris nostris, sed sem-
 per Vos, etiamsi non sit nisi unus? Propter hono-
 rem, dixit alius, juxta illud, Amant ab homini-
 bus vocari rabbi, per humilitatem Sorbonicam. Non
 non, dixit alius, ego bene scio unam aliam rationem
 Tropologicam: quia sicut unus homo est factus ex
 corpore & anima, sic unus magister noster, quin
 etiam unus minimus focus de Sorbona, est factus
 ex homine & asino: & ita ad minimum, etiamsi non
 sit nisi unus, supponit pro duobus, id est, pro homine
 & asi-

,, & asino, & ita oportet illi dicere Vos Ergo, dixi ego,
 ,, *Robertus Stephanus* non est combustus, nec mor-
 ,, tuus. Non, dixit ille, nisi dicendum sit quod spiri-
 ,, tus reveniant in hunc mundum, &c. Hactenus ille
 Composuit quoque, ut hoc verbo solum modo no-
 tem, sermone *Gallico Grammaticam linguae Gallicae*
 quam in linguam Latinam verti postea curavit; prae-
 ter quae enumerata, an plura conscripserit, scio jux-
 ta cum ignarissimis. Ille autem qui plura noverit, in
 usum suum, si voluerit, hisce poterit adnotare. Ce-
 terum quod ad labores ejus pertinet, hoc solum inci-
 dit, ipsum equitando Lutetia Lugdunum dum pete-
 ret, Tmemata illa, seu incisa, vel, ut nostri vocant
Versus per Novum Testamentum invenisse & excogi-
 tasse, quae usum quemnam praestent, facile vel im-
 peritissimus burdo poterit judicare atque experiri. At-
 que haec sunt quae pro brevitate temporis & mate-
 riae, si ita loqui liceat, sterilitate, nisi nos toti lau-
 dum praedicationibus vellemus dedere, de *Robert.*
Stephano dicere, Vir plurimum mihi colende, potui-
 mus. Animus quidem erat pluribus exponere causam,
 quare Lutetiâ Parisiorum Genevam discesserit.
 verum cum illa, quae ad hujus discessus plenior-
 expositionem pertineant, necdum quidam pro voto
 collegerimus, maluimus ea silentio praeterire, quam
 pro rei dignitate, ac debito non tractare. Hunc ta-
 men, Deo dante, postea prolixioribus exponemus
 ubi otium altius ac liberius, diligentia accuratior ma-
 gisque sollicita, nobis & plura & meliora suggesserit
 aut clarissimorum aequae ac doctissimorum virorum li-
 beralitas, plura cum circa hoc dissidium, tum circa
 genealogiam suppeditarit. Rogo enim, imo majorem
 in modum peto, ut unusquisque communicet mihi ea
 quae vel commissa vitia emendare, vel obscuris lucen-
 ad

deferre, & mutila adimplere possint. Quo opusculum hoc, perfectius ad hominum manus in postea pervenire poterit. Verum priusquam absolvam hic addendum putarim, quod quidam ferunt, *R. Steph.* consequutum fuisse *M. Servetum* ob ejus opiniones de *S. Trinitate*, ducentes id ex sequentibus verbis: **Interea missus ad Francofordiam quidam Thomas, famulus Rob. Steph. qui libros Serveti, qui illic ad mundinas prolatis fuerant, combussit ne distraherentur.* Finem itaque hujus *R. Stephani* vitae descriptioni cum morte imponimus. *Vixit hic Annos LVI. & Genevae, quo sedem fortunarum transtulerat animam suam VII. eid. Septembr. A. M. D. LIX.* (qui funestissimus dies *A. 1556.* etiam nobis eripuit *Clariss. & celeberrimum Typographum Sebastianum Gryphium.*) Deo placide reddidit; relinquens praeter alios, quos plures habebat, hosce liberos.

H E N R I C U M.

F R A N C I S C U M.

R O B E R T U M.

K A T H A R I N A M.

Inter quos *Robertus II.* non minori cum laude *Lucretiae Parisiorum* eandem artem pro facultate exercuit, existente etiam *Regio Typographo*, ut *Psalmorum Davidis Buchanani* editio manifestat, in cujus fronte legitur apud *Henricum Stephanum & Fratrem ejus Robertum Stephanum, Typographum Regium* *A. D. LXVI.* Quod munus ei delatum esse, quia à religione sua paterna desciverat; confido; quam ob causam etiam ab haereditate pater eum Testamento excludit, quam alter *Henricus* filius cum *Francisco* fratre crevit. De hoc *FRANCISCO STEPHANO*, nihil materia, ut *Plautino* ore loquar; suppetit, vetuti nec de *Roberto II.* nisi, praeter ea quae supra diximus, quod decesserit hic.

In disserere Castalon. qui vaticanus dicitur.

D R O-

Robertus Stephanus secundus (nam de iis tam paucis exstant, ut seorsum eorum vitas describere nullo modo possemus) jam ante *Henricum Stephanum*, circa si conjicere liceat, A. M. D. LXXXVI, relinquens filium nomine *Robertum Stephanum* III. qui ab anno 1598 ad annum 1628. Parisiis etiam exstitit Typographus de quo statim ea, quae mihi constant. Officinam tamen ROBERTI STEPHANI II. Post mortem ejus administrasse MAMERTUM PATISSONIUM mihi persuadeo, siquidem ex omnibus, fere editionibus video, MAMERTUM PATISSONIUM omnes suos libros in *Roberti Stephani* Typographia excudisse. Nec mirum, nam hic viduam filii haecenus vel à nomine mihi ignoti, *Roberti Stephani* I. in uxorem duxerat. Quapropter societatem cum affine *Roberto Stephano* II. iniit. Cujus Officinam post mortem ejus administrasse ut jam diximus, arbitramur. Quantus autem videretur *Robertus Stephanus* II. paullo ante memoravimus. Illud jam addo quod è vita discedens reliquerit filium nomine *Robertum*. Qui ejus nominis tertius est. Vir profecto tam Latinae quam Graecae lingua peritissimus. Confecit enim distichum Graecum in clarissimi viri I. A. Thuani carmen *crambe* dictum, apud eum 1608. Paris. impressum. Quod donavit Viro celeberrimo Dom. Baudio, unde videre est quam eleganter Latinas Graecaeque literas pingere potuerit. Quid composuit quoque carmen in obitum doct. Viri Puteani, quod in ejus elogiis legere est. Verum cum de *Mamerto Patissonio* sermo incidit, non possum praeteriri quin elogium Dn. la Croix du Maine, praecipue cum in *Steph.* vitis fecerim, adscribam. sic p. 304. ejus Biblioth.

„ MAMERT PATISSON, Imprimeur & Libraire
 „ re à Paris, homme fort docte en Grec & en Latin
 „ & en François aussi. Je n'ay encores point veu d
 „ se

es écrits mis en lumiere, si peux je bien asseurer que “
 quand il voudra il en pourra faire imprimer de son “
 invention, d’aussi beaux & doctes, comme ceux “
 qu’il imprime d’ordinaire : en quoy il est à louer “
 grandement pour le profit qu’il fait au public, tou- “
 chant les beaux livres qu’il imprime tous les jours: car “
 ne choisist que de bonnes copies, & composées par “
 hommes doctes, lesquelles il imprime fort correctes, “
 de beaux caracteres, sur bon papier & de belle mar- “
 que, qui sont toutes les perfections de l’Imprimerie : “
 en quoy il ne degene de Messieurs les Estiennes, “
 de la maison desquels ils a pris alliance, ayant espou- “
 sé la veuve du fils de Robert Estienne, pere de Hen- “
 ri &c.

Notari itaque ab omnibus volo, si liber quispiam
 apud *Robertum Stephanum* sit impressus post annum
 . D. LX. illum apud *Robertum Stephanum* secundum
 se editum, quod me saepius in dubium traxit, prius-
 quam primi *Rob. Stephani*. mortem rescivissem. Sic sae-
 pius etiam editiones *Roberti Stephani* secundi cum edi-
 tionibus *Roberti Stephani* tertii confudi. Quam con-
 fusionem ut evites, hic monendum duxi, omnes li-
 bros post annum 1588. in *Roberti Stephani* Typogra-
 nia excusos, à *Roberto Stephano* tertio seu *Roberto*
Stephano R. F. R. N. ut ipse scribit, esse divulgatos.
 Necessit, ut ad rem redeamus, *Robertus Stephanus* I.
 Genevae anno, ut dixi, M. D. LIX. ubi sepultum eum
 nullus dubito. In eum certocertius carmina exsta-
 unt funebria; verum nostrum conspectum, in hunc
 que diem fugientia. Praeter hoc magni *Theodori*
Bezae, & illud, quod nobis suppeditat *Paulus Colo-*
nesius in Gallia Orientali quae una cum *Henrici Ste-*
phani epitaphiis subjunximus.

ΕΪΣ

Ρ' Ω' Β Ε Ρ Τ Ο Ν

ΤΟΝ

Σ Τ Ε Φ Α Ν Ο Ν .

Τάς ποτ' Ισθαίης τε κ' Εκάδ' , Αυσονίης τε
 (Φῶ , Φῶ) τὰς μέσας δειν' ἀπελαυνομήτας,
 Λουκεΐη μέσση Στέφαν' ξεινίσατο δ' ,

Ο' Στέφαν' , πάντων χαλκογράφων Στέφαν'
 Εἰσόκε μισσηγάλων ἐφελοντῆς πωλήθεσιν ἀνδρῶν .

Εἶξας , πελυετῆ οἷς πολέμησε χρόνον .
 Ω' χέθ' παλῆϊδα λῶ φύζων , ἀχάριστον ἔσται,
 Γαίας τ' ἀποδοαπῆς γαῖαν ἀμειψεν ἐλῶ .

Κακῆ χαλκοβατῆ κέραις δάμην ἐννεα δείμας,
 Εἰς μακάρων τελέως ὄλβι' ἤκε δάμεις .

Αὐτῆρ' ἀποπῆρδ' πλῆμ' ξείνοιο λαβεύσαι,
 Πλωμάσῃ τ' ἰδίοις δάκρυσιν Ἀονίδεις ,

Ἐννεα τ' ἀμφὶ νέκῳ ξέρον ἤματ' ἀκκύσαισαι,
 Τῆ δ' ἐκάτῃ χλοερῷ γάψαν ἐνὶ πεδίῳ .

Ὡς ἀμάρανθον αἰεὶ καὶ πάντα ἐς ἤματ' ἑλῶντα

Χαλκογράφων γάψειν τὸν Στέφανον σέφανον .

Idem Gallice.

Celui qui d'un Sainct oeil son Eglise environne,
 Estienne, t'enrichit de tant d'heurs & d'honneurs,
 Que la gloire tu fus de tous les imprimeurs,
 Et de ton noble estat la tresbelle couronne.

Autre plus ce grand Dieu de tant de graces t'orne,
 Qu'à Paris tu logeas les Muses Sainctes soeurs:
 De l'Hebreu, du Latin & du Grec les douceurs
 Au François ignorant ta Saincte adresse donne.

Mal nonobstant la France ingrante te chassa
 Ton ame sur les cieux à la fin se haussa
 Les Muses ont pleure ton importune absence.

Les biens qu'aux imprimeurs en ta vie tu fis,
 Les scandales esquels nos François sont confits,
 Nous font souventes fois desirer ta presence.

Profopopoeja in ROBERTUM STEPHANUM, Bibliopolam sui temporis facile Principem, Genevae.

Authore FRANCISCO PERALDO,
Nicolai Filio, Ling. Graecae
ibidem tum Professore.

CIVIS ET HOSPE S.

- C. *Publica cur toties isthaec monumenta pererras
Manibus, atque sacram cur teris Hospes humum*
- H. *Scire a vœo Stephani jaceant ubinam ossa Roberti,
Hunc mihi designat nulla columna locum.*
- C. *Quid refert rescisse, viro ni forte quietem
Vis optare, salus cui data perpetua est?
Oderit is votum hoc, Patria quem sponte relicta
Huc verae adduxit religionis amor.*
- H. *Nec me hæc causa movet, nec inania murmura novi
Non incantatis spargere corpus aquis
Sed mihi nescio quæ pertentant gaudia pectus
Cernenti veterum clara Sepulchra virum.*
- C. *Quem claros inter memoras & laudibus effers,
Ergo aliunde tibi notus, Amice, fuit.*
- H. *An foret ignotus: Cujus tot scripta per orbem
Versantur docta nocte dieque manu?*
- C. *Dic igitur si nunc tumulus resplendat auro,
Marmorea addiderit si quoque signa Paros:
Hæc sterili fico mox discutienda vel ævo,
Majus ei possent conciliare decus?
Nunc vero tot habet monumenta illustria quot sunt
Tum sua tum veterum quæ monumenta dedit.*

ΡΩΒΕΡΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

ΕΠΙΤΑΦΙΟΝ.

Ρωβέρτε δίξη Στεφάνε τάφον ᾧ παροδίτα ;
 Ἐνθάδε ὃν δίξη , ἀλλαχῆ ἐσὶ τάφῳ .
 Ἀλλαχῆ ἐσὶ τάφῳ , καὶ πολλαχῆ , ᾧ παροδίτα .
 Ὅσαχῆ αἱ μέσσα ναιετάεσι δόμοις .

Α' Λ Λ Ο .

Ἦν μόχθοις ἀδάμασον , ἐπὶν ἀδάμασον ἀνάγκη ,
 Κῆρ ἢ πανδαμότωρ νῦν ἐδάμασεν ἐμέ .
 Ἄλλ' ἀδάμασα μῦραι καὶ ἀγήρατα ὅσ' ἐμόγησα ,
 Χάρματά τοῖς ἀγαθοῖς , ἄλγεα τοῖς φθονεροῖς .

Α' Λ Λ Ο .

Πάντ' ἐγὼ ἐν τε πόνοις ἐπέρων βίον ἐν τε μερίμναις ,
 Πρὸς μέσας ἀποιον παροξενέων ἀτραπόν .
 Νῦν δ' εὖρον κατέπαυμα πόνων , κατέπαυμα μερίμνῶν ,
 Εὖρον ὅτ' ἀδρανέῃ καὶ κατέπαυμα βίε .
 Ἄλλὰ πόνων τέκνοις καινῶν ταμιεῖα λέλοιπα ,
 Ὄφρα πονῶσ' ἐπ' νῦν ἀντ' ἐμῆ οἱ ἀπ' ἐμῆ .

Α' Λ Λ Ο .

Τυτθὸς ἐγὼ τότε σῶμα , μεγάρψυχῳ δέ νυ ἔσκον
 Καὶ μεγαλεργὸς ἀνὴρ , ἢ μεγαληγέρῳ νῦν .
 Σώματι ἡμετέρῃ καὶ ψυχῆς μάρτυρες ἔσων ,
 Τῷδε μὲν , οἱ ἐπ' ἐμῆ τῆς ᾗ , καὶ οἱ μετ' ἐμέ .

Α' Λ Λ Ο .

Ὁ Στέφανῳ Στεφάνε σεφάνῳ Στέφανον σεφάνωσεν ,
 Εἴη καὶ Στεφάνε νῦν Στέφανον σεφάνῳ .

ROBERTI STEPHANI

EPITAPHIUM.

SI posset calamis, si chartae sensus inesse,
 Sique Typographicis sensus inesse typis:
 Atramentum ullis esset si sensibus auctum:

Jam pridem in lacrymas haec liquefacta forent.
 In lacrymas liquefacta forent, superata dolore
 Concepto ex chari funeribus Stephani.
 Sed bene quod salvi nobis calamique typique
 Officio fungi nunc meliore queunt:
 Ut Stephano, per quem tantum sunt nomen adepti,
 Reddant, tollentes nomen ad astra, vicem.

ALIUD.

Ars inuenta quidem, verum imperfecta manebat,
 Et rudis, ut multae ars artis egeret adhuc:
 Roberti sed in arte rudi solertia fecit,
 Lambendo foetus quod facit ursa suos.
 Sic decus huic tulit ars, sed & hic decus attulit arti:
 Jamque uter utri plus debeat ambiguum est.

ALIUD.

Quo labor assiduus penetret comes additus arti,
 Roberti ante omnes arsque laborque docent.
 Nec mirum artifices quod tot superaverit unus,
 Quot tulit haec aetas, & quot avita tulit.
 Namque labori alios dare brachia victa videmus:
 At labor huic contra brachia victa dedit.

A L I U D.

Hujus in aeternum monumenta operosa loquentur,
 Sparsa per auricomi solis utrumque latus,
 Egregiae quantum naturae ars addita possit,
 Et cum natura junctus & arte labor.

A L I U D.

Qui fuerat Pylios canescere dignus in annos,
 Illius viridis fata senecta subit:
 Deserit imperfecta illum vita, ille vicissim
 Imperfecta artis deserit acta suae.
 Ne, qui alios primis vitae superavit in annis,
 Fiat in extremis victor & ipse sui.

A L I U D.

Ergo Typographicae princeps celeberrimus artis
 Occidit, & periit nobilis artis honos.
 Occidit (heu) lustris bis sex nondum ille peractis,
 Cumaeos dignus qui geminare dies.
 Occidit? imo equidem vivit, vivetque per orbem,
 Dum fuerit Musis ullus in orbē locus.
 Quique rogo eripuit libros, medioque sepulcro,
 Per libros bustis ille superstes erit.

A L I U D.

Donec in Hebraicis perarata oracula chartis
 Sunt mansura, (viris maxima cura piis)
 Donec erunt Graeci scriptores atque Latini,
 Praeco tuae laudis maximus orbis erit.

A L I U D.

Regiusemerui (me nosce) Typographus esse,
 Francisco & dignos Rege tenere typos.
 Munificam Regis dextram, cor Regis amicum,
 Tutricem emerui Regis habere manum.
 Regia quinetiam, plusquam quoque regia nobis
 (Teste vel invidia) mens animusque fuit.
 Sic Regis spe magna etiam majora reliquit
 Ars mea, verum animo cuncta minora meo.

A L I U D.

Vivere contentus potuissem rure paterno,
 Carpere & in patriis otia grata bonis:
 Sed mihi Musarum juveni placuere labores,
 Vani autem juvenum displicuere joci,
 Dulcia sprevisset quumque otia nostra juventus,
 Haec eadem sprevit nostra senecta magis.
 At tu posteritas nostro gratare labori,
 Per quem pingua sunt otia parta tibi.

H E N R I C U S S T E P H A N U S

Lectori.

*Cui suspecta mei mea sunt praekoniam patris,
 Praeconesque alios illius esse cupit,
 Saltem oculos adhibens testes ad facta parentis
 Non mihi, non alii, credat at ille sibi.*

H E N-

HENRICUS STEPHANUS

Scriptis suis eruditissimis ultra Garamantas & Indos notissimus,

* Est Patre genitus , qui duos reges apud
(Nam scepra nato tradidit parens sua)
Auctoritate valuit atque gratia,
Gratae quod essent ejus ipsis literae,
Et opera circa literas fidissima.

Omnes sui stemmatis eruditione , famâ , diligentia facile superavit. Quanquam ejus parens *Robertus Stephanus* , ut jam docuimus , pluribus etiam laudibus ab omnibus meritissimus celebretur. Fratres suos , licet non indoctos , ipso tamen Patente longe minus claros , multis parasangis praecucurrit. Natales suum solum ipse hisce versibus describit.

* *Lucina namque matris hunc alvo extulit
In urbe , qua vix ulla plures principes
Habere solita per frequenter hospites.
In urbe , qua non ulla vel florentior
Populosiorve credita est tum temporis:
Compendium orbis : sicut urbem Romuli
Epitomen orbis nominatam discimus.*

Parisiis scilicet , ubi quoque educatus est. Hic , ut primum è pueris excessit , *Henricus* (quâ aetate maximopere horticultura delectabatur , ut scribit ejus patruus *Carolus Stephanus* , qui ea propter librum suum de

* *Mus. Mon. Princ. pag. 26.*

* *Mus. Mon. Princ. pag. 26.*

de R. Hortensi nomini ejus inscripsit) studiis tam vehementi incubuit diligentia, labore, atque felicitate, ut nihil supra. Tanta enim pollebat memoria, ut totum, Q. Horatii Epistolarum librum primum memoriter recitare posset. Quae maxima commoda ei praestitit. Studiis sedulo operam navavit sub saeculi sui clarissimo lumine *Petro Danesio* linguae Graecae apud Parisienses tum temporis Professore, ac *Francisci* primi Galliarum Regis Filii Delphini directore, ut & sub *Jacobo Tusano*, postea etiam Lutetiae Professore. Nam hic uno eodemque tempore cum *Francisco Vatablo* professor est nominatus, qui postquam diu familiariter vixissent, uno quoque eodemque die, paucis ante *Franciscum Galliarum* Regis mensibus, vitam cum morte commutarunt. Jactis hisce fundamentis solidissimis, iisce indies diligenter superstruxit, praesertim cum togam sumpsisset virilem, ipsique liceret inter consortia atque collegia doctissimorum virorum locum capere. Ab eo itaque tempore familiarissime usus est *Turnebo*, * (cujus institutione se usum confitetur) Regio tum temporis Professore ac Typographo, cujus tumulum hisce epitaphiis adornavit.

* In *Dialog. Mus. Mon. Princip. subjunc. pag. 307.*

ΑΔΡΙΑΝΟΥ ΤΟΥΡΝΕΒΟΥ

ΕΠΙΤΑΦΙΟΝ.

Τιμηθεὶς Μύσαις, πηήσας Τέρνεβε Μύσας,
 Τιμὴ καὶ τέχνης ἦθα τυπογραφικῆς.
 Ἀλλὰ τέχνῳ κατέλυσας, ἀγνῶν ἀεσάτμωκ πειδεὶς
 Μεσάων, πηῆς αἰ φθόνεόν γε τόσης.
 Ως δ' καὶ σοφίης φθόνεον σῆς ἄμμιν ἐκείνα,
 Καὶ βίοτον σοφίῃ σὺ κατέλυσας ἄφαρ.

ADRIANI TURNEBI

EPI TAPHIUM.

MUfarum multis jam functus honoribus ille
 Turnebus, sacri maxima cura chori,
 Ferre Typographica voluit quoque nomen ab arte:
 Nomen ei potius sed dedit, atque decus.
 Calliope invidit prela hanc gestare coronam:
 Protinus ergo artem desinat ille jubet.
 Mox eadem toti Turnebum invidit & orbi:
 Sic cum vita artem desit ille suam.

Libuit & haec epigrammata in Turnebi laudem à me ante aliquot menses scripta, praecedentibus epitaphiis adjungere. Est autem ea scripturae diversitas quam in ejus nomine vides, petita ex libertate sive licentia illa qua in hujusmodi nominibus uti poetae consueverunt.

Τερνήθε μὲν πρὶν κλέθ' ἐπλεθ' ἔρανόμηκες,
 Νῦν δ' αὖτ' ἄντ' ἑψυχὴ ἔραν' ἐναίεπις.
 Καὶ γὰρ ἐπιχθονίης σοφίης δεδαημένη ἄκρα,
 Ἡλθε καὶ ἔρανίης ἄκρα δεινησομένη.

In manes ingrata tuos haec ora ferentur,
 Quod taceant te, à te quae didicere loqui.
 Sed reus hujus agi malo, charissime, laudes
 Ingenii culpa quam tenuare tuas.
 Ergo alii laudent : ego tantum epigrammate testor,
 Laudibus haud ullum par epigramma tuis.

Cur placuit cunctis Turnebus? cur tot amici
 Illi, vix hostes unus & alter erant?
 Cur placuit cunctis? tot linguis lingua diserta
 Totne ille potuit conciliare viros?
 Cur placuit cunctis? an quod certare videbant
 Iudicii dotes dotibus ingenii?
 Cur placuit cunctis? cunctas placuitne quod artes.
 Excoluit Grajas, excoluit Latias?
 Cur placuit cunctis? an quod totusque lepores
 Spiraret, totus quod lepidosque sales?
 Causæ equidem sunt hæ: sed & hæc est maxima causa,
 Is placuit cunctis quod sibi non placuit.

Illo enim seculo minime turpe dicebatur Typogra-
 phicum subire munus, ut quidem hoc nostro, &
 Professorium. Exemplo esse possit *Joannes Oporinus*
Graecæ linguae apud Basilienses Professor & Typo-
graphus, & praeter eum, Franciscus Raphelengius
Hebraearum literarum apud Lugduno-Batavos Pro-
fessor & Typographus. Horum, quos supra dicebam,
 virorum adhortatione atque auxilio, cum & summa
 sua

sua diligentia , ac indefesso labore ad aliquod doctrinae fastigium pervenisset , ut plurimos viros à facie non tantum , verum etiam eorum studia ac vitas cognosceret , nihili aetatem juvenilem , itinerisque incommoda faciens , totam pene Europam peragravit , multasque volitavit per gentes ac per regna , solam eruditionem , eâque famam venaturus. Visitavit itaque doctos & indoctos , publica luce vel tecto & umbrâ gaudentes viros ; imo ipsiſcum Principibus atque Regibus colloquutus est. Nam plurimorum regum atque Principum in aulis diu versatus est , ubi practice theoriam enim antea ex libris quos

—* Multos Auctor evolvit —

Graecos , Latinos , Gallicos , Hispanicos.

Evolvit auctor 5 libros quos posteris.

Gentis Latinae posteris linquunt suis.

sibi comparabat) quandam vidit multorum consiliorum seu monitorum quorum pleraque principibus omnimoda data fuerant , ac dabantur indies. Sic se per quindecim menses in aula regis *Henrici Gallo-poloni* comoratum fuisse ipse auctor est. *Venetis* fuit apud *Odettum Selvam Henrici II. Gallorum Regis* legatum , qui cum nostro *Henrico Stephano* tam arctam conjunxit amicitiam , ut ad pleraque , à quibus alii excluderentur , eum admitteret. Adfuit istic quoque *Carolo Sigonio* viro doctissimo , quocum , ut & quibus *Patritiis* , (forte *an Lauredanis* , nam in aediſus *Andreae Lauredani Patritii Veneti* lapidem antiquum se descripsisse refert) Bibliothecam *Bessarionis* ingressus est , in qua editionem Germanicam *Maximi Tyrrii* cum Manuscripto Codice contulit , multosque

* *Mus. Mon. Princ. pag. 26.*

cum ipso *Carolo Sigonio* instituit de studiis rebusque politicis sermones. Eo tempore etiam convenit *Arnoldum Arlenium*, cui suum Maximum Tyrium inscribit. *Patavii* cum commoraretur familiaritate usus est *Francisci Robortelli*, nec non *Dionysii Lambini* qui fortassis hic studiis incumberebat, quemadmodum noster *Henricus Stephanus* se cum *Ioanne Belluræo*, quondam Galliarum Regi ab intimis consiliis, ejusque apud *Helvetios* legato, fecisse testatur. Cum itaque per omnes Bibliothecas totius Italiae artem venaticam exerceret, nullas voluit praetermittere. Nam non modo publicas, sed ex privatis etiam eas, quae locupletiores habebantur, pervagatus est. *Romae* conjunctissime vixit cum *Guilielmo Sirleto*, qui ipsum exemplari Athenagorae de carnis resurrectione donavit. Excerptas illas Graecas in quadam Bibliotheca hic etiam vidit, quas jussu cujusdam nobilis Latinas fecit, & postea *Diodoro Siculo* subjunxit. Quid ipsa enim manuscripta exemplaria, quae gratis accipere non poterat, multo labore, multaque pecunia hîc & ubique locorum, sibi, prae amore in rem literariam, comparabat. Descripsit hîc & in margine sui codicis Athenaei annotavit omnes variantes lectiones, quibus usum se fatetur gener ejus *Isaacus Casaubonus*. *Genuae* quî fuerit hisce verbis ipse enarrat. *Memini enim me Genuae ante multos annos* (scribebat enim haec Anno M.D.XCIV.) *Ita circa delicia Gallicizantibus excipi, ut non Genuae, sed in medio Lutetiae, mihi natalis soli, & in mensarum ibi lautissimarum lautissima epulari mihi viderer.* Tandem quoque ut iter per *Italiam* absolvamus, dicimus ultimo, quod primo dicendum loco fuerat, de itinere *Florentiae*, cujus ipse meminit in poemate *Musæi Mon. Princ. pag. 253.*

Amo te, amavi jam puer, Florentia.
 Spectata in annis nam fuisti & tu mihi
 Teneris: petoque Romuli quum moenia
 (Si Roma servat tam vetusta moenia)
 Et Romuli pedem referens à moenibus.
 Spectator baudque per dies paucos tui
 Tunc esse volui: saepe Phoebæ cornua
 Sua reparavit, dum fruos spectaculo.
 Tu civitatum (post Neapolim tamen)
 Gratissima omnium Ausones quas incolunt,
 Mihi fuisti. Sed volo Florentia
 Verum fateri (namque mos est hic meus,
 Fateri amico vera, amicae & cuilibet
 Eadem fateri) gratior fores mihi
 Si non & impio Machiavelo solum
 Natale (namque confiteris hoc) fores.

Hic Florentiae in celeberrima Bibliotheca Medicea
 ait, è qua veterum Poëtarum Epitaphia in Homerum
 rimus deprompsit. Perlustrata itaque Italia in An-
 tiam se contulit, ubi regi satis fuit gratus acceptus-
 ue. Cum autem Londini esset, oculatus fuit testis de
 musicae modulationis vi ad capiendâ animalia, simul
 monenda, quam, propter elegantiam, Historiam
 nullus praeterire possum, quin adscribam. * „Cum
 Londini, inquit, agerem animum cupido incessit vi-
 ndi leonem, cujus omnes mihi vastitatem praedi-
 abant. Forte accidit, dum ejus una cum aliis suda-
 bus spectator essem, ut ingrederetur juvenis orga-
 um quoddam circumferens. Is quum paullo post
 ortatu nostro (experiri enim licebat, quam verum
 let, quod de leone ferebatur) pulsare illud coepis-
 „set

E

„set

* In Praef. Poëtar. Princip.

„set, repente vastam illam belluam, relictis quas a-
 „vide alioqui vorabat antea carnibus, non modo at-
 „tentam musicorum sonorum adjutricem esse, sed &
 „in gyrum corpus circumagere, perque certos or-
 „bes ire ac redire, tanquam tripudiantem non sine
 „stupore conspeximus. Pulsare organum ille desine-
 „bat? ad carnes hic suas redibat. Ad pulsandum or-
 „ganum ille revertebatur: missas carnes hic faciebat
 „suamque tripudationem iterum incoeptabat. Ne-
 „vero hoc tum aliquoties expertos esse, satis esse no-
 „bis visum est: sed & aliquot post diebus eo reversi ite-
 „rum experiri voluimus: & experti certe fumus se-
 „minore tamen cum admiratione, quod tunc in vo-
 „randis carnibus occupatus minime esset. Quid prae-
 „terea vel egerit vel viderit, nondum lectione fumus at-
 „sequuti quamvis nullus dubitem, quin Oxoniensem Bi-
 „bliothecam perlustrarit. *Angliam* postquam vidisset
 „domum tendens, *Lovanium* iter direxit, ubi amicitiam
 „junxit cum *Petro Nannio* Alcmariensi, celebri in illa
 „Academia Professore, cui suas in Athenagoram nota-
 „Anno. M. D. LVII. emissas dedicat. Hinc vero prox-
 „imum mihi semper visum fuit, eum paucos ante an-
 „nos, nisi malis menses, iter istud confecisse. Cum jam
 „*Lovanii* esset, consuluit codicem Anthologiae seu flo-
 „rilegii, id est veterum Graecorum Poetarum Ep-
 „grammata comprehensa libris septem *Clementis A-*
 „*geli*, cujus codex ei quid praestiterit, in notis ad-
 „jectis quivis videre poterit. Interjectis aliquot anni-
 „quos domi libris excudendis impenderat, (nam il-
 „tempore id est ab anno M. D. LVIII. ad annum M.
 „LXIX. ipsum illustrissimi viri *Hulrici Fuggeri* nati di-
 „xx. April. M. D. xxvi. Typographum fuisse,
 „brorum tituli referunt. Hujus quam multa in *Hen-*
 „*cum* nostrum *Stephanum* exstant beneficia, ipse ena-

rat in Epistola dedicatoria *Diogeni Laertio* praefixa, obiit hic Fuggerus anno M. D. LXXXIV. aetat. LIX. die xxv. Junii Heidelbergae, quo se receperat, atque ibidem etiam sepultus est) ob bella* (*discrepans quae moverat Religio*) intestina Galliae, (in quam postea tumescentibus bellis civilibus quae omnes ejus rationes jam pridem turbaverant; rediit), cursus sui vestigium flexit in *Germaniam & Austriam* in qua, quas viderit urbes, quos visiterit eruditos, jam enumerabimus. *Francofordii* cum esset, visitavit *Bona-venturam Vulcanium*, quicum longos sermones de re literaria habuit, & serias de negligentia veterum interpretum querimonias protulit, cui suum *Arrianum* de expeditione *Alexandri* cum M. S. codice collatum dedit, ea conditione, ut, dum ipsi propter alia negotia non vacaret, in lucem ederet, qua fide etiam *Vulcanius* liberavit. Cum jam *Francofordio* discedere noster decrevisset, emit sibi equum *Turcicum* plane generosum, ac morae (praesertim quum suos comites videbat praecedere) impatientem, ac paullo obdurius oris, quo equo *Francofordio* cum egressus non procul porta, quam bonus cursor esset, experiri vellet, conigit ut illius *Ovidiani* equi more currens, ab ipso retineri non potuerit, praevidente alioqui septum quoddam transversum, quo iter includebatur. Eo igitur quum se indivo currens pervenisset, & supersilire quidem tentasset, verum non potuisset; (hoc interim sine magno periculo factum non fuit) in illud septum ligneum ita calcempegit, ut fregisse dictus sit: adeo ut ad Magistratum vocatus fuerit de damno sarciendo. Quo cum veheretur Poëma illud *Musa principum Monitrix* confecit. Hinc profectus est *Argentoratum*, ubi *Philippum Sidaeum* quem primum *Heidelbergae* viderat, salutatum

* *Mus. Mon. Princ.*

vadit, ac libellum Graecum praesens praesenti de manu in manum dedit. Interea dum hic versaretur literas *Oberti Giphanii* ad eum datas accepit. *Viennae Austriae* nostrum *Henricum Stephanum* laudabili atque benigno hospitio excepit vir clarissimus *Joannes Crato à Craftheim* *Caesaris* consiliarius, quique primum inter medicos ejus locum à multis annis jam tenuerat cui *Diogenem Laertium* Gr. Lat. ab eo editum postea dedicavit. Plures sermones tunc temporis quoque habuit cum *Joanne Sambuco*, *Philippo Sidnaeo*, (quem primum in *Germania* deinde in *Austria* cognovit, cuius nomine editionem *Herodiani* & *Zosymi* postea proscripsisse video) aliisque viris doctissimis & celeberrimis: atque hinc abiens in *Hungariam* est profectus, è qua tandem domum reversus, totum se curis & laboribus Typographicis dedit, & omne fere scriptores venustissimis typis & doctissimis animadvertionibus excusos, orbi exhibuit, quibus tantum sibi honoris laudisque comparavit, ut ejus in bonis auctoribus expoliendis studium & industriam, veluti haereditarium pensum eruditi omnes dicerent. Sic enim doctissimus *Theodorus Beza* in praefatione comm. in *Novum Testamentum Henricum Stephanum Paternae sedulitatis haereditatem* dixit. Audi, quaeso, ut innumeros alios mittam *Andream Schottum*, * ejus diligentiam praedicantem. At *Henrico Stephano* (inquit) *Typographorum* οὐρανίου salva sua esse volumus, qui saepe summa ac curatione καὶ ἀσπουδίας, in *Graecis* praesertim auctoribus cum notis additis, tum in schediasmatum libris nodis quoque scriptorum perdifficiles expedire erat solitus.

Nam ut ad minima etiam curam suam ostenderet, ipsa nomina propria Virorum & Mulierum, Equorum Canum, aliorumve animalium proprio signo indica-

* In *Epist. ad Lect. pro Lysiae Oratione*.

vit. Item nomina Gentium seu Populorum, Urbium aut à Gentis Urbisve nomine deductorum. Alio signo expressit Montium, alio Maris, Fluvii, Fontisve nomina. Quid? ipsas sententias, quas Graeci Gnomas appellant, alia designavit nota, adeo ut omnia, quantumvis ignoranti, statim ex diversis signis fiant nota. Sed, quid ego haec commemoro, plura circa Graecos Latinosque scriptores quae praestiterit unusquisque ex libris ab eo divulgatis videre poterit. Quippe satis magna copia omnium versantur in manibus. Attamen ut ab omnibus gratiam ineamus, eorum Catalogum adornavimus, qui una cum aliis ad artem Typographicam cum aliorum tum maxime *Stephanorum* spectantibus, hujus calci subjectus est. Quem laborem auctore *Cornelio à Beughem* Embricensi ejusque urbis Tribuno plebis ac Bibliopola, viro diligentissimo & nobis familiarissimo, per *Bibliographiam Juridicam*, & *Physicam* aliaque scripta notissimo suscepimus, qui ea, de nostris *Stephanis*, quae sibi constabant, non modo suppeditavit liberalissime, verum donavit liberalissime: Quae ceteroquin Bibliographiae quae universali impressorum librorum, quam meditatur, inseruisset, nunc vero, actum agere ne velle videatur, silentio involuturus. Quantum literarum commercium hic *Henricus Stephanus* cum doctissimis ubique terrarum viris exercuerit, facile quivis vel conjectura persequi poterit, manifestumque ei fiet, qui *Goldasti* centuriam unam literarum Philologicarum respexerit, illa enim *Joachimi Camerarii*, *Caroli Simonii*, *Oberti Giphanii*, *Joannis Leunclavii*, *Joannis Sambuci*, *Pauli Melissi*, At quantorum virorum? ad nostrum *Henricum Stephanum*, ac ejus ad illorum responsorias literas continet. Primum, (ut tandem ad proprios devolvamur labores,

* *Quorum si nomina quaeras
 Promptius expediam, quot amaverit Oppia moechos,
 Quot Themison aegros autumnociderit uno,
 Quot Basilus socios, quot circumscripserit Hirvus
 Pupillos: quot longa viros exsorbeat uno
 Maura die, quot discipulos inclinet Hamillus.
 Percurrat citius, quot villas possideat nunc,
 Quo tendente gravis juveni mihi barba sonabat.*

Quam illos ex ordine recenseam) hic sibi nomen fecit, mirificamque de se excitavit famam, cum admodum juvenis ex Italia redux Anacreontem Teium, (cujus carmina primo gallice, deinde vero ut amicorum petitioni satisfaceret latinas fecerat), per innumeros annos quasi sepultum, ac latitantem, typis suis a. M. D. LIV. primus evulgaret, una cum Pindaro, ejusque versione, de qua ipse ita loquitur in Dialogo de bene instituendis Graecae linguae studiis: *juvenis erat ille (sc. Henricus Stephanus) & quidem valde juvenis cum Pindarum verteret, ideoque & minus exercitatus, & (ut minus exercitatus accidit) tumidus, cui ita invigilaverat, ut ex nimia illa diligentia atque lucubratione quartanam in febrim inciderit, quâ toto semestri vexabatur, idque tanta cum molestia, ut vix libros inspicere ei lubuerit. Hac sanatus, ut erat vir summa alacritate atque ingenii foecunditate, continuis laboribus atque studiis sese plane dedit, quibus tandem eo pervenit, ut ipsi indifferens foret, Graecene an Latine quidquam conscriberet, quod incitamentum atque adjutorium maximum fuit, ut utrasque linguas, praecipue tamen Graecam, adeo necessariam, tam diligenter excoluerit: praesertim cum animad-*
 ver-

* *Juvenal. Satyr. x. vers. 220.*

verteret omnium, etiam doctissimorum virorum, circa Graeca studia negligentiam. Quapropter, ut etiam ab ipsis elementis initium faceret, scripsit *Paralipomena Grammaticarum Graecae linguae institutum*. Praeterea tractatum Gallicum de *la conformité du languagé François avec le Graec* apud eundem M.D. LXVII. impressum. Istius libelli hic titulus est referente Dom. la Croix du Maine.

En ce livre il est monstré (entre autres choses) comment le naturel du Grec se conformé & accorde mieux à celui du François, qu'à celui du Latin.

Au bout sont quelques mots François, Etymologisez du Grec, mais l'Autheur dit ailleurs touchant ce recueil, qu'il s'en acquitta de leger; pource qu'il ne le donnoit que comme un succrest de l'autre livre: & le promet beaucoup plus ample: en reiet tant toutes fois plusieurs etymologies, lesquelles il monstrera estre, les unes, contraintes & forcées: les autres, forties de l'ignorance de la langue Grecque: imprimée premierement par l'Autheur l'an 1567. & depuis par son frere l'an 1568. à Paris.

Item, (ut illud verbo hoc loco interponam) *Tra-
ctatum de Gallici sermonis cum Latino convenientia.*
Quem ego verisimilius mihi videor Carolo Stephano
tribuere. Quod ad Graeca iterum, dedit *Animad-
versiones in quasdam Grammaticorum Graecorum
traditiones Ludovici Enochii.* Quas selegit discipu-
lus ejus omnium suorum optimus ac doctissimus
Fredericus Sylburgius, cujus nomen amplissimis ver-
bis ornat in praefatione annotationum seu speci-
egii in *Eclogas Xiphilini contractoris Historiarum
Dionis Cassii*: ad *Sylburgium* autem (inquit) quod
attinet, si eum laudare non ausim quoniam cum ejus
rude mea conjuncta esset; atque adeo in me, quem ha-

buit novo quodam more dominum simul & praeceptorem (quod ille beneficium pro sua ingenuitate agnoscit) redundare videtur: haud illaudatus manserit tamen, sed suam eruditam diligentiam vel omnibus mecum tacentibus laudaverit) & eas Clenardo subjunxit. Edidit quoque dialogum, seu, ut Latine loquar, sermonem de bene instituendis Graecae linguae studiis, & dialogum de parum fidei Graecae linguae magistris. Hisce adjungere liceat, ingenitum ac incomparabilem Graecae linguae Thesaurum, quem alio loco Bibliothecam vocat, quo omnibus viris doctis palmam praeripuit, faciemque summis cimmeriis in tenebris accendit maximam. Quem praeter Thesaurum etiam si nihil edidisset, nunquam tamen pares laudum suarum praecones invenisset. Nam in hoc ejus beneficio tanta est magnitudo atque excellentia, ut eam complecti oratione possit nullus; imo ut cetera silentio praeteream, non tantum ut Typographorum, sed omnium fere eruditorum Corona (veluti ejus nomen fert) meruerit appellari. Nec id solum Henrico evenit. Nam etiam alii ejusdem stripis Thesaurus ante ipsum effodere; quod nec iis male cessit. Carolus enim Stephanus ejus patruus Ciceronis Thesaurum. Robertus vero ejus Pater linguae Latinae; noster Henricus linguae Graecae modo dictum thesaurum eruit, in quos Gr. & Lat. Linguae haec doctissima atque elegantissima confecta carmina, eruditissimus Theodorus Beza Vezelius. Roberto Stephano & Henrico Roberti filio, illi quidem Latinarum, ipsi vero Graecarum musarum fautori & alumno dicavit.

IN THESAUROS LINGUAE
GRAECAE ET LATINAE.

AUsonias quondam Musas Robertus egentes
 Excepit grato providus hospitio:
 At nunc Henricus, patris vestigia sectans,
 Errantes graias excipit hospitio
 Ille autem memores accepti muneris ecce
 Aeternas Stephanis constituere domos.
 Vos aeternum igitur Stephani nunc vivite. Namque
 Aeternum praestant vivere Pierides.
 Et vos cum Stephanis aeterno foedere pactae
 Et Graiae & Latiae vivite Pierides.
 Tu quoque Musarum cultrix, Musis Stephanisque
 Communes colito sedula turba domos.

IN THESAURUM
LINGUAE GRAECAE.

Eruit ille Argos Agamemnoniasque Mycenae
 Romanus Troiae Mummius ultus avos.
 Quinetiam longum Romanis fracta tyrannis
 Graecia, mox Turcae est dilaniata cani.
 Sic periit Sparte, sic vos periistis Athenae:
 Sic nihil infelix Hellados Hellas habes:
 Quorsum ergo novus hic populator tertius (inquis)
 Quae solae superant qui rapit unus opes.
 O te, inquam, Henrico Hellas praedatore beatam,
 Quas sparsere alii qui legit unus opes.
 Immo o te tandem isto praedatore beatam,
 Nam te eadem ditat quae populata manus.

IN EUNDEM.

Quid Graiis inhias spoliis nunc barbare miles?

En Graias Gallus congerit unus opes.

Immo istas Gallus quas veras somniat (inquis)

Possideat) reliquas dum mihi linquat opes.

Hoc autem opus (quo summo jure totum orbem literatum, sibi de vinxisse dicatur) quot quantisque Graecae linguae abundat antiquitatibus, elementis, atque originibus, ut doctissimi viri simul & pueri ex eo depromere utilitatem maximam una cum jucunditate possint, ipse satis abunde docet in *Epistola de statu suae Typographiae*, quam huic nostrae subjunctam curiosus, respicere poterit. Hic ille Thesaurus est, quem (ignoscant mihi manes ejus, si quid durius in ipsum dixero) compilavit infidelissimus omnium famulorum *Joannes Scapula*, quâ nimia sua diligentia praeceptorum simul ac Domino suo exitium paravit. Hinc saepius *Henricum Stephanum* exclamasse ferunt, istum Thesaurum ipsum pauperem reddidisse. Quod etiam carmina sequentia abunde confirmant.

HENRICUS STEPHANUS

Lectori, de suo Thesauro.

Θησωρον γλώσσης Ἀσκραῦς εἶπεν ἄριστον,

Πασῶν δὲ Ἑκαδικῆ γλώσσα ἀρίστη ἔφυ.

Ἀλλ' ὅμι θησωρὸς θησωρὸς ἀπήρην, ἄριστος

Πᾶσιν ἔων ἐπίροισ, ἐπὶ χάκισ ἐμῆ.

IDEM

I D E M D E E O D E M.

*Thesauri momento alii ditantque beantque,
 Et faciunt Croesum qui prior Iruus erat.
 At Thesaurus me hic ex divite reddit egenum,
 Et facit ut juvenem ruga senilis aret.
 Sed mihi opum levis est, levis est jaectura juventae,
 Judicio haud levis est si labor iste tuo.*

Sic idem post dedicatoriam Epistolam Imperatori,
Regibus &c. de hoc suo Thesauro.

*Tu Thesaurus, hic est, tuam quem Germania, Caesar,
 Tu quem Carle optat multis tua Gallia votis,
 Tu est, Elisabeth, tua quem sitit Anglia dudum.
 Tu illis Thesauro Arabum pretiosior omni,
 Tu aetoli auriferis fuerit mage charus arenis,
 Tu rator eoo venientibus aequore gemmis.
 Tu Germanos ergo hic Gallosque beabit, & Anglos:
 Tu t me, cujus opes tandem consumpsit opimas,
 Tu vestrum est (sic vobis sint regna beata) beare.*

D E E O D E M.

*Esperata alios Thesauros lucra videmus
 In terra repertori: tristemque repente fugari
 In pauperiem, vilemque casam mutarier arce.
 Tu t me contra inopem meus hic ex divite fecit
 Tu Thesaurus, gazasque omnes exhausti a vitas.
 Tu tamen hic animum vestrum pectusque benignum
 Tu conciliare mihi (quod ait se posse) valebit,
 Tu im vero haud aliter quam quondam Pelias hasta,
 Tu cerit id vulnus, factoque medebitur idem,*

Crisin.

Crisin si spectes, respice *Schediasmata* ejus secundum mensium ordinem collecta, quorum tres priores libri ab eo 1578. tres posteriores 1589. in octavo sunt editi. Deinde *dissertationem de criticis veteribus Graecis & Latinis*. At si ea, quae ad stili nitorem atque elegantiam faciunt, desideres, praesto est *Tractatus de abusu linguae Graecae* qui ipsi primum erat parergon (scribere enim primo de abusu linguae Latinae inchoarat, sed frequentissimae occupationes quibus semper premebatur vehementer, in culpa fuere; Quare inceptum opus derelinquere, (fortassis etiam ob nimiam materiae copiam) & parergon ut ergon absolvere debuerit. Exstat etiam ab eo extempore conscriptus *liber de Latinitate falso suspecta*, cui subjuncta est *dissertatio de Latinitate Plauti* de qua postea pluribus se acturum promisit. Versatur inter manus etiam ejus *dialogus* qui *pseudocicero* inscribitur, & alter qui *Nizoliodidascalus*, in quibus in eos invehitur qui Ciceronem emendare sunt conati. Quod si *Geographica* legere gestit animus, suppeditabunt Tibi materiam ejus *Adnotationes in Dicaearchum de vita Graeciae*, cujus partem primum vidit ex Italia allatam à *Matthaeo Budaeo Guilhelmo* filio, & *Dicaearchi sympraetor dictus*. Hujus continuationem de Græciae populis aliquando addere est pollicitus. Edidit praeter haec *Homeri & Hesiodi certamen*, primum quod ineditum vidit nactusque est in Bibliotheca Medicea. Huic certamini annexuit *Parodias* quasdam, una cum elegantissima praefatione nonnullas quoque *Morales*, ut cum Plauto loquar praeterfas. Quas ipse composuit, ut & *centonum veterum ac Parodiarum* exempla. Inter alia ejus moralia numerari potest utilissimus libellus *Comicorum Graecorum sententiae inscriptus*, doctissimis *Henrici* nostri *Commentariis* illustratus, qui ab omnibus profecto leg

egi & relegi meretur. Verum enim vero ut omnium humaniorum literarum peritum se ostenderet, in omni studiorum genere novi quid vel ab eo compositum vel undiquaque collectum edidit. Nam eo semper ingenio fuisse se fatetur, ut, ad quodcunque studium animum applicaret, in eo aliquid ipse inveniret, aut saltem iis, quae inventa essent, aliquid adderet. Exemplo sunt *Fragmenta veterum Poëtarum Latinorum*, Opus à patre suo Roberto Stephano incoeptum ab eo vero absolutum. Ad Senecae lectionem *Proodopoejam* divulgavit cui, propter materiae convenientiam *litteras suas ad Jacobum Dalechampium* datas, subjunxit. Vili etiam ejus librum *de Lipsii Latinitate Palaestra* dictum minime inelegantem; quo magnam invidiam sibi concitavit. Nam quidam, ex discipulis forte Lipsii, eum scripto aliquo lacesivit, de quo vide Epistolam ejus M. D. XCIII. Basileae editam in qua illum *Lipsio-nimum* vocat; qui qualisque fuerit investigare nonnum potui; de eo autem haec Casauboni verba intelligenda puto (Epist. 182. ed Brunsv. *Nae iste qui nuper tam multa de optimo sene (Henrico Stephano) blateravit, & apud Belgas edidit, indignus, qui Stephano matulam praeberet.* Praeter enumerata ejus haëtenus opera, possideo *Lexicon ciceronianum Graeco Latinum* & in M. T. Ciceronis quam plurimos locos castigationes, quod paucis horis, quas ex suo penso plerumque & omnino suffurabatur, concinnavit, in cujus proëmio licet, patrem suum *Robertum Stephanum* tot beneficia, in patriam praefacilis contulisse, quot *Alexander Macedo* in suam armis. Quid! si annotationes in *Eu-ripipem, Sophoclem, Herodianum, Dionysii Periege-um, Platonem, Callimachum, Theocritum, Apol-onium Rhodium, Anacreontem, Diogenem Laer-ium, Sextum Philosophum* quem alii *Empiri-cum*

cum vocant, quanquam idem sit auctor, recenseam. Quid si in *Aulum*, vel ut alii volunt *Agellium*, nocte ejus recolligam Parisinas à Sammarthano hoc elegantissimi disticho indicatas.

*Quis Stephanum esse neget Phoebi de sanguine cretum?
Obscuris adfert noctibus ille diem.*

Quid si, in alios scriptores quae praestiterit, enumerem heu? quae non dicenda quae non enumeranda forent. Quas annotationes animadversionesque si quis ad exempla quorundam colligeret, quanta exinde resultarent volumina. Non dicam hoc loco de praefationibus, Apologiis doctissimis aequae ac acerrimis admonitoriis Epistolis atque Dedicacionibus, Diatribis in *Isocratem*, *Horatium* & *Virgilium*, quas festinantissime conscribere debuit cum vellet suo cursu, prelorum sub quo ambo eodem tempore sudabant, cursum adaequare. Tacebo de *Prolegomenis*, aut stili materiaeque *Judiciis* quorum exemplo sunt praemissa in *Diodorum Siculum*, *Herodotum*, *Thycididemque*. Quantum autem exstiterit orator, praeter verba ejus quae leguntur in dialogo *Pseudocicero* dicto. *Henricus Stephanus*, *Roberti Stephani filius Orator* & *Philosophus*, testari possunt opera, quae rethorice spectant ab eo composita & excusa. Inter haec eminentissimum illud opus è Graecis Latinisque Auctoribus optimis ab eo collectum & emendatum, quod in usum juventutis quoties recusum quis nescit; unde etiam ejus cura circa latinitatem puriorem innotescit. Item *Oratio* ejus quam *Xenophontis* interpretationi praefixi de *conjungendis cum Marte Musis*. Clamant ejus artem & doctrinam *Orationes* duae ad *Ratisbonensem conventum* habitae quarum prima ad *Augustissimum*, *Caesarem Rodolphum secundum* & ad universos, *sacri Roma*

mani Imperii amplissimos ordines Ratisbonae conventum habentes, adversus lucubrationem Uberti Folietae, de magnitudine & perpetua in bellis felicitate imperii Turcici. Altera ad eisdem exhortatio ad expeditionem in Turcas fortiter & constanter persequendam. Quas ipse Auctor Ottoni Henrico Landschadio donavit sequenti inscriptione.

HENRICUS STEPHANUS.

D. D.

D. Ottoni Henrico Landschadio à Steinach.

Ratib. in Conventu. Imp.

1594.

Quae Francofurti eodem anno Germanico sermone in quarto excusae sunt. Comparavi mihi aliquando Novum Testamentum cum variantibus lectionibus apud patrem ejus Robertum Stephanum M. D. L. Lutetiae impressum ubi elegantissimis manu Henrici Stephani conscriptum literis legitur.

ΕΡΡΙΚΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ.

Νέεσσι ὧν τὰς ἐξ ἐναντίας, (Respicens ad carmen illud Graecum quod tempore editionis in illud composuit minorennis) εἰχρὸς ἐγραψα, ταυτ' εἰ ἤδη γέροντων ὧν ἢ τῷ γήρατι ἐπίστατον.

Ε. Στέφανος

Haec

Haec ratione manus quam vere accuratissimam ac elegantissimam pronuntiavit Scaliger. Nam ut verum fatear, Typorum venustatem referunt, quod etiam ipsum annotasse video, sic enim in dialogo, Musae principum monitrici subjuncto p. 307. PHI. *Ac memini (inquit) fuisse tibi tum temporis felicissimam manum in exarandis cum Latinis tum vero Graecis literis: atque his potissimum. Dicebaris enim Angeli Vergecii manum aemulari, quae pro exemplari fuit pulcherrimis illis characteribus seu typis Regiis. COR. Non absimile vero est tibi haud falli. Nam & ipse doctissimi illius viri auditor fui & de mea manu fama illud ferebat, eam esse illius Angelicae aemulatricem. Verum fama (ut omnia augere gaudet) ex felici manu felicissimam faciebat. Sed progredimur ad ejus opera. Edidit etiam librum cui titulus est *Epistolia, Oratiunculae, Dialogi breves, Poëmata* ab eo variis ex auctoribus excerpta. Atque ita Recensitis hucusque operibus ejus ad artem Rethoricam spectantibus, ad *Poëtica* transgrediemur, ubi ipse enarraverit, quanto in Poësin amore fuerit ductus, & quemadmodum ad eam primitus pervenerit. Hisce itaque exorditur, praefationem Principum Heroici carminis.*

„ Ut lectionis Poëtarum studiosus à teneris prope-
 „ modum unguiculis fui, ita quos eodem studio teneri
 „ ac velut poëtices candidatos esse animadverti, &
 „ colui semper, & plurimum amavi: at quos alienos
 „ ab eo esse cognovi, factum est nescio quomodo, ut
 „ ab iis paullo itidem alienior animus meus esset. Pri-
 „ mos autem hujusce mei amoris igniculos (ut ita lo-
 „ quar) inde accendi memini, quod cum in prima pue-
 „ ritia praeceptorum cuidam traditus essem qui Euripi-
 „ dis Medeam aliis suis discipulis interpretabatur, quo-
 „ ties eos fabulam hanc agentes spectabam (summe
 „ enim

enim illi meo praeceptori haec pueros exercendi ratio placebat) tanta dulcedine voluptateque meas aures illa Graecarum vocum modulatio titillabat, (quas alioqui non ultra sonum intelligebam) ut ab eo tempore unum hoc noctes diesque versarem, & in hoc uno contendendos omnes ingenii nervos existimarem; ut fabulae, cujus spectator saepe fuisset, actor & ipse tandem evaderem. Quam autem sine literarum Graecarum cognitione voti compos effici non possem, ego tum illam ita deperire, ut nullus unquam amator amicam vehementius. Sed ecce, mihi ad cursum parato paratum ostenditur obstaculum; linguae nimirum Latinae (quae Graecae interpret esset) ignoratio. At ego tum repugnare, & me ignarum linguae Latinae esse acriter pernegare. Quum enim Latinis domesticorum confabulationibus pueriles aures circumsonantes, ita illi sermoni paulatim assuevissent, ut magnam eorum quae dicerentur partem intelligerem (quod & matri meae usuveniebat) satis me superque illius peritum esse persuaasimum habebam: ideoque ad declinationum conjugationumque tyrocinium me vocari, & mirabar, & non leviter indignabar: denique in Graeca schola assiduum me futurum, à Latina vero fugitivum fore profitebar. Hic in consilium adhibitus pater, eo facilius desiderio meo & animi inclinationi acquievit, quo magis illis assentiebatur qui literas Graecas ante Latinas disci debere censebant. Quid multa? declinationum & conjugationum Graecarum taedium (illa spe illectus) avidissime devoro, & continuo post, illam ipsam Euripidis Medeam in manus sumens, praeceptori Graeca ejus verba non Latinis, ut mos est, sed vernaculis id est Gallicis verbis interpretanti, aures attentissimas praebeo: (quem

F

ego

„ ego adhuc librum, tamquam meae, quantulacunque
 „ est, doctrinae incunabula, non secus ac pretiosissi-
 „ mum thesaurum seruo) denique fabulam illam ali-
 „ quando tandem ipse quoque ago, & quidem toties
 „ (dum Iasonis modò, modò Creontis, modò Me-
 „ deae personam repraesento) ut totam fere non secus
 „ ac Dominicam Orationem memoriæ infigam. A quo
 „ tempore tam altas in animo meo radices studium po-
 „ seos egit, ut illa non secus ac Sirenum cantibus deli-
 „ nitus & antea videri potuerim, & nunc quoque for-
 „ tasse videri possim. Sed tantum abest tamen ut cera-
 „ mihi obstruendas aures adversus sonorum Poëtico-
 „ rum delitias, blanditiasque & illecebras, existimen-
 „ quemadmodum adversus Sirenum cantus Ulysses foci
 „ obstruxisse accepimus ut contra, si mihi tot esse aures
 „ quot Argo lumina contingeret, eas ego simul omnes
 „ sonis illis libenter patefacturus sim. Hic igitur quantum
 „ qualisque Poëta fuerit indicare poterunt ipsius *Disticha*
Tetraстicha plurimis fere auctoribus ab eo excusis, præ-
 „ fixa. *Hexametra*, *jambica*, *Principum monitrix*
Musa, sive de *Principatu bene instituendo* & *admini-*
strando Poëma. Item *Rex* & *Tyrannus* carmine de-
 „ scriptus, quae omnia peregrinans; patria exsul, ma-
 „ xima quidem ex parte, equitans, pro more suo com-
 „ posuit. Nihil enim ipsi magis fuit familiare, cum ut
 „ tempus viaeque taedium falleret, tum, ut propter
 „ solitudinem nihil foret impedimento, atque adeo a-
 „ nimus paratior attentiorque ad rem praesentem. Hinc
 „ de carminibus suis inter equitandum confectis, tam
 „ illustre testimonium reliquit. * *Ad ipsam autem scrip-*
tionem (carminum) quod attinet, non ut *οὐκ ἔνδοξον*
sed ut ex meo sensu de aliis coniecturam faciens, hoc
profiteor, qui inter meos versus Graecos pariter Latinos-
que magis probantur, vel potius minus improbantur,

* In Praef. Graec. Poët. Princ. pag. 13.

eos à me equitante scriptos omnes fuisse: ejusque laboris
 hanc mercedem retulisse, quod mens dum in eo esset occupa-
 ta, non solum omnis ipsa aegritudinis obliuisceretur, sed ipsi
 adeo corpori famis suisque (si quando via jejuno longior
 esset) aliorumque omnium, quibus alioqui obnoxii sunt via-
 tores incommodorum dulcem oblivionem afferret. Aliis oper-
 ribus numerando jam percensitis adde Poëmatium cujus
 versus intercalaris. CAVETE VOBIS PRINCIPES. Chi
 adjunctus est dialogus, quem quare subjunxerit haec
 brevis ad lectorem ejus praefatio indicat. Quasdam (in-
 quit) memorabilis & magni momenti historias, quae in praë-
 cedente Poëmatio attinguntur, de caedibus duorum regum
 & principis Uraniae, hac nostra aetate nefarie perpetra-
 tis, & de variis talis caedis periculis, quae regina, cujus
 hi fit mentio, non sine magno miraculo vitavit, in se-
 quente dialogo perscriptas habebis, nec non de imperatore
 Germaniae, qui superiori seculo à monacho sublatus est
 veneno, injecto ei rei, quam hic hostiam sacramentalem
 vocabat. Quo dialogo odium, quod sibi apologia à
 Herodotum conflarat, tanto opere adauxit, ut nisi
 sibi fuga consulisset, igne fuisset concrematus, quem-
 modum effigies ejus publicis ignibus à carnifice in
 cinerem est redacta, unde, ut erat dicax, saepissi-
 me eum jocatum fuisse ferunt, se nunquam magis vi-
 vissse, recesserat enim in nive tectos Averniae mon-
 tes, quam cum Parisius ustularetur. Sed hoc solus re-
 fert Vir Clar. Cornelius Tollius in appendice ad Pierium
 Valerianum de Literatorum infelicitate. Hunc deceptum
 lurimi statuunt, nam patris ejus Roberti Stephani ef-
 figies concremata est, ut antea in ejus vita vidimus,
 quod multorum auctorum testimonio confirmatur,
 non autem Henrici. Ad me quod attinet, relinquo fi-
 dem penes eruditissimum Tollium, & rem in medio,
 sique dum aliorum auctoritate litem hanc dirimere

possim. Nam, ut ingenue id fatear, non succurrit me uspiam, de combustione effigiei *Henrici Stephani* legisse. Illa autem scripta indigitasse *Isaacum Casaubonum* suspicor; cum Epistola 182. inquit: *postrema etiam quaedam illius scripta vellem non scripta. An enim vero quis mortalium suis naevus caret. Quid? nonne* ὁ μακρὸς εἰς τὴν ἀλλοίωσιν ἐσθλοῖς facile τὸν δὲ ἀπωθέεται ψόφον.

Ad censetur etiam ejus operibus Poësis Philosophica ex variis auctoribus ab eo congesta, & *Hendecasyllabum* emporio *Francofordiensi* subjuncta. Tum *Parodiarum moralium* libellus, quem ut viae taedium falleret, equitando confecit. Item *selecta epigrammata* una cum *Theodori Bezae* epigrammatibus excusa, & tandem *querimonia artis Typographicae*, & quae illi suffixa sunt. Hisce adde *carmen ejus de senatulo foeminarum*. Argentorati apud *Antonium Bertramum* M. D. xcvi. in quarto excusum: quod *Georg. Draudius* citat in *Biblioth. classi. Philosophum* si eum quis concupiscat, re legere is poterit *differentiam Aristotelicae ethices a Historica & Poëtica*. Dedit etiam, si *Theologicae speculantes institutiones catecheticas* Gr. Lat. & Hebr. Gr. Lat. quae *Hanoviae* cum notis *Bercheti* in octavo A. 1602. denuo prodire. Item *Psalmos quosdam Davidis* in ordinem *Poëticum* redactos. Quam fuerit peritus juris prae me enarrabit ejus praefatio, quam *juris civilis fontibus* ab eo A. 1580. in 8. editis, praefixit. Circumferuntur ab eo etiam *specimen colloquiorum seu dialogorum Graecorum*, & opusculum de *Philippo Macedonum rege in Graeciam variis artibus olim grassato, & de Turcio Graeciae rege in Germaniae vicina loca grassante, ac in ipsa grassari conante*. Ex libris ejus Gallico sermone scriptis, hosce ex *Catalogo gallico* excerpere licuit.

Henry Estienne les premières ou le premier livre des proverbes epigrammatize ou des epigrammes proverbiales & rences en lieux communs in 8. item. Her

Henry Estienne l'Alcorans des Cordeliers, tant en Latin, qu'en Francois, c'est à dire, recueil des plus notables bourdes & blasphemes impudens de ceux, qui ont ose comparer S. Francois à Jesus Christ, tire du grand livre des conformites, jadis compose par F. Barthelemi de Pise & parti en deux livres à Geneve. 1578. Vir clarissimus la Croix du Maine. Praeter enumeratos ex ordine hosce recenset atque enumerat.

L'Introduction au traité de la conformité des meueilles anciennes avec les modernes, ou Traité préparatif à l'Apologie d'Herodote.

L'Autheur se plaint ailleurs, tant de ceux qui depuis la premiere impression ont brouillé ce livre, par les choses qu'ils y ont inserées: qu'aussi de ceux qui lisent la, les Histoires choisies par luy, pour servir de tesmoignage à son propos, sans les rapporter à leur but, qui est l'Apologie ou defense d'Herodote.

Les plus notables & plus anciennes Histoires entre les Grecques & Latines, recueillies & traduites par luy.

Comment chacun peut acquerir de la prudence par la lecture des Histoires.

Haranges prinſes des plus anciens Historiens: traduites par luy au plus pres du Grec, & sans changer, adjouſter, ou diminuer, comme il à esté fait es precedentes traductions.

Deux oraisons d'Isocrate, traduites par luy.

Quatre oraisons de Dion (sur nomme Chrysoſtome, à cause de son eloquence: c'est à dire, Bouche d'Or) de sa traduction.

Trois traitez de Plutarque, traduits par luy.

Deux oraisons de Synesius: dont l'une est, de la Royauté, ou gouvernement d'un Royaume, de sa traduction.

„ Advertissemant aux Princes touchant les flat-
„ teurs.

„ Discours sur l'opinion de Platon & Xenophon (di-
„ sciples de Socrates) touchant la capacité de l'esprit
„ féminin.

„ Des anciens guerriers de la Gaule, & de leurs
„ successeurs.

„ De la prééminence de la couronne de France.

„ Epistres Laconiques (c'est à dire, ayans une gen-
„ tile brevété) de plusieurs Grecs. Ensemble les epi-
„ stres de Brutus, avec les responses, recueillies &
„ traduites par luy.

„ De la brevété qu'admet le langage François, non
„ moins que le Grec, ou le Latin, avec un advertif-
„ sement de plusieurs superfluités de langage (appel-
„ lées Pleonasmes) qui nous sont ordinaires.

„ Traité touchant les dialectes François, monstrent
„ que nostre langage en est enrychi, comme le Grec
„ par les siens: & qu'aussi la diversité est semblable en
„ quelques choses.

„ Oraison Monstrent qu'il ne faut croire aisément
„ aux accusateurs, traduite de Lucian, ou plustot de
„ celui auquel on a donné ce nom.

„ *En l'epistre mise devant sa traduction, il rend raison
„ pour laquelle il n'a estime point ce livre estre de Lucian
„ & pourquoy il a interpreté ainsi le titre, & non pas
„ de ne croire aisément à calomnie. Il adverte aussi de plu-
„ sieurs autres fautes notables commises par les precedent
„ traducteurs.*

„ Plusieurs Dialogues de Lucian, traduits par
„ luy.

„ Observations de quelques secrets du langage
„ François. Ensemble sur les expositions d'aucuns
„ mots empruntez du Grec, ou du Latin, dont la

„ naïve

naive & vraye signification est ignorée de plusieurs. “

De la difference de nostre langage François d'avec l'ancien. “

Dialogue intitulé, le Correcteur du mauvais langage François. C'est à dire des fautes que plusieurs y commettent. “

De l'Orthographie & Kakographie Francoise. “

Deux Dialogues, du nouveau langage François Italianisé & autrement, desguisé, principalement entre les Courtisans de ce temps, imprimé par l'Auteur, l'an 1578. & depuis par un autre à Lyon. “

Traité des proverbes François. “

Project du livre intitulé, de la precellence du langage François, dedie au Roy, imprimé à Paris par Mamert Patisson, l'an 1579. “

Plusieurs advertissemens touchant les traductions du Grec ou Latin en François. “

OEUVRES DUDIT

HENRY ESTIENNE,

En Poésie Francoise.

Epistre au Roy touchant l'enrichissement du langage François par moyen du Grec: pour luy estre presentée avec le Thésor de la langue de Grecque, composé par ledit Estienne. “

Epigrammes sur divers subjects. “

Plusieurs epigrammes Grecs traduits par luy. “

Poësies Grecques & Latines, de divers, traduites par luy. “

„ Plusieurs sentences des Poëtes & Latins, de sa
„ traduction.

„ Conseils & enseignemens, concernans la Philoso-
„ phie morale.

„ Autres enseignemens, par similitudes, ou com-
„ paraisons.

„ Deploration de la mort de tres-vertueuse Damoi-
„ selle Barbe de Villay.

„ Les Adieux & Contradieux à une Damoiselle.

„ Poëme contre la calomnie, & les calomnieurs
„ dedié au Roy. De eo mentionem facit in fine
Præfationis Poëmatii Musa Monitrix principum
dicti.

„ Poëme contre le Babil, & les Babillards.

„ Poëme contre la flatterie, & les flatteurs.

„ Poëme contre l'ingratitude, & les ingrats.

„ Poëme contre l'Avarice, & les avaricieux.

„ Poëme contre l'Orgueil, & les orgueilleux.

„ Poëme contre l'Jurongnerie, & les jurongnes.

„ Poëme sur la louange de la Poureté contente.

„ Poëme de la louange des lettres, & des hommes
„ lettrez.

„ Poëme à la louange de ceux qui ont joint l'a-
„ mour & l'estude des lettres à l'amour & l'exercice
„ des armes.

„ Poëme contre les ignorans & ennemis des let-
„ tres.

„ Aucuns des livres susdits courent sous le nom du
„ Sieur de Griere, qui est une sienne Terre.

Hoc eodem (ut ad viam redeamus) Anno. M. D.
LXXVIII. ejusdem tractatus, quem supra addu-
ximus de linguæ Gallicæ cum Græca convenientia est
editus, cui interjecto quadriennio addidit *Hypothesen*
linguæ Gallicæ. Quas an hisce verbis an vero prædi-
Etam

etum tractatum, an alium describat, minime definitio. Versus plures sunt, sed quia ibi occasio describitur non ineleganti carmine illud describere non gravabimur, ut etiam ipse Lector, si quis aliquando futurus est, possit de hoc dubio etiam suum iudicium ferre.

* *Nec inuidebo, quam meretur gloriam,
 Et parte in ista, tertius, cognominis
 Quarto, ille princeps, caede cuius antea
 Monachum querebar impiasse dexteram.
 Libet referre quae docent gentis suae
 Ut fuerit illi res honor charissima.
 Rex me hic rogavit, vera gloriatio
 An esset Italum, proprium quum dicerent
 Hoc esse sibi, Ciceroniane scribere.
 Respondi, ab illis hoc solere dici,
 Sed arrogantius tamen quam verius.
 Tunc ille, Gente nullus in nostra fuit
 Mendacii illos, qui queat convincere?
 Saltem Buneltum memoria mihi suggerit,
 Dixi. Quid? illum non habes quem nomines,
 Hunc praeter? Addo, scriptitasse plurimos
 Sermone eodem plurimas epistolas:
 Et inter illos nomino Danesum.
 Sed fateor (inquam) curiosam ei minus
 Hanc scriptionem, sicut & nostratibus
 Aliis quibusdam, tunc fuisse: quod dare
 In publicum illam non eis cordi foret.
 Excepit ille, Sed Itali, quot praedicant
 Ciceronianos esse sibi? Quum quatuor
 Dixissem habere, Totne? ait. Quid? lans ea
 Illis tribuitur omnium suffragiis?*

Ep5

Uni

* Mus, Mon, Princ, Pag, 210.

Uni tribuitur omnium suffragiis,
 Manutio cui nomen est: vix caeteri
 Tantum tulerunt jam decus & ab exteris.
 Si pauciores forte sint in Gallia,
 Causam sciat istud esse majestas tua,
 Quod pauciores partibus multis sient
 Qui descriptionis aestiment tanti hoc genus,
 Quanti aestimatur ab Italis: labore qui
 Dignum esse credant, quem requirit, maximo.
 Fecere verba haec ut videretur minus
 Dolere, nostrae pauciores Galliae
 Ciceronianos esse: sed iussit tamen
 Fieret ut à me diligens scrutatio.
 Hic sermo memori pectore à me conditus,
 Et cupiditati consona mea regiae
 Cupido mentem non sinit quiescere,
 Est sparsus oras donec à me in exteras
 Habens volumen & Bunelli epistolas
 Galli, & Italus Manutius quas scripserat.
 Vel ipse titulus Galliae magnum decus
 Tulit, verumque non minus. Nam Gallus hic
 Bunellus, esse dictus est Manutii
 Magister, ipso teste vel Manutio.
 Praefixa libro fuit & huic epistola
 Mea regem ad ipsum: longa & illic mentio
 Sermonis, habitus qui fuisset antea
 Illum inter ac me, gloriantibus super
 Italis sibi esse propriam scientiam.
 Oblatus illi gaudium summum attulit:
 Quod arguebat omnibus quantum prius
 Aegre id tulisset, pauciores Galliae
 Ciceronianos esse. Quin & plurima
 Loquutus est id amplius testantia,
 Sibi nil honore charius gentis suae.

Dixitque tandem, Spero, si scrutatio
 Exacta fiat, pauciores non fore,
 Potiusque plures, Ausonis quam quos habet.
 Quod dico, honore gentis huic regi suae
 Nihil fuisse charius tum temporis,
 (Nempe ante monachi quam dedissent fascina)
 Plerique nosse non minus Galli queunt:
 Volo tamen alia re tibi testarier:
 Promissum is à me quum librum quendam audit,
 Linguam studebam quo probare Gallicam
 Praecellere aliis omnibus (sed excipi
 Graecam volebam, prisca qualem secula
 Illam audiere, non eam qualem sonant
 Qui nunc eorum posterius dici volunt)
 Urgere coepit, hunc ut in lucem darem:
 Respondeo, A me scriptus is nondum fuit:
 Promissus à me est. Haec requirit scriptio
 Quaedam memoriae subsidia. Sed haec domi
 A me relictæ. Tunc, Quid? an caput quoque
 Domi relictum? (dixit) at si non domi
 Fuit relictum, memoriae pars maxima
 Remanet in illo. Si secus, dicenda sit
 Valde infidelis: scripta quum tamen tua
 Testentur aliud. Sit animus praesens tibi.
 Boni illud ipse consulam quod scripseris.
 Unum videto, longa ne sit hic mora.
 Quod pollicetur (ait) majestas tua,
 Consulere sese velle quae scribam boni,
 Alacriorem iussa reddet ad tua.
 Discedo honore laetus: at valde anxius,
 Onere sub isto ne labans, sim fabula.
 Tandem sed animum colligo: vires simul
 Colligere conor. Esse me Lutetiae
 Reputo. Librorum in hac Italicorum mihi

*Scio futuram copiam quid roboris
Et istud addit. Luna vix orbem suum
Ter (credo) junctis cornibus compleverat,
Offertur ille quum liber, non qui foret
Calamo exaratus, sed typorum literis.*

Forte hic erit ille liber qui exstat Gallico sermone conscriptis in Bibliotheca *Barbarini* (è cujus Catalogo sequentia descripsimus, de quibus certior fieri potuissem, si diutius doctissimus & famigeratissimus *Athanasius Kircherus*, quo cum paullo ante mortem ejus commercium literarum mihi intercesserat, supervixisset.) *Project du Livre intitulé le praecellence du langage François* Par. 1579. in 8. Edidit idem de *Martinalitia Venatione epigrammata*. Heidelb. 1592. in 4. Item *Vita Rustica in Amphit. sap. Socrat.* Item *Dictionary Graeco Latinum* 1557. Exstant ejus *Schediasmata II. ad Dicaearchum*. Aug. 1600. in 8. Item *emendationes in Homerum*. Ejusdem *Notae in Catullum, Tibullum, Propertium & Petronium*, item *Carmina super obitu Petri Victorii*. De quibus nobis nihil certi praeter fidem Catalogi Bibliothecae *Barbarinae & Bodlianae*. Verum de iis fortean in curis secundis aliquando plura. Enumeratis ex ordine hucusque libris, cum aliorum tum suis typis excusis, progredimur ad alios, quos promississe legimus, de quorum editione haecenus ne 2° quidem innotuit. Horum primo occurrunt *Parangelmata seu consilia militaria* quorum meminit *Schediasmatum* lib. IV. cap. xxx. *Traetatum de toto interpretandi genere*. Hunc eundem illi, qui de *fidei interpretis Officio*, esse, ac in *Angelum Politianum* tanquam apologiam scripsisse verosimile semper habui. *Politianum* tamen tuetur doctiss. *Boeclerus*, è contrario nostrum *Henricum Stephanum* minus fidum

fidum interpretem pronuntians. Videri etiam potest nobilissimus *Huetius* ubi de interpretibus agat ; qui ad manum jam non est. Libros de *mendorum origine* & *Encomium artis Equestris* ; quod composuerat , vel ipso fatente non evulgavit. Item *Schediasmata* in quibus omnia ferè *Xenophontis* loca expenduntur contra *Joannem Leunclavium* , qui vehementer in *Stephanum* invehitur & ejus animadversiones irridet , veluti in *Leunclavii* ad *Xenophontem* notis legere est. Quid in *Virgilium* noster molitus fuerit , praefatio indicat. *Tractatum Erasmiianorum Adagiorum* locupletiolem se suscepturum dixit. *Scholia* in super multo auctiora & emendatiora in *Theocritum* & *Anthologiam* cujus mediam partem vix edidit. Imo & in ipsum *Platonem* (quem elegantissimis typis, doctissimis commentariis, diligentissimis collationibus illustratum ut efferret, omnia Bibliothecarum scamna partim ipse movit, partim movenda curravit) uberiores notas promisit, si modo ei copia fieret optimi exemplaris promissi, easque singulari libro edere. In quo etiam quorundam locorum insignem illustrationem se deprompturum, & subjunctorum judicium de suis in *Platonem* notis atque conjecturis, addit. *Aristotelem Platonis* discipulum, se praelo subjecturum, eosdemque in eum conatus adjecturum, *Platonis* notae referunt. Quos ut absolvere posset, rogabat saepius suos lectores fautoresque, ut ipsi magis quietam vitam à Deo Ter Opt. M. precarentur. Item in *Orationes veterum Graecorum Oratorum* annotationes & emendationes locupletiores, reliquarumque orationum interpretationes, quas ob exsilium addere fuerat prohibitus, pollicitus est. Iis enim peculiarem commentarium destinaverat. Quia majorem animi attentionem & contentionem postulabant. Quod in sacris desideramus, est *Appendix Concordan-*
tia-

tiarum N. T. in qua ageret de usu quarundam vocum aliisque nonnullis ad explicationem ac intellectum facientibus, quam etiam exhibuisset, nisi aliis negotiis obstrictus impeditusque, morte fuisset praeventus. In *Graecis* promisit se aliquando scripturum Bibliothecam, primorum Graecae linguae studiorum, & Tractatum de Graecae linguae arcanis, ac denique exhibiturum novam *Guilielmi Budaei* Commentariorum ling. Graec. cum suis additionibus, editionem. Quod ad *Latina*, scripsit se de *veteri lingua Latina* aliquid coepisse commentari: & olim parentis sui *Roberti Stephani* Lat. Ling. Thesaurum methodo Thesauro ling. Graecae cum suis *Vigiliis* excusurum.

Praeterea pollicitus est opus, quod *Ciceronis*, *Livii Plinii*, aliorumque doctissimas, pariter & elegantissimas interpretationes complecteretur, quapropter inferendus fuisset iste liber VETERIS LATINAE LINGUAE INTERPRETES, O utinam & nobis opus illud, eadem methodo, qua *Atticam* exhibuit, de aliis linguis scribere, quod destinarat, dedisset. Verum ob *Aristotelem* aliorumque Auctorum susceptam editionem praestare cum non posset, illud negligere ne dicam, suppressere satius duxit. Quae hactenus enarrata si quis bene perpendat, nonne jure merito, Vir Praeclarissime, mirari debet haec omnia qui praestare potuerit? cum corrigendi minus, & varia ejus itinera tantum temporis sibi vendicarent. Imo, nonne saepius exclamatione repetere epigramma elegantissimum à doctissimo *Foanne Posthio* Archiatro *Wirzeburgico* in *Henricum Stephanum* confectum.

Et libros facere, & doctos excudere libros,

Longus uterque labor, durus uterque labor.

*Huic gemino invigilat pariter tua cura labori.
Henrice, o mira sedulitate virum.*

Atque haec enumeratio vicem indiculi implebit. De indole ejus pauca in hunc usque diem, dum ple-
rosque libros tantum strictim attingere licuit, colli-
gere potuimus, nisi quod fuerit ingenio arrogantiori,
rixosiori, morosiori, dicaciori, magisque mordaci,
quemadmodum hoc de eo testatur gener ejus Casau-
ponus ep. LXXXIX. *Optimum Senem* (inquit) (Henricum
Stephanum) *nostrum, solum sibi videri sapere nec miror,
nec suam ipsi vel famam, vel doctrinam, vel sapien-
tiam invidio, quae primaria ratio ac caussa erat, quare
pluribus fuerit invisus. Quippe aliorum studia vel par-
vi vel nihili faciebat, sua vero auctoritate, nonnun-
quam non corrigebat, sed corrumpebat auctorum
verum loca obscura & mutila, ut id de eo clarissimus J.
Scaliger sequentibus testatur, si modo omnia, quae
Scaligerianis continentur, fide digna sint. * Et si id
inquit, non emendare sed iudicium suum inter po-
tere) tam religiose observassent importuni isti correctores,
hujusmodi habemus Henricum Stephanum, qui omnes
not quot edidit, edidit libros, etiam meos, suo arbitrio
corruptis & deinceps corrumpet, & alios multos non
haberemus hodie auctores adeo depravatos. Et paullo ulte-
us * *Lexicon Erotiani exstat Genevae, apud Henri-
cum Stephanum excusum, apud quem invenias aucto-
res mire depravatos, quippe qui φιλαυλία laborans
merere quidquid displicet, immutat & corrumpit. Non ita
Constantinus Antverpiensis, fidelissimus Typographus;
quae si ejus, ut feruntur, sunt, ignoscenda puto,
inquam parum praemeditata, vel ex ira prolata, nam
elegantius quidam de Scaligeris scripsit:**

Saepeius

* Scalig. prima, pag. 47.

* Pag. 55.

*Saepius irarumque omnes effudit habenas
Et Pater & Natus.*

Verum longe aliud de *Henrico Stephano* iudicium literis suis *Josephus Scaliger* * ad *Isaacum Casaubonum* inferuit, nam Magna (inquit) veto jactura Graecarum literarum ille descessit, si praeterita ejus in literas beneficia spectes. Quae majora fuissent nisi ipse literis, imo potius sibi, defuisset. Equidem non possum facere, quin ejus & vivi actus, & mortuam vicem aegre feram. Doleo, quod non praestitit quae potuisset, doleo, quod amicum perdidit. Sed oro te, mi *Isaaci*, ut Typographio unico totius *Hellenismi* custodi, culpa illius ruenti, vestra opera aliqua futura accedat: Quae à principio tam exigua esse non potest, ut non maximae ruinae obfistere possit. Quam necesse est expectari, nisi maturi illi occurratur. Vidi apud illum egregia exemplaria *à vén. D. Sextum Empiricum* & alia. Quae tuam ita diligentiam expectant, ut hoc nomine à socero neglecta videantur, ut tibi posteritas hoc deberet, quod ab ipso aequum erat praestari. Sed, ut a rem redeamus, major laus atque gloria ea propter patris ejus *Roberti Stephani* fuit, si quidem ille non semper adeo stabat opinione, aut aliorum virorum etiam doctissimorum plurimum tribuebat sententias quas & saepius probabat & sequebatur. Sed ut pergamus, de indole ac moribus *Henrici Stephani* notum paullo latius agit gener ejus *Casaubonus*, cujus verba ut à respiciendi molestia, Te, Virorum Maxime, alioque levem, hîc, licet locus longior, subscribam. *Quem enim* * (*Conrado Rittershusio* scribens inquit) *amiferas vereque perdideras ingenii tui foetum, ecc*

* *Epist.* XLVI.

* *Epist.* XVI.

eum tibi mea opera & fide redididum. Postea enim quam de tua re & injuria quae tibi facta erat literis tuis sum certior factus, constitui illico omnem mihi machinam esse adhibendam, omnem lapidem movendum, ut tibi per me satisfaceret. Quin hoc vere possum affirmare, antequam ulla inter nos intercederet notitia, saepius me tuam vicem cum N. (Stephano) exposulasse, quod non eo dico, ut mihi gratiae apponatur. Neque enim captare illo facto tuam gratiam potui, cum tu mihi adhuc notus non esses. Sed enim quia jus & fas ab amico violari intelligebam, quod in me fuit, obstiti. Falleris vero toto coelo totaque terra, si me putas apud senem illum optimum (Stephanum) quidquam posse, aut ad ipsius Bibliothecam ullum habere aditum, aeque ac tu, mi Rittersbusi, qui tanto intervallo abes. Nam etsi amicissime & conjunctissime vivimus, tamen ea hominis morositas est, ne dicam aliud, ut plane sit mirabilis in multis ejus vita. Quod igitur eo absente ausi sumus claustra revellere & omnia δ.φ.α.ν ut tuum librum tibi mitteremus repertum, mihi crede, illum expugnavimus. An tu nescis qua difficultate, quo annorum spatio Xenophontem suum Leunclavius ab illo receperit? Deterior tua erat futura conditio, nisi π.α.ρ.α. ω.ε.σ.δ.α.ι.ω. meam audaciam Deus adjuvisset. Tu nunc minimum tuum agas vide: hoc est caveas ne tua opera de hac re quidquam unquam resciscat N. (Stephanus) noster cujus ingenium sic est, ut si non refrices memoriam, de ea re verbum nullum sit facturum: in ulla via quod conscia ejus uxore & filio N. (Paulo nī fallor) gestum à me est resciscat, dici nequit quantum turparum sit excitaturus. Ille vero καὶ τελευτήσῃ καὶ π.α.ρ.α. ω.ε.σ.δ.α.ι.ω. ὁ, π.α.ρ.α. ἔ.μ.ε.λ.δ., τὸ ᾧ μετ' ἐμῶ. Sic eundem, cui omnia ingenuè & familiariter perscribit. Epistola CCLX. Non clam me est, causas habuisse & e aliquas, cur existimationi & τῷ μ.ε.μ.ε.ρ.ι.τ.ε. favore & minus: illum impurum, qui de magna Dei certissima &

„ sobole , veritate , triumphos nunc agit , quid im-
 „ pulit in virum de literis optime olim meritum , &
 „ vel parentis *Roberti (Stephani)* nomine praecipuo
 „ honore dignum hac inmanitate laceraret. Ingenue
 „ fateor , amicissime *Ritterhusi* , cum illa primum vi-
 „ di , vehementer sum commotus. Atque is ego sum
 „ tamen , cui uni optimi senis (*Henrici Stephani*)
 „ morositas plurimum obfuerit. Sed praepondera-
 „ bant apud me semper tot illa & tanta in rem-
 „ publicam literariam merita : quibus commemo-
 „ randis nolo vel patientia tua , vel otio meo ab-
 „ uti : & sunt omnia tibi , si cui alii , probe nota. O-
 „ mitto privatum hoc affinitatis vinculum , quod si
 „ contemnerem , magno me scelere vel iudice te im-
 „ piatum , putaram. *ἀλλὰ τὰ μὲν ἀρετῶν καὶ ἐλάσσοις
 ἀχνύμενοι εἰσὶν.* Sufficere haec nobis possent , verum
 tamen dum plura de ejus morositate & variis moribus
 ejus Gener , nos illa non potuimus non subungere
 ne nimio ejus amore videamur ejus vitia voluisse silen-
 tio praeterire. Sic itaque *Jacobo Bongarsio* scriben-
 pergit : Epist. XXI. „ Camerarii de partibus corpo-
 „ ris humani vidi nunquam. certe quidem non legi.
 „ Nam vidisse quidem memini in manibus *Stephani*
 „ (*Henrici* ,) ita tamen , ut cum ille meis quotidie li-
 „ bris abuteretur pro suis , fas tamen mihi tangeri
 „ nedum pervolvere , non fuerit. Non dubito , qui
 „ ex illo blattas ac tineas misellus in libraria , quam
 „ multis annis non invisit suus dominus , paverit. E-
 „ hominis ! sed continebo me. sic Epistola XL. *Pet-*
 „ *Pithaeo*. At nos , qui hic vel unius veteris ope juvan-
 „ queat , est nemo. Nam N. (*senex Henricus Step-*
 „ *nus*) quidem noster etsi vivens valensque , prides
 „ numero hominum certe doctorum eximi meruit. e-
 „ st illius inhumanitas , & quod invito dico , delirium

Qui libros quos habet veteres, ut Indici Gryphi au-
rum, aliis invidet, sibi perire finit. sed quid ille ha-
beat aut non, juxta scio cum ignarissimo. Quod
licet senio adscribi posset, ut sunt difficiles, queruli,
morosi, tenaces, avari, tamen tantam hisce sibi con-
citavit invidiam, ut vel manes illius quidam violare
non fuerint veriti. Quapropter *Davidem Hoeschelium*
adhortatur simul ac rogat *Isaacus Casaubonus* ut (H.)
Stephani partes suscipiat defendendas. Locus utcun-
que prolixus, hic est: * *Genevam tandem veni,*
inquit) *Et quem petis librum, amicissime Hoescheli,*
vix quidem, sed tamen inveni, duo sunt grandia in quibus
volumina magnam partem manu Ἐμμανουὴλ Hen-
rici Stephani scripta. Egi cum Paulo Stephano fratre,
et ea curaret ad te perferenda, neque dubito facturum.
Videar male de te sentire, si te nunc orem, ut de Stephano
quam honestissime loquaris. Scio quanti illum tu feceris:
scio quibus moribus tu sis. Sed monet me improbitas
horundam, quibus video propositum esse, de illo viro de-
rabere, Et manes illius violare. Equidem hominis mo-
ritatem excusatum non ibo: postrema etiam quaedam
ius scripta vellem non scripta. At enim vero quis mor-
lium suis naëvis caret. Quid? nonne ὁ μανουὴλ
δοισι ἐδ'λοῖς facile πῦρ εἰ ἀπωδείται ψέφον? Quan-
tille vir fuerit in literis, si nesciebam ante, potui ad-
tim discere ex iis, quae reperta sunt mihi in Bibliotheca
φιλομαθείας καὶ πολυμαθείας prope incredibilia monu-
ta. Nae iste, qui nuper tam multa de optimo sene-
teravit, Et apud belgas edidit, indignus est qui Ste-
phano matulam praeberet. Sed contineo me, Et oro te etiam
ne etiam. Quam autem rixosus fuerit, testimo-
erit Laurentius Rhodomannus, doctissimus &

* Epist. 182.

fidissimus Diodori Siculi interpres, quem ab eo injuria affectum scribit *Isaacus Casaubonus*. (a) Fieri illi (*Rhodomanno* de quo loquutus est) injuriam à nostro sene, id vero auribus inditissimis intellexi: sed profecto ita est, si quis fuit, qui vetus dictum tolleret, *δὲ παῖδες οἱ ῥέγγυες*, is ille est. Hoc dicere & sentire malo quam quidquam gravius. Nec tantum cum *Rhodomanno* verum cum eruditissimo *J. Leunclavio* ei contentio intercessit, quod ex sequentibus, Nobilissimi *Ma*,
 „ *lincrotii* verbis percipimus. (b) Hujus autem (in
 „ quit) in praestiti Thesauri à se collecti publicatione
 „ opera aemulatione laudabili incitatus filius eju
 „ (*Roberti Stephani*) & in arte successor *Henricus Stepha*
 „ *nus*, praeter alia multa & diversa, grandia postmo
 „ dum tria de lingua Graecanica ejusdem tituli volu
 „ mina, infinito labore congesta, & magno docto
 „ rum plausu excepta in lucem dedit, nisi quod min
 „ stri seu adjurae sui *Scapulæ* fraude & deceptione m
 „ nus ex illa editione sua lucri quam gloriae colle
 „ git, adeoque sumptibus immensis ob tardiores
 „ exemplarium distractionem non satis celeriter re
 „ ceptis fortunarum jacturam aliquam fecit. Script
 „ & praeterea varia ac multa, ex quibus de ingeni
 „ & doctrina hominis judicium fieri potest, potissi
 „ mum tamen circa Graecos auctores occupatus fui
 „ nec temere habuit aliquem ex coetaneis sibi in illi
 „ linguae exacta cognitione praeferendum: certe se
 „ se calculo omnibus anteposuit, è qua re, & quod i
 „ genio esset paullo rixosiori, multae ipsi cum diver
 „ & molestae progenitae fuere controversiae, inte
 „ que ceteros cum *Joanne Leunclavio* nostro, aevi
 „ & patriae nostrae Westphalicae insigni ornamento
 „ Graecis versionibus, praecipue *Xenophontis* & *Dion*
 Tu

(a) Epist. LXV.

(b) Dissert. de Art. Typogr. Cap. 14.

Turcicaeque historiae editione omnibus noto, semperque victuro, de Xenophontica rei equestris versione contentionem habuit publicis scriptis testatam. Vixit varia fortuna praedictus *Stephanus*, quam partim tempori, partim moribus acceptam tulit, cumque Parisiis & Genevae aliquamdiu larem tenuisset, tandem per Germaniam diu vagatus est, donec Lugdunum reversus, cum patriae oblivisci nesciret, fatis ibidem concederet anno. 1598. Homo hic Germanicae nationi parum aequus fuit, cujus hypocauticas versiones & nescio quae alia mordacibus dicteriis incessere volupe habuit.

Quantus tamen ejus fuerit *animi candor* vel in inimicos, eosque etiam quibuscum ei res fuit, indicabit locus qui existat in praefatione annotationum seu specilegii in Eclogas Xiphilini contractoris Dionis Cassii. Nam (inquit) etsi Guilielmus Xylander quodam me ex aemulationis radicibus pullulante odio profertur sit, eum tamen absit, ut fraudare velim, praefertim cum illud odium, literis paullo ante mortem ad me scriptis velut ejuraverit. *Fides* vero ejus atque *taciturnitas* quatenus fuerit; sequens exemplum poterit confirmare. Cum enim noster vagus per orbem ubique quasi exfularet, praeruditione tamen sua pluribus principibus, quos multos in Italia, Anglia, Gallia sua, ac Germania visitavit & convenit, fuit gratissimus, acceptissimusque, adeo ut nonnunquam ab ipsis ad consilia fuerit adhibitus admissusque, quae, ut erat taciturnus, secundum suas parodias, quas in hunc Nasonis versiculum confecit.

Eximia est virtus praestare silentia rebus cum secum,
 ut lapidi dicta semper haberet, fuit tamen, quamvis innocens, aliquando Regi Galliae suspectus, quasi secreta dicta, ut cum Horatio loquar, foras eliminasset.

Quod quemadmodum acciderit, longe nobis elegantius ipsius Mula Monitrix * Principum suavissimo modulatu cantico enarrabit.

*Arcana princeps auribus quaedam meis
Mandarat : illa postea detecta sunt.
Accersor, atque garrulus statim vocor :
Aliudque nomen pejus hoc huic additur.
Ego, mihi quamvis optime sim conscius,
Tremore genua sentio labantia;
(Quam tunc Fove esse procul velim atque fulmine)
Supplex S oro, lingua ne mea innocens
Subeat nocentis rebus in magnis, locum.
Regerebat, ille conscius sed tu tamen
Es solus à me factus. Hic ego, Tua
Pace mihi liceat eloqui, quod suspicor.
Permisit ille : tunc ego, Tu forsitan
Arcana S alius tradidisti haec auribus.
Ille hoc negabat. Forsan haud sat es memor,
Dicebam. At ille scilicet. Quando tibi
Obliviosus adeo compertus fui?
Tandem vocato teste saepius deo
Dimittor, horrens principis graves minas.*

*Insomnis illa nocte volvo plurima.
Occurrit animo protinus quidam meo,
Cui suspicabar aperuisse principem
Eadem. Voloque supplices hanc gratiam
Saltem obtinere per preces a principe,
Istud revocare studeat in mentem sibi,
An non S ejus auribus eadem forent
Deposita. Muto sed cito sententiam.
Suspicio nam si vana sit (dico) tua,
Ipsamque princeps detegat, tunc alterum*

*Acquiris hostem. Sed quid hinc tandem deus ?
 Quem suspicabar, post duos tantum dies
 Ulro memoria suggerit eum principi,
 Vocatur ille : Garrulae convincitur
 Tandemque linguae. Parta sic mihi salus.*

Quo exemplo evidentissime videre possumus, quemadmodum semper deus T. O. M. peragat causas iustorum & infontium. Atque haec de ejus indole. Jam vero de matrimonio ejus, quod nobis constat, legitur in epistola dedicatoria Aulo Gellio praefixa ad filium suum *Paulum Stephanum*, quem eo tempore minorem aegentem aetatem, hunc in modum excitat, *Non parvae (nempe) felicitatis loco debere poni, eum matre natum esse, quae a vorum titulis generosa est, ac cujus animi nobilitas genus exsuperat, Quam paullo ante clarissimam foeminam, profecto ob virtutes animi aequae ac generositatem stemmatis vocavit, cum filio narraret quemadmodum Eam exhortatus fuerit, ut circa ipsum (Paulum) praecipue matris officia praestaret. Quippe quoniam corpore fuerat, per infirmo ac tenui, eoque majore cura dignus. Ast plura de Paulo Stephano post pauca ex professo. Ex Isaaci Casauboni tamen literis dubius reddor, quid de affinitate sim dicturus: * quae (inquit) viros praestantissimos πάλαι τῶς γενεαίης Scrimgerum & Stephanum olim inter se conjunxit, an non fuerit de stirpe Scrimgeriana. Extat Henrici Scrimgeri Epistola Anno 1558. data, ad Henricum Stephanum apud Goldastum Epist. LX. Centur. suae. At quaecumque demum fuerit, adhucdum vixisse tamen eam Genevae Anno M. D. XCIV. Idem Casaubonus * auctor est. Filiam habuisse Henricum nostrum*

G 4

NO-

* Epist. 600.

* Epist. 16.

nominatam FLORENTIAM testari potest sui saeculi do-
 ctissimus *Isaacus Casaubonus*, qui eam in matrimonium
 duxit. Quapropter non à scopo aberraturus mihi vi-
 deor, si de tanti viri varia fortuna quaedam hîc qua-
 per transennam, inseruero. (a) Natus hic, sed non
 educatus est Genevae a. d. (b) XII. Kal. Mart. M. D. LIX.
 Patre *Arnoldo Casaubono*, (c) qui juvenis *Burdigala*
 praeceptoribus erat usus *Gelida*, *Goveano*, *Mureto*
 summis eorum temporum viris. Hunc (d) *Andreas Eu-*
daemon Graeculus Cretensis Jesuita, omnium *Isaac-*
Casauboni hostium truculentissimus & furiosissimus
 vitam laqueo finivisse fingere ausus est; quod primò
 Oxonii (e) didicit. Verum haec falsissima sunt figmen-
 ta, siquidem patrem ejus Anno 1596. *Diae Vocontii-*
rum in Delphinatu, ipsis Kalendis Januarii in mor-
 bum incidisse, & postquam per mensem aegrotasse
 ipsis Kalendis Februarii animam Deo Creatori plac-
 de reddidisse, ipse *Isaacus Casaubonus* auctor est Ep-
 stola. DCC XLVII. & DCC XLIX. Causam hujus calun-
 niae dixero ejus constantiam ac amorem in religi-
 nem: Quippe *Isaacus* dicit (f) se puerum tempore
 nienae a. 1572. parentem per montes ac silvas aliquan-
 diu esse comitatum. Tempora in quae incidit *Isaac-*
Casaubonus fuere inimicissima (g) studiis Graecis scilicet
 quibus tunc temporis nullus usquam fere gentium hono-
 Quid (inquit) honorem dico? verius dixerim, locum
 ullum esse, ubi tuto liceat his ἐνδιατεῖσθαι καὶ χολιάζεσθαι.
 Itaque ἐγκαλυψάμενος in volvo me in meos libros, & qua-
 do publice minus possum, mihi certe quotidie conor prodesse.
 Publice tamen in Academia Genevensi summo cu-
 honore, maximoque labore & diligentia quotidie lit-

(a) Epist. 256. 220. 395.

(b) Epist. 163. 775. 395.

(c) Epist. 702. pag. 889.

(d) Epist. 750.

(e) Epist. 752.

(f) Epist. 71.

(g) Epist. 9. & 18.

ras humaniores docuit, (a) quibus ut & temporis angustiis ita premebatur, ut saepe vix suffurari privatis studiis aliquot horas singulis hebdomadibus posset. Imo illae angustiae indies accrevere, bello enim intestino vigente, omnes etiam ejus amici in varias ivère sententias, ac summam in discordiam perducebantur pluri- mi; maxime ipsi adeo infesti redditi sunt, ut ipsi scum (b) luctari debuerit; deinde etiam, quotidie magis ac magis ad paupertatem redigebantur tantam, ut stipendiis solvendis non essent. Nam ni defuissent (c) nummi, nervi non tantum belli, verum mercaturae rerumque domesticarum & fere omnium, facile Senatus Genevensis Monspelienfes in con- ditione (d) (quam non adeo lautam illi Monspe- lienses obtulerant, aureorum nempe ducentorum cum aedibus & quibusdam aliis rebus) superassent. Ast (e) in angustissimum locum redactae erant Geneven- sium res publicae? Quod proh dolor, nimium in Epi- stolis (f) suis dolet. Nam conqueritur (g) se per qua- tuordecim annos magnam humanae vitae partem nul- la fere mercede in urbe Genevensi steriles Camoenas coluisse, adeo ut familiam sustentare vix potuerit. Ni- hilominus pro tenuitate, patris (h) enim bona ma- xima ex parte bello direpta fuere; praeque amore, quo in studia ferebatur, Bibliothecam comparabat, qua crescente, ut & familia, minuebatur res familia- ris. Quam si non adaugeret, ut saltem tueretur, *Monspelium* anno M. D. XCV. vocatus, domicilium eo transferre in animum induxerat; Sed nescio quibus rationibus permotus, eorum condiciones recusavit.

G 5

Eo-

(a) Epist. 18.

(c) Epist. 52.

(e) Epist. 52.

(g) Epist. 114. & 167.

(b) Epist. 43.

(d) Epist. 44. 52.

(f) Epist. 106.

(h) Epist. 214.

Eodem tempore eum *Nemaufenses* (a) lautis ac luculentis conditionibus ad se pertrahere omni ope & opera sunt conati, verum frustra. Post biennium (b) tamen tractum, in quo saepe numero ad ipsum scripserunt consules *Monspelienses*, & frequentissime legatos suos partim ad ipsum privatum, partim ad senatum Genevensem miserunt; accepit (c) tandem *Monspeliensium* conditiones, quo familiam suam traduxit. ubi nec omnia ex voto illius (nam (d) non mediocriter animum ejus percellerat religionis diversitas) fluxere. Quippe in antecessum semestri stipendium duros se promiserant, de quo tamen ne nummus quidem ab illis exprimi potuit. Imo nec domum, quam daturi erant, impetrare (e) potuit; nisi veniret in partem pensionis; Quo labascente facultatum, quae adeo amplae non erant statu, cogitare urgebatur *Genevam* denuo vel *Basileam* lares transferre; & vitae quod supererat, ibi degere; Puto enim (addit D. à *Fraxinis* scribens) *reperitum iri vacuum aliquam professionem, ut inde sit quo mihi & meis consulam.* De quo ne per somnium quidem cogitasset, si *Monspelienses* ipsi perquam, ut vultu saltem ac gestu simulabant, dediti, animum non mutassent. Quippe honestissimis conditionibus (f) ac cupidissime vocatus, in principio, quemadmodum omnia nova primitus delectare solent, omnibus fuit pergratissimus. Deinde vero, cum tempore mutatis *Monspeliensium* animis, eosdem, si non plures, illic passus est manes. Quibus vehementer permotus saepius, totum animum emergendi abjecit. Verum tandem iis omnibus extricatum ex angustiis se putabat,

(a) Epist. 71. 62.

(c) Epist. 103.

(e) Epist. 148.

(b) Epist. 106.

(d) Epist. 111.

(f) Epist. 103.

bat, cum christianissimus Galliae Rex *Henricus IV.* Anno 1599. Eum *Lutetiam* ad docendas literas curamque Bibliothecae instructissimae, (bone deus cujus Catalogum si vel semel percurrere liceret) gerendam, evocaret. Quod munus, illectus spe majoris stipendii ac otii, lubentissime suscepit. Certus quanti humaniores literas ille Rex in eruditos liberalissimus ac studiorum amantissimus faceret. Quo è vivis abeunte optimo principe ac fautore, tota ejus concepta spes abscissa est. Omnes enim, contra quos eum amor & Auctoritas Regis haectenus defenderat, hostes, insidias collocare, fortunaque ejus funditus evertere sunt conati aggressique. Quod scelere N. (a) effectum cum videret, saepissime literis Doctissimi Regis Magnae Britanniae *Jacobi VI.* invitatus, Londinum petiit, ubi quoque irritati adversus eum omnes Jesuitae, (b) eorumque fautores, ipsi plurimas insidias struxere; quorum (c) molitionibus opposuit bonae conscientiae clypeum, & paratum animum respondendi ad omnia, quae digna responsione aut Rex serenissimus, aut alii amici graves judicarent. Eheu! quaenam ipsi contigit inelicitas? quaenam non calamitas? quodnam non infortunium? Omnibus enim, quoscumque notos habebat, priusquam in Angliam familiam transveheret (d) ignotus, vere peregrinus ac barbarus, cum illas terras appulisset, fuit, nemo illorum verbulo ipsum appellabat, appellatus silebat. Multis maledictis hinc appetebatur, quae tamen in ipsum non cadebant; multo minus ejus animum mutabant. Quid? vel ipsius uxor *Florentia Stephani omnes* (e) omnium conatus fortiter contempsit semper, & ex animo est detestata; qua animi

(a) Epist. 523.

(b) Epist. 649.

(c) Epist. 651.

(d) Epist. 711.

(e) Epist. 737.

mi virtute atque constantia in rebus adversis, parentis sui exemplum, non modo sequuta est; verum etiam ipso facto expressit, vetusque confirmavit dictum, *fortes creari fortibus & bonis*. Sic alibi maritus ejus eam vocat, (a) *aerumnarum suarum fidelissimam consortem*. Atque has, quas jam diximus, aliasque silentio involutas, fuisse migrationis ejus causas, liquido percipimus. Plures autem qui desiderat adire poterit alios etiam scriptores, qui easdem literis quoque demandarunt. Verum, ne ulterius id differam, monendum verbo, non absrejudicavi, quando *Isaacus Casaubonus* Matrimonium cum *Florentia Stephani* inierit. Certum tempus ex litteris ejus haec tenus percipere non quivi. Veruntamen mihi persuadeo id factum in fine anni M. D. XC. vel in initio M. D. XCI. Quod quare credam, si quis me roget. Hanc ei reddo conjecturae meae rationem.

Fuit, ut colligo ex ejus litteris an. M. D. XC. noster *Isaacus Casaubonus* nundinarum tempore Francofurti. Quo dedit literas ad cl. *Canterum*, quibus eum certiore facit *Eustathium Vignon & Henricum Stephanum* edidisse *Dionysium* (Halicarnasseum nempe cum notis *Isaaci Casauboni* quod factum anno 1588 vidi) nullum subjiciens cum *Soceri* tum *Senis* epitheton. Quod tamen ducta uxore semper fecit. Deinde literae in initio anni. 1594. datae, eum maritatum referunt, quia subjungit sororis suae *Dionysiae Stephaniae* valetudinis periculum. Unde jam saltem constat intra illud tempus factum. At quare potius circa annum M. D. XCI. id peractum credam, me haec verbis movere, quibus *Jacobo Bongarsio* matrimonium congratulans, utitur. (b) *Enim vero, inquit, jam prope illud tempus est, quo missionem meriti videamus*

(a) Epist. 39.

(b) Epist. 63.

qui ut cetera taceam, tot jam annos sub matrimonii egimus jugo, quod tu nec dum subiisti. Quod si ante annum unum aut alterum subiisset, non dixisset tot annos. Quapropter, ut tribus verbis dicam quod sentiam, putarim Isaacum Casaubonum anno 1590. ubi Francofurto Genevam esset reversus, animum suum ad nostram Florentiam Stephani adjecisse. Quae oriunda & educata in domo erudita, & Musistotique Rei Litterariae consecrata, non mirum, quod ipsa se, ac Parens ejus viro doctissimo in matrimonium dederit. Sed ad Isaacum ipsum revertamur.

Aegrotavit hic, ut erat debiliori corpore ac perinfirmo in vita saepius, sic verno tempore anno M D XCVI. cholera (a) morbus revera satis vehemens ac periculosus eum invasit. dein * paucis interjectis mensibus decubuit una cum uxore ac filia Abigail, morbus ipse non sine periculo, uxoris non sine cruciatu, filiolae suavissimae & dilectissimae fatalis & postremus fuit. Sic (b) cum primum Monspelium appulisset, forte ex itineris incommoditatibus, catharri in asperam arteriam delapsi, magnum incommodum attulere. (c) Decubuit quoque Florentia morbo periculosissimo. Anno M. D. CIV. (d) quem propter Madridanum in praetorium ambo sese concesserant. Deinde è Gallia, quo profecta erat accersendi viri sui Bibliothecam, & stipendium nondum perfolutum, infectis rebus reversa, languere coepit, ac deinceps gravius aegrotare, quod factum mense Novembri 1613. (e) quo morbo liberato, idem iter de novo mense Martio 1614. (f) suscepit, cujus anni ipsae Kalendae Julii mensis, Isaacum Casaubonum, (de quo semper omnes eruditi per omnes gentes loquentur, & nulla unquam obmutescet

vetu-

(a) Epist. 61. 63. * Ep. 88.

(b) Ep. 114.

(c) Ep. 67. 73. 82. 88.

(d) Ep. 331. 344.

(e) Ep. 770.

(f) Ep. 791.

vetustas, è vita eripuere. Quod vide in mortis enarratione à *Raphaële Thorio* composita, quae literis ejus est suffixa. Hujus, ut haec, tamquam medicus verbulo adjungam, vesicae structura adeo monstrosa atque admiranda fuit, ut doctissimus *Beverovicus* in fine libri sui de calculo, tamquam praeternaturale aliquid, jure merito eam descripserit.

Peperit, viro suo *Florentia* filium natu primum *Joannem*, (a) in Galliis apud *Clarissimum J. A. Thuanum* educatum. Ad hunc (b) *Joannem Casaubonum* variae literae inter *Casauboni* parentis ejus, literas existant. Alterum *Mericum* *Lugduni Batavor.* (c) apud *Danilem Heinsium* enutritum, postquam *Oxonii* aliquamdiu studiis operam dedisset. Nam rex *Angliae* (d) *Iacobus* noluit permittere, quod tam juvenis transmarinas Academias adiret. Hic fuit ille *Mericus Casaubonus* cujus scripta eruditissima, unicuique vel leviter literis tincto pernota sunt; quapropter ea recensere non necesse duximus. Filiam natu maximam *Abigail*, quam mortem subiisse antea vidimus. Alteram, ni fallor *Mompelii* enixa est pridie Kal. April. 1597. (e) Sed ejus & aliorum librorum nomina haecenus colligere nondum licuit. Vixit haec *Florentia* adhuc anno MDCXVII. cum gener ejus *I. De Gravelle Du Pin* I. c. mariti ejus commentarios in *Polybium* ederet. Tempus seu dies & annus mortis mihi nondum succurrit, quae forte in curis secundis. Alteram, ut ad *Henricum Stephanum* redeamus, filiam ejus *DIONYSIAM* nominatam fuisse, nos docet idem *Casaubonus*, quando *Theodoro Bezae* scribens inquit (f) *Sorores nostras, meam quae olim Rigetio nupserat & uxoris*
Dio-

(a) Ep. 623. 705.

(b) Ep. 597. 599. 606.

(c) Ep. 799. 780.

(d) Ep. 794.

(e) Ep. 134.

(f) Ep. 133.

*Dionysiam Stephani filiam, tibi cupimus, Pater venerande, esse commendatas. Haec anno MDXCIV. ad mortem usque aegrotavit. Ita enim idem scribit. (g) Dionysia cum ista maxime scriberem, sic aegrotabat ut de eius salute medici inciperent dubitare, quam quoque virginem è vita decessisse ex omnibus circumstantiis conjector. De ea tamen parce ubique Casaubonus, prout etiam de ipso Parente seu Socero, ad quem unica quidem epistola inter ejus epistolas, nec parentis quoque ad generum exstat, quod saepissime me in admirationem rapuisse ingenue fateor; quandoquidem, nihil mihi verisimilius, imo certius, quam frequens inter eos literarum commercium exstitisse, videtur. Sedem fortunarum fixam an vagam dixerim nescio. Nam pro ut tempora ferebant modo hîc modo illic, cum vivebat, tum libros excudebat. Praecipue tamen *Genevae*, quod equidem rarissime, postquam adeo invisum se experiretur, adjecit. Indicant tamen multi, maxime vero ex Calvinilibris, *Geneviam*. Ubi quidam dicunt eum omnia sua Instrumenta ad artem Typographicam spectantia *Choveto* vendidisse. Alii vero ipsum *Wechelio*, *Hanoviae* libros excudenti venditasse: quod deducunt ex librorum literarumque forma atque nitore, qui longe major foret, si charta albedinem & tenuitatem Gallicam referret. Ego, ut meam, tribus, ut ajunt verbis opinionem interponam, censuerim *Henricum Stephanum* semper *Genevae* Typographion habuisse, in quo vel eo absente etiam excuderentur libri, quò, modo si quid haberet excusum, mitteret. Alii, ut sibi persuadent, verisimilius dicunt, per triennium & quod excurrit, *Francofordii* eum habitasse, dico verisimilius, nam si praefationem ad lectorem, à *Laurentio Rhodoman-**

domanno versioni Diodori Siculi praefixam respexeris videbis *Henrici Stephani* literarum anno 1593. 1594. 1595. ad Rhodomannum datarum exempla ; unde de domicilio haud inficias eo , de typographico equidem haereo ; nisi malis dicere, illas epistolas fuisse datas, cum esset nundinarum tempore Francofordi ; quod mihi quidem maxime arridet. Sed quid nos multum disceptamus, litem hanc dirimit generis ejus *Casaubonus*, qui *Richardo Thomsoni* scribens ait ,
 „ Sed quod ad* (*Henricum Stephanum*) attinet, nosti hominem : nosti mores nosti quid apud eum possim,
 „ hoc est quam nihil possim. Qui videtur in suam perniciem conjurasse. Nam quod tu putas eum hic esse falleris: postquam semel abiit ante menses octo aut novem, ex illo semper non quidem per *Elysios* campos, sed per Germaniam ἀλάται, πλανᾶται, καὶ ἀλόει.
 „ Ita enim plane audio ἀλόει eum, ut neque domum redire, neque alibi aptas sedes reperire queat. Cuiusmodi hominem dignum cujus te misereat. Si enim literarum dedicatorias respexeris, modo Lutetiae modo Lugduni, modo Genevae, nonnunquam in villa Grieriana quam urbi Genevensi proximam nullus dubito, eum fuisse comperies ; quam villam terrae motu conquassatam ac dirutam, cum fortean adhuc puer (quod deduco ex hisce verbis, tuae tamen hoc aetati nunc condono) filius *Paulus* certiozem eum fecisset, respondeam, dum apud *Helvetios* peregrinaretur, etiam a militibus fuisse direptam, illudque parum curasse. Adde simul ipsum *Paulum* sui exemplo monet, parum hoc curandum ? aut aliud quid longe hoc praestantius est investigandum, studium nimirum, doctrinam, eruditionem, qua avus ejus, *ROBERTUS STEPHANUS* florisset, quem ei tanquam imaginem non solum a

* Epist. 12.

intuendum verum etiam ad imitandum proposuit, tum se ipsum, à quo tamquam à praeceptore omnia peti possent, quae ad praeclaram institutionem aliquid posse conferre dicerentur. *Atque adeo (pergit) quid non à te (Paule) etiam ipso jam exspectari putas? Scit enim tota propemodum Europa quam tibi viam non solum pater, sed ipse quoque avus Robertus Stephanus monstravit. Quam uterque viam tibi praecalcarit. Quantum undique benevolentiae quantum laudis & gloriae tibi comparabis, si vestigiis illorum insistas, tantum malevolentiae vel potius odii, tantum ignominiae tibi constabit, si eorum vestigia relinquant, si, non dico ab eis te advertas, sed vel divertas. Ac eo certe magis, reprehensionem mereberis quod firmo sis habitu corporis ac propemodum atletico, & qui tibi firmam & in posterum valetudinem (modo eam intemperantia non corrumpas) respondet. Me certe, cum mediocri tantum corporis firmitate essem, variis tamen longorum itinerum laboribus, & vigiliis, nec non curis atque oneribus typographicis dum paternam in patria diligentia gloriam æmulor) suffecisse vides: te ergo ὅσον ἔστιν ἔργον, quinam labores Typographici teneant, ita possunt, ut ab in capto deterrearis. Quemadmodum si omnes parentes filios seu liberos suos adhiberent educarentque, non jaceret depressa ac despecta, illa nobilissima ac Deo quasi æqualis scientia. At utinam liberorum nostrorum mores non ipsi perderemus. Infantiam statim delitiis solvimus. Mollis illa educatio, quam indulgentiam vocamus, nervos omnes & mentis, & corporis frangit. Quid non adultus concupiscet qui in purpuris repit? Quid non prima verba exprimit & jam coccum intelligit, jam conchylium poscit. Ante palatum eorum quam os instituimus. Quibus non Quintilianus nostra*

tempora descripsisset, non Seneca, non alii. Verum hisce missis ad senem nostrum *Henricum Stephanum* revertamur, cujus mortem & exequias antequam describamus, praemittendum censuimus eum fuisse reformatae religionis, quod patet, quia parens ejus ob religionis differentiam, *Genevam* domicilium ac sedem fortunarum transposuit. Tum ex apologia pro Herodoto, Gallico sermone conscripta. Accedunt ejus epigrammata, necessitudo & familiaritas cum Beza & Calvino, quae illi intercessit. Quid? *Florentiam* ejus filiam in ecclesia Genevensi apud *Theodorum Bezam* educatam fuisse, inter alia de uxore sua refert *Isaacus Casaubonus Testor* (a) (inquit) *deum licet mihi adhuc omnia hic ultra spem grata, tamen quod & omnes opem fructu careo, quod te non intueor, quod canos tuos praesens venerari non possum, vivendi omnes causas mihi periisse puto: idem uxoris sensus, quam confirmo tibi in his locis vitam instituire ut facile omnes Genevae natam, & in ecclesia Genevensi educatam agnoscant, nam hic quidem aliter vivitur.* Quae omnia nostram sententiam firmam atque ratam faciunt, redduntque. Paucis ante obitum mensibus generum suum *Henricus Stephanus* *Monspelii*, (b), visitavit, quo tempore operam suam ei ultro pollicitus est, quam circa editionem notarum in Athenæum posset praestare. Hinc verosimiliter concludere licet, ipsum *Lugduni* (quod *Casaubonus* vel *Lutetiam* (c) vel *Basileam* ad *Auberium* vellet notas mittere, siquidem typographum *Monspelii* non haberent, quo possent uti) habitasse: Hunc enim post longa per *Germaniam* itinera reversus, vitam suam, circa finem praesertim miserrimam in nosocomio publico cum morte commutasse auctor est

(a) Epist. 111.

(b) Epist. 155.

(c) Epist. 146, 152, 153, 154.

clar. *Cornelius Tollius* in appendice sua ad *Pierium Valerianum* de *Literatorum infelicitate*, quod tamen ille solus. *Scaevola* enim *Sammarthanus* aliique haec omnia silentio vel involvunt, vel quod verifimilius, res sese ita non habuit, licet, non negem ipsum ibi in summa egestate, id, quod de vita supererat, transegisse. Nam post mortem haeredium licet non fuerit usque adeo magnum, aut splendidum, tamen tantum ipsi superfuisse docet, ut vitam exinde sustentare potuerit; Verum quod, qualeque fuerit, mox videbimus. *Dies nec mensis* constat, quando, ipsi quod ex lege naturae humanae perficiendum restabat, perfecit. *Bucholcerus* tamen in *Indice Chronologico* dicit circa *Februarium* vel *Martium*. Quod deprompsit ex *Casaubon*. *Epist.* 164. ultimae edit. *Annus* autem, supra *millesimum quingentesimum octavus* & *nonagesimus* labebatur, in cujus initio quantum ex *Casauboni* literis video, diem obiit supremum. Nam literae a. d. III. *Eid. Mart. MDXCVIII.* *Monspel.* datae, ejus mortem referunt. Quae nec *locum*, nec *diem*, nec *mensis*, nec *aetatem*, nec *modum* addunt, quod quare commissum nescio. Quapropter mihi diu haesit aqua, an non *Genevae* fuerit. *Quippe* quoniam *Haeschelio* scribens, inquit, * *si Genevae essem eum tibi mittendum curarem.* Utputa *M. S. Photium*, quem penes *Stephanum* tunc *μνηστέριον* viderat saepius. Verum enim vero, in aliam fere traduxerat opinionem amicus quidam mihi familiarissimus, vir, revera fide dignissimus. Ille enim narrabat se vidisse *Lutetiae Parisiorum*, in coemiterio *facelli sancti*, ni fallor, *Benedicti*, lapidem muro infixum, referentem quadam inscriptione seu Epitaphio *Stephani* ossa ibi molliter quiescere;

* *Epist.* 164.

scere ; Hic subjungebat, se in ea opinione esse , ut *Henrici Stephani* foret. Ego contra abnuī, verum de *Henrico Stephano I.* vel de *Carolo Stephano* , vel de *Francisco Stephano* , vel de *Roberto Stephano II.* vel de *Roberto Stephano III.* seu *R. F. R. N.* esse interpretandum adjunxi, licet aequae incertus. Id, si libuerit cuiquam ex parisiis, respicere vel describere, & transmittere atque adeo mihi, veritatem detegere ; is profecto summam apud me initurus erit gratiam, vel maximam, quam pro virili etiam conabor rependere. Haereditatem tamen *Genevae*, si non sepulchrum, fuisse haec *Casauboni* verba referunt : * *Si Genevae essem, eum mittendum tibi curarem & faciam fortasse, nam illuc mihi necessario eundum erit, propter uxoris dotem.* de ea tamen, paullo prolixius Epistola CLXXIV. Nam, inquit, ne omnia describam haereditas *Soceri viri de literis quam optime olim meriti, non erat fortasse tanti, cujus gratia uxorem relinquerem, dum uxoria bona prosequor.* Hisce tamen ex verbis deducere posse mihi visus sum *Lugduni* esse peracta, quandoquidem de itinere *Lugdunensi* suscipiendo loquitur : *ut viserem, inquit, Dominum Vicquium, non autem haereditas tanta erat, prout diximus.* Sed duobus una fidelia dealbare parietes voluit. Verum litem hanc dirimit *Paulus Stephanus* in suo Epitaphio, canens parentis sui *Henrici Stephani* ossa in *Lugdunae* sepulchro quiescere. Haec haeredii tenuitas, sola causa fuit, ob quam *Isaacus Casaubovius* nomine uniuersae *M. S. Photii*, (qui à *Davide Hoeschelio*, ann. MDC. Augustae vindelicorum editus est) jure suo cessit. Quinimo, haec bonorum inopia in causa fuit, quare *Henri-*

* Epist. 164.

cus ille intestatus obierit ; quadrans omnium τῶν ἐν μέ-
 γισης πότε περιεσίαις ἐπὶ ὑπολιπόντων ad uxorem (sunt
 haec verba I. Casauboni) pertinuit. Ego (a) (pergit
 idem) veneratione domus Stephanicae motus, renitentibus
 omni ope atq; opera cohaeredibus effeci, ut omnes manu exa-
 ratos codices Paulus Steph. praeciperet. Gaudebam in ea
 domo, quae literis aliquando tantum profuisset, remanere
 instrumenta bene merendi de iis, qui publicam reipublicae
 literariae utilitatem procurarent. Ceterum Stephan. Bi-
 blioth. (b) quamvis paucae fuerint reliquiae, non erant
 tamen contemnendae. Has etiam longo post Soceri
 obitum tempore I. Casaubonus nondum viderat. Sic
 enim scribit Josepho Scaligero : (c) Volo tamen scias,
 nondum mihi visam Ἐκκαείτης Stephani Bibliothe-
 cam, non dico ab ejus obitu : sed omnino invisam esse
 eam nobis. Tanta fuit in optimo sene ἀναγκασία τῶν τρέ-
 πων. Sic quoque Epistola CLXXXI. Geneviam necessa-
 rio excucurri : multa me illuc vocabant, sed nihil aequae
 ac spes videndi Bibliothecae reliquias : etsi pars magna
 illius periit non uno modo, reperitamen in iis quae super-
 sunt multa eximia καὶ τῶν ἐν δίοποισι. Item duo
 grandia ἰκανῶς volumina magnam partem manu Ἐ-
 κκαείτης H. Stephani scripta. De elogiis exituque
 ejus nusquam quidquam notatum repperi, nisi eum
 fere septuagenarium, vivere desuisse. Quae vero
 ipse in alios confecit, eorum quaedam huic Epi-
 stolae inseruimus. Pauli tamen Stephani filii ejus Car-
 men seu elogium Concordantiis Novi Testamenti, ab eo-
 dem an. MDC editis praefixum, Te saepius non solum
 vidisse, verum etiam legisse nullus dubito. Illud se an-

(a) Epist. 190.

(b) Epist. 192.

(c) Epist. 176.

(d) Ep. 328.

te biennium dulcissimo Parenti suo moestum posuisse ait in Epistola Joanni Castolio suo harum Concordantiarum dedicatoria. Carmen autem cum Epigrapha sequenti sese habet modo :

*Parenti dulcissimo ac piae
memoriae*

HENRICO STEPHANO.

*Paulus Stephanus Moestus
posuit.*

*Tristes exequiae , tristes mihi funeris horae
Accipite has lachrymas & vos narrate Parenti
Post illum defunctae animae , mea pectora quantus
Moeror agat , quanto turbentur pectora fluctu :
Quantus ad aetheros gemitus pervenerit axes.
Ex oculis ergo , ergo Parens discedere nostris
Te potuisse putem ? dulcis Pater , optime Patrum ,
Extinctum te crediderim lucemque perosum ?
Et Lugdunaeo requiescunt ossa sepulchro ?
At vivit meus ille meus , me cernit & audit.
Fam mihi responde genitor dulcissime , nam te
Per cineres oro , per amatae pignora matris ,
Fallor , an exspectem vocis responsa serenae ?
Eheu chare Pater , verus mihi nuntius ergo
Iverit , & tenues nunc tantum amplectimur umbras.
Accipite haec , vos ô quae vertitis omnia Parcae ,
Parcae lugubres , quae me privastis alumno ,
Nulli parcentes Parcae , Genitoris adempti
En querimur casum : sed quem lugemus ademptum
Reddite , Quae vobis tanta est jactura relicto ?
Quas si non moveo , surdas si tangimus aures*

Aethe-

*Aetheria meus ille meus nec vescitur aura,
 Sed dulces natos & conjugialia vincla
 Deseruit, vocesque pias non amplius audit:
 Quàm potes exaudi Genitor dulcissime, & hauri
 Has oculis lachrymas, Saltem nunc alloquor umbras
 Si mihi nil aliud superest, Tua dulcis imago
 Vivit, & ante oculos, semper manet aurea nostros.
 Quàm licet amplecti, manes amplector amati,
 Osculor & chari pectusque oculosque parentis.
 Plangite amicorum turba officiosa, meoque
 Condoluisse malo veniant solatia moesto.*

*Vos sacri vates inspergite vestra sepulchro
 Munera, quae possunt cineres placare sepulti.
 Illum non oculis morientem Graecia siccis
 Cernere sustinuit, sensitque ex funere vulnus:
 Vos quoque Pierides Latio ingemuistis amatae.
 In laudes chari sed non licet ire parentis.
 Exhaustae noctes, seriesque immensa laborum,
 Dignus honos tumuli, domino pro absente loquuntur,
 Et sunt magna satis gelido monumenta sepulchro.*

PAULUS STEPHANUS

Magni *Henrici Stephani* filius, omnium, quos ille è vivis abiens aliquo numero reliquerat, liberorum fuit celeberrimus. De ceteris enim nihil constat. De *Florentia* vero ac *Dionysia* egimus. Super est itaque jam, ut quae habemus de *Paulo Stephano* dicamus. Matrem ejus clarissimam ac nobili de stemmate oriundam antea diximus, veluti etiam de curâ & officiis ejus in educatione *Pauli* patris inductu atque adhortatione adhibitis. Prima studiorum fundamenta hic *Paulus Stephanus* Genevae, ubi tunc temporis doctissimi debebant viri, posuisse quis dubitaverit. Quibus absolutis, juvenis admodum existens parentis sui, viri celeberrimi laboribus, vigiliis, itineribus suo tempore addictissimi, vestigia premens orbis terrarum partem nobiliorem pervolitavit, invifens ubique locorum viros doctissimos atque clarissimos. Sic *Lipsius* epistola xxxiii. miscellanearum centuriae secundae idibus sextilis MDLXXXVII. Lugdun. Batavorum data, nostrum *Paulum Stephanum* ipsum invisisse auctor est. Fuit apud nos, inquit nuper *Paulus Stephanus Henrici filius mitis animi adolescens*: quod velim patri nuncies, & à me salutes Imprimis *Casaubonum* ejusdem, ut audio, generum cujus ingenio & crescenti famae valde faveo. Placem nimis scripta ejus, quae vidi. Hujus praesidio forte studiis per aliquot menses operam dedit; conferens sese deinde domum Typographeï patris sui curas sustenturus; quod quoque praestitisse plurimi ab excusi libri affatim testantur. Interdum tamen permittentibus, id vel exigentibus rebus, ac negotiis domesticis, huc illuc iter direxit. *Heidelbergae* namque

que

que cum Commelino anno MDXCV, postea Lugduni cum Tornaesio jussu parentis sui, deinde anno MDXCVI. *Francofurti* cum *Dionysio Gothofredo* fuisse auctor est Casaubonus; qui Genevâ discedens Athenaeum suum cum M.S.S. collatum, & locis infinitis emendatum reliquit paene ad umbilicum perductum, quem curae fratris sui *Pauli Stephani* committit, quo etiam eum eruditum fuisse testatur affinis ejus *Isaacus Casaubonus*. Ipse vero praefatione Sophoclis, cujus tragoedias ab eo 1603 impressas, senatui *Francofordiensi* inscripsit; in qua vehementer laudat urbem cum à situ tum aliis commoditatibus. Ad manus sunt praeterea tellificantès *versiones ejus epigrammatum Graecorum Anthologiae Latinis versibus*. Item *ejus juvenilia* in octavo MDXCIII. Genevae apud eundem excusa. Patefacit quoque & prodit eruditionem suam carmine in dulcissimi sui parentis obitum confecto, quemadmodum & epistolis dedicatoriis, quarum in illa ad virum clarissimum Justum Ruberum parentis sui amicum familiarissimum veteribus panegyricis praefixa, refert, se anno M D XCIX in eodem hospitio Argentinae, id est Argentorati, cum eo divertisse, ubi suavi alloquio ejus frui, & benignitatis plenos generoso in pectore vultus intueri elicerit. *Londini* nostrum *Paulum Stephanum* aliquando fuisse, affinem suum *Isaacum Casaubonum* invisendi gratia nullum dubium est. Illo tempore plurimos doctissimos viros fratri amicissimos, suos etiam reddidit, quos salutari vult à *Joanne Castolio*, cui concordantias à parente suo *H. Stephano* adauctas, inscribit. Forte tunc temporis dedit suum symbolum *Ioanni Norton*, qui fuit Serenissimae Regiae Majestatis Angliae in Latinis, Graecis, & Hebraicis Typographus. Hunc enim video Symbolum Ste-

phanorum praefixisse libro cui titulus est *effigiatio ver Sabbathismi, Authore Roberto Loeo, Oxoniensis ecclesiae Theſaurario.* apud eum Londini an. 1605. in 4. excuſo

Hujus autem mox memorati *Pauli Stephani* fratrem fuiſſe ſemper putavi ANTONIUM STEPHANUM *Regium Typographum*, commentaria *Iſaaci Caſauboni* in librum primum *hitoriarum Polybii* anno 1617 typis qui excudit. Quemque indicare, I. Caſaubonum mihi perſuadeo quando inquit : *affirmauit Stephanus uxoris meae cognatus vir eruditiffimus*, nili malis *Robertum Stephanum III.* qui ſcribit R. F. R. N. Verum *Homiliae divi Patris Ioannis Chryſoſtomi Graece Latine forma magna editae Pariſiis*, hunc Gordium nodum mihi ſolverunt. In fronte enim libri legitur *Lutetiae Pariſiorum Typis Regiis apud ANTONIUM STEPHANUM Pauli F. Henrici N. Typographum Regium MDCXIV.* Hic idem quoque *Plutarchum* ex emendatione & interpretatione *Xylandri*, duobus voluminibus, Pariſiis Typis Regiis anno MDCXXIV editum *Societatis Graecarum editionum*, & ſuo nomine *Galliarum Regi*, Ludovico XIII. inſcripſit. Hunc nullus affirmare auſim eundem eſſe illi *Antonio Stephano* cujus hi proſtant libri. *Ant. Eſtienne de vot diſcours ſur la paſſion de noſtre ſegneur Ieſus Chriſt. à Paris. Thom. Brum. MDLXXXII. in 16.* Ejuſdem *Le dialogue de conſolation entre l'ame & raiſon à Paris. Mich. de Rogny MDLXXXII. in 16.* Aſt potius crediderim hunc quem ultimo dixi *Antonium Henrici Stephani*, vel *Roberti II.* filium fuiſſe; quamquam haecenus id probare nequeam, nec adſtruere niſi ſola ex temporis conjeſtatione. Aſt *Antonius ille Stephanus Pauli* filius, cujus primo loco mentionem feci, mortuus eſt Pariſiis in noſocomio, ad paupertatem redactus, relinquens; cum ultimum diem clauderet, filiam, quae hoc

hoc tempore Parisiis manibus victum & amictum sibi quaeritat; ut mihi a D. Bourdot Bibliopola Parisiensi relatum est; qui subjungebat se saepius cum illa coenasse. Ad hunc plures dedi literas quibus ipsum perquam obnixè rogabam, ut vellet meo nomine, ex illa honestissima virgine quaerere, quae ipsi nota essent de stemmate Stephaneo. Verum haecenus nihil ab eo recepi responsi, quod vehementer doleo, siquidem animus erat omnia hoc tempore, quae investigari possent, Tibi Virorum perscribere Amplissime. Vellem hoc aliquem praestare, quod an expectare audeam nescio. Sed ad rem. Sunt quoque Psalmi quidam & cantus selectiores Lutherani ut conjicio, à *Clemente* quodam *Stephano* Noribergae in 4. anno. MDLXVI II. Germanico sermone editi. Verum hunc de nostrorum genere minime affirmaverim, quamquam quibusdam ea videri posset; siquidem propter religionis discrimen, & bella intestina liberi tam *Roberti Stephani* primi, quam *Henrici Stephani* II. vel *Francisci* I, quos majore numero habuisse, quod multi eruditi uno ore estantur, huc illuc fuerint dispersi, quorum nomina ignorantur. Quod quare minus fieri potuerit, cum non videam, equidem istam sententiam non habeo. Immo hunc *Clementem* aliosque non agnoscam *Stephanos*, quin clarissime mihi illud demonstraretur. Quod si aliquis poterit, vehementer eum rogo ut ea literis me certiore faciat, tum si quorundam *Stephanorum* icones habeat, adjiciat, ut data occasione inferi queant. Foret enim id à me hoc tempore praestitum, effigies eorum ad manum essent, ast non nisi *Robertus* I. ad manus nostras pervenit; quam tamen adjiciendam putavi. Sed incidit, *Isaacum Casaubonum* Patriben suam in orationes *Dionis Chrysostomi*, inripuisse, cuidam *Henrico Stephano* arcae operum domi-

dominorum *Quaestori*, quam de gente *Stephanea* ut *Casauboni* verbo utar, fuisse ex praefatione deduci satis clare potest. Verum quia perfunctorie illum librum legere semel contigit, & nihil ulterius de eo legerim, non habeo quod de eo certi dicere queam, uti nec de aliis. Ceterum tamen unicuique suum liberum relinquo iudicium, & maxime, Tibi Praeclarissime *Graevi* & omnibus *φιλοσεφάνοις*, quorum in cautelam haec subjungere mei officii duxi, quod, ut & alia haec aequi bonique consulas vehementer atque obnixè Te rogo. Haec enim sunt quae de nobili illo stemmate *Stephaneo* cognita habebam, hac vice Tecum communicanda, quae, fateor pluribus persequuta oportuerat. Sed ut illa hic repetam, * *Quaenam tanta potest existere ubertas ingenii, quae tanta dicendi copia, quod tam divinum atque incredibile genus orationis, quo quisquam possit illorum in rem litterariam universa promerita, non dicam complecti orando, sed percensere numerando.* Accedit quod materia quia adeo invisì fuere, minus fuerit benigna, unde veniam exopto mihi paratiorem simul & promitto. De quo stemmate, quod nulli vere ac natalibus nobili cedere necesse habet, *Si quid novisti rectius hisce, Candidus imperti, si non his utre mecum.* Caeterum tamen nunquam intermittam, hisce adungere ea quaecunque vel hoc opusculum exornare, augere vel emendare poterunt. Tu vero, Vir Humanissime, & praecipuum literarum praesidium ac fulcimentum, interim huic meo fave qualicunque labori, quem in exquirenda & adornanda stirpe vere *τῶν τυπογραφέων σεφάνων* *Typographorum Stephanorum* posuerim. Quorum ut & aliorum nomen munusque hoc tempore adeo vile & abjectum habeatur. Cum tamen

* *Cicero Post Red. in Senat.*

plurimi viri praestantissimi proximo saeculo, id subie-
 unt. Illorum, qui emendatiores & nitidiores edi-
 tiones procurarint, praecipuos recensebo, ut ha-
 beant illi, qui turpi negligentia, librorum notitiam
 parvi faciunt, quo ad noneantur; ne, quod saepe fieri
 videmus, se in hisce prostituunt, ac risui exponant, cum
 libros ineptissimos, ac in media Barbarie impressos
 tamquam gemmulas venerentur. En istâ ergo ty-
 pographicorum arte apud literatos quos inclaruisse videmus,

Aldum Manutium. Venet. denat. 1516.

Paulum Manutium. ibid. Nat. 1. Jul. 1512. denat.
 6. April. 1574.

Aldum Manutium, Pauli fil. ibid. Nat. 13. Feb. 1545.
 denat. 1597.

Henricum Stephanum I. Paris.

Robertum Stephanum I. Typogr. Reg. Paris. den. 7. eid.
 Sept. 1559.

Carolus Stephanus. Typogr. Reg. Paris.

Franciscum Stephanum. Paris.

Henricum Stephanum II. Genev. den. 1590.

Robertum Stephanum II. Typogr. Reg. Paris.

Paulum Stephanum. Genev.

Franciscum Stephanum. ibid.

Robertum Stephanum. R. F. R. N. Paris.

Antonium Stephanum. Typogr. Reg. ibid.

Adrianum Turnebum. Prof. & Typogr. Regi. ibid.

Mamertum Patissonium. ibid.

Guilielmum Morellum. Reg. Typogr. & Gr. Linguae
 Prof. Reg. ibid.

Fredericum Morellum. Reg. Typogr. ibid.

Claudium Morellum. ibid.

Sebastianum Gryphium. Lugd.

Antonium Gryphium. ibid.

Jodocum Badium Ascensum. Prof. Paris.

Simonem Colinaeum. *ibid.*

Foannem Oporinum. Basil. Graec. Ling. Prof. Nat.

25. Januar. 1507. denat. 1568. 6. Jul.

Foannem Frobenium. Basil.

Michaëlem Vasosanum. Paris.

Hieronimum Commelinum Santandreamum. den. Hei.

delb. 1597. 27. Novemb.

Rutgerum Reschium. Lovanii Gr. Ling. Prof.

Christianum Wechelium. Paris.

Andream Wechelium. *ibid.*

Foannem Amorbachium. Basil.

Arnoldum Mylium. Colon. Senator.

Stephanum Doletum. Lugd. combust. 3. August. 1545

Danielem Bombergum. Venet.

Godefridum Hittorpium. Colon. Consul.

Garwinum Calenium. Colon. Senat.

Hubertum Goltzium. Brug.

Christophorum Plantinum. Antv. ob. 1. Jul. 1598.

Franciscum Raphelengium. Lugdun. Batav. Hebr. ac

Arab. lit. Prof. Nat. 27. Febr. 1539. denat. 1597

mens. Jul.

Foannem Moretum. Plantini Generum. Antv. denat.

22. Sept. 1610.

Balthasarum Moretum. Antv. denat. 8. Jul. 1641.

Plures qui cognoscere desiderat ei adeundi erunt
Malincrotius & Boxhornius, aliique de artis Typogra-
 phicae inventione, inventoribus, & propagatoribus
 qui scripserint. Interim Vale, & eo, quo cœpisti favore
 me prosequi, ut pergas Vrorum Clarissime ac Doctissi-
 me, à me, Tuo ex asse nunc & olim, qua decet obser-
 vantia, decet autem maxima, rogaris. Vale.

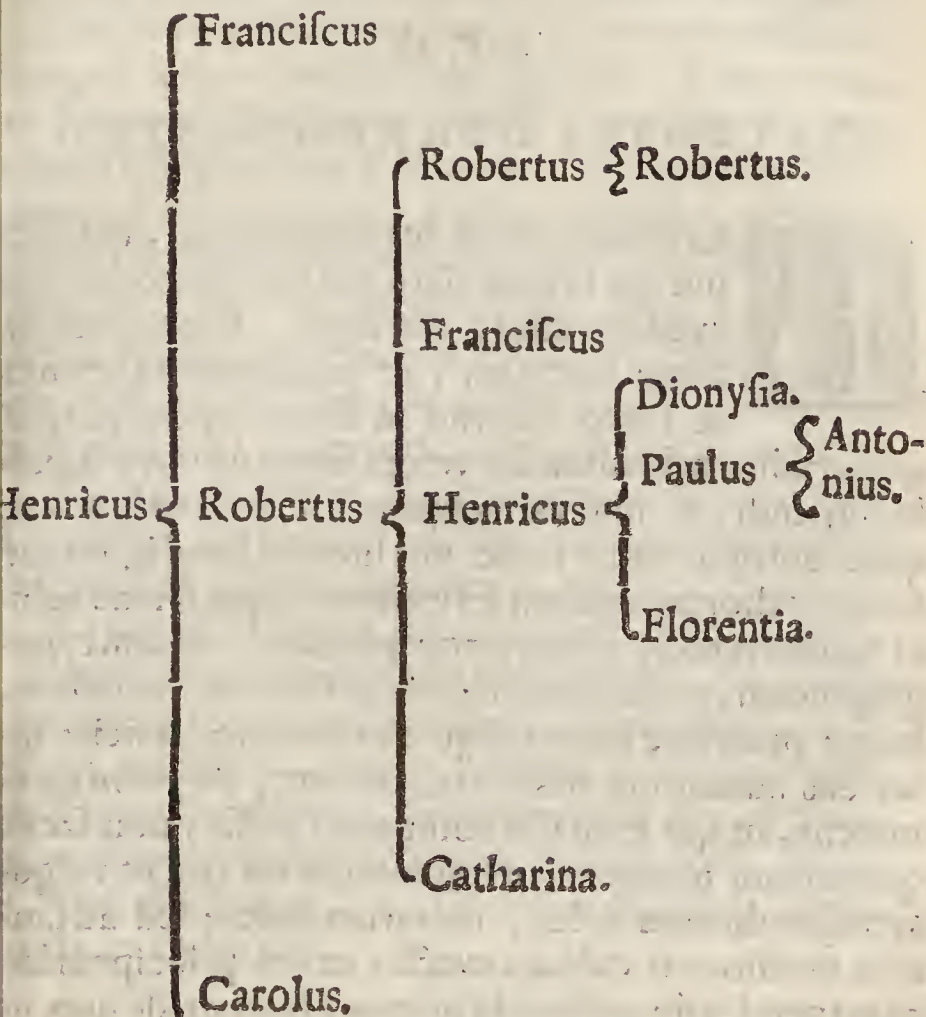
Dabam è Musaeo Amstelaedami, ipsis Kal. Februar.

ANNO MDC LXXXIII.

STEM

S T E M M A

S T E P H A N E U M.

Doctissimo atque amicissimo Viro,

T H E O D O R T O

AB ALMELOVEEN,

S. P. D.

ANTONIUS BORREMANSIUS.

BEasti me nuncio de tuis *Stephanis*, qui cum sint per se satis clari, per tuas lucubrationes evadent multo clariores. Precor illis facilem Lucinam, ac praesentem Genium, ut tanto alacrius in altero opere pergas, quo erudito orbi ostendes vetera saepe de novo paxillo suspendi, & multos tamquam à se inventa laudare; quae antiquis nota fuisse viriliterati haud ignorant. Commodiorem quidem scriptionem, qua famae veluti vadum tentes, eligere non potuisti. Artem typographicam, nobilissimum nostrae Bataviae inventum, longe praeferre soleo reliquis artibus mechanicis: inter eos autem qui illam exercuerunt, *Stephani* ita eminent, ut qui cum illis comparari possit, non facile quemquam invenias. Non fuerunt illi viri, ut vulgus typographorum solet, literarum rudes; sed ad tantum eruditionis culmen eVecti, ut vel principem locum tueri facile possint, in primis *Henricus*; de quo, ut nosti, elegantissime *Johannes Posthius*.

Et libros facere, et doctos excudere libros,

Longus uterque labor, durus uterque labor.

Huic gemino invigilat pariter tua cura labori.

Henrice. ô mira sedulitate virum.

Recte

Recte autem à Te factum est, *Almeloveeni* eruditissime, quod celebrium Stephanorum vitas conscribere animum induxeris. Tu inter avos, proavosque, quos affinitatis vinculo contingis, multos typographos numeras, ac tales quidem, qui copia & praesentia librorum, typis suis excusorum, ceteros longe post se intervallo relinquunt. *Hondios*, *Commelinos*, *Fanssonios*, *Waesbergios* qui ignorat nae is libros, tamque adeo eruditionem ignorat. Avus autem tuus *Johannes Fanssonius* labore & constantiâ (quo symbolo *Christophorus Plantinus*, typographus fidelissimus, ut eum magnus *Scaliger* appellat, uti conveverat) in libris imprimendis reipublicae litterariae tantum profuit, ut nomen ipsius apud φιλοβιβλος pretio haberi, semperque celebrari debeat. Dicum eum serenissimus ac potentissimus Suecorum rex existimavit, quem suum esse typographum jubebat. Ex illis viris cum Tu censearis, nemini aequae ac tibi convenit Stephanorum vitas literis memoriaeque consignare, ut omnes cognoscant, qui ac quales fuerunt. Crede mihi, bene mereberis de orbe literato, si illae vitae non gratae esse non possunt. Ipse avide exspecto, teque majorem in modum rogo, ut, si nondum tradideris, quam primum tradas typographo, & praelo subjicias. Non deerunt, qui applaudant, ac scriptori se debere profitebuntur. Vale. Hortii West-Frisiorum, A. D. VIII. Kalend. Mart. 1609. I O C LXXXIII.

EPIGRAMMA
IN EPISTOLICAM
DE
STEPHANIS DISSERTATIONEM

Doctissimi D.

THEOD. AB ALMELOVEEN,
Med. Doct.

QUI Patre prognatus multum doctoque pioque

Talis enim in quibus ALMELOVENUS est
Quique nepos in matre refert et Avos Atavosque

JANSSONIOS, celebres arte Typographicâ.

Quique ipse ingenias didicit non segniter artes,

In doctis dignus nomen habere viris.

Anno has in STEPHANIS qui laudes diceret amba

Aprior, aut quisquam dignior aliter erat.

G I S B. C O C Q.

Phil. Doct. & V.D.M.

In Doctissimi & Florentissimi

VIRI

THEOD. JANS. AB ALMELOVEEN

Doctoris Medici multae & felicissimae experientiae : Amici optimi & integerrimi elegantissimam

GENEALOGIAM STEPHANAEAM.

Candidissime, quot fuerē, quot sunt,
 Aut possitac quot erunt mihi, Sodalis,
 Musarum & Charitum beate alumne,
 Ut alter Pylades Orestis amandē,
 Cum Pallas lepidum tuum libellum,
 Pressum, perspicuum, venustulasque
 Spirantem veteresque Gratiasque,
 Docta punice saepius politum,
 Crudelisque coercitam litura;
 Quem ternae Charites novemque Musae
 Amant non minus, ac tuos ocellos;
 Illum nam gremio suada fovit:
 Istihunc viderat ut Minerva librum,
 Quo plus STEPHANOS reducis orco,
 Typorum proceres venustiorum,
 Qui Musas Latias Achaicasque
 Per typos vitidos resuscitarunt:
 Quois nunc pro meritis tot atque tantis
 Vitam vivere mortuis dedisti.
 Tum mirans lepidum Minerva librum,
 Ut Trojae veteres revolvit iras,

Phaebo sic Medico * locuta fertur :
 O factum bene candidum libellum !
 I, nunc Poeonas Aesculapiosque,
 Chirones Podaliriosque jacta.
 O Apollo tuos ! meus sed Iste,
 Meae deliciae , meique amores,
 Hygeiae rigidus bonae fatelles
 Nec non Pergamei senisque Coi,
 Praestat omnibus Aesculapiisque
 Chironi , Podalirio , tuisque.
 Hos dicunt lepidi Tui Poetae
 Multa fingere queis dedisti , ad alma
 Solis lumina reddidisse , mortis
 Tristi à limite mortuum calentem,
 Ignotum populo vel hunc , vel illum
 Quem post tempora non diurna vitae,
 Nulli flebilibus roganda votis,
 Mors atrox tenebras coegit atras
 Pallentesque Erebi redire ad umbras,
 Et regni Deus arbiter silentis.
 Ast Hic , cui dederam expolire mentem,
 Quin & lethiferos fugare morbos,
 Arte Poeonis eminentiori ;
 Hic pius STEPHANOS , meos amores,
 Phoenices reparavit è favilla,
 Illustresque animas reduxit orco :
 Queis vivunt monumenta literarum
 Post tot Barbariae graves ruinas,
 Et Parisiaca venêre Musae.
 Servandae incolumes perenne in aevum.
 Hos post secula jam diu sepultos
 Ad vitae placidas vocavit auras :
 Et dignas voluit referre grades,

* Vide *Macrob., Saturn.*

Vincens Orphea, qui profundo ab Orco,
 Heu frustra Euridicen canens misellam
 Ad coeli superas vocabat auras.
 Nam vivacia fata tendit ultra
 Longa secula Nestoris disertis,
 Ultra secula pulveris Sibylla,
 Et vitam STEPHANIS dat aeviternam,
 Et junxit superis tulitque ad astra.
 Sic de cunctivoro triumphat orco
 Chirones super Aesculapiosque!
 Ergo Palladiae venite olivae;
 Frontem, quae STEPHANOS virorum ocellos
 Viros Palladios rapacis orci
 Ereptos tenebris pie merentes
 Vitae restituit bonae Deorum,
 Frontem hanc cingite sempiternae olivae!

Amicissimo amico P.

HENR. CHR. HENNINIUS D^r.

ΔΙΥΣΕΥΡΤΑΤΗΟ

Τε αὐτο εἰς πλὴν ἔ. πολυμαθεύτη γδ. φιλέετε.

ΑΛΜΕΛΟΦΗΝΙΟ

ΣΤΕΦΑΝΩΝ

Ε. Η. Γ. Ρ. Α. Μ. Μ. Α.

Ζη ΣΤΕΦΑΝΟΙΣ θνητοῖς ὄως κ' φάθ' Ηελίοιο

Αὔμα κω ΣΤΕΦΑΝΟΙ ἐναθήματ' ἀπλήξαν. ἰητρίῳ

Ταῦτα εἶφη ΣΤΕΦΑΝΟΙ ΑΛΜΕΛΟΦΗΝΙΑΔΙ.

Αὐτομαθεύσι ἰητρίῳ ἰητρός

ΕΡΡ. ΧΡ. ἰ ΕΝΝΙΝΙΟ

AD EUNDEM.

Edimus indocti passim doctique libellos,
 Et premitur libris orbis uterque novis.
 Ille emendando nomen sibi quaerit & alter
 Illustrat dubios, auget & iste libros,
 His alii notulas & commentaria jungunt,
 Mundus & innumeris auctior inde libris.
 His addas illos etiam, qui praela fatigant,
 Ut relegant nugas foemina virque suas.
 Hi risu digni: ad doctos laudare labores
 Quos olim doctis charta loquetur anus,
 Hos, THEODORE, decet, tatis Tuus est labor iste
 Perge, & jam dignum Te quoque finge Deo!
 Prisca novumque micant, chartis & abundat in illis
 Ingenium praestans & Tua docta manus:
 Cum pius & stirpem reddis recitasque sudores,
 Quis STEPHANI lauros promeruerit sibi,
 Doctrinae sit, macula! probas exempla probatae,
 Cum retro STEPHANOS tam pia cura dedit.
 Quod stylus & studium, quaecumque annosa vetustas
 Exigit, haec solida mente reposita tenes.
 Ergo vetustatis si quis studiosus amator
 Haec legat & doctam laudet & inde manam.
 Sic, THEODORE, Tui jam gloria rara Parentis
 In Te consurget, JANSSONIQUE decus.

DAVID DOORNIK.

J. U. D.

Doctissimo ac Experientissimo

V I R O

THEODORO JANSSONIO

AB ALMELOVEEN, M. D.

Amico suo intimo

CORNELIUS à BEUGHEM.

S. P. D.

SAT multos, ut cum Poeta tuo loquar, Geneal-
 giam ac Officinam Typographicam Stephan-
 nam, pressisti in annos; quare ut tandem cla-
 stra rumpant, non tam curiositatis meae, qua
 Clarorum aliquot Virorum causa, quibus tuos hos
 conceptus coram & per literas significavi, obnixè r-
 go. Nullum est dubium quin Ars Typographica ma-
 ximum emolumentum Reipublicae literariae attul-
 rit, quod *Campanus Aprutinus* Pontifex uno versu el-
 gantissimè expressit.

* *Imprimit illa die quantum non scribitur anno.*

Si effatum hoc verum, ut est verissimum, quid judica-
 dum erit de nitidissime ac correctissimè impressis
 bris, qui ex Officinis praesertim Stephanorum typis u-
 quam prodierunt. Utrumque scriptum, & superiori a-
 no, coram inspexi, & quae ad illustrationem utriusq;
 aliquatenus spectare videbantur lubens submisi: at-
 men nullus dubito, quin ab illo tempore magnum i-
 creme

* *Malincrot. pag. 15, de Art. Typogr.*

crementum assumpserit, cum me tua diligentia ac indefessum studium in iis enucleandis non fugiat. Quae enim in Quintilianum, in Horatii Artem Poeticam adornasti Commentaria, ut & alia, quae meditaris scripta, utpote Medicina Antiqua, seu Demonstratio Originis, ac progressuum Artis Medicae, in qua quosdam scriptores defendis, & Inventa nonnulla quae hodiè nova habentur Authoribus suis restituis, abunde hoc testatum facient, magisque, ubi haec & illa lucem viderint, testabuntur. Quae modo sunt mea studia scire cupis, utque proximis tuis satisfaciam, haec habe. Totus nunc sum in adornanda Historia mea Literaria, Critica & Experimentalis Novissima, cujus nuperimè quae sunt Galliae sub titulo *la France Scavante*, typis dedi. Recens in Re Medica & Physica exploratorum Syllabum (quem inter alios tuo nomini inscribere gestio) ex variarum nationum Actis tam Medicis quam Philosophicis, in praesens adorno. Quod vero ad Bibliographiam meam novissimam attinet, illius Conspectus Historicus, Chronologicus ac Geographicus apud vos Amstelodami sub praelo sudat. Utinam vero mihi aliquis Moecaenas in vestro Belgio innotesceret, cujus liberali subsidio, quae ad illustrationem Belgii eorumque Scriptorum tam populari, quam quavis alia lingua illustrium, haecenus non tam meditor quam meditatatus sum, elaborare ac tandem typis dare liceret. Interim Vale, utque coepisti, mihi favere, perge.

Dabam Embricae Clivorum, d.
25. Martii Anno 1683.

ARTIS TYPOGRAPHICAE QUERIMONIA,

De illiteratis quibusdam Typographis,
propter quos in contemptum venit.

A U T O R E

HENRICO STEPHANO.

HENR. STEPHANUS *Lectori bonis literis
benecupienti S. D.*

Scribimus indocti doctique Poëmata passim, ex-
clamat Horatius, postquam dixit agenda na-
vis ignarum non audere eam agere, medicos,
quod medicorum est promittere, fabros fabrilia tra-
ctare: In eandem verò sententiam & alibi canit,
*Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis,
Indoctusque pilae, discide trochide, quiescit;
Ne spissae risum tollant impune coronae:
Qui nescit, versus tamen audet fingere.*

Hoc autem quam verum nostra etiam aetate compe-
riatur; quotidie testantur misera poëmata, quae de-
ferri videmus in vicos vendentes thus & odores (ut hîc
quoque verba Horatiana usurpem) & piper, & quic-
quid chartis amicitur ineptis: Sed quod ille de iis dixit
qui νεώφθοι, multo etiam justius de iis dicemus qui
τυπογράφοι poëmata, quamvis aliena, nec poëmata
duntaxat, sed alia aliorum quorumlibet scripta. Quid?
doctrinam typographi & ejus qui poëmata scribit,
parine

parine in lance expendendam censes? Non equidem: sed utrosque, si indocti sint, aequè suo in genere (ut ita loquar) indoctos esse & censeo & affirmo. Quantum enim multi hujus seculi versificatores ab ea doctrinae absunt mensura quam vel mediocris poësis, (si liceret mediocribus esse poetis) desiderat, tantum plerosque typographos ab ea quam ars illorum poscit vel flagitat potius, abesse dico. ut de iis taceam qui non sunt indocti, id est parum docti, aut etiam minus quàm parum docti, sed ne digni quidem sunt qui indocti vocentur, quum sint prorsus analphabeti. Quid? (diceret fortasse quispiam.) quum tot librorum agmina ex tot typographorum officinis prodeant, quos omnis doctrinae expertes esse constat, an ita necessariam illis esse literarum cognitionem existimas, ut à suis fertilissimis alièqui prelis, in quibus consenuerunt, tanquam Aristophanicos Strepshadas, ad tam seram scholam vocare, & veluti Pelias quosdam recoquere velis? Atqui, si ideo typographicae arti doctrina non est opus, quod multi eam indocti exercent, ac de iis queri minime debeo: itidem certe poëticae non esse necessariam, quod ab indoctis etiam multa proficisci poemata videamus, ideoque de illis immerito questum esse Horatium pronuntiabimus. Nisi fortè poëticae quidem necessariam omnino esse poëticam, at typographicae arti non item, diceret aliquis. Sed quo id ore dici à quoquam poterit? Itane verò librorum editio pro dignitate ab iis elaborari poterit quibus nihil cura Musis commune est? Itane verò artem cujus velut tutelae ac fidei literae hoc seculo commissae sunt, fideliter tractare literarum imperitus poterit? Ecquid obsecro dicturum putamus Aldum, si nunc reviviscens videat successisse sibi typographos quorum non minima pars vix penè aliud in libris, quàm quomodo

alba pagina discernenda sit à nigra, intelligit? (Nam qui tantum profecerunt ut Graeca literarum elementa possint à Latinis, Hebraica à Graecis discernere, atrocem sibi fieri injuriam existiment si in numero indoctorum habeantur) Quid verò dicturos M. illum Musurum & Janum Lascarin putamus, in quibus primis Graecia reviviscere coepit, & qui principes in pandendo nobis ad linguae Graecae adyta itinere fuerunt? quid, inquam, dicturos remur, si, quum ipsi tantum honoris arti typographicae detulerint, ut non indignam existimarint cui suam operam navarent, fungentes munere correctorum (liceat enim de rebus typographicis typographicè loqui) eò rem devenisse videant, ut si quis tria Latinae linguae verba totidemque Graecae norit, typographicae illius correctioni nobilissimi quique utriusque linguae scriptores committantur? Quid enim, obsecro, aliud est, hanc in illos scriptores potestatem ejusmodi hominibus permittere, quàm gladios furiosis in manus tradere? Eorum ego è numero quendam olim cognovi, illo correctoris munere tam crudeliter fungentem, ut omnibus locis in quibus vocem procos inveniebat, plagas infligeret, procos nimirum in locum illius substituens: itidemque; ubicumque verbum Exanimare accurrebat, ipsum in Examinare mutaret: (adeo quidem ut & apud Horatium legeret, *Cur me querelis examinas tuis?*) quod nimirum haec vox pariterque illa (sicut aliae propè infinitae, in quas eandem tyrannidem exercebat) Latinitatis ejus terminos excederent, peregrinitatisque damnandae ei viderentur. Porcos enim (aiebat) scio esse animalia quaedam sic vocata: at procos nec animalia nec aliud in Latino significare puto. interim malo vocem de qua certus sum, pro ea reponere. Alii sunt qui neque quid nomen Proci, neque quid verbum

Exanimare valeat, ignorent, ac Latina esse minimè negent, in aliis item perinde tritis non haesitent: sed quum paulo istis rariora vocabula in eorum oculos incurrunt, ad ipsa, tanquam monstra quaedam, obstupesciant: atque adeo procul unumquodque hujusmodi vocabulum abigant, aliud sibi familiare in ejus locum advocantes, vel potius obtorto (ut ita dicam) collo pertrahentes. Exemplum autem ex multis unum, sed valde insigne, proferam. Quum dixisset Horatius, epistola 2 libri prioris, *nunc adhibe puro Pectore verba puer*, ad verbum hoc *adhibe* attonita frequens hujusmodi correctorum turba, in *adhibe* mutavit: non unum una in voce, sed multiplex, erratum admittens, ut cuilibet (qui modò illorum similis non sit) manifestum esse potest. Et tamen in pluribus quàm triginta diversis editionibus praeclaram illam emendationem me videre memini. Ac certè vix tandem Lugdunensi cuiquam correctori persuasi ut post hac inemendatum Horatium eo in versu esse fineret id est, suum *adhibe*, quod mendosum ille putabat, ei relinqueret. Viden', lector, viden' cum quibus nunc hominibus negotium sit antiquis illis Latinae linguae scriptoribus? Nam de Graecis quid attinet dicere? Graecae linguae penetralia ingressi sunt scilicet qui Latinam vix à limine salutarunt: aut ab illis multum sperandum est qui ipsis librorum frontibus ignorantiae suae imaginem ad vivum expressam praefigunt. Sic nuper ex quadam Germanica officina (urbis enim nomini parco) prodiit Graecus liber, in cujus fronte quum diligentiam in eo adhibitam commendare vellet is cui hanc provinciam demandarat typographus, in eo ipso verbo quo emendatum significare voluit, tribus foedissimis erravit modis, non typographicis quidem illis, id est non ex operarum

in-

incuria, sed ex mera linguae Graecae ignorantia apertè proficiscentibus. Atque ita miser typographus dum honorifico titulo commendatam esse editionem suam existimavit, contra suo ipsemet praeconio (tanquam suo se gladio jugulans) illam infamavit. Quod verò omnium maxime ridiculum est, videmus passim typographorum epistolas Latinas, interdum & Graecas, quorum plurimi ne primum quidem earum verbum intelligere, nonnulli ne legere quidem illas possunt. Quam multa verò insuper mala haec typographorum ignorantia invehat, alius erit fortasse dicendi locus. Sed interim (quum hunc tam miserum tamque calamitosum artis typographicæ statum saepenumero mecum deplorassem continere me non potui quin omnibus qui Musas eo prosequuntur, & amore & honore quo merentur, luctum meum testatum relinquerem, vel potius illos in ejus partem (tanquam de meo tandem detracturus) vocarem. Qui tamen multo certè libentius vindices tantae miseriae & injuriae quàm deploratores advocaturus eram, si quos usquam gentium repertum iri existimassem. Hinc tandem erupit illa quam nunc edo querimonia, inter innumeras occupationes à me scripta, nec tamen ex ullo odio, vel ex invidia, (est enim, Dei beneficio, cur invideat ab ὀφθαλμοῖς, potius quàm cur invideam) sed ex animo gravi indignatione percito profecta. Verùm dicet quispiam, Heus tu, non meministi versus Horatiani quem initio hujus epistolae protulisti? *Scribimus indocti doctique poemata passim.* annon & in tuum poema eundem jactatum iri existimas? Imò vero & memini, & me primum orantium in illorum, non in horum numero colloco: sed ut aggredi illud auderem fecit hic alius satyrici versus, *Si natura negat, facit indignatio versum.* Vale.

ARTIS TYPOGRAPHICAE
 QUERIMONIA,

De illiteratis quibusdam Typographis, propter
 quos in contemptum venit.

Autore HENRICO STEPHANO.

ILLA ego quae quondam, coelo ut delapsa, colebar,
 Illa ego quae multis numinis instar eram:
 Quam comitem addiderat mundi miracula septem,
 Quae decima Aonidum sum numerata soror:
 Deliciae humani generis vocitata per orbem,
 Quae vocitabar amar deliciaeque deum:
 Hei mihi, nunc miseram, contempta, ingloria, vitam,
 (Sit amen haec vitae est nomine digna) traho.
 Nunc traho quod super est, per mille opprobria, vitae,
 Sicque meae laudi vivo superstes ego.
 At vos, quorum animos vulgi non fascinat error,
 Nec sua credulitas credere falsa jubet,
 Me (quae so) indicta damnari expendite causa,
 Nec peragi iusti iudicis ore ream.
 Crimina multa quidem ex omni me parte laceffunt:
 (Poeta subinde novis pectora livor habes)
 Sed duo praecipue nostram oppugnantia famam,
 Implerunt acri quae mihi bile jecur.
 Me veterum auterum clamant pestemque lutemque,
 Sacrilega hos clamant me violare manu.
 Sentinamque operum dicunt proferre noborum,
 Quam piper & trivis salzama nota manent.
 Nimirum haec ea sunt quae me duo crimina vexant,
 Inque odium reliquis quae rapuere magis.
 At non jure in jus me dico fuisse vocatam:
 Nam quae non pecco, sumne luenda mihi?
 Non peccare autem, suffragia vestra probabunt,
 Si patiens auris, candida mensque sinat.

Nam:

Namque age , Ma^vortis siquis sibi sumpserit arma,
 Sed qui non itidem Martia corda gerat :
 Si capiti galeam laterique accommodet ensem,
 Si parma & telis instruat ille manum :
 Vixque tamen visis vertat terga hostibus idem,
 Parmam cum telis excutiente metu :
 Istane Ma^vortis culpa est? num portio laudis ,
 Idcirco Marti deperit ulla suae ?
 Sive lyram pulset lyricae qui nescius artis,
 Et miseris aures enecet usque sonis,
 An Phoebus debet culpam aut praestare Camoenae?
 Aut lyricae hoc artis dedecus esse potest ?
 Si chartas nunc ergo meas , si prela typosque,
 Instrumenta operis quotque ministra mei,
 Turba indocta malos indocte vertit in usus,
 Num merito in partem criminis ipsa vocer ?
 Siccine sum adjutrix illis fautrixque putanda,
 Quos cane, quos odi pejus & angue palam ?
 Atque adeo quod velle licet, si posse daretur,
 Iam factis odium testificata forem.
 Sed quid agam? quae diu tolerant, tolerare recusam ?
 At fastu dicar nunc tumefacta novo.
 Optavi quoties , tenebris adoperta laterent ?
 Quae mea nunc lucem munera cunque vident.
 Nec solum hoc, aliis oneravimus aethera votis :
 Omnia quae celeres diripere Noti.
 Idem debuerant etiam rapuisse dolorem,
 Qui menti requiem surripit usque meae.
 Hei mihi quod propriis patior nunc vulnera telis,
 Armaque me contra sunt fabricata mihi.
 Nam queis barbaries à me prosternitur armis,
 Quotquot & errorum turpia monstra latent :
 Denique queis foedas expello mente tenebras,
 Me dominam illa suam nunc male sana petunt.

Vulnera forsitan haec dices non esse cruenta.
Esse cruenta quidem vulnera, & ipsa nego:
Nobilitate animus sed quanto corpore praestat,
Vulnera tanto animi quis graviora neget?
Utque bono patri dolor ingenis improba proles,
Objicit hanc illi qui tamen, ille gravat:
Vulnera sic per se sunt nostra gravissima, linguae
Sed multo reddunt asperiora malae.
Me miseram: incipiunt quoties effundere virus,
Et probris nomen dilacerare meum,
Terra mihi toties opto mihi terra debiscat:
Horror ad has voces pectora tantus habet.
Nam veterum autorum quum sim columenque salusq;
Illorum labes perniciēsque vocor.
Turba equidem (fateor) me multa professa magistram,
In scripta illorum perpetrat omne nefas:
Atque manu illota quae sunt sacrata profanat,
Quam vel sacrilegam dicere jure queas.
Sed gregis istius si dicor jure magistrā,
Sit anti sceleris conscia credor ego,
Nempe fugax itidem est miles, Mavortis alumnus,
Est itidem trepidae conscius ille fugae.
Et quicumque malus toto citharoedus in orbe,
Scilicet illius Phoebæ magister eris.
Sic mala dicetur textrix à Pallade docta,
Vulcanusque malum sic docuisse fabrum.
Dicendusne meus quicumque typographus audit,
Et chartas graphicis implet ubique typis?
Atqui turba isto titulo nunc multa superbit,
Quae porcos fuerit pascere digna magis.
Vix norunt ipsas multi de nomine Musas,
Vix norunt Musis aut Heliconæ sacrum.
Quid dico? pudet his longè graviora profari,
Atque magis possint quae superare fidem.

Proh pudor, haud raris numero reperitur in illo,
 Nominis ignorans ipsa elementa sui.
 ¶ nunc, & veterum foedata volumina multis
 Mirare ac multis contemerata modis :
 Agmina scriptorum graphics & multa novorum
 (Hoc est, nugarum plaustra) dedisse typos.
 Quid mirum? ut caecus discernit nemo colores,
 Horum discernit sic quoque turba nihil.
 (Fallor ego, atra sciunt quae pagina, quaeque sit alba
 Hac, fateor, caecos re superare queunt)
 Audio saepe illas & vestro ex ore querelas,
 O queis lingua in me felle madere solet.
 Qualia sed de illis vos audio saepe querentes,
 Talia de vobis discite quisque queri.
 Nanque (quod indignum est) numero censetis eodem
 Artificesque malos, artificesque bonos.
 Atqui nostrum equidem decus hi censentur : at illi
 Sunt mihi sunt seculo dedecus atque pudor.
 Hi nempe esse mei merito dicentur alumni,
 Hi mea cura viri, deliciaeque meae.
 Grexque adeo meus hi : (per totum si tamen orbem
 Quinque decet vel sex nomen habere gregis)
 Illos contra oculi mihi sunt animusque perosi,
 Exosa illorum nuda vel umbra mihi.
 Instrumenta quidem mea nunc famulantur & illis :
 Esse sed haec praedam, non mea dona, puta.
 Artifices appello malos (ne nescius erres)
 Non quo vulgus eos more vocare solet :
 Sed jejuna quibus doctrinae pectora, quorum
 Ad Latios auris stat stupefacta sonos.
 Artifices hos nempe malos ego conqueror esse,
 Hos fidei artifices conqueror esse malae :
 Ornamenta licet conquirant undique libris
 Quae dare cunque potest ulla perita manus.

Namque quod humano mens est in corpore, quod mens
 Praestare humano corpore clausa potest,
 Hoc opere in nostro praestat correctio: (voci
 Fas usum veteri sit tribuisse novum)
 Haec fugat à scriptis tenebras, lucemque reducit,
 Una haec cum mendis a spera bella gerit.
 At taurus sumptis carpet prius aera pennis,
 Aut liquidas pinnis ille natabit aquas,
 Et prius in sylvas prorumpet ab aequore delphin,
 Notaque setosis gramina tundet apris,
 Illo tam insigni quam munere fungier unquam,
 Et sacro Musis, turba profana queat.
 Lumina sunt nobis aliena vicaria, dicunt,
 Seque sat armatos hac ratione putant.
 Atqui oculo alterius nolle in re fidere parua,
 In tanta est quantus fidere velle furor?
 Resne typographica est (michi cor exaestuât ira)
 Vilis ita ut cuius posthabeatur equo?
 Nanque oculum domini (cunctis res prodita seclis)
 Pinguis ut evadat, poscere fertur equus.
 Sed quid ego haec frustra? canitur nam fabula surdis,
 Et siquid surdis surdus esset potest.
 Ergo libet nostras tandem finire querelas,
 Et tandem dicto claudere multa brevi.
 Ut quidam è sophiae fertur dixisse magistris,
 Mille auditorum est unicus iste loco:
 Sic prudens iudex, recti studiosus & aequi,
 Multorum nobis unicus instar erit.

HENRICI STEPHANI

EPISTOLA,

*Qua ad multas multorum amicorum respondet, de
suae typographiae statu, nominatimque de suo
Thesauro linguae Graecae. In posteriore au-
tem ejus parte, quàm misera sit hoc tempore vete-
rum scriptorum conditio, in quorundam typogra-
phorum prela insidentium, exponit.*

Nveni tandem aliquando rationem quae
vobis simul omnibus, id est amantissimi
vestrum omnium literis, una eademque
opera satisfaciam, & vel rusticitatis vel ar-
rogantiae apud vos suspicionem effugiam.
Ad ea enim de quibus singuli scripsistis, quum singuli
respondere per occupationes plurimas atque maxi-
mas mihi non licuerit antea, & multo etiam minus li-
ceat in praesentia, communem saltem scribendo epi-
stolam, eamque unicuique vestrum mittendo, respon-
dendi munere apud unumquemque defuncturum mihi
puto. Sed quoniam de re quidem omnes eadem, no-
idem tamen scribitis, literarum vestrarum argumenta
in quasdam veluti classes distribuam, ad ea deinde figu-
latim responsurus.

Quidam igitur ex vobis, quis meae sit typographiae
status, aut certè quo in statu sint res meae typographi-
cae, sciscitantur, summoque id cognoscendi desiderio
se teneri ajunt. alii, quinam ad hunc usque diem libri
ex ea prodierint, percontantur: alii (& ii quidem
caeteris curiosiores) non de praeteritis tantum &
prae-

praesentibus, sed de futuris quoque laboribus me interrogant. Commune autem hoc vestrae literae habent, quòd multas de uno peculiariter libro, nimirum de Graecae linguae Thesauro, interrogationes continent.

Quod ad eos attinet qui sciscitantur quos officina mea dederit haecenus libros, iis pro me, meorum librorum index, quem cum hac epistola mitto, responsum dabit. Percontantibus autem de statu meae typographiae, non video quid potius respondere debeam, quàm eum, ut in rebus malis, (id est adversis) esse bonum: contra verò, ut in bonis rebus, (id est prosperis) esse malum. Sicut enim non friget mea typographia hoc tempore, ita etiam multum abest quinerveat: praesertim si ejus fervor ex fervore desiderii quo verè haereditario flagro promovendi reipublicae literariam, aestimandus sit. Quum enim studio curaque & diligentia circa res bonis literis perutiles caeteris satisfaciam omnibus, ipse mihi nequaquam satisfacio: sed quotidie cum sene illo Terentiano queribundus dico, Me, quantum operis faciam poenitet. Lente tamen festinando, scripta Plutarchi, simulque Thesaurum Graecae linguae, (qui libri praecipui sunt inter eos quos nunc sub prelo habeo) tandem eò perduxì, ut brevi manum extremam editioni amborum impositurum me sperem. Venio ad curiosiores illos qui de futuris quoque laboribus me interrogant. Horum ego desiderio ea lege morem geram, ut quum de laboribus ad quos me primos accingo, & quos jam pridem mente agito, certiores à me facti fuerint, me vicissim ipsi de omni ope quam se mihi ad eos praestare posse existimant, certiores primo quoque tempore faciant. Strabonis igitur opera caeteris historicorum monumentis partim à patre meo, partim à me editis, adjun-

gere me statuisse profiteor. Ad quorum emendationem editionem quamvis non pauca vetusti codices ad-
 minicula subministrant, plura tamen à me desiderari
 non inficior. Praeterea verò quoniam multi jam poe-
 tae ex officina mea prodierunt, de Athenaeo etiam &
 Stobaeo excudendis cogito, qui tam multa, tam ele-
 gantia, tam multorum poetarum fragmenta habent.
 Statui certè & quaecunque apud ullos alios autores ex-
 tant, colligenda curare. Ad Aristophanem vero ex-
 cudendum vel ipse commentarius Graecus me impel-
 let fortasse, in quo multa posse reconcinnari, atque
 ita longè utiliorem reddi existimo. Antequam au-
 tem editionem ullius philosophi aggrediar, Dioge-
 nis Laertii de vitis ac sectis philosophorum libros ede-
 re decrevi, in quem tam multas castigationes habeo
 ut non multo plures desiderari debeant, fortasse au-
 tem nec inveniri queant. Lucianum etiam à me edi-
 tum iri spero, scriptorem non tam depravatum qui-
 dem quàm plerique alii, depravatum tamen: sed ex
 cujus lectione major quàm vulgus credat percipi pos-
 sit utilitas. Ex grammaticis porro scriptis nostris
 temporis, Budaei Commentarios linguae Graecae,
 (quorum varii loci à me examinati fuerunt) & Eras-
 mi Adagiorum Chiliadas, cum meis animadversioni-
 bus multo auctioribus, tradere prelo in animo jam-
 pridem habeo. Quavis autem Graecos scriptores
 prius recensuerim, fortasse tamen eorum editio poste-
 rior erit horum trium Latinorum editione, M. Tul-
 lii Ciceronis, Titi Luvii, Plinii. Quibus Aulum Gel-
 lium, nec non Macrobius addere statui. Iam verò
 quod ad mea ipsius scripta attinet, quem & olim pol-
 licitus sum De originibus mendorum librum, aliquan-
 do tandem & ipsum in lucem prodire sinam. Postremò
 elaborata à patre & edita opera, quorum editiones
 cupio

cupio renovare, (sed cum ea & locupletatione & recognitione quae ab eo ipso expectanda fuisset, si vitam illi Deus prorogasset) sunt haec duo potissimum, Thesaurus linguae Latinae, & Dictionarium Latino-graecogallicum: in quo non vocabula tantum Graeca Latinis, sed multa etiam loquendi genera Graeca Latinis respondentia, adjungentur. Iam verò & Bibliorum editionem cum iisdem quas ille excudit annotationibus, sed recognitis, renovare conor: adjuncto quoque interpretationi Latinae (quae & ipsa recognoscetur) Hebraico textu: fortasse autem & ea versione quae vulgo LXX interpretum vocatur. Haec ferè sunt, viri charissimi, quibus proximos typographiae meae labores destinavi: quae me vobis ea lege recensuisse memineritis, ut quamcunque symbolam ad eorum editionem conferre poteritis, eam mihi non denegetis, nequaquam certe ingrato futuro, sed gratiam & verbis publicè habituro, & re quoque liberaliter relaturò. Ea praeterea lege, ut vires mihi à Deo Opt. Max. tantis oneribus ferendis pares precemini: & si forte remissio reme factum audiat, tanquam ἐγγυδιόντων, ita urgeatis ut interim de iis quae ultrò in literariam rempubl. collaturum me polliceor, non tanquam creditores de pecunia appellare videamini.

NUNC VERO ut de meo Thesauro Graecae linguae aliquid dicam, poscit is ordo quem in recensendis tenui vestrarum literarum argumentis. Quavis enim extremam ei manum à me brevi impositum iri sperem, (uti dixi) quoniam tamen vereor ne antequam ad colophonem veniam, variis literis de eo, sicut antea, multa sciscitantibus respondere sigillatim necesse sit, & quantum illis scribendis impendam temporis, tantundem operis illius progressum remorari:

praeterea verò quoniam alios plerosque esse scio quae eadem cognoscere, licet non interrogent, summopere cupiunt: semel munere illo defungi, nec duos una fidelia (ut est in proverbio) sed multos parietes dealbare, commune omnibus responsum dando, operae pretium fore existimavi. Ut autem à rumoribus quos de opere illo circumferri scio, initium sumam: sunt qui thesaurum linguae Graecae à me expectent, in quo Graecae voces Graecis, non autem Latinis exponantur. Sunt contra qui & expectent eum in quo Latinis, sicut in superioris temporis lexicis Graecolatinis, exponantur, & non aliud sibi quàm ejusdem generis Lexicon, sed multo locupletius polliceantur. Sunt denique qui, quod vocabula in meo Thesauro longè alio quam alphabetico ordine digesta esse audierint, quisnam is esse possit, valde mirentur, ac ne iidem duntaxat qui in linguae Graecae cognitione veterantur sunt (ut ita loquar) non item tyronibus labor meus utilis futurus sit, vereantur. En qualem à me Thesaurum plerique expectent: nunc qualis expectandus sit, (si modò dederit Deus ut uno eodemque laboris quasi tenore in eo pergam) superest ut vobis patefaciam.

Primum igitur in opere illo Graeca vocabula ubique Latinis reddi, alicubi & Graecis exponi dico: sed quod in vulgatis lexicis Graecolatinis fieri videmus, ut ad unius Graeci vocabuli expositionem, quindecim, viginti, atque adeo triginta etiam alicubi vocabula serie continua subjungantur, id verò à me aut factum esse aut fieri debuisse nego. Nam etiamsi tot Latinis reddi Graecum unum posset, (quum ibi contra quaedam in magno illo numero sint quae longè diversam significationem à vocis Graecae significatione, quaedam etiam quae contrariam habent) tamen quid hoc aliud

aliud esset quàm lectorem obruere indistincta & confusa significationum varietate? Et quoniam de his differere non prolatis exemplis, fuerit de re per se clara, tanquam obscura, loqui, parumque utilitati studiosorum linguae Graecae, qui haec legent, consulere: non committam ut ea invidisse, tanquam illorum progressibus simul invidens, dici possim: praesertim quum ad ea invenienda sit duntaxat aperiendus liber. Ecce igitur verbum Βάινω quod eo aperto primum in oculos incurrit, duas & viginti interpretationes continua serie subjunctas habens: videlicet, Vado, Sedate gradior, Eo, Ire facio, Adeo, Provenio, Intro, Tendo, Ambulo, Ingredior, Insisto, Gradior, Accedo, Induco, Ineo, Supervenio, Incedo, Ascendo, Ascendere facio, Descendo, Amo, Adulor. Ex quibus interpretationibus pleraeque aut falsae sunt, aut certe non satis aptae: sed etiamsi convenirent omnes, nonne sigillatim potius, id est singulae cum singulis exemplis collocandae forent? Ego igitur in meo Thesaurō linguae Graecae ita: Βάινω, Fut. βήσομαι. Pr. βέβηκα, à Βάω. Aor. 2. ἔβην, à Βῆμι, Gradior, Incedo, Eo. ut Hom. Il. ε. Βῆ ἢ Ἀΐπειρομάχων. Et in quodam oraculo, Βάινε δίκης ἄσπον. μέλα ποιηκῶν ἀνδράσιν ὕβρις. In prosa quoque hunc usum habet: unde μεγάλη βάινειν & ἄβρα βάινειν, illud de incessu superbo, hoc de incessu molli, &c. Hinc autem ad reliquos quos habet istud verbum usus venio, sigillatim de iis ibi differens. Sed libet & aliud exemplum proferre. Βάλλω ibi exponitur Mitto, Vulnero, Jaculor, Jacio, Insector, Prosterno, Admoliō, Fundo, as: Incesso, Ferio, Proruo, Impe- to, Immitto, Statuo, Coniicio, Abiicio. At ego ita, Βάλλω, Jacio, Jaculor. Quod posterius existimo primae & primariae verbi βάλλω significationi respon- dere.

dere. ut enim dicitur Jaculari saxa, Jaculari ferrum, Jaculari fulmen, & Jaculari aliquem saxis, ferro, fulmine: eodem modo, βάλλειν λίθον, & βάλλειν πρὸς λίθον dicunt Graeci. Sed posterior haec constructio verbi βάλλω nihilo &c. Prolatis deinde utriusque constructionis exemplis, tandem addo, Sciendum est autem, interdum βάλλω per se poni, ut Jaculor. Demosth. Philipp. 3. καὶν μήπω βάλλῃ, μηδὲ τοξόβη Xenoph. Hellen. 2. ἠγρόνπρον, ἔβαλλον. Sic & apud Thucydidem lib. 3. τοῦς ἐπιβοηθουῦντας ἐν κρότωθεν ἐν ἄνωθεν εἰρηρην βάλλοντες, Jaculantes, vel Missilibus petentes, &c. Βάλλω, Attingo, Ferio, Figo, Saucio, Hom. Il. ε, -- οὐδ' ἔβαλε αὐτόν. ubi Eustathius scribit, βάλλειν apertè pro ἐπιτολχάνειν accipi. Sic & in aenigmate quodam Clearchi, quod ab eodem grammatico post Athenaeum refertur, pag. 713, λίθω τε καὶ λίθω βάλοι τε καὶ βάλοι. ubi docet βάλοι priore loco esse pro ἀφήσοι, πέμψοι, ῥίψοι: at posteriore pro ἐκ δόρυχίσοι, sive ἐκ ἐπιτύχοι. Hoc autem sensu &c. Paulo post, At Βάλλω pro Ferio, Vulnero, Il. β, Βεβλήκει &c. Il Βάλλω, Jacio, Projicio, ῥίπτω, ut Odyss. ι, Οὐτ' Ὀνῆας βαλέειν, id est, ἀκύνεας καὶ βυθοῦ ῥίψαι, Eust. Sic. Il. β, -- ποτὶ τὴν σκῆπτρον βάλε γαίῃ, sceptrum in terram projecit. id est, ἔρριψε seu κρητέρριψε. Et Il. η, Τὸν μὲν παρ' πόσιν ἔδον χαμάδις βάλε Paulo post, Βάλλω autem pro Abjicio, ut βάλλειν τοῦ ἰδόντος, de quo vide in Πρωτόβουλο. Il Βάλλω, Emitto, ut Hom. βαλέειν τ' ἀπὸ δάκρυ παρειῶν. Sic Euripides Hippolyto, -- ἀπ' ὄσων δ' ἔθεμις βαλεῖν δάκρυ. Latini quoque non solum Emittere lacrymas & Profundere, sed & Projicere lacrymas interdum dicunt.

Il Βάλλω,

ἢ Βάλλω, Immitto, Pono, Impono. ἢ ρ, Παίθω ἐν
 χείρεσσι βάλλω καὶ Φρόνιδι δέη. Et ἢ η, κωέη βάλλε (omissa
 praepos.) pro ἐν κωέη ἐπέθετο, &c. ἢ Usurpatur Βάλλειν
 pro Ponere in metaphoricis etiam loquendi generi-
 bus: ut apud eundem poetam βάλλειν ἐν θυμῷ, ad ver-
 bum, Ponere in mente, pro Versare in mente, seu
 In animo cogitare. ut Odyss. α', v. 201, 202, -- ὡς ἐν ἐ-
 θυμῷ Ἀΐναιτοι βάλλουσι, καὶ ὡς τελέεσθ' οἶω. id est, ἐν θυμοῦ
 ὡτά, uno verbo, ut scribit Eustathius: addens etiam,
 Βάλλειν significare vel νοεῖν ἐπιτυχῶς, καὶ ὡς εἰπεῖν ἐπιβό-
 λως, vel πένεσι. Quam posteriorem expositionem
 admitto, priorem, ut nimium subtilem atque adeo
 commentitiam, rejicio. Neque enim βάλλειν per se
 declarare potest νοεῖν, sed junctum cum ἐν θυμῷ, aut
 ἐν φρεσὶ, alio hujusmodi. ut si dicas ἐν νῷ seu ἐν νοῖ
 Βάλλειν, non dubium fuerit quin βάλλειν sit simpliciter
 θεῖναι, quum habeamus factam inde vocem composi-
 tam vsθετεῖν. Qua forma dicuntur à Virgilio, Mente
 alta repostum, &, Sensibus imis reponas. Caeterum
 frequentius voce passiva βάλλεσθ' utitur Homerus (si
 bene memini) quàm activa, in hoc loquendi gene-
 re, &c. Nam caetera longum esset adscribere, ideò-
 que in id tempus reservabo quo totum opus luce do-
 nabitur.

Quantopere autem fallantur qui non aliud à me
 quàm unum ex vulgatis illis lexicis, sed multo locu-
 pletius expectant, vel ex duobus illis quos jam protuli
 locis, fieri conjectura potest. Verum quàm praeterea
 labor me indignus, & alienus à fidelitate paterna,
 cujus vel maximè haeredem me à se relinqui existi-
 navit, (fidelitate inquam in iis quae ad typographi-
 cam artem pertinent) faciam ut apertè intelligatis.

Iis

lis quae circumferuntur lexicis Graecolatina primam imposuit manum monachus quidam, frater Joannes Craſtonus, Placentinus, Carmelitanus : ſed quum iſ jejunis expoſitionibus (in quibus vernaculo etiam ſermone interdum, id eſt Italico, utitur) contentus fuiſſet, perfunctoriè item conſtructiones verborum indicaiſſet, nullos autorum locos proferens ex quibus illae pariter & ſignificationes cognoſci poſſent, multi poſtea certatim multa hinc inde ſine ullo delectu ac iudicio excerpta inſerverunt. Donec tandem indoctis typographis de augenda lexicorum mole inter ſe certantibus, & praemia iis qui id praeſtarent proponentibus, quae jejunae, & (ſi ita loqui licet) macilentae antea erant expoſitiones, adeo pingues & craſſae redditae ſunt, ut in illis paſſim nihil aliud quam Bœoticam ſuam agnoſcamus. Nam pauca ex Budaeo, aliisque idoneis autoribus, & ea quidem parum fideliter deſcripta, (utpote parum intellecta) multa contra ex Lapo Florentino, Leonardo Aretino, aliisque ejuſdem farinae interpretibus (ut ſimiles haberent labra lactucas) in opus illud tranſtulerunt. Ex iis quidem certè locis in quorum interpretatione felix fuit Laurentius Valla, pauciſſimos protulerunt: ſed pro perverſo ſuo iudicio, perverſiſſimas quaſque ejus interpretationes (quales propè innumeras à me annotatas in Latinis Herodoti & Thucydidis editionibus videbis) delegerunt egregii illi Lexicorum ſeu conſarcinatores ſeu interpolatores, quibus, tanquam gemmis, illa inſignirent. Quòd ſi non quam multa, ſed duntaxat quam multorum generum errata ibi ſint, commemorare velim, meritò certè exclamabo, *πῶς ἔστι τούτων, ἢ οὐκ ἔπειτα, ἢ οὐκ ὑπέροχον καὶ ἀλέξω;* Vix enim ullum errati genus poſſe à nobis cogitari aut fingi exiſtimo, cujus ibi aliquod exemplum non extet. Quae igitur
fre-

frequentiora sunt, indicasse fatis fuerit. Quo in numero poni à nobis poterunt (ne longè abeamus) quae in duobus illis quos attuli paulo antè, habentur locis. Quis enim (ut caetera omittam) non dico, cognitione aliqua linguae Graecae, sed vel sensu communi praeditus, non animadvertat, rationi minimè consentaneum esse ut unum idemque verbum βαίνω per se ac sine ulla adjectione, & Ascendo & Descendo significare dicatur? Quod autem idem verbum exponitur Amo & Adulor, hujus tam insolentis & absurdæ expositionis occasionem praebuit mendosum in eo verbo Hesychii exemplar. Sed haec non valde mirabitur (mirari certè non debebit) qui ibidem inveniet Αὐτάρπη & expositum Simplex, Verus, Manifestus, Brevis: & Ημιδαμής, Securi domitus: & Σώαις, Laudis particeps: de quo dicam & infra, Imò verò ne haec quidem valde mirabitur qui foediora etiam (si foediora esse ulla possunt) ibi legerit: ea nimirum quibus vocabulo cupiam planè contraria significatio datur ei quam habet. Ut quum Παράταρασις, quod est Hortor, exponitur Dehortor: quum Α'παναιχρωτώ, quod est Inverecundè seu impudenter me gero, aut Impudentia utor, exponitur ibi Verecundè facio. Quum Διώξιν ποιέω, quod est Persequentes, exponitur Fugae se mandantes. Sed quod non errati genus (uti dixi) in illis spectatur. Unius autem generis mentionem feci in iis quae praefatus sum in meam editionem poetarum Graecorum: ita scribens, Verùm ex omnibus mendis in quibus extirpandis laboravimus, nulla frequentiora sunt in superioribus editionibus quàm quae orta sunt ex praepositionibus quae cum aliis vocibus incuria imperitiaque librariorum coaluerunt. Hinc certè factum est ut Homero multa vocabula adscri-

scribantur, (& quidem nonnulla in bellis etiam istis
 & tam pulchros titulos mentientibus Lexicis) quae, si
 reviviscat, non intellecturus, nedum pro suis agnitu-
 rus sit. Talia sunt, Ε'πικλέρεα, & Ενάσπειον, & Υ'φίμι-
 ρον, & Υ'πότρομο, & Υ'ποιηλεές, & Υ'πέμβρονον, & Πε-
 ειλάμμορε, & Καζαδέμνια, & Καζαθεογλέοντο. &
 alia denique plurima. Hæc ego ibi. Sed his addi posse
 dico non pauca ex iisdem Lexicis sumpra, ut Επαπήνη,
 Currus: nato errore ex hoc versu Homeri, Il.
 ω, Σὺ δ' ἔπαρσι ἤειρα ἐξέσλω ἐπ' ἀπήνω. (aut certè ex
 alio quopiam versu, in quo habetur itidem hoc nomen
 præcedente præpositione) Non dubito autem quin
 aliquis ex confarcinatoribus lexicorum, inter ea vo-
 cabula quibus ipsa locupletabit, adjecturus sit etiam
 Υ'παπήνη pro curru itidem, ex isto Homeri versu, Od.
 ζ, Ἡμιόνω δὲ ὑπαρην, ζῶξάν δὲ ἐπ' ἀπώνη. & alius
 Α'παπήνη, ex isto loco, Od. η, -- οἱ ῥ' ἀπ' ἀπήνης Ἡμιόνω
 ἔλυον. Errore equidem his omnino simili legitur in illis
 Ε'παύλει factum ex ἐπ' αὐλείς, quod extat apud
 eundem poetam, Od. α, Στῆ δ' Ἰθάκης ἐνὶ δήμῳ, ἐπ'
 παρθύροισι Ο'δυσῆ, οὐδ' ἐπ' αὐλείς. Horum in numero
 ponendum & Πολυκέρδιον, ex illis ejusdem poetæ
 locis in quibus legitur πολὺ κέρδιον. ut Iliad. η, πολὺ
 κέρδιον εἶη. Et Il. ε, atque alibi, ἧτ' αὖ πολὺ κέρδιον ἦεν.
 Sed ne putemus eos ex solis Homeri verbis occasionem
 arripuisse comminiscendi nova hæc vocabula, ac no-
 vo more non lexica solùm, sed linguam Graecam lo-
 cupletandi: en tibi & alia multo magis monstrosa at-
 que prodigiosa, quæ in iis leguntur: Πολωικῶ, &
 Α'εραδούλη, & Α'κονήλιθ, & Α'μφιθερμαπούλας, &
 Α'πυρωλορφή, & Α'ρειψόποχ, & Α'ναυλαβιοντες, &

ἐπιθεῖναι, & alia quae longum omnia foret recen-
 ere. Quòd si Homerus superiora illa vocabula ex suis
 depravata intellecturus non esset, quid de his dice-
 nus? an esse ejusmodi quae ille intelligere possit? Imo
 erò prodeant cum Homero Hesiodus & Orpheus,
 prodeat Theocritus, prodeat doctus Callimachus,
 prodeat mirus ille vocabulorum fabricator Nicander,
 prodeant denique quicunque olim extiterunt poetae,
 & cum illis oratores, historici, quoscunque denique
 in ullo genere scriptores habuit unquam Graecia: ad
 ista vulgarium Lexicorum Graecolatinorum centies
 reconfarcinatorum vocabula obstupescant, atque ob-
 nutescant. Quid? annon magnae hoc laudi dandum
 est illis reconfarcinatoribus quòd sibi peculiaribus quae-
 dam vocabula habeant, ad quae intelligenda celeberrimis
 illis scriptoribus eorum schola petenda sit? Quid?
 nonne optimè de lingua Graeca merentur, qui eam
 in loqui verborum inopem tam multis vocibus ditant?
 Verùm ut seriò potius de re seria loquar, addant uni-
 cuique harum vocum significationem quae in Lexicis
 illis habetur: simulque quo fit modo in unaquaque er-
 ratum, ostendam. Prima vox est Πολυωικῶν, quae ibi
 offertur ex Thucydide pro Longè vinco, Facilè su-
 pero. Erratum autem hîc ortum est ex adverbii πολὺ
 cum verbo ωικῶν permissione, eodem prorsus pacto
 quo in illo πολυκέρδιον, cujus paulo antè memini,
 errarunt commiscendo πολὺ cum κέρδιον. Secunda,
 ἄβροδελη, dicitur significare Pellex, sive Concubi-
 na. Natum est autem hoc vocabulum ex vocis ἄβροδε
 expositione, confusa cum hac ipsa per errorem. quum
 nim Hesy chius ἄβροδε exposuisset ἄλλη, id est Serva,
 & vox haec ἄβροδε & ejus expositio in unum conflatae,
 novum

novum hoc & inauditum seculis prioribus vocabulum fecerunt, ἀεραδέλη. Tertius datus fuit locus vocis Ἀκρονήλιθ, quae exponitur Cos, cotis. Originem autem vox ista habet ex errore omnino simili ei qui in secunda commissus est, nimirum in Ἀεραδέλη. est enim itidem ex nomine ἀκίνη, & λίθ, quod ei pro expositione subjungitur à Suida. Quarto loco numerata fuit Ἀμφιθερμούλας, id est Apud Themopylas perperam videlicet juncta praepositione ἀμφι cum accusativo θερμούλας. Quinta est Ἀπυρωλεφῆ, quam tradunt significare Crudus cibus. Qua in voce major quàm in proximè praecedentibus est depravatio: quum non solùm permitta sint duo vocabula in unum, sed etiam mutata litera σ in ω, & omissa litera τ. Scribendum est enim ἄπυρ τρωφῆ. Sexta est Ἀρεινάτοχ, quod exponitur ἐν τῷ ἄρσι ἐνθεσιῶν, & affertur ex Euripide: perperam scriptum pro ἄρσι κατόχ. Septima est Ἀναυλαίοντες, quae exponitur Sine tibiis sacrificantes: non solùm perperam confusis duobus vocabulis in unum, sed & perperam scripto ἰόντες pro participio θύοντες. Non dubium est enim quin ex ἀναυλα θύοντες facta sit vox illa. Octava est Σφιτεθῶαι, quae exponitur Conditam esse legem. In qua expositione, sicut & in ipsa voce Graeca, erratum est. quum sit σφιτεθῶαι pro σφιτεθῶαι, id est Ipsis aut sibi positum esse, seu positam. Sed ex illa mendosa expositione conicere possumus, in eo loco unde sumptae sunt voces illae σφιτεθῶαι (quae postea perperam conflatae in unam fuerunt) scriptum fuisse νόμον σφιτεθῶαι. Haenimirum sunt illae vulgarium lexicorum Graecol. divitiae,

tam

am raræ videlicet voces (si tamen quæ nusquam exant, ac commentitia sunt, seu potius orta ex errore in quem ignorantia impulit, rara vocari debent) & prorsus inauditæ compositionum formæ ac monstrosæ, ut antea dixi) adeo quidem ut ex compositis illis vocibus quædam centauriformes appellare quis possit. Cujusmodi alias si fingere liceat, non multum postea in locupletandis lexicis laborandum fuerit: si nimirum quælibet vox cum quælibet putetur posse tali compositionis forma coalescere. Sed audite obsecro quis nimo meo sæpe obversetur metus. Metuo certè ne miri isti βαρβαρογλεξινοσυρραπίδαυ & voces illas & alias amplurimas, itidem commentitias aut quolibet modo mendosas, quas ego relegavi, vel potius ἐς κρηνας mandavi, tanquam per incuriam à me prætermittas, meum etiam illum Thesaurum intrudant. Quod cum accidet, idem prorsus mihi quod patri meo, Roberto Stephano, id est, idem meis quod ejus laboribus, usuveniet. Quum enim ille Venetiis agens tandem officinam typographicam ingressus esset, qua excudebatur ejus Thesaurus Latinae linguae, impta in manus charta, oculos statim in quoddam cabulum conjecit, quod se olim rejecisse, dum us illud construeret, recordabatur. Miratus ergo, cum exemplar afferri ad se jussit, quòd suae memorie non omnino fidendum putaret. Ibi certè vocabulum illud non invenit, sed margini adscriptum, ut crederetur, videt. Tunc eum cujus manu adscriptum erat, convenire: & quo id consilio fecisset, interrogare. Hic verò non aliud respondere quàm se non vocabulum hoc solùm, sed aliquot alia itidem rejecisse. Quæ quum patri meo ostendisset, ea ipse comperit quæ itidem olim rejecerat. Quæ ex

ret tanto dolore exarsit, ut continere se non potuerit, quin illum aliosque qui ad ditandum praeclaris hisce divitiis Thesaurum operam suam itidem locarant, a se nos Arcadicos vocaret. Verùm haec obiter. Quod si libeat ulterius in excutiendis illis Lexicis pergere, & aliud quodpiam errorum genus, quod summam illorum confarcinatorum reconfarcinatorumque doctrinam testetur, in medium producere: de iis vocibus dicendum censeo quae commentitiae quidem sunt itidem, ex alio tamen erroris genere ortae. Ibi igitur legimus, *Ἀπόπιμα*, *αἶμα*, *τὶ*, Stercus. Qui hoc vocabuli est? (dicit quispiam paulo plus in lingua Graeca quàm illi, versatus) unde prodiit? Ego certè ejus orginem subodorari mihi videor. Solent nostrae typographicae operae, quae compositorum nomine vulgò appellantur, syncopis plerunque uti nonnunquam contrà reduplicationibus, dum in propositum sibi exemplar non satis intentos oculos habent. Credibile est igitur quempiam ex *ἀπὸ πῆμα* per syncopen fecisse *ἀπόπιμα*. Aliquem deinde ex illis Lexicorum interpolatoribus, incidentem in eum libri locum in quo *ἀπὸ πῆμα* syncopen hanc passus erat, non arte grammatica, sed arte typographica (id est incuria ejus qui hanc artem profitebatur) & mutatum in *ἀπόπιμα*, nihil tale suspicantem, & stercoreis appellationes alioqui studiose colligentem, Lexicon suum statim adiisse, & quum hanc ibi non inveniret, diligenter addidisse. Earundem certè operarum (typographicarum inquam) opera aucta fuerunt in Lexica plerisque vocibus, in quibus *α* pro *ε* ponentur: ac praesertim pro *ε* praepositionis *ἐπὶ*, quibusdam compositis: habemus enim in illis *Ἀπαν*
εἰς

εαίνω, Inscendo, perperam scriptum pro Ε'παναεαίνω.
 & Α'πανορθώω, Emendo, Corrigo: incorrectè certè
 scriptum pro Ε'πανορθόω. & Α'πειροτερίζω, Sum
 naturæ ancipitis, nihilo certè emendatius scriptum
 quàm præcedentia, pro Ε'πειροτερίζω. & Α'παρήγω,
 Juvo, nec non Α'παρωγός, Opitulator, mendose pro
 Ε'παρήγω, & Ε'πιρωγός. item Α'πίραϊϑ, Execrabi-
 lis, Execrandus, corruptè pro Ε'πίραϊϑ. Ne autem
 putemus, huic tantùm voculae quae ex praepositio-
 num numero est, illos suum ε invidisse, ideòque in α
 mutasse: en tibi Α'πασύρμϑ (vel potius Α'πασήρμϑ,
 ut genuina illorum scriptura retineatur) pro Α'πεσύ-
 ρμϑ. item Α'παλαιώγη pro Ε'παλαιώγη. & Α'παλλάξ
 pro Ε'παλλάξ. nec non Α'κείσααξ pro Α'κείσααξ. Ut
 autem praepositioni illi επί suum ε invidentes, in α
 mutarunt, sic & praepositioni ἀπ' suum ο invidisse vi-
 dentur: quippe quod in α itidem mutandum cen-
 fuerint in quibusdam compositis: quorum unum est
 Α'πακρέομοι. pro hoc enim ibi legitur Α'πακρέομοι,
 in eo quidem loco ubi post Α'πακρείόω ponitur. Vi-
 cissim tamen alicubi irati literae α, eam suis è sedi-
 bus extruserunt, & ο in eos imposuerunt: ut quum
 Α'πιμύω pro Α'πιμόνω scripserunt. Sed quae lite-
 rae aliae pro aliis (ut tandem finem dicendi de hoc er-
 ratorum genere faciam) in lexicis illis positae non fue-
 runt? Ibi est Διατὺς pro Διαδὺς, & quidem exem-
 plo etiā confirmatum scilicet: Διατὺς πλὴν δὲ κλῶ.
 Ibi legitur Α'θηρόγλωσϑ, cum η, manifesto qui-
 em errore pro Α'θηρόγλωσϑ, sed cum expositione

ei non conveniente. exponitur enim Eloquens. In iisdem extat *Σωεχμάλω*, quod itidem mendose scriptum esse liquet, pro *Σωαιχμάλω*. sed operepraetium est animadvertere quantum auctus sit hic error, derivationem quae mendosae scripturae congrueret, comminiscendo. Postquam enim *Σωαιχμάλω* expositum fuit Concaptivus: additur, ab *ἔχμω*, quod vinculum significat. Quum alioqui notissimum sit *αἰχμάλω* dici quasi *αἰχμή ἀλώεις*: & ab illo esse *σωαιχμάλω*, praefixa praepositione *σώ*. Quid, quòd etiam ε quod ex incremento erat, praesenti, nec non verbali nomini datum fuit? veluti ubi *κατεσκευάζω* dicitur significare Paro, Gero, Ædifico: & *κατεσκευάσμαι*, Ædificium. quum vel pueri sciant praesens seu thema esse *κασκευάζω* (unde *κατεσκευάζον* & *κατεσκευάσθαι*, &c.) & verbale itidem *κατεσκευάσμαι*. Sed hoc tamen falsum thema multo propius abest à vero quàm alia quaedam quae in iisdem occurrunt: ut *Ἐπαληθέω*, ὤ, Fut. *ήσω*, Divagor, Oberro. *ἰπαληθεῖς ἄσσεια*, Per urbes vagatus, errans. *ᾠλανηθεῖς*, Jactatus, Hom. Multo, inquam, propius abest à vero illud thema *κατεσκευάζω* quàm hoc, quum in illo una litera mutata verum thema efficiat: contrà autem non sine magna mutatione ex falso themate *Ἐπαληθέω*, facere possis verum *Ἐπαλάομαι*. Idem dicendum & de *Διαπαρήμι*, pro *Διαπείρω*, seu potius *Διαπείρομαι*. In iisdem enim Lexicis *Διαπαρήμις*, Transfixus, Trajectus, dicitur esse à themate *Διαπαρήμι*: quum esse à *Διαπείρομαι* ii soli ignorare possint qui eadem qua illi Lexicorum confarcinatores

igno

ignorantia laborant. Idem denique dicendum & de participio Διαδραμεῖσα, cui dant thema Διαδρόσκω. Haec enim ibi habentur totidem verbis, Διαδιδρόσκω, Διπιδρόσκω, Diffugio, Aufugio, Evito, Effugio, Elabor, Διαδραμεῖσα ἤρεα, Decursa aetas, Politianus. Διαδραμεύσης ἢ νυκτός, Nocte exacta. Haec autem tam foeda ignoratio thematum in his verbis, facit ut minus mirer eam quae ibi est, permissionem compositorum quae sunt à themate εἶμι, cum iis quibus thema est ἴημι. Adeo quidem ut etiam scriptum sit, Παεῖημι videri duplicem habere derivationem: nimirum vel à παεῖ & εἶμι, vel à παεῖ & ἴημι: quum contra ex παεῖ & εἶμι fiat πάρεμι, non παεῖημι. Quàm boni autem thematum in quibusdam verbis, tam boni nominativorum in quibusdam nominibus fuerunt. Verùm ut ad commentitia verba revertar, in iisdem Lexicis inveniri dico Παεραπλάσιον pro Ποδαπλάσιον, & Απελίμπανον pro Απολιμπάρονον. Haec autem, sicut & praecedentia, aliaque quamplurima, non ita posita sunt ut errores typographici vocari possint, id est operarum typographicarum: quum habeantur seorsim, & suo in loco, sequendo ordinem alphabeticum: qui in illis non observaretur, nisi mendose ut scripta sunt, scriberentur. (quum tamen alioqui habentia alteram etiam scripturam alibi sonantur) Praeterea verò non in prioribus tantùm Lexicis haec verba, sed & in posterioribus, atque adeo in omnium novissimo legi sciendum est. Quo magis vereor ne haec, sicut & illa monstrosae cujusdam formae composita, quorum antea memini, aliquando in meum etiam Thesaurum intrudantur. Sed magnam illi hac in re factum iri injuriam, haec saltem

epistola testabitur. Hoc certè affirmare possum, si omnia omnis generis errata quae ibi sunt, colligere velim, sicut praecedentia collegi, libro tantae molis quantae meus Thesaurus futurus est, haud comprehensum iri. Nam & loci scriptorum infideliter saepe citantur, infidelius autem exponuntur. Quin etiam ipsa eorum nomina interdum depravata sunt. Sed (quod multo majoris momenti est) verba quibus Graeci lexicographi ad vocabuli alicujus expositionem usi sunt, duas pluresve significationes habentibus, praeposterè interpretantur, & in alium omnino sensum quàm ipsi intellexerint. Et quod foedius est, etiam Latinae Budaei expositiones saepe aut non fideliter descriptae, aut non suo loco positae, nec ei verbo datae cui eas ille tribuit. Ad locos infideliter citatos quod attinet, multis id modis fieri dico. interdum enim depravati afferuntur, nonnunquam perperam truncati, interdum duo in unum confusi. Truncati ut in Ε' *ἐπιβάλλω*, ex Plutar. Apophth. *ὡς ἐπιβάλλον τὸ βροιωθερχία* &c. nam ut significatio pariter & constructio cognosci posset, addenda fuerunt haec verba *παρὰ τὸ νόμον τεσσαρσ μύσας*. Duos autem locos in unum confusos habes in verbo *Παρακλεθεῶ*. ibi enim affertur ex Luciani Anacharside, *ἡ δὲ παρακλεθεῖσι τέτοις δοξα ἔπαντος ἀξία τοῖς νενικηέσι, εἰλους ἢ παρακλεθεῖν ἀνασρέψαντες*. Haec enim *εἰλους ἢ*, &c. hujus loci non sunt. Quum apud Lucianum post *νενικηέσι*, sequantur haec verba, *ὑπὲρ ἧς ἢ λακβίσεαλ καλῶς ἔχῃ τοῖς θρωμύοις πλὴν δὲ κλειαν ἐκ τῶν πόνων οὐ γὰρ ἀπενητὶ πωρογμοίθ' αὐτῆ. ἀλλὰ χεῖν*, &c. Quidam praeterea asserunt à re de qua agitur alieno omnino, & quibus nihil minùs quàm ea signifi-

aut constructio quæ confirmanda est confirmatur: quum videlicet casus quem cum uno verbo jungi putant, jungatur cum altero. (Omitto verba Latina aut etiam loquendi genera quæ ex probatis quidem aut etiam primariis Latinae. linguae scriptoribus petita sunt, sed valde alium apud eos habentia usum, quàm sit is qui ipsis datur, ut respondere his vel illis Graecis vocabulis aut loquendi generibus possint) Quinetiam non unus invenitur locus ex quopiam Graeco scriptore allatus, in quo vox de qua agitur, & propter quam is affertur, illa ipsa desideratur. Peccatur autem & alio modo in proferendis autorum locis, quum nimirum mendosa lectio quæ affertur, ea est cujus autoritate ad probandum quidpiam nituntur. Quod in locis Graecorum saepe contingit. ut in nomine *Εὐδιάρητος*, dicitur eo significari Facile scissilis, Citissimè penetrans, Pellucius, Qui facilè aperitur, Qui facilè dividitur. Quibus additur, *ὑδιάρητος ἄνεμος*, Xenoph. Ventus pertus. Extat autem is unde haec petita sunt, locus, Thellen. libro I. pag. 262. meae editionis, circa finem: verùm ibi *ὑδιάρητος* non *ὑδιάρητος* habetur. Ita enim legitur, *Κόνων ἢ κρηλικίας τῆς ναῦς, ἐπεὶ οἱ πολέμιοι ἀπέδεδράκειον, καὶ ὁ ἄνεμος ὑδιάρητος, ἀπαντήσας τῆς Ἀθηνῶν, &c.* Fateor tamen aedam exemplaria habere *ὑδιάρητος*: sed qui vel animo praeditus iudicio fuisset, alteram illam lectionem sequendam esse, facilè animadvertisset: praeterea quum & multorum veterum exemplarium autoritate confirmetur, & easdem servet literas, alio tantum ordine eas collocatas habens: quinetiam bene in re de qua agitur conveniat, ut cujus manifestum est potest, est enim ab *ὑδιάρητος*. Idem porro dicendum

& de isto Herodoti loco quem Lexica illa in nomine *Εὐαγής* proferunt, *δὲ ἀγὲὶ πνύμελι χρησαίμεν*, pro Secundo vento usus. Nec enim dubium est quin veterum codicum lectionem sequi debeamus, in quibus *δᾶϊ* habetur, ab *δᾶης*. quod est ab *ἄω*, significante Flo, Spiro. Locus est in Euterpe, *δᾶϊτε πνύμελι χρησαίμεν* καὶ θαλάσση λείη. Quod si hanc lectionem non haberemus, tunc aliqua fortasse ejusmodi interpretatio nominis *δᾶγῆ* ibi ex cogitare posset, qualem attuli in Thesauro. Caeterum non in Graecorum tantum scriptorum locis interdum lectiones mendosae afferuntur, & quidem mendosae in eo ipso vocabulo de quo agitur) sed in Latinorum quoque nonnullis: atque adeo commentitiae etiam fortasse. u. in *Κῆπ* novissima editio, postquam tradidit *κῆπε* esse etiam τὸ ἐφ᾽ ἡδονῶν τῶν γυναικῶν, Hesychio: peccinam, muliebremque pubem, inguina & verenda mulierum: (hic enim scilicet ostentandae erant Latinae linguae opes) Quibus subjungit apud Diogenem Laertium, Stilponem negare Minervam deum esse quia foemina esset. Quem ita irrississe Theodorum Cyrenaicum, *πότεν ὃ τῆτ' ἡδὲ Σπίλων: ἡ ἀνασούρας ἀντιπῆ κῆπεν ἐθεάσατο*; an resecta & sublata veste ejus hortum contemplatus est? his addit, Hortum enim in hac significatione honesta metaphora (ut & genitalium Virgilius) usurpavit Ovidius in Metamorphosis Foemineos hortos in olentes vertere menthas Persephoneae licuit. Atqui hoc in loco non vocem hortos sed vocem artus praeter Aldinam editionem (quae commendatior est quam alia cujusquam poetae ab eo profecta) aliae quae apud me sunt plurimae, necnon vultus exemplar scriptum, habent. Et seu quis lectio

nem illam somniarit, seu ex codice quopiam sumpserit, non solum foetidam hoc in loco, sed ab eo etiam alienam esse, nemo, nisi qui iudicio careat, negarit; si quidem qua de re agatur, expenderit. Aliqua verò afferuntur ex autoribus, quae apud eos quidem inveniuntur, sed quovis potius quàm eò pertinentia quò pertinere dicuntur, & in alium omnino sensum ab autoribus scripta. Cujus erroris & paulo antè mentionem obiter feci. Exemplum autem ejus habemus in vocabulo *Αὐτόμαλον*. quum enim Gell. in fine capitis I, lib. 13. scripsisset, Quod Cicero fatum atque naturam videtur dixisse, id multo antè Demosthenes *τὴν περὶ τοῦ θανάτου καὶ τὴν αὐτόμαλον θάνατον* appellavit. *αὐτόμαλον* enim *θάνατον* quasi naturalis & fatalis, nulla extrinsecus vi coactus venit. Quum, inquam, his verbis Gellius primum libri 13. caput clausisset, interpretationem hanc quae ab illo tribuitur nomini *αὐτόμαλον* juncto cum *θάνατον*, (quae vox mortem significat) vulg. lexicorum confarcinatores huic ipsi nomini tribuerunt, dicto de conviva. Allato enim hoc versu Homeri ex Iliad. β, *Αὐτόμαλον δὲ οἱ ἦλθε βοῶν ἀγαθῶν Μένελαον*, jungitur *ἄκλητον*: deinde, Quasi naturalis & fatalis, quique nulla extrinsecus vi coactus venit, autore Gellio. Quod erratum adeo monstrosum est (quis enim, nisi qui communi sensu omnino aut etiam sana mente destitutus sit, non animadvertat absurdè dici de conviva, eum esse naturalem & fatalem, & nulla vi extrinsecus coactum venire?) ut vix meis ipse oculis illud intuentibus credam. Nec verò contenti fuerunt, quos proferunt autorum locos modis omnibus depravare, decurtare & mutilare, duos in unum confundere, quae ab iis dicuntur in alium omnino usum convertere, aut in alium prorsus

sensum interpretari quàm eum quo scripta sunt : sed eo audaciae proruperunt , ut quaedam etiam illis auderent affingere. Cujus audaciae exemplum habemus in *Ἀνέφικλον*. Ibi enim affertur ex Lucianica Alc. *ἀνέφικλον ἀνθρώποις ἐστὶν οὐρανός.* quum tamen illa ibi non legantur , sed ista , *ἐπειτ' ὅλον οὐρανὸν πύσω πνέσω πύσσοις εἶναί μείζω : φράσαις ἄν , X. Τίς δὲ ἀνθρώπων ὧ Σώματα δρώμετ' ἄν ἢ ὀνομάσται τῶν τοιούτων ; οὐδὲ γὰρ εἶπεν ἐφικτόν.* haec autem verba quam pulchrè & quàm fideliter in illam epitomen redacta sint, vestrum esto iudicium. Hic certè Lexici locus, ut multos alios ejusdem audaciae suspectos habeam, facit. Venio ad id quod multo majoris momenti esse dixi, nimirum ubi verba quibus Graeci lexicographi ad vocabuli alicujus expositionem usi sunt, binas pluresve significationes habentia, praeposterè interpretantur, & in alium omnino sensum quàm illi intellexerint. Cujus errati exemplum habemus in *Σώαιν*, cujus antea mentionem feci, quum falsarum significationum exempla proferrem. In illis enim *Σώαιν* redditur, *Laudis particeps.* Unde autem orta est falsa ista interpretatio? Ex Hesychii expositione, cui *σώαιν* est *ὀμόδοξ*. Quum enim *ὀμόδοξ* (utpote à *δόξα*, quod non solum opinionem seu sententiam significat, sed etiam gloriam) existimarent debere significare *Laudis particeps*, de altera illa nominis *δόξα* significatione nihil cogitantes, praeclaram illam interpretationem tribuerunt nomini *σώαιν*: quum alioqui debuissent interpretari, *Qui ejusdem est opinionis, Qui idem sentit, Qui assentitur.* sicut *Σωαινέιν* est *Assentiri*. Libet autem duo non minus insignia hujus erroris exempla proferre, à me annotata in verbo

Ἀνήκω. Ita enim ego ibi : Apud Thucydidem autem *ἀνήκωσι* vulgò exponitur Rediguntur , in hoc loco libr 3, εἰς τὸ θάνατον ἀπολλομένη ἀνήκωσι. ubi tamen scholiast. exponit ἀνέρχων. At Suidas, quum dicit *ἀνήκωσι* poni à Thucydidè pro *τελοῦσσι*, *λήγωσι*, non dubitò quin de illo similive ejus loco intellexerit. Sed vulgarium lexicorum confarcinatores, imperitissimi & ineptissimi, & stiva vel flagris potius dignissimi homines, quum Suidas dicit *τελοῦσσι*, putarunt eum accipere pro *τελοῦσσι τὸν βίον*, Moriuntur, (non animadvertentes subjungi ab eo *λήγωσι*) atque ita scripserunt, *Ἀνήκωσι* pro Decedunt, Moriuntur, apud Thucydidem. Itidem quum tradat Suidas à Demosthene *ἀνήκωντες* sumi pro *ἀγαθέωντες*, scripserunt illi Demosthenem *ἀνήκωντες* pro Excellentes dixisse. (quasi verò *ἀγαθέων* significet duntaxat Exclere) eum tamen Demosthenis locum in exemplum attulerunt in quo ipse Suidas *ἀνήκωντες* dicit significare *ἐνελθόντες*. Is est quem antea citavi, τὸ μὲν ἐν τῷ λέγειν *διωκόμεως οὐκ ἐπὶ προσῶτον ἀνήκωντες*. Hacenus quae in Thesauro scripsi huc pertinentia. Foedius autem peccarunt in eo quòd plerumque ne Latinas quidem Budaei expositiones fideliter descripserunt, nec suo loco posuerunt, eique verbo non dederunt, cui illè eas tribuerat. Cujus peccati exemplum vobis suppeditabit vocabulum *Ἀνυπόστατος*. Ibi inter alia significare dicitur Seditum, & Quod ex urina subsidit. Quae expositio sumpta quidem est ex Budaeo, sed eam tribuente nomini *Υπόστασις*, non autem nomini *Ἀνυπόστατος*, ut videbis Comm. pag. 497. editionis patris mei, quum enim Budaeus de *Υπόστασις* loqui cœpisset,

pisset, dicens poni pro hypostasi, & interjecisset aliqua de *ἄνυ πρόστι*, revertens ad nomen illud *Υ' πρόστιμι*, addidit, significare etiam Sedimentum, & Quod ex urina subsidit. Sed fingamus, tale quid apud Budaeum aliumve legi de *ἄνυ πρόστι*, nonne hoc aut librario aut typographo imputandum esset? Quis non videat, *ἄνυ πρόστι*, quod & adjectivum est, & praefixum habet α privativum, non posse Sedimentum significare? Huic similis commissus est error in voce *Ἀύλαμον*, & quidem in excerptenda ex Budaeo itidem expositione. Quum enim scripsisset in suo Lexico Budaeus, *Ἀύλη* apud Athenaeum pag. 242. pro triclinio praegrandi, id est oeco, in quo nuptiae in regia celebrabantur. hodie sallam dicimus. Quum inquam haec ibi scripsisset, & vocem *Ἀύλαμα* illi alteri proximè subjunxisset cum expos. Hesychii, quispiam ex confarcinatoribus Lexicorum, cui aliquid inde excerptendi cura demandata erat, quae à Budaeo pro expositione nominis *Ἀύλη* dicta erant, ad expositionem nominis *Ἀύλαμα* pertinere putavit, atque adeo suo iudicio utens, huic non illi eam tribuit, sed decurtatam: ut ibi videbis. Hoc autem inde contingit (nam & hoc crassae ignorantiae specimen silentio praeterendum non est) quòd Budaeus inter haec verba triclinio praegrandi, & illud *OECO*, interjecisset notam quandam habentem punctum duabus transversis lineolis interclusum, qua significabat Id est: ut certè plerisque hic est ejus usus. Verùm hoc à me velut obiter dictum esto. libet autem, quandoquidem in mentionem hujus nominis *ἄνυλάμα* incidi, quis praeterea circa ipsum commissus sit error, admonere, aliosque item ejusdem generis (licet diversi à proximè praecedentibus) ei adjungere. Quum *ἄνυλάμα* Graeci dicant

foeminino genere , Latini autem Aulacum potius neutro , (sicut in aliis plerisque vocibus quas hi ab illis mutuati sunt , idem genus non retinuerunt) ideoque Bud. Annot. post. in Pand. Latinis scripsisset literis pluralem numerum Aulaea , asserens alioqui & Curtii locum in quo aulacum dixit) illi diversas illas in diversis linguis nominis hujus terminationes confundentes , scripserunt , *Αυλαῖον* , Stragula , Plagae , Velum picturis intertextis variegatum , *παροπέτασμα* , *περίσπωμα* , *τάπητος* . quibus falso nomen Budaei tanquam testis subjunxerunt. (Sed eadem opera addam quid miserae huic voci praeterea contigerit , licet alio errati genere , & potius referendo ad quandam eorum quae supra commemorata fuerunt , classem. Quum scripsisset Hesychius , *Αἱ ἀυλαῖαι* , *τὰ χειρωνακίονα* , sed fortè à typographo omissus fuisset apex spiritus index , qui primae nominis *ἀυλαῖα* syllabae superponendus erat , unam illi vocem ex nomine & ejus articulo ei praefixo facientes , *Αἱ ἀυλαῖαι* scripserunt , & exposuerunt , Opercula , *χειρωνακίονα*) Ut porro in voce *Αυλαῖον* peccatum est ab istis Lexicorum confarcinatoribus , in eo quòd vocabulum Graecum legi Latinae voluerunt subjicere , sic & alibi idem fecisse comperiuntur. ut quum pro *ἀλχέμαχα* scripserunt , *ἀλχέμαχαι* , volentes videlicet *ἀλχέμαχαι* convenire cum nomine Latino Hastae , quod foemininum est: quum alioqui Graeci *ἀλχέμαχα* scripserint , ad suum nomen *δύρατα* , seu *ὄπλις* , quae neutra sunt , accommodantes , & de Latina illa nihil pensi habentes : idque merito. (Neque tamen errore hoc contenti fuerunt , sed vocem alio insuper modo corruperunt , *ἀλχέμαλαι* pro suo illo *ἀλχέμαχαι* scribentes) Itidem , verò quum
apud

apud Pollucem legatur *ῥίει* αὐλός, nisi forte *ῥίρει* potius legendum existimemus) boni illi viri ex masculino *ῥίει* fecerunt foemininum *ῥίεια*, ut convenire non cum αὐλός, sed cum Tibia, quod Latinis id sonat quod Graecis αὐλός. Imò verò gravius etiam peccarunt: quippe qui *ῥίεια* per se quoque significat tradiderint tibiam ex hinnulorum ossibus. Verum enimvero quanvis ego non singula errata, (quod & infiniti laboris esset, & librum immensae molis requireret) sed singulorum duntaxat generum, vel potius eorum quae in his sunt praecipua, paucula exempli colligere velim, vel horum numero me obrui sentio. Quare duobus duntaxat generibus praeterea enumeratis, finem huic tam molesto ac taedioso sermone imponere statui, caetera aut alii, aut mihi ipsi in aliud tempus reservans: si tamen à magis feriis, quod huic rei impendere possim, supersit. Quinam igitur sunt lapsus illi? Activa pro passivis, & vicissim passiva pro activis plerisque in locis posita. Quanta enim licentia in hisce confundendis usi fuerint, vel inde patet quod Graecis etiam lexicographis sua activa in passiva, aut passiva vicissim in activa commutaverint. In quodam autem loco cujus recordor, ulterius etiam progressa est illa sive licentia, sive recordia. quum enim Hesychius scripsisset *Ἐπιδικάζομαι*, & exposuisset *ἀνλποιῶμαι*, itidemque Suidas *Ἐπιδικάζεται* exposuisset *ἀνλποιεῖται*, illi *Ἐπιδικάζω* activa, non passiva, voce scripserunt: deinde ut Hesychii & Suidae expositionem accommodare illi possent, vocem quoque quam ei adhibuerant, ex passiva activam fecerunt, scribentes *ἀνλποιῶ*. quasi verò ut passiva vox *ποιῶμαι* multos usus sibi peculiare habet, ita etiam ejus com-

posita suos non habeant , praesertim verò illud ἀνιποιῶμαι. Alterum autem errati genus de quo verbo facere institui , est earum vocum quarum scriptura aliquid dialecto cuiusdam peculiare habet cum iis quae communis linguae sunt permixtio. Contingit autem haec in iis potissimum quae ex dialecto Ionica petitae sunt , ut pote quarum major sit numerus. veluti quum μέθεναι quod est apud Herodotum pro μεθιέναι ἀμεδίημι (ex Ionicae linguae proprietate usurpantis tenuem τ pro aspirata ϑ) dicitur esse à μέτεμι. Sic quum ἀφθέωνται , quod est Ionicè itidem scriptum pro ἀφθῶνται , à themate ἀφθέμεται , dicitur habere thema ἀφθέω. Hic finem facturus eram , (ut modò pollicabar) nisi calamum è manu deponens , recordatus fuisset mendii cuiusdam inter ridicula maximè ridiculi , inter inepta ineptissimi vel potius inter monstrosa monstrosissimi : de quo admoniti isti Lexicorum confarcinatores ac locupletatores , si & Metamorphosin Ovidianam locupletare velint , aliquid jam paratae materiae habebunt. Est enim in eo de quo loquor vocabulo mira quaedam facta Metamorphosis , ex ea videlicet parte orationis quae Verbum à grammaticis appellatur , in eam quae Nomen ab iisdem vocatur , nimirum ex Verbo Κυμῆνω , κυμῆνεις , in Nomen Κυμῶνα. Quoniam autem rem quae multorum fidem superatura sit , narrare me scio , totum locum in quo pulchram illam Metamorphosin habemus , proferendum censeo. Haec sunt igitur illorum verba , Κυμῶνα , vocabulum castrense , ad significandam militum seriem fluctuum instar gradientem. Arrianus in expeditione Alexandri , ἦλθε βιάδω , ἔ' μὴ Διαπαδῶναι π' ἐν τῇ ξυλθνωτέρῃ πορείᾳ κυμῶναι τ' φάλαγγι , ne
pha-

phalangis undatim incedens series aliqua ex parte divelleretur. Hanc fluctuantem seriem intelligit Virgilius in Georgicis, ubi, Ut saepe ingenti bello quum longa cohortes Explicuit legio, & campo stetit agmen aperto, Directaeque acies ac lato fluctuat omnis Aere renidenti tellus. Atqui *κυμῶσιν* esse participium aoristi temporis à *κυμαίνω*, non autem nomen accus. casus, à nominativo *κυμῶσα*, vel haec docuisse debuerant quae à Budaeo traduntur in Graecae linguae commentariis, *Κυμαίνω, κυμαίνομαι*. Plut. de acie fluctuante, τὸ δ' ὑφ' αὐτὸν τροχίαιας ἰδὼν τὸ πλεῖστον οὐκ ἀπεριμῶν, ἀλλὰ κυμαίνον ὑπὸ ἀπειρίας τῆς θορυβοῦμενον. Affert exemplum & compositi verbi *ἐκυμῶσιν*, eandem habentis significationem apud Xenoph. ἀναβ. 1. ὡς ἢ ἐξεκόμενέ π τὸ φάλαγγος τὸ ἰπλειπόμενον, ἤξεσθ' ἀρμόγῃ τῆν. Quòd si itidem aut participio *ἐκυμῶσιν*, aut infinitivo *ἐκυμῶσαι* usus hic esset Xenophon, magnum certè & huic loco ab illis consarcinatoribus periculum impendebat, ne videlicet ei suum verbum itidem rapientes, in nomen *ἐκυμῶσα* converterent. Sed quid ego hìc de consarcinatoribus loquor? praeclarae illius Metamorphosistotam laudem, quantacunque est, unus sibi consarcinator vendicat, is nimirum cui adscribitur novissimae editionis consarcinatio atque locupletatio. Ea inquam illi soli debetur, quam tamen ego paulo antè cum aliis eum communicare volui. Sed ignoscat mihi, rogo: non enim id à me malevolo animo & debita eum laude fraudandi cupido factum est, sed memoriae in colligendis tam multis hujuscemodi gemmis occupatae culpa. Quid si verò potius suum is erratum animadvertens (dicere autem supersedeo quàm bene

bene interpretatus sit vocem illam suam verbinominem, aut nominiverbem, ut in nova barbaraque grammatica novis barbarisque verbis utar (ut sibi ignoscatur petat, ac dicat, si quidem in *καρμῆνα* aut aliud tempus servans *αἴ* incidisset, nequaquam se fuisse erraturum: sed illud *καρμῆνας* in errorem eum impulisse, ob affinitatem quam cum forma nominis habet: quid illi respondendum fuerit? Ad me certè quod attinget, non habeo quid respondeam potius quàm Horatiana ista, (si modò unicam in uno ejus verbo literam immutare liceat) -- quod medicorum est Promittant medici. Nisi fortè gratius illi futurum est proverbium, Ne sutor ultra crepidam.

Ex hac (ut ita dicam) anatome vel minimae alioqui partis corporis tam vitiosi ac morbidi, de caeteris partibus judicium fieri posse existimo: & si qui mirati sunt antea Thesaurum ante multos annos à patre meo Roberto Stephano promissum, nondum prodiisse, futurum ut mirari desinant, quum totus velut à fundamentis construendus fuerit. Dignum enim scilicet sua existimatione opus, dignum superioribus laboribus, ac praesertim suo Latinae linguae Thesauro, edidisset, si Lexicon & ipse auctum duntaxat & locupletatum dedisset, aut etiam ementitum Thesauri nomen ei tribuisset: ut à quibusdam unum ex illis tam miserè corruptis ac vitiatis Lexicis inscriptum est Thesaurus, (quum debuissent addere vocem Carbones, utpote quod introsipientibus, verè comperiatur esse quod veteri proverbio objici solitum est, Thesaurus carbones) dignum inquam ea fide quae in variis ejus variorum librorum editionibus perspecta erat, edidisset tandem opus, si caeterorum more, non in emendandis vulgaris lexicis, sed duntaxat in locupletandis operam posuisset.

fuiſſet. Atqui hoc ipſum erat de quo potiffimum que-
rebatur : adeo ut quoties aliqua nova Lexici editio
prodibat , aucti & locupletati , Semperne (diceret)
veterem hanc cantilenam audiam ? Nunquamne ali-
qua Lexici editio emendati etiam & correcti ſive re-
purgati prodibit ? Ac profectò ab hac repurgatione
initium ſumere olim ei in animo fuit , & tanquam ve-
teres aedes inſtaurare ac reſarcire , dum novas aedifi-
candi facultas eſſet : ſed poſtquam ibi Augiæ ſtabu-
lum eſſe , poſtquam omnia ruinam minari comperit ,
ſui illum incepti puduit pariter & poenituit. Parata
autem jam bona materiae quae ad novum aedificium
requirebatur parte , mors illud nobis invidit. in qua
tamen hoc ipſum opus mihi commendavit. Quae
quum ita ſint , nonne & à fidelitate paterna deſciviſ-
ſem ac degeneraſſem (cujus potiffimum haeredem ſe à
me relinqui exiſtimavit , ut antea dixi) & privatim
etiam fidem illi datam violaſſem , ejuſque manes lae-
dere dictus meritò fuiſſem , ſi & ipſe Lexicon vulga-
tum , licet auctum , locupletatum , interpolatum ,
reconcinnantum , reconfarcinatum , emendatum
denique paſſim & correctum , edidiſſem ? Habetis
viri chariſſimi cur à me haec opera minimè expectan-
da fuerit , & cur quidvis potius expectare debeatis.
Sed quid de iis dicemus qui lexicis illis freti , ac tan-
tum non pro oraculis habentes ea quae in illis tradun-
tur , interpretes agunt , & quidem librorum omnis
generis ? aut de illis qui huiusmodi Lexicorum ductu
& auspiciis , provinciam Graecas profitendi literas
ſuſcipiunt ? Quid aliud hoc eſt , obſecro , quàm cae-
cos caecis viam velle monſtrare ? Et tamen haec ſunt
hodie praecipua non paucorum interpretum & Grae-
cae linguae profeſſorum arma , quibus ſcilicet adver-
ſus quantumvis implicitos ſcriptorum Graecorum no-
dos

dos acriter dimicant. Et miramur, tam pueriles. tam ineptas, tam ridiculas, tam falsas prodire quotidie eorum interpretationes? Sed haec εἰδότες λέγω.

SUPEREST. Ut eos metu liberem qui (uti dixi) quoniam vocabula in meo Thesauro longè alio quàm alphabetico ordine digesta esse audierunt, quisnam is esse possit, valde mirantur: ac, ne iis duntaxat qui in linguae Graecae cognitione velut veterani sunt, (ut ita loquar) non item tyronibus labor meus utilis futurus sit, verentur. Sciant igitur illi qui hoc timent, eam contrà quae in meo Thesauro habetur vocabulorum seriem, tantum commodi vel iis qui Græcam linguam discere incipiunt, afferre posse, quantum alphabeticus ille ordo affert incommodi. Hoc tamen ingenuè fateor, si initio, quum illa serie uti coepi, rem tot difficultatibus esse implicitam, quot postea sum expertus, existimassem, & fore ut nullus mihi quicquam ad eas auxilii afferret, neque ex priscis neque ex iis qui eos sequuti sunt ad nostra usque tempora grammaticis, sed futurum ut eas Marte meo pererrare cogerer: quod vis onus potius quàm illud suscepissem. Sed hac in re profecto, si alia in ulla, locum habet vetus proverbium, quod difficilia esse praedicat quae pulchra. Reddit enim series illa multo ditiores (ut ita dicam) Graecae linguae divitias, & quae hactenus locupletissima foecundissimaque esse visa est, facit ut multo etiam locupletior foecundiorque quàm credita sit, comperiatur. Quemadmodum enim opulenta domus longè opulentior videbitur si in unum tota suppellex comportetur locum, quàm si dispersa sit: eademque hominum multitudo, major multo, quum conferti sunt, quàm quum dispersi, videtur:

fic etiam vocabuli unius, tanquam stirpis, numerosa propago & soboles minimè dispersa divulsaque & in varios locos distracta, sed in unum ita collecta, ut uno propemodum aspectu contemplari universam possimus, multo certè numerosior nobis videbitur. Quod autem studiosorum linguae Graecae magis interest, seriem illam tyrõnum etiam studiis esse perutilem, res equidem ipsa clamat: quum plerumque mutuas operas in sese vicissim velut exponendis tradant, quae ab eadem stirpe ortum habent vocabula, & interdum per varia quae derivata vocantur, tanquam per gradus quosdam ad cognitionem significationis vocabuli illius unde manarunt, ascendamus. Sed tam multa sine exemplis, frustra fortasse. ut igitur te non diu morans, ad illa veniam: en tibi in illis vulgatis Lexicis, *Ἀείδω* quidem (quod est Cano) in litera prima totius alphabeti: at vero *ᾠδῆ*, Cantus, & *ᾠδός*, Cantor, in litera ultima. Quinetiam inter illud verbum *ᾠδῶ* & verbale ejus *ᾠδοῦμαι* interjecta sunt aliquot vocabulorum millia. Praeterea compositorum unumquodque seorsim positum est, dispersa & ipsum sua derivata habens. Duo vero magis etiam reprehensione digna sunt hac in parte: unum est, quod passiva vox ab activa semper sejungitur, & quidem non parvo intervallo nonnunquam, multis aliis vocabulis (ut poscit alphabeticus ordo) interjectis: alterum, quod de uno eodemque verbo in diversis agatur locis: nimirum non solum in ejus praesenti, sed etiam in infinitivo. interdum verò & in diversis temporibus, nimirum futuro, praeterito, aut alio: & quidem interjectis itidem aliquibus vocabulis. Exemplum autem habemus cum in aliis pluribus verbis, tum verò in *Ἀιπέω*, *ἄ.* cum eo enim posita non sunt, sed seorsum,

sum, ista omnia, Εἶλον, Ἐλον, Ἐλοιμι, Ἐλω, Ἐλέεν, Ἐλέιν, Ἐλών, necnon Ἡρήκς: seorsum verò & passiva vos Αἰρέομαι, sejuncta habens & participia Αἰρεθεῖς atque Ἡρηρῆς. tantum abest ut verbalia suo verbo adjuncta sint. Quinetiam quum unum idemque verbum ex Atticae quidem linguae consuetudine in ἦω derivetur, ex communi autem in ὠω, (ut quidem tradunt grammatici, qui tamen aliquid his verbis addere debebant) nihilque ex diversa terminatione mutetur significatio: interdum tamen alio in loco, quod in ὠω terminatum est, in alio, quod in ἦω, collocant. Quinetiam (quod non minus quis miretur) interdum duobus in locis idem ponitur thema, prius quidem, contractionem non passum, postea verò contractum, aliis inter illa interjectis. ut in Θεωρέω & Θεωρῶ, factum esse vides. Verùm fatius esse existimo caetera quae his addenda forent, in ipsis Lexicis videnda relinquere, quum ea passim prostant: & aliqua potius exempla ejus seriei qua me in meo Thesaurum usum esse dixi, spectanda proponere.

En igitur seriem verbi Αἶδω, cujus mentionem initio feci, vel potius Αἰίδω quidem primum, dein verò Αἶδω.

Αἶ ΕἶΔΩ,
 Αἰιδῆ,
 Compos. Αἰιδόπυλῶ,
 Αἰιδός,
 Αἰιδόσυνῆ,
 Αἰίδιμῶ,

Αἰιδίαῶ,
 ΑἶΔΩ,
 Αἶσέον,
 Αἶσμα,
 Αἶσμαῖσθῆμπτης,
 Αἶσμαῖσθποιός,

Ἀσμάπον.
 Ωδή,
 Ωδός,
 Ωδικός,
 Ωδικῶς,
 Ωδειον.

COMPOSITA.

C. Ἀντάδα,
 Ἀντιώδη,
 Ἀντιώδός.
 C. Ἀπάδα,
 Ἀπιώδός.
 C. Διάδα,
 C. Ἐξάδα,
 C. Ἐπάδα,

Ἐπασμα,
 Ἐπώδη,
 Ἐπώδιον,
 Ἐπώδός,
 C. 2. Κατεπάδα,
 C. 2. Σιωεπάδα,
 C. ΚΑΤάδα,
 C. ΠΕΡΙάδα,
 C. ΠΡΟΣάδα,
 Περωδός,
 Περωδία,
 Περωδιον,
 C. ΣΥΝάδα,
 Σιωδός,
 Σιωδία,
 C. ΥΨάδα.

Ex compositis aliis quae non ex ἄδα sed ex ejus
 verbali deducta sunt, κηθαρωδός & κηθαρωδέω, in
 κηθίρα, ut Λυρωδός & Λυρωδέω in Λύρα, & Ὑμνω-
 δός atque Ὑμνωδέω in Ὑμνος, itidem Μαρωδός in
 Μάρνος, & Μορωδός ac Μορωδέω & Μορωδία, in
 Μόνος. Idemque in quaerendis caeteris quae hîc posi-
 ta non fuerunt, observandum erit. At Ἀρνωδός &
 Σπχωδός habebis inter proximè sequentia, post
 Ραψάδα, & ejus derivata. Sequuntur autem cae-
 tera.

- С. Παλινοδέω, α,
- Παλινοδέα,
- С. Παραδέω, α,
- Παρωδός,
- Παρωδέα,
- Παρωδικός,
- С. Πειριφδέω, α,
- С. Ραψοδέω, α,
- Ραψοδός,
- Ραψοδέα,
- С.2. Α' πόρραψοδῶ,
- С.2. Ε' πέρραψοδῶ,

- С. Ραβδωολοί pro ραψο-
 λοί, & ραβδωοδέα pro
 ραψοδέα,
- С. Σπχωδός,
- С. Α' ρηποδός,
- С. Περωδικός,
- Α' Η Δ Ω' Ν, ὄν, η.
- Α' ηδῶ, ὅ, & οῦς, η.
- Α' ηδονίς, ἰδῶ, η.
- Α' ηδονισύς, ἔως, ὀ,
- Α' ηδόνει, ου, ὀ, η.

Huic verbo subjungam id quod ipsum in eodem Thesauro excipit; nimirum Α'ζω, id est verbi Α'ζω feriem. in qua sequor eos grammaticos qui ἄγ, ab eo deduxerunt, licet & ἄγ spiritu tenui scriptum inveniatur, ut ibi copiose docui.

- Α' Ζ Ω,
- Α'ζομαι,
- Α' γ, ε, π,
- Α' γής, ἑ, ὅ & η,
- Α' γίζω,
- Α' γισύω,
- Α' γισία,
- С. ΚΑΘαγίζω,
- С.2. Συγχαθαγίζω,

- С. Ε'ναγής.
- Ε'ναγώς,
- Ε'ναγικός,
- С. Α'ναγής,
- С. Ε'ναγίζω,
- Ε'ναγισμός,
- С. Ε'υαγής,
- Ε'υάγῆ,
- С. Παναγής,
- С. Ε'ξάγῆ.

ΑΓΙΟΣ,

C. Αγιογραφος,

C. Παναγιος,

Αγιως,

Αγιότης,

Αγιοσινη,

& Αγιωσινη,

Αγιοω, ας,

Αγιαζω,

Αγιασμος,

Αγιασια,

Αγιασηριον,

C. ΚΑΘΑγιαζω,

ΑΓΝΟΣ,

C. Ανιγιος,

C. Παναγιος,

C. Αγνωπος,

Αγνης,

Αγνοτης,

Αγνεων,

Αγνωση,

Αγνεια,

Αγνωση,

Αγνωσης,

Αγνοτηριον,

Αγνιζω,

Αγνισμος,

Αγνισμος;

Αγνισηριον,

Αγνις,

C. Αφαγιζω,

C. Αγιος, εος, Frutex, &c.

Et quoniam ut sunt diversae verborum naturae, ita etiam diversa habent derivata, quae sunt eorum velut soboles, proferam & alia exempla. Ecce igitur verbum Αγειρω cum universa sua propagine & sobole, aut certe bona ejus parte. fieri enim potest ut aliqua derivata me subterfugerint, sed quae alibi addi possint.

ΑΓΓΕΙΩ,

Αγερμός,

Αγέρτω,

Ηγέρομαι, ἔμαι.

Ομηγέρεις,

Αγρόμυ,

Παλιτάγρει,

С. ΕΙΣαγείρω.

С. ΕΠαγείρω,

Επαγερσις,

С. ΣΥΝαγείρω,

Συναγρόμυ,

ΑΓΟΡΑ

Αγορώδε,

Αγορήθεν,

С. Αγορονομία,

Αγορονομία,

Αγορονομικός,

Αγορονομέω, αἶ,

¶ Αγορονομία,

αἶ Αγορονομία,

Αγορονομίας,

¶ Αγορονομία,

Αγορονομία,

Αγορονομός,

Αγορονομός,

Αγορονομία,

Αγορονομία,

Αγορονομία,

С. Εξαγορονομία,

С. ΠΡΟαγορονομία,

Αγορονομία,

¶ Αγορονομία, ὠμομα,

Αγορονομία,

Αγορονομία,

Αγορονομία,

¶ Αγορονομία,

С. ΑΝΑγορονομία,

Αναγορονομία,

С. 2. Περαγορονομία,

С. Απαγορονομία,

Απαγορονομία,

Απαγορονομία,

С. Διαγορονομία,

С. Εξαγορονομία,

Εξαγορονομία,

С. ΚΑΤΑγορονομία,

Καταγορονομία,

С. ΠΡΟαγορονομία,

Προαγορονομία,

С. ΠΡΟΣαγορονομία,

Προσαγορονομία,

Προσαγορονομία,

С. 2. Αἰνιωθεαγορονομία,

С. ΣΥΝαγορονομία,

С. ΥΠαγορονομία,

Υπαγορονομία,

¶ Αγορονομία, αἶ,

C. Α' Πηγορέω, α',

Α' πηγόρημα,

C. ΚΑΤ ηγορέω, ω',

Κατηγόρημα,

Κατήγορον,

Κατηγοεία,

Κατηγοεικός,

C.2. Εύκατηγόρητον,

C.2. Α' νικητηγρέω, ω',

Α' νικητηγρεία,

C.2. Προσηκ.τηγρέω, ω',

C.2. Συγκλητηγρέω, ω',

C. ΠΑΡ ηγρέω, ω',

Παρηγόρημα,

Παρηγορητής,

C.2. Α' παρηγόρητον,

& Α' παρηγορήτως.

C.2. Δυσπαρηγόρητον,

& Δυσπαρηγορήτως,

Παρήγορον,

Εύπαρηγώρας,

Παρηγοεία.

Παρηγοεικός.

C.2. Α' νικηπαρηγορέω, ω',

C. ΠΡΟ Σηγορέω, ω',

Προσηγόρημα,

C.2. Α' ωσσηγόρητον,

Προσήγορον,

Προσηγοεικός,

C.2. Α' ωσσηγορον,

C.2. Εύωσσηγορον,

Εύωσσηγοεία,

C.2. Φιλωσσηγορον,

C. ΣΥΝ ηγορέω, ω',

Σωήγορον,

Σωηγοεία,

Σωηγοεικός,

Haecenus composita
cum praepositionibus
sequuntur caetera.

C. Α' κηγορέω, ω',

Α' κηγόρημα,

Α' κηγορητής,

Α' κηγοεία,

Α' κηγοεικός,

C. Εύηγορέω, ω',

Εύήγορον,

Εύηγοεία,

C. Ι' σηγορέω, ω',

Ι' σηγοεία,

C. Κακηγορέω, ω',

Κακήγορον,

Κακηγοεία,

C. Μεγαληγορέω, ω',

Μεγαληγόρον,

Μεγαληγοεία,

C. Υ' ψηγορίας, vel Υ' ψη-

γόρας, Υ' ψηγοεία.

Sunt

Sunt verò quaedam verba multo etiam opulentiora atque foecundiora, & admirabilem quandam derivatorum varietatem habentia: atque adeo tantam quae non nisi multis paginis capi possit: ideoque nullum ex iis proferre libet. Caeterum si quid vel à vobis, viri doctissimi, vel ab aliis reprehensione dignum in hac serie inveniatur, veniam me tribus nominibus consequuturum spero: primum quòd hanc viam primus omnium ingrediar, & in ea (quum alioqui caeca sit & latebrosa, vereque flexuosa & anfractibus plena, ac non paucis erroribus implicita) mihi ipsi tamen dux esse cogar. Sed unde tibi tantum audaciae, ut vel de tentanda huiusmodi via cogitaris? Imò verò non audaciae id, sed credulitati potius tribuendum est. Magnam enim spem ostentabant de hac via mecum indaganda veteres grammatici: verum eam spem prorsus esse vanam, magno meo malo comperi. Deinde veniam ideo mihi polliceor, quòd simul & in vocabulis hac serie collocandis, & in significationibus certo etiam quodam ordine disponendis laborandum fuerit. Nec enim ignoratis quanta earum in vulgatis Lexicis (ut falsas & commentitias omittam) perturbatio sit atque confusio: ut pote in quibus aut omnium rarissimae aut etiam metaphoricae significationi primus detur plerunque locus. Postremò, quòd ad typographicam clepsydram (ut alibi quoque loquutus sum) haec scribere (id est, scriptionem meam typographicarum operarum penso obnoxiam habere) cogar: & quod ab infinitis curis & occupationibus quas secum ars ista trahit, temporis superest, ne id quidem universum huic operi possim impendere, sed ejus partem in lectionem typographicam eorum quos interim excudo autorum (ex quibus nunc est Plutar-

chus)

chus) necesse habeam conferre. Haec, inquam, sunt propter quae futurum spero ut mihi & à vobis & ab aliis venia detur, & quidem non eorum duntaxat quae in illa serie, sed & eorum quae in ulla ejus operis parte peccaverim. Absit enim ut sibi quisquam persuadeat, ita me aliorum errata proferre, quasi ipse sim *ἀναμάρτητος*, & hominem me esse non meminero, id est, eum cujus sit labi, errare, nescire, decipi. Imò verò me & colloco in hoc numero, & jam nunc, in meo opere esse in quibus lapsus me existimem, ingenuè fateor. Sed inter eos qui aliquando, & eos qui identidem ac subinde errant, discrimen statuendum esse dico. Quinetiam minimè dubium est quin varii sint errorum in hoc etiam genere velut gradus: & ut quaedam veniam merentur, ita quaedam flagris potius quàm venia digna censerì debeant. Illa porrò tot tamque foeda Lexicorum errata lectorem celare, praeterquam quòd religio mihi fuisset, utpote qui silentio meo falsam multorum de illis opinionem aucturus eram fortasse: tum verò, ne & ipse Lexicorum confarcinator existimarer, ea patefacere necesse habuisse videor. Quomodo enim quid inter meum & illorum opus discriminis sit, & cur velut à fundamentis construendum mihi fuerit Thesauri mei aedificium, ostendere potuissem, nisi qualis esset eorum structura ostendissem? Ut porrò eos in caeteris imitatus non sum, ita nec in praetereundis silentio eorum unde aliquid mutuatus sum nominibus. Non enim nomina veterum duntaxat scriptorum & Graecae linguae autorum adscribo, ex quibus exempla loquutionum (ut vulgus vocat) à me petuntur: sed & interpretum, aut expositorum, aliorumve quicunque aliquid ad expositionem alicujus vocabuli perti-

nens

nens scripserint , siquid ex iis in opus meum transferam.

ALTERA autem epistolae meae parte (aut certè altera mea epistola , siquis vestrum tanta unius longitudine offendatur) quem à mensibus aliquot concepi moerorem de misera veterum scriptorum sorte ac conditione in quorundam typographorum prela incidentium , vobis exponere vel potius velut in sinum vestrum effundere statui. Qua quidem ex re non minus ad vos quàm ad me commodi rediturum esse spero. Simul enim & me aliqua doloris mei parte exoneravero (qui alioqui inclusus strangulat , ut aiebat Naso) & vos cautiores , ni fallor , reddidero. Ego igitur olim quidem veterum scriptorum sortem eo nomine deplorabam quòd in illotas (ut proverbiali utar verbo) manus multorum vel interpretum vel expositorum inciderent , qui sua somnia illis deliriaque affingerent : at nunc eorum qui in quorundam typographorum prela incidunt , non minus , sed potius magis deplorandam esse dico. Quorum verò ? nimirum qui quum sunt omnino literarum rudes , aut certè illis vix tincti , quaecunque ii quos pro doctis vel ipsi habent , vel ab aliis haberi vident , in castigando quopiam scriptore ausi fuerint (quid autem non audent nonnulli ?) ea , tanquam oracula , in ipsa ejus scripta inferunt. Hinc enim factum est ut quum antea veterum libri iis tantum mendis inquinati esse solerent quae ex antiquis exemplaribus manarant , aut certè typographicis , id est iis quae typographicae committunt operae , (cujus generis mendis & prope infinitis & monstrosis plerisque refertae erant Herodoti pariter & Thucydidis interpretationum editiones : quorum exempla etiam quaedam in calce Latini mei Herodoti habes) nunc ad illa duo mala pejus illis bonum

accedat. Quid istud verbi est? Hoc ego nomine voco castigationes quorundam, quae ejusmodi sunt ut multo mendis illis & periculosiores & perniciosiores judicari debeant. Castigationes, inquam, quae quum ex sola conjectura proficiuntur, (qua nihil fallacius esse scimus) extrusis tamen iis quae veterum codicum autoritate nituntur, (qualescunque ii sint) in earum locum quo jure quaque injuria intruduntur. Ac fuit quidem tempus quum in minus celebres duntaxat scriptores haec audacia grassaretur: sed tandem ne à primae quidem notae scriptoribus manus temperavit. Ecce enim Titum Livium ante aliquot annos multa hujusmodi castigationum vulnera (proh facinus) passum: ecce M. Tullium Ciceronem ante aliquot menses non paucioribus foedatum. (De Plinio taceo, quem sat norunt omnes omnibus omnium conjecturis, tanquam communem scopum, miserè fuisse expositum.) Tandem verò & in Graecos ita saeviri coeptum est, & quidem in nonnullos etiam quibus olim vel ipsi hostes pepercerant, & quos prae caeteris ipsa venerata erat antiquitas. Horum in numero est Euripides, in quem ego nuper nescio quid annotationum scribens, quum multis castigationibus vulneratum, multis conjecturis fauciatum eum fuisse, apertè ostenderim, totum illum locum huc proferendum censeo, & quidem altius repetitum. Ista sunt igitur quae huc pertinentia ibi scripsi.

Addam nunc, quidnam, praeter illa quae dixi, ad edendas hasce annotationes me impulerit. Incidi aliquando in quosdam locos Euripideae editionis quae prodiit ex Heruagii officina anno M. D. XXXVII, in quibus mirabar tam fideliter retineri potuisse omnia menda, & quidem etiam levissima, quae in

Aldina erant. Quod ego nimia quadam religione potius quàm ignorantia factum esse interpretabar : donec quosdam locos offendi qui secus me id interpretari debuisse , apertè ostenderunt. Ex iis autem fuit iste in Helena, pag. 10. βαρὺ μὲν, οἰσεὶον δὲ ὄμωι. nam quum Aldina editio habeat ὄμωι, quicumque illi editioni praefuit, à sua illa religione (id est religiosa mendorum observatione) discedere ausus, pro ὄμωι reposuit ὄμωι. id est, pro voce quae ita depravata erat ut cuivis obvia esse posset ejus emendatio, (quis enim, nisi sit omnino obesae naris, mendum quod huic loco subest non odoretur, & ὄμωι locum adverbii ὄμωι hîc occupasse non animadvertat?) reposuit aliam, quam & ipsam mendosam esse manifestissimum quidem sit, sed ita ut ejus emendatio non itidem in promptu cuivis esse possit. Verùm multo majorem ignorantiam mihi patefecerunt loci quidam in quibus ne legere quidem potuerunt quod Aldina editio habebat, sed hanc notam compendiarium, aut certè huic similem, ἥ, valere idem quod τὸν putarunt. id est, illud ignorarunt quod pueri qui alphabetum Graecum per mensem in manibus habuerunt, si ignorarent, flagris digni judicarentur. Et quoniam hujusmodi lapsum incredibilem visum iri scio, aliquot exempla proferre libet. En tibi igitur in Troadibus pagina 14, versu 4, Πάρις δὲ ἔγχευε τὴν Διός: quum Aldina editio habeat τὴν Διός. En tibi in eadem tragoedia pagina 26, versu 9, Πρῶσιπτε τὸν τεκῆσων, quum in Aldina editione legatur τὴν τεκῆσων. Quo exemplorum (tanquam testium) pari si quis contentus non est, adjiciam & aliud par, & quidem ex unica

pag. 30. depromptum. nam versu 1 legitur Ἡ κω ἵ τὸν
 Λάκωνων, quum Aldina editio habeat Ἡ κω ἵ τὸν Λά-
 κωνων. & versu 5, οἷος γὼ αὐτὸν ἐξεμέχθησαν διοεῖ,
 quum in Aldina sit οἷος γὼ αὐτὸν ἐξεμέχθησαν διοεῖ.
 Quid dixi, par exemplorum? imo & tertium in hac
 ipsa pagina habes: videlicet versu 13, κημίξερ' αὐτὸν
 pro κημίξερ' αὐτῶν. quòd in Aldina legatur κημίξερ'
 αὐτῶν. Dicerem autem eum qui huic editioni prae-
 fuit, aut eos qui praefuerunt, quòd audissent Euri-
 pidem *μισογνώσω* fuisse, (id est osorem sexus mulie-
 bris) in ejus operibus & ipsos *μισογνώσας* suae speci-
 men dare voluisse, genus foemininum tot in locis ver-
 tentes in masculinum: nisi in Plutarcho quoque talia
 contigisse animadvertissem, quae foedae ignoran-
 tiae duntaxat (nisi quis foecordiam dare ei comitem ve-
 lit) imputanda esse manifestum est. Itidem in ea opu-
 sculorum Plutarchi editione quae anno M. D. XLII.
 prodiit, sub Hieronymi Frobenii & Nicolai Episco-
 pii typograph. nomine, foedissima errata contige-
 runt, non tantum ex eo quòd intelligi scripta hujus
 auctoris non potuerunt ab iis quibus editionis illius de-
 mandata cura erat, sed ex eo etiam quòd ne legi qui-
 dem ab iis nonnulli loci potuerunt in editione Aldina.
 Ut autem ne hinc quidem ἀμαρτύρωσ loqui dicar, en-
 tibi in libello qui *ὡς πείσαν ἀγωγῆς* inscribitur, quum
 Aldina editio habeat, pagina 9, versu 10, τότε μὲν
 ἀέζηθεν ἀνδρὸς ἵ σοφῆ, compendium illud ἵ quod va-
 let ἵσι, putarunt boni illi viri valere δε: & hanc
 suam divinationem sequuti, hunc locum ita scriptum
 nobis exhibuerunt, pag. 8. illius editionis, v. 3.
 τότε μὲν ἀέζηθεν, ἀνδρὸς ἵ σοφῆ. In eadem illa pagina
 (ne

(ne longè abeam) versu 4 a fine, πῶσιν ἀνθρώποις μὴ
 ἀξίον, ἐπὶ ὅδ' ἐμείλεις δούλοις ὑγνώσον. ubi nemo
 non videt ἐπὶ minimè convenire. nec certè id Aldina
 editio habet, sed δ', pag. 10. legitur enim ibi,
 δ' ἔδ' ἐμείλεις δούλοις ὑγνώσον. sed compendium
 illud valens idem quod καὶ, docti illi viri valere ἐπὶ
 crediderunt, idque tanquam certissimum nobis in
 ipso Plutarchi contextu proposuerunt.

Sed ad Euripidem ut revertar, quum docuerim
 quomodo in illa priore editione Germanica acceptus
 fuerit, superest ut etiam quomodo posterior eum ac-
 ceperit, omnibus patefaciam: quae (ut verum fa-
 ceam) multo etiam magis desiderium edendi has anno-
 tationes mihi accendit. In ea enim tantae tamque per-
 niciosae audaciae specimen editum est, ut nisi ei frae-
 na injiciantur, sed in caeteros quoque scriptores grassa-
 ti itidem permittatur, meritò clamaturus sit aliquis, de
 omnibus Graecis scriptoribus, deque universa lingua
 Graeca actum esse. Quum enim depravatis antiquo-
 rum scriptorum locis non nisi cautè ac timidè atque
 deo religiosè adhibenda remedia sint, & quas ex
 conjectura habemus emendationes, id est dubias,
 pro certis afferre, eundemque illis dare locum quem
 merentur quae ex veteri quopiam exemplari profici-
 untur, piaculare semper existimatum sit: ii con-
 traria qui editioni illi praefuerunt, perinde ac si profa-
 ganda Euripidis scripta & suae posteritati magna ex
 parte intervertenda susceperint, non illotis solùm,
 ut est in proverbio) manibus, sed penè dixerim sacri-
 legis, ea tractarunt. Qua de re plura nisi productis
 testimoniis, id est exemplis, haud dicenda existi-
 mavi.

Adeaque igitur ut veniam, en tibi in Rhefo pag. 2.

παῖς δὲ Ἀγαμεμνονείων ἀποπέδια στρατὸς
ἐνὺχιον πρὸς Ἰορῶνα σκηνῶν.

Hic παῖς mendosum esse si quis non videt, is Tiresia caecior est. sed è vicino peti potest emendatio. ex παῖς enim tollendo ι, habes παῖς, germanam lectionem. Minimè igitur periculosus fuit hic error in Aldina editione, sicut nec in illa Germanica prior. At in posteriore nescio qui tanquam ad id quod vicinum & loco accommodatum erat, oculos claudentes, ad aliud remotum & à loco alienum eos converterunt, videlicet ad πέδιος: adjicientesque Ἰορῶνα ad suam ἀποπέδιον, (ut & hîc verum esse experiamur quod dixit Thucyd.) non tanquam divinationem suam, seu conjecturam, margini adscripserunt, (quod tamen alioqui & de παῖς faciendum fuisset, nisi veteris alicujus exemplaris consensus accessisset) sed in ipso textu collocarunt, ejectis verae lectionis vestigiis, simulque copulativam particulam immerentem extruserunt.

Itidem in Troadibus, pag. 44, editio Aldina habet, itemque Germanica prior, μέλας γὰρ δὲ ὄσσε καὶ ἐπιγλυφῆ. quae lectio depravata quidem est, sed sine periculo, id est, ita ut haec depravatio nemini imponere queat. Quis enim est qui nullum hîc locum habere particulam δὲ, animadvertens statim non sit? quotusquisque verò qui non sit de reponendo cogitaturus? At posterior editio mendum quidem subesse loco illi & ipsa deprehendit, sed dum eum emendare voluit, id reposuit quo occultius quidem, sed periculosius ille depravatur. Reposuit enim δὲ ὄσσε, novum quoddam loquendi genus, (id est, quod no-

vam

clopi inter graves illos dolores elicere risum posset. Is est in calce tragoediae. quum enim in ultimis hisce Cyclopi verbis,

Ἄνω εἴ' ἐπ' ὄχθον εἶμι, κρείπερ ὦν τυφλός,
 Δι' ἀμφιτρεῖῃτ' ἢ τῆςδε πρῶσθαίνων ποδῶν,

negotium faceretur vocabulum ἀμφιτρεῖῃτ' , in ἀμφι-
 τρεῖῃτης id mutare editio illa non dubitavit, ut videlicet
 sicut naves pontigradae, sic & Cyclops pontigradus di-
 ceretur. At Brodæo quoque emendatio illa placuit. Placuisse ei fateor : sed ita placuisse ut in contextum repen-
 dendam eam centeret, hoc verò nego. Sed de hac Bro-
 daei emendatione, aliisque nonnullis, dicam & pau-
 lo post. Nunc addo, me mirari quomodo tantum
 negotii exhibuerit illis vox ἀμφιτρεῖῃτ' , quum sub-
 audiendum esse πέτρας, (cujus substantivi ἐπιεικῶς
 quodammodo supplet pronomen demonstrativum
 τῆςδε) in mentem venire posset, consideranti ubi
 Cyclops esset : nihilo autem magis novum videri de-
 beret ἀμφιτρεῖῃτ' πέτρας, quàm ἀμφιπέτρων πέ-
 τρας.

Ne ipsa quidem Helene violentas atque adeo cru-
 deles illorum manus effugit. Imò quanvis cecinerit
 meus Anacreon, Νικᾶ ἢ καὶ σίδηρον καὶ πῦρ καλῆτις
 οὐδ' οὐκ, illa autem non καλῆ tantum, sed καλῶν κακίῃ
 fuerit, suum illi κακῶ nequaquam fuit Ἄντ' ἀσπίδων
 ἀπίσων, Ἄντ' εἰς χέως ἀπάντων adversus eos. nam & ip-
 sa ab illis vulnera passa est, & quidem atrociora, ac
 quorum nomine videri possit miseranda vel hosti,
 ut Latinus poeta loquutus est. Sed ego nunc ex mul-
 tis unicum in apertum proferam, quod videlicet ac-
 cepit

cepit pag. 30. quum enim ibi dicat Theonoe Helenae,

Ἦ κῆ πόσι σοι Μενέλεως ὄσ' ἐμφανῆς,
 Νεῶν σερηθεὶς τῷ τε σοῦ πημήματι,

deinde ad ipsum Menelaum sermonem convertens, dicat (ut quidem in Aldina editione & illa priore Germanica legitur)

Ὡ τλήμων, οἴκους Διφρυγῶν ἤλαθες πόνας :

ut autem legitur in vetustis codicibus, & ut legendum est,

Ὡ τλήμων, οἴκους Διφρυγῶν ἤλαθες πόνας :

illi contra nec οἴκους nec οἴκους agnoscere voluerunt sed ita hunc locum scripserunt, id est, ita depravarunt,

Ὡ τλήμων, οὐ σὺς Διφρυγῶν ἤλαθες πόνας.

At sensum minimè alienum à re de qua agitur, lectio ista habet. Sit ita sanè. quid? licetne nobis divinationes nostras, licetne somnia nostra in veterum scriptorum libros intrudere, simulatque habent aliquid eorum argumento consonum? O miseros scriptores, vel potius, ô misera scripta tot excellentium poetarum, oratorum, historicorum, & aliorum, nisi traenis, nisi catenis furiosa ista audacia compescatur. Quid enim in illis saluum & incolume tandem manebit? quid integrum, quid impollutum posteris nostris relinquetur, si cuilibet quaecunque assequi non potest, ea mutare transformareque pro arbitrio conceditur? Sed de his alias plura. Ut autem ad tres illas editiones redeam, Brodaeus οἴκους retinens, (quum videlicet alia lectio in mentem ei non veniret) hoc ex-

cogitavit effugium, ut *πόνος* acciperetur pro *εἰς τὸς*
πόνος. quae ejus licet violenta expositio, innoxia ta-
 men est, utpote quae contextum nobis intactum re-
 linquat. At expositio quam editionis illius autores
 afferunt, videlicet ista, Haud perfunctus tuis venisti
 huc laboribus, haec inquam expositio non se submit-
 tit textui, sed ipsum sibi, contra fas omne, submit-
 tens, in eo ex *οἶκος* facit *οὐσός*. Atqui si *οἶκος* relin-
 quentes illi, annotassent in margine se non posse com-
 modum ex hac lectione sensum elicere, non dubium
 est quin plerique post demortuos aliquantisper unguis
 veram lectionem assequuti conjectura fuissent: a
 nunc, quum ea quae supersunt verae lectionis vesti-
 gia, profus nobis abolent, quis tam Oedipus esse
 potest ut eam ulla divinatione assequatur? Verum
 superest ut de tertia lectione dicam, quae germana
 genuinaque est, & de qua dubitare vetera exempla
 non sinunt, è quibus deprompta est. Ea certè mi-
 hi in memoriam hunc nostri poetae versum revocat
Ἀπλῆς ὁ μῦθος τῆ ἀληθείας ἔφω. Hujus enim vera
 lectionis, perquam simplex & expedita est exposi-
 tio, prae caeterarum quae fallae sunt & supposititiae
 expositione. Ut omittam, multo etiam majore cur-
 gratia dici *ἰαμασικῶς* ista, *οἶκος ἀφ' οὐρανῶν ἤλθες πόνος*
 tollendo videlicet interpunctionem post *ἀφ' οὐ-*
ρανῶν.

Tenes jam, lector, tenes quid me ad harum anno-
 tationum editionem praecipuè stimularit. si enim eg-
 horum adversus Euripidem *κακῆρημάτων* conscius
 ea non patefecissem, nonne meritò judicatus fuisset
συνκακῆρῆν? Quae tamen non ita dicuntur à me
 quasi omnia aut etiam minimam eorum partem pate-
 fecerim.

fecerim, (absit enim ut bonas horas in tam inauspicato labore consumam) sed tanquam prohibituero saltem paucis hisce eorum exemplis, nequem inscium illa editio in fraudem impellat, in qua ἀντὶ τῶν Εὐερινδίων tam multa sunt Ἰσοδωρινδίων. Quòd si probi minimeque ingrati discipuli est injuriam à praeceptore suo modis omnibus propulsare, quid de nobis dicendum erit, si eos qui antiquis scriptoribus, non solum nostris, sed & praeceptorum nostrorum praeceptoribus, tam crudelia vulnera infligunt, impunè abire sinemus? Sed de his hæctenus.

Haec sunt viri chariss quae ibi totidem verbis à me scripta extant. Atenim quinam huic malo viam patefecerunt, nisi illiterati quidam typographi, qui quum vix aliud in libris quàm paginam albam à nigra norint discernere, omnibus omnium nugis (ne quid acerbius dicam) dummodo novae sint, prela sua suamque industriam offerunt.

Accedit autem recens hoc mali genus ad aliud quoddam jam inveteratum: quod tamen quum in dies ingravescere videamus, quid aliud à duobus hisce malis (quae meritò duas lues ac pestes vocare possumus) expectandum nobis quàm veterum scriptorum miseranda deformitas? Inveteratum autem appello malum, quod statim post primas scriptorum Latinorum praesertim typographicas editiones, id est quae à primis prodierant typographis, grassari in eos coepit. Quum enim quotidie vetera eorum exemplaria è tenebris emergerent, quidam cum his excusa conferebant, qui quascunque diversas lectiones invenerant, totidem castigationes esse credentes, mox cuiquam typographo tradebant, à quo paucis post diebus aut mensibus nova prodibat editio, veterum exemplarium ope

longè caeteris castigatior, ut quidem titulus pollicebatur, vel potius mentiebatur. Quota quaeque enim ex iis, si verè loquendum fuisset, non potius caeteris depravatior dici debuisset? Atqui lectiones illae diversae ex veteribus libris sumptae erant. Fateor, sed heustu, unde nisi ex vetustis itidem libris sumptae erant illae quas nunc indicta causa expellis? Insigne autem hujus temeritatis exemplum in Ovidii poematis habemus, quae post Aldinam editionem prodierunt. quum enim passim in bibliothecis vetera poematum illius exemplaria extarent, nominatim verò in quibusdam Parisiensibus, praesertimque in ea quam abbatia S. Victoris habet, multi certatim exemplaria illa inter se conferebant, certatim diversas lectiones annotabant, certatim in locum Aldinarum substituebant, certatim, ut nova editio his insignita prodiret, operam dabant. Hoc verò quid aliud erat quàm certatim ad foedanda tam pulchra poemata contendere? quum paucissima extare horum poematum exemplaria cum iis quibus Aldus usus est, comparanda, ejus editio cum iis quae ab illa desciverunt, collata, aperte indicet? Quod certè vel illa qua Tibulli mortem deflet elegia, luculentè testari potest. Quamobrem ab exemplis inde petitis initium sumam. Sic igitur ibi Aldina editio,

*Quum rapiant mala fata bonos, (ignoscite fasso)
Sollicitor nullos esse putare deos.*

At verò in multis quae ab illa desciverunt, veterum quorundam exemplarium lectionem sequentia, scriptum est,

Quum rapiant malè facta bonos, &c.

Atqui lectionem illam, non hanc, convenire loco, luce clarius est. Sed in sequente disticho foedius etiam mul-

multo, id est foediore ignorantia, peccatum est. Quum enim in Aldino exemplari legatur, (ut & legi debere manifestum est)

Vive pius, moriere tamen: cole sacra, colentem

Mors tamen à templis in cava busta trahet:

in maxima posteriorum editionum parte diversam lectionem habemus, planè absurdam,

Vive tamen moriture pius: cole sacra, colentem

Mors gravis à templis in cava busta trahet.

In fine autem elegiae hic versus,

Auxisti numeros culte Tibulle pius,

ita mutatus fuit in posterioribus editionibus,

Hausisti numeros culte Tibulle pius.

Apud eundem poetam Amorum libro 3, elegia 4, quum ita scriptum sit in editione Aldina, & ita scribi debeat,

Indignere licet, in vat inconcessa voluptas:

mutatus tamen ita fuit hic versus,

Indulgere licet, juvat inconcessa voluptas.

Libro autem 3 De tristibus, eleg. 4, pulcherrimus locus foedissimè depravatus est in editionibus Aldina posterioribus. Postquam enim Ovidius amico cuidam ad quem scribit, hoc consilium dedit,

U sibus edocto si quidquam credis amico,

Vivet tibi, & longè nomina magna fuge.

Vivet tibi, quantumque potes praelustria vita,

Sævum praelustri fulmen ab arce venit,

hanc sui consilii rationem affert,

Nam quanquam soli possunt prodesse potentes,

Non profit potius quisquis obesse potest.

hanc inquam consilii sui rationem affert , sequendo Aldinae editionis lectionem , cum qua non solum ita fuit versus ut Ovidio dignus sit , sed & sententiam habemus loco convenientem , & proverbio etiam illi (ad quod merito dici possit alluisse) Procul à Jove , & procul à fulmine. Non dubium est enim quin itidem suadeat Naso , carere potius commodis quae ex consuetudine principum percipi possunt , quàm , eam sectando , obnoxium esse mille periculis quae illam comitantur. Et tamen caeterae editiones magis adversus hanc lectionem quàm ullam aliam conspirasse videntur , eam dico quae in postremo versu extat. Ita enim plures quàm duodecim quas consului ,

Non profunt , potius plurimum obesse solent.

quae lectio praeterquam quòd minimè convenientem loco habet sententiam (quid enim magis frigidum est quàm hoc dictum? Consuetudinem seu commercium cum potentibus vita : quoniam quanvis prodesse possint , tamen non profunt , sed potius plurimum obesse solent) durissimum etiam versum , & ne durissimo quidem poeta , nedum Nasone , dignum efficit versum.

In epistola autem Hypermnestrae ad Lynceum , circa finem , legimus in eadem illa editione Aldina ,

Quid fiet fonti , quum rea laudis agar?

Hac ex lectione sententiam elicimus quae rei de qua agitur , vel maximè quadrat. diciturque ea forma qua apud Terentium , Nam si illum objurges vitae qui auxilium tulit , Quid facias illi qui dederit damnum , aut malum ? Posteriores tamen editiones ita mutarunt hunc versum ,

Quid fiet fonti , quum rea mortis agar?

Lyn-

Lyncei autem nomen revocat mihi in memoriam mendum Metamorph. lib. 1. commissum in multis eorum quae post Aldinam luci datae sunt editionibus, quum enim ita scriptum sit in illa,

Constitaque arboribus Lyrcea reliquerat arva,

& scribendum ita esse, cum ex aliis, tum verò ex Strabone & Statio constet: desciscientes tamen hinc ab Aldo plerique typographi, & lectionem cojuspiam exemplaris ei praeferentes, (praesertim quum illud Lyrcea durum auribus eorum esset,) in Lycea, quidam & in Lycaea mutaverunt.

Sed quid non putemus quo jure quaque injuria mutatum ab illis esse, qui Aldinam editionem nescio quibus exemplaribus posthabuerunt? in iis quoque locis ubi cum ea lectione versus stare nequit? Cujus etiam ignorantiae exempla proferam. En igitur Amorum lib. 3, eleg. 3, initio,

Esse deos credamne? fidem jurata fefellit.

Ita quidem Aldina editio, versu optimè stante: at verò aliae multae quae postea prodierunt, hanc lectionem illi praetulerunt, claudicante versu,

Esse deos credam? fidem jurata fefellit.

Adeo quidem ut meminerim me in quosdam olim incidere, qui hujus versus autoritate probare vellent Nasonem nomen Fides producta etiam prima protulisse, sicut & Fidus. Poterant verò iidem editionum earundem autoritate probare, verbum Tuli priore longa apud eundem poetam legi. quum enim Aldina editio ita, initio elegiae 10, lib. 3. Amorum,

Multa diuque tuli, vitiis patientia visa est,

illae

illae particulam *Que*, tanquam superuacaneam, detrahentes, ita legendum nobis eum versum dederunt,

Multa diu tuli, vitiis patientia victa est.

Quinetiam Nutantia primam correptam habet in carmine ad Liviam, (cujuscunque id sit) si easdem illas testes adhibemus, habent enim,

Lumina caerulea jam jamque nutantia morte.

quum habeat Aldina,

Lumina caerulea jam jamque natantia morte,

Addam his & aliud mendum circa syllabicam itidem quantitatem commissum, quod non minus quis, sed multo etiam magis fortasse admiretur nimirum lib. 3 Amorum, eleg. 4,

Quid tibi formosa si non nisi casta placebat.

Ita enim legitur hic versus in editionibus quæ mihi dum hæc scribo, ad manum sunt, nimirum in editione Colinæi, in tribus Lugdunensibus, in Hervagiana, quæ adjunctos habet commentarios. Sed fateor illas hîc quidem fideliter Aldinam esse sequutas: quæ & alibi simile omnino mendum habet: nimirum 2 Am. el. 19,

Quid mihi fortuna quæ nunquam fallere possit?

Meritò autem de illarum editionum typographis queri possumus & eo nomine, quòd quum ex vetustis codicibus quæ mala & mendosa erant acciperent, siquid in iisdem boni erat, negligebant: atque

que adeo versus qui in Aldina editione desunt. ut in
epistola Didûs ad Æneam,

*Uror, ut induc'to ceratae sulphure tedae.
Æneam animo noxque diesque refert.*

habent enim duos præterea versus non pauci veteres
libri, in quibus ita hic locus legitur,

*Uror ut induc'to ceratae sulphure tedae,
Ut pia fumosis addita thura focis.
Æneasque oculis semper vigilantibus haeret,
Ænean animo noxque diesque refert.*

(magis enim mihi placet Ænean, quàm Æneamque
scribere: quòd particula *Que* ad fulciendum laben-
tem versum addita videatur à nonnullis) Fateor alio-
qui esse & nonnullos quos non itidem addendos ex
eorum autoritate censuerim. ut in epistola Paridis
ad Helenam, ubi vulgatae editiones habent,

*Dii facerent, pretium magni certaminis esses,
Teque suo posset victor habere thoro:
Ut tulit Hippomenes Schoeneida praemia cursus,
Quae proprio cursu vicerat ante procos.
Ut ferus Alcides Acheloia cornua fregit,
Dum petit amplexus Deianira tuos.*

quidam enim veteres libri duos hosce versus interie-
ctos habent inter quartum & quintum,

*Sic & tu Phrygias venies regina per urbes,
Venit ut in Phrygios Hippodamia sinus.*

Atqui non cohaerere cum praecedentibus & sequen-
tibus hos versus, vel hoc indicat, quòd optantis in
iis sit oratio, at in duobus illis versibus de eo quod
fiet agatur. Sed multo etiam magis digni sunt qui
reiciantur, duo versus qui in Phædræ ad Hippoly-
tum

tum epistola ex veteribus quibusdam libris itidem adduntur. nam quum ita legatur in vulgatis editionibus,

*Ista vetus pietas, aëvo moritura futuro,
Rustica Saturno regna tenente fuit.
Juppiter esse pius statuit quodcunque iuraret.
Et fas omne facit fratre marita soror.*

quum, inquam, in iis ita legatur : in quibusdam vetustis exemplaribus extant duo isti perquam infulsi illepidique & inepti versus, inter secundum & tertium.

*Saturnus periit, perierunt & sua jura :
Sub Jove nunc mundus : jussa sequare Jovis.*

Ex his patere jam vobis potest quale sit illud alterum mali genus quod in veteratum esse dico : sed quam ingravescat in dies, ii demum cognoscent quibus editiones quae quotidie in lucem prodeunt, cum superioribus conferre grave non fuerit. Atque haec sunt quae de duobus malorum generibus, quorum faulrix & alitrix est typographorum ignorantia, dicenda, vos monendi causa & cautiores reddendi, existimavi. De duobus, inquam, quae ut omnium maximè sunt perniciofa, sic vicissim minimè omnium perspecta sunt atque explorata. Ac certè illa sunt quae potissimum significare volui versibus istis, quos habet à me nuperrimè scripta Querimonia typographicae artis.

*Turba quidem (fateor) me multa professa magistram,
In scripta illorum perpetrat omne nefas :
Atque manu illota quae sunt sacrata profanat,
Quam vel sacrilegam dicere jure queas.*

Sed

Sed praeter illa omnia quae ignorantia typographorum ac typographarum (hoc enim ad cumulan-
dam hujus artis ignominiam restabat, ut etiam mu-
lierculae eam profiterentur) jam inuexit mala, quis
non in dies nova expectanda putet? Mihi certè, cu-
jus alioqui & aures audiendis & oculi videndis infi-
nitis quae ab illa proficiscuntur malis assueverunt,
novum tamen nuper se obtulit spectaculum: nimi-
rum interpretationes quorundam libellorum Plutar-
chi in Budaearum locum substitutae. Itane verò li-
bris praeceptorum libros discipulorum anteponi?
non eorum quidem certè de quibus dictum est,
Πολλοὶ μὲν ἡται κρείττους διδασκάλων, sed ejusmodi qui-
bus nimis etiam fortasse honorificum est hoc nomen.
Sic quorundam Xenophontis librorum interpreta-
tionibus successerunt aliae nuper, *χάλκεια χροσείαις*.
Verum quid facerent miseri typographi, qui quum
de rebus hisce non magis quàm caeci de coloribus
judicare queant, si quis de habendo delectu eorum
quae editionem alicujus scriptoris insignire possunt,
habeatur sermo, non aures ad eum (hoc enim non
aliud est quàm *ὄνον λύρας ἀκούειν*) sed crumenam a-
periunt: & postquam ab hominibus quibus non tam est
emuncta naris, quàm emungendi perita manus, au-
diderunt afferri à se novi aliquid quod editionem il-
lam de qua agitur, valde commendabit, non solùm
omnibus quae ab iis dicuntur, creduli sunt, sed etiam
persuadere aliis ea volunt in quae alienam fidem vel
potius sub aliena fide suam interponunt: dum non
suis sed aliorum verbis, (quae tanquam psittaci non
intellecta balbutiunt) in iis quas libris praefigunt e-
pistolis modo non montes aureos pollicentur. Alio-
qui certè non dubito quin ex eorum numero pluri-

mi sint qui , si ea quae ibi mentiuntur intelligerent, suam hanc artem cum quovis dispendio desinere , ea-que sese velut abdicare mallent , quàm cogi sub alienis verbis , & quidem minimè intellectis , verba emptoribus dare , & sub aliena (uti dixi) fide suam interponendo , infidelissimè cum illis agere.

Verumenimvero ad eorum ignorantiam plerumque accedit avaritia , (malum in arte typographica magis quàm in alia ulla formidandum) & quidem cui illam ipsam cujus eos pudere deberet ignorantiam prætexunt. Dum enim ignorare se dicunt quid utilitatis editioni suae afferre possit impensa in hoc vel illud opera , quis ex recognitione aut ex variorum exemplarium collatione ad literarum studiosos rediturus sit fructus , lubenter sumptibus parcunt , & suam interim editionem iis quae requirit adminiculis fraudant : illud in ore semper habentes , Non minoris propterea vaeniet. Sed quid de veterum exemplarium inter se collatione loquor ? Imò in deligendo etiam typographico exemplari quod in sua editione sequantur , nummis belli quidam typographi parcunt : ideoque quod primum in illorum manus incidit , si est Aldino aut alio quopiam vilius , eo contenti sunt. Fateor tamen esse aliquos qui ne hoc quidem norint , quid ab Aldo , quid ab aliis petere debeant. Quod ne valde mirer , facit quidam , qui dum in quodam opere meo ingeniosus esse voluit , nimirum in mea Xenophontis editione , ostendit se cum alia multa multis etiam pueris nota , ignorare , tum verò Xenophontem ex Veneta Aldi officina , & ex Florentina haeredum Philippi Iuntæ prodiisse. Sed quid tum ? (dicet quispiam) quid hujus rei ignorantio afferre damni potuit ? Imò verò illius ignorantio nis dat illi poenas Xenophon in illa quae ad meam

efficta

efficta est (licet id dissimuletur) editione. Nam quum ego in mea non solùm multos veteres codices, sed etiam omnes undique conquistas editiones typographicas, Aldinam, Florentinam, Germanicas aliquot: in quibusdam verò libellis & Parisinam, necnon Complutensem, quandam item quae ex officina Anshelmiana prodiit in consilium adhibuissem, bonus ille vir, qui quum Germanicas tantùm viderit, caeterarum nomen ne fando quidem audierit, omnes tamen se vidisse putat, (quod perinde est ac si quis visis tribus aut quatuor Germaniae oppidulis, omnes se Germaniae urbes peragrassè jactaret) tyrannicam quandam in meum Xenophontem censuram agit, dum illius textum multis lectionibus alioqui commodissimis spoliat, quoniam in nullis codicibus extant, ut ille inquit. Siccine (quaeso) hujus rei ignoratio in Xenophontis immerentis caput redundare debuit? ut omittam alia vulnera quae ignorantia & inscitia illi ibidem inflixit. Atqui facilè per literas consuli de singulis potuissem, ne indicta causa damnarentur lectiones illae: praesertim verò interrogari annon solae Germanicae editiones ante meam prodiissent, & qui eas vidisset, visas sibi esse omnes, jactare posset. Ego certè tunc Xenophontis mei causam agi, aut etiam (ut ita dicam) de Xenophontis mei capite agi intelligens, non tantùm lubentissimè rescripsissem quae editiones comprehenderentur voce Omnes, sed non credenti inspiciendi etiam copiam fecissem, missis qui eas ad illum perferrent, antequam in nobilem illum scriptorem aliquid secus statueretur. Passus est autem in eadem illa editione ad meam efficta, quaedam etiam nova vulnera, uti dixi: tantum abest ut iis quae aliis sananda relinqueram, (hoc enim ingenuè fateor) medicina fuerit adhibita.

Hanc etiam querimoniam, viri charissimi, lubenter tanquam in sinum vestrum effudi: quòd Xenophonem, olim amorem deliciasque Mularum supra quovis alios existimatum, à vobis itidem unice amari, & vestras esse delicias intelligam. Fateor interim, me ad haec spectacula quiddam humanitus pati, quum nimirum editiones quae ad meas seu ex meis effictae sunt, tam miserè depravatas conspicio. (idem enim & meae Pindari editioni contigit: & in idem discriminis Herodoteam quoque & Thucydideam venire scio) Nec tamen propterea quicquam de solita diligentia remitto, sed quo pede coepi pergo, in vestram aliorumque vestri similibus, in omnium denique litteratorum, atque adeo in ipsarum litterarum gratiam. Vires autem animo pares vos ut mihi à Deo Opt. Max. precemini, etiam atque etiam precor. Valete. Mitto cum hac epistola poema nuper à me scriptum, in quo habetur Artistypographicae querimonia, unde sunt quatuor ii versus quos paulo antè protuli. Ei autem adjuncta sunt doctorum quorundam typographorum epitaphia. Valete iterum. Ex typographico meo, seu typographica mea Officina. Anno M. D. LXIX, Cal. Martiis.

HENRICUS STEPHANUS

JOACHIMO CAMERARIO S. P. D.

Quanvis epistolae quam ad quosdam amicos scripsi, partem tibi vendices amicissime Joachime vel maximam, te tamen & peculiari dignari si non epistola, epistolio certè, officii esse mei existimavi. Praesertim quum tuo mihi patrocinio opus esse intelligerem (hoc enim praecepi, atque animo mecum antè

EPIST. AD QUOSDAM AM. 211

antè peregi) adversus eos quibus multa quae in ea scripsi, odiosa fore scio : eo quidem certè pacto quo veritatem odium parere, dixit olim Terentius. Quid enim attinebat (inquit) quorundam typographorum ignorantiam detegere ac traducere? quid attinebat tam monstrosos vulgarium Lexicorum errores tanquam in theatrum producere? Verùm quid hoc fuerit aliud quàm dicere, Quid attinebat literarum studiosos, unde sibi cavere debeant admonere, & imminens illis periculum ostendere? ut alias omittam rationes à me in altera epistola commemoratas, quae ad eos Lexicorum errores patefaciendos impulerunt: ut etiam omittam, miserum typographiae statum, ab eo qui typographus non esset, vix potuisse cognosci, nedum describi) Sed quid ego haectibi, quem mihi multo quam meipsum melius posse patrocinari scio? Quod ut facias, etiam atque etiam te rogo. Attexui autem huic epistolae catalogum quendam, quem alteri attexere oblitus eram. At librorum meorum indicem cum illa accipies: ad quem pertinent isti quostibi privatim mittam jambi.

*EST nundinatrix turba passim plurima,
 Quae curiosa curiose me rogat,
 Ecquid novi das nundinis his proximis?
 Si dico. Nil do, polliceri me volunt
 Ad nundinas quae proximis sunt proximae.
 Si polliceri nolo tunc expostulant,
 Francfordienses nundinas quod negligam
 Obstrictus illis scilicet tanquam forem.
 Istos relinquo: literis mox obruor
 Italis ab oris, Gallicis, & Anglicis,
 Germanicisque, quae novi quid moliar,
 Aggressus aut quid sim, quid aggredi parem,*

*Futurus ordo quis laborum sit rogant.
 Et plura rebus scire de meis advent,
 Quàm scire, vates ipsemet ni sim, queam.
 Habent sed istud proprium Germanicae.
 Suas subinde nundinas quòd allegant,
 Et esse credunt debitorem nundinis.*

*Harum quis usus literarum est omnium?
 Nempe, admoveere dum mihi calcar volunt,
 Fraeno morentur ut retracto me velut.
 Nam scriptitandis quod vicissim literis
 Impendo quavis illibenter temporis,
 Hoc illa possent opera maturarier,
 Properare quae suadent, adhortantur, petunt.*

*Huic ut mederer non levi tandem malo,
 Quicquid vel ante nundinis illis dedi,
 Brevis aut daturus sum, favente numine,
 Id omne chartis comprehendere pauculis,
 Quae sint amico missa nulli epistola,
 Et missa amicis sint epistola omnibus.
 Fideliaque parietes multos simul
 Una ut dealbem, non duos tantummodo.*

*Sed numerus horum quae do, quae brevi dabo,
 Exiguus esse cui videbitur, sciat
 Proflare merces plurimas in nundinis,
 Numerare quas non, ponderare sed solent.*

F I N I S.

S. D.

LECTORI BENEVOLO.

 Vem hic Tibi exhibemus , Le-
 ctor Humanissime , omnium
 librorum quos unquam celes-
 rimaec decem praeclarissimo-
 rum Stephanorum Officinae exhibuerunt ,
 in nostrum usum confectus est Catalogus.
 Hunc aequissimis amicorum meorum pe-
 titionibus denegare nec potui nec debui.
 Siquidem amicorum omnia communia
 esse , & publica commoda privatis prae-
 poni oportere semper aequum judicavi.
 Quippe nihil magis absurdum , pene di-
 xerim , iniquum habui , quam ea ,
 quae publicae utilitati inservire pos-
 sent , domi tamquam secreta ac sacra
 cedrinis velut arculis includere. Quod
 cum in aliis culpam vitium ipse ne in-
 curram , accipe lubentissime hunc tibi
 communicatum indicem ; De quo tamen
 hoc paucis Te volo. Eum nempe alio-
 rum

rum Catalogorum, (praecipue Bibliothecae Bodlianae, Barbarinae, Thuananae, Heinsianae, cum Patris tum Filii,) ope atque auxilio maxima ex parte esse confectum. Quis enim omnes libros per Cxx, & plures annos, maximo numero impressos, respicere ne dicam colligere potest. Quapropter, quemadmodum hominis est errare, si hic illic seductus Catalogorum vitiis, quibus conficiendis ac imprimendis parum curae adhibetur erra vero, volo mihi id ignoscas, qui pro virili tamen parte adnixus sum quam accuratissime eum conficere simul & exhibere. Verum è contrario iisce rogo adscribas, meoque faveas labori, & utaris quam gratissime. Quod pro voto si impetra vero ingenue optatam mentam me contigisse profitebor, Vale.

I N D E X

L I B R O R U M,

Qui ex omnium Stephanorum Officinis unquam prodierunt.

HENRICI STEPHANI. I. OFFICIN. LIB.

Historia Asiae, Europae à Pio Papa conscripta, in 4. 1509.

Psalterium Quintuplex *Gallic. Rom. Hebr.* vetus conciliatum per Jacob. Fab. Stapulensem cum expos., fol. 1509.

Ricoldus contra sectam Mahumeticam, & Anonymi libellus de moribus Turcarum item Judaeorum, 4. 1511.

In hoc opere contenta, Theologia Damasceni, quatuor libris explicata: & adjecto ad litteram commentario elucidata.

I. De ineffabili divinitate.

II. De creaturarum Genesi, ordine Moseos.

III. De iis quae post resurrectionem usque ad universalem resurrectionem, &c. fol. 1512.

Contenta in hoc opusculo. Vetus editio Ecclesiastae Olympiodorus in Ecclesiasten inserta nova translatione interprete Zenobio Acciaiolo Florentino. Aristeas de LXXII. legis Hebraicae interpretatione interprete, Matthia, Psalmerio, Vincentino, 4. 1512.

Elizabethae Schonaugiensis, Sororis Egberti Regis, visiones. 1513.

Sigeberti Gemblacensis Coenobitae Chronicon ab

anno 381. ad 1113. cum insertionibus ex Historia
Golfridi, & additionibus Roberti Abbatis Montis,
centum & tres sequentes annos complectentibus
in 4. 1513

Arithmetica decem libris demonstrata.

Musica demonstrata libris 4.

Epitome in libros arithmeticos divi Severini Boë-
thii.

Rithmimachie ludus qui & pugna numerorum appel-
latur, fol. 1514.

Charl. Boville Part & science de Geometrie avec les
figures sur chacune reigle par lesquelles on peut fa-
cilement comprendre la dite science, 4. 1514.

Dionysii Areopagitae opera Latine, fol. 1515.

Euclidis Elementa Geometriae, fol. 1515.

Pedacii Dioscoridis Anazarbei de Medicinali materia,
libri quinque.

De virulentis Animalibus & venenis, cane rabioso &
eorum notis, ac remediis libri quatuor Joanne
Ruellio Sueffionensi interprete, fol. 1516.

Librorum 10. Aristotelis Moralium tres conversiones,
Argyropyli, Aretini & Antiqua, fol. 1516.

Aristotelis Metaphysica ex interpret. Bessarionis, &
Argyropyli in 12. Primos libros interpretatio.

Theophrasti Metaphysicorum lib. I. in fol. 1516.

In hoc opere contenta. In Canticum Canticorum Ho-
miliae quindecim. In aliquot Psalms Davidicos
oratiunculae sive breves Homiliae octo & quadra-
ginta. Insuper sanctam Dei Genetricem MARIAM
panegyrici sive laudativi sermones quinque. Ve-
nale habetur Parisiis in Officina HENRICI STE-
PHANI chalcographi è regione scholae Decre-
torum, 4. 1616.

Textus de Sphaera de Sacrobosco cum additione

(quan-

(quantum necessarium) adjecta. Novo commentario nuper edito, ad utilitatem studentium Philosophicae Paris. Academiae illustratus cum compositone annuli Astronomici Boneti Latensis & Geometria Euclidis Megarenfis, fol. 1516, Euclidis Megarenfis Geometricorum elementorum libri xv.

Campani Galli Transalpini in easdem commentariorum libri. xv.

Theonis Alexandrini Bartholomaeo Zamberto Veneto interprete, in tredecim priores, commentariorum libri XIII.

Hypsiclis Alexandrini in duos posteriores, eodem Bartholomaeo Zamberto Veneto interprete, commentariorum, libri II. fol. 1516.

Introductorium astronomicum theorias corporum coelestium duobus libris complectens: adjecto commentario declaratum, fol. 1517.

Eusebii Chronicon latine, 8. 1518.

Latina Interpretatio Theodoretii, 1519.

Opusculum de vita & Moribus Sacerdotum in 4. 1519.

OFFICINA LIBRORUM

ROBERTI STEPHANI

PRIMI OFFICIN.

POETAE GRAECI.

Dionysii Alexandrini descriptio orbis Graeci cum commentariis Eustathii Thessalonicensis Archiepiscopi, 4. 1547.

Lazare de Baif. Il a d'avantage la Tragedie d'Euripide, nommée Hecuba, traduit du Grec en François. 1550.

Anacreontis Teii Antiquissimi Poëtae Lyrici Odae, ab Helia Andrea Latina factae, ad Clariss. Virum Petrum Montaurum Consiliarium, & Bibliothecarium Regium.

Nec si quid olim lusst Anacreon,

Delevit aetas.

in 8. 1556.

Anacreontis & aliorum lyricorum aliquot Poëtarum Odae Grae. In easdem Henr. Steph. observationes, caedem Latine ab H. Stephano eodem carmine expressae, 8. 1556.

Dionysii Alexandrini de situ orbis Poëmation, Eustathii Thessalonicensis Archiepiscopi commentariis illustratum, 4. 1557.

POETAE LATINI.

A. Persius cum Commentariis Aelii Antonii Nereusensis, 8. 1527.

P. Te-

P. Terentii Comediae sex, tum ex Donati commentariis, tum ex optimorum, praesertim veterum, exemplarium collatione, diligentius quam unquam ante hac, emendatae. Aelii Donati Antiquissimi & celeberrimi grammatici in easdem, qui cunque exstant, commentarii, ex veteri codice manu descripto, Graecis etiam repositis, accurate castigati. Calpurnii in tertiam Comoediam doctissima interpretatio Eorum, quae in commentariis sparsim annotata sunt index amplissimus, fol. 1529.

Castigationes & varietates Virgilianae lectionis, per Joannem Pierium Valerianum, fol. 1529.

Plauti opera omnia, 8. 1530.

Terentius, 8. 1531.

P. *Virgilii Maronis Opera, Mauri Servii Honoratii Grammatici in eadem Commentarii ex antiquis exemplaribus suae integritati restituti. Index eorum quae à Servio explicantur ita copiosus ut vel Dictionarii instar esse possit. Castigationes & varietates Virgilianae lectionis, per Joannem Pierium Valerianum, fol. 1532.*

Virgilius, 8. 1533.

Q. Horatii Flacci Ars Poëtica, cum trium doctissimorum commentariis. A. Jani Parrhasii. Acronis. Porphyrii. Adjectae sunt ad calcem doctissimae Glareani annotationes in 4. 1533.

Terentius Donati, fol. 1536.

Virgilius in 12. 1537.

Terentius in 24. 1540.

Virgilius in 8. 1540.

P. Terentii Comoediae IV. cum Donati Commentariis & Calpurnii, 4. 1541.

Ovidii Heroides, 8. 1541.

Jun. Juvenalis Satyrae. XVI. A Persii Satyrae. VI. Ad

6 ROBERTI STEPHANI I.

Ad vetustiff. scripta exemplaria emendatae :
quorum Varias lectiones ad calcem rejecimus ,
in 8. 1544.

Q. Horatii Flacci Poëmata. Ratio mensuum qui-
bus Odae ejusdem Poëtae tenentur. Centimetrum
Marii Servii. Varias lectiones ex Vetustiff. codi-
cibus , 8. 1544.

Terentius in 8. 1545.

M. Anneii Lucani de Bello Civili Libri de-
cem.

Ejusdem vita in fine operis.

Ad vetust. scripta exemplaria emendati: quorum Varias
lectiones ad calcem rejecimus , 8. 1545.

Theodori Bezae Poëmata juvenilia , 8. 1548.

P. Virgilii Maronis Opera in 12 1549.

Junii Juvenalis & Auli Persii Flaccii Satyrae. Jam re-
cens recognitae , simul ac adnotatiunculis quae
brevis commentarii vice esse possint , illustratae.
in 8. 1549.

Terentius Donati, 8. 1551.

Sententiae Veterum Poëtarum , per Georgium Ma-
jorem in locos communes digestae , ac tandem post
authoris supremam manum multum auctae locu-
pletatae. Antonii Mancinelli de Poëtica virtute li-
bellus. Index sententiarum & proverbiorum , 8.
1551.

HISTORICI GRAECI.

Herodiani Historiae de Imperio post Marcum , vel
de suis temporibus , è Graeco Translatae , Ange-
lo Politiano interprete , 8. 1544.

Eusebii Pamphili Ecclesiasticae Historiae libri X.
Ejusdem de vita Constantini libri V. Socratis
Scho-

- Scholastici Ecclesiasticae Historiae libri VII.
 Theodoriti Episcopi Cyrensis Ecclesiasticae libri V.
 Collectaneorum ex Historia Ecclesiastica, Theodoriti lectoris libri II. Hermiae Sozomeni libri IX.
 Evagrii Scholastica libri VI. Graec. fol. 1544.
- Dionysii Halicarnassei antiquitatum Romanarum libri XII. Ejusdem de compositione seu orationis partium aptâ inter se collocatione, ad Rufum. Ejusdem artis Rhetoricae capita quaedam, ad Echecriatem. Item quo genere dicendi sit usus Thucidides in fol. 1546.
- Ejusdem Responsio ad Cn. Pompeii epistolam, in qua ille de reprehenso ab eo Platonis stylo conque-
 rebatur. Ejusdem comparatio Herodoti cum Thucydide, & Xenophontis, Philisti Theopompi inter se. Ejusdem ad Ammaeum epistola, adversus eos qui Demosthenem ab Aristotele praecepta eloquentiae didicisse contendebant. Ejusdem de prae-
 cipuis linguae autoribus elogia, fol.. 1546.
- Dion Cassius Gr. fol. 1548.
- Dionis Nicaei Rerum Romanarum à Pompeio Magno ad Alexandrum Mamaeæ, Epitome authore Joanne Xiphilino. Ex Bibliotheca Regia, 4. 1551.
- Idem Latine Guilielmo Blanco Albiensi interprete ad Georgium Armeniacum, Cardinalem Amplissim. in 4. 1551.

HISTORICI LATINI.

- Turcicarum rerum Commentarius P. Jovii & Anonymi Commentarius Capt. urb. Romae & aliorum. in 8. 1539.
- De rebus Turcarum ad Franciscum Gallorum Regem
 Chri-

8 ROBERTI STEPHANI I.

Christianissim. libri quinque : Christophoro Richerio Thorigneo Senone, Cubiculario Regio, & Cancellario Franciae à secretis authore.

De origine Turcarum, & Ottomanni imperio.

De moribus & institutis illius gentis.

De Tammerlanis Parthi rebus gestis.

De expugnata à Maomete Constantinopoli.

De Castellinovi Dalmatiae opidi recenti direptione
in 4. 1540.

Justini Historiae, 8. 1543.

C. Suetonii Tranquilli XII. Caesares. Ex vetusto exemplari emendatiores multis locis, 8. 1543.

C. Julii Caesaris Rerum ab se gestarum Commentariis.

De bello Gallico, libri VIII. De bello civili Pompeiano libri III. De bello Alexandrino liber I.

De bello Africo liber I. De bello Hispaniensi liber I.

Ex vetustiss. scriptis codicibus emendatiores. Pictura totius galliae, Pontis in Rheno,

Avarici, Alexiae, Uxellodum, Massiliae, per

Jucundum Veronensem, ex descriptione Caesaris.

Veterum Galliae locorum, Populorum, Urbium,

Montium, ac Fluviorum brevis descriptio, 8. 1544.

Historiae Augustae scriptores cum notis Ignatii 3. voll.
in 8. 1544.

Ammianus Marcellinus in 8. 1544.

Dion Cassius Nicaeus, Aelius Spartianus, Ju-

lius Capitolinus, Aelius Lampridius, Vulca-

tius Gallicanus. Johannis Baptistae Egnatii ve-

neti in eosdem annotationes, 8. 1544.

Eutropii epitome belli Gallici ex Suetonii tranquilli

monumentis quae desiderantur. In C. Julii Cae-

saris commentarios de bello Gallico ac civili,

Henrici Glareani Poëtae Laureati annotationes

in 8. 1544.

Trebellius Pollio , Flavius Vopiscus. Johannis Baptistae Egnatii Veneti in eisdem annotationes. Sex. Aurelius Victor , Pomponius Laetus , Johannis Baptistae Egnatius , de Principibus Romanorum , 8. 1544.

Valerii Maximi dictorum factorumque memorabilium exempla. Adjecto indice priorum nominum rerumque memoria dignarum locupletissimo. Varias lectiones ex vetustiss. codicibus in 8. 1544.

L. Fenestella de Magistratibus , Sacerdotiisque Romanorum. Pomponius Laetus itidem de Magistratibus & Sacerdotiis , & praeterea de diversis legibus Romanorum , 8. 1544.

Sallustius , 8. 1544.

Pauli Jovii vitae duodecim Vicecomitum Mediolani Principum ex Bibliotheca Regia in 8. alii 4. 1549.

Georgius Merula de gestis Ducum Mediolanensium , sive de antiquitatibus Vicecomitum in 4. 1549.

Vinc. Lupanii annotationes in XVI. libros Annal. Taciti , 8. 1556.

Oratores & quae ad Artem Oratoriam spectant

G R A E C I.

Manuelis Moschopuli de ratione examinandae orationis libellus Graecae, Ex Bibliotheca Regia, 4. 1545.

L A T I N I.

Marii Victorini commentarii in libri XI. de invent. Rhetorices M. T. Ciceronis , 4. 1537.

M. T. Ciceronis Tusculanae Quaestiones per D. Erasmus Roterodamum diligenter emendatae , & Scholiis illustratae , 8. 1537.

M. T.

M. T. Ciceronis Opera ex Petri Victorii codicibus maxima ex parte descripta, viri docti & in recendendis, authoris hujus scriptis cauti & per diligentis: quem nos industria, quanta potuimus, consequuti, quasdam orationes redintegratas, tres libros de Legibus multo quàm antea meliores, & reliquias de commentariis qui de Republica iuscripti erant, magno labore collectas undique, descriptasque libris, vobis exhibemus. Eiusdem Victorii explicationes suarum in Ciceronem castigationum. Index rerum & verborum 2 voll. in fol. 1539.

Epistolae Ciceronis ad familiares 8. 1540.

Boëtius in Topica Cicer. 8. 1540.

Ciceronis Tusculanae Quaestiones, 8. 1542.

M. Fabii Quintiliani Oratoris eloquentissimi, Institutionum Oratoriarum lib. XII. in 4. 1542.

Hieronimi Ferrarii ad Paulum Manutium Emendationes, in Philippicas Ciceronis, 8. 1543.

Oratio de sententia Christianissimi Regis ad ordines imperii Spiraë, 4. 1544.

Marci Tullii Ciceronis opera omnia cum Scholiis P. Manutii. VIII. voluminibus, 8. 1543.

Messire Jean de Bealay Cardinal, harangues, oraisons, epistres, & autres choses, tant en Latin qu'en François. 1544.

Petri Castellani oratio funebris. 1547.

Georg. Valla in Ciceronis Partitiones, 8. 1547.

Ciceronis Epistolae cum Scholiis P. Manutii, in 16. 1547.

—Ad Brutum & Quintum fratrem ibid. 1547.

M. Tullii Ciceronis epistolæ ad familiares, diligentius quam quae hæcenus exierunt emendatae. Pauli Manutii Scholia, quibus & loci familiarium episto-

epistolarum obscuriores explanantur, & castigationum quae in iisdem epistolis factae sunt, ratio redditur. in 8. 1550.

M. Tullii Ciceronis Officiorum, lib. III. Cato Major, vel de Senectute: Laelius, vel de Amicitia. Paradoxa Stoicorum VI. Somnium Scipionis, ex lib. VI. de Republica. Additae sunt in extremo opere variae lectiones è libris manuscriptis, & ex ingenio. 8. 1549.

Francisci Hotomanni commentariorum in orationes M. T. Ciceronis volumen primum. fol. 1554.

Berthelemy de Salignac le voyage du Roy Henry deuxiesme, au bas pais de l'Empereur l'an 1554.

PHILOSOPHI.

Et quae ad Philosophiam pertinent.

De arte supputandi libri quatuor Cetheberti Tonstalli in 4. 1529.

Idem 4. 1535.

AD JURIS PRUDENTIAM

Libri Pertinentes.

Pandectae Juris Civilis. 5 voll. 8. 1527.

Libri Dialecticae legalis quinque Authore Christophoro Hogendorphino. 8. 1532.

Justiniani Institutiones Iuris Civilis. 8. 1534.

- Melanchthon de Legibus & Gradibus, 8. 1534.
 Guilielmi Budaei Forensia cum verborum Forensium
 indice Latin. Gallic, fol. 1548.
 Fenestella de Magistratibus Romanis. Pomp. Laetus de
 iisdem & Sacerdotiis ac diversis Legibus. 8. 1349.
 Layzari Bayfii Annotationes in lib. II. De captivis,
 & postliminio reversis : in quibus tractatur de re
 navali. Eiusdem Annotationes in tractatum de
 aureo & argento leg. quibus Vestimentorum &
 Vasculorum genera explicantur. Omnia ab ipso
 authore recognita & aucta. Antonii Thylesii de
 coloribus libellus, à coloribus vestium non alienus,
 4. 1549.
 Franc de Signac : les trespas & ordre des obseques &
 enterrement du Roy Henry II. de France, 1559.
 Hieron. de la Rovere : Deux sermons funebres és
 obseques & enterrement du Roy Henry II. de
 Franc. 4. 1559.
 Jo. Lucii Placita curia, fol. 1559.

M E D I C I N A

Aut ad

Medicinae Artem Pertinentia Scripta.

- C. Stephani Seminarium seu plantarium, 8. 1536.
 Caroli Stephani de Latinis & Graecis nominibus arborum,
 fruticum, herbarum, piscium & avium liber, 8. 1536.
 Caroli Stephani Viretum, 8. 1537.
 Caroli Stephani arbutum, fonticulus, spinetum in 8.
 1538.
 Seminarium & Plantarium fructiferarum praesertim arbo-

- arborum quae Post hortos conferi solent, denuo auctum & locupletatum. Huic accessit alter libellus de conferendis arboribus in seminario: deque iis in plantarium transferendis atque inserendis, 4. 1540.
- Bunellus de puella quae sine cibo & potu vixit, 8. 1542.
- Rei Rusticae scriptores antiqui, Columella, Cato, Varro, Palladius cum Phil. Beroaldi annotationibus: & explicationibus Petri Victorii. Item Aldus de umbris, & horis & dierum generibus apud Palladium 2. voll. 8. 1543.
- Caroli Stephani de Vasculis libellus, adolescentulorum causa ex Bayfio decerptus, addita vulgari Latinarum vocum interpretatione, 8. 1543.
- Caroli Stephani de re hortensi libellus, vulgaria herbarum, florum, ac fruticum, qui in hortis conferi solent, nomina Latinis vocibus efferre docens ex probatis authoribus, in adolescentulorum gratiam, multo quam antea locupletior factus. Cui nuper additus est alius libellus de cultu & satione hortorum, ex antiquorum sententia, 8. 1545.
- Caroli Stephani, de Latinis & Graecis nominibus arborum, fruticum, herbarum, piscium, & avium liber ex Aristotele, Theophrasto; Dioscoride, Galeno, Aetio, Paulo Aegineta, Actuatio, Nicandro, Athenaeo, Oppiano, Aeliano, Plinio, Hermolao Barbaro, & Joanne Ruellio: cum Gallica eorum nominum appellatione, 8. 1547.
- Alexandri Tralliani Medici lib. XII. *Rhazae de Pestilentia* libellus ex Syrorum lingua in Graecam translatus. Jacobi Goupyli in eosdem castigationes, fol. 1548.
- Caroli Stephani Seminarium, & Plantarium frutice-

Etiferarum praesertim arborum quae post hortos
conferi solent, denuo auctum & locupletatum.
Huic accessit alter libellus de conferendis arboribus
in seminario: deque iis in plantarium transferen-
dis atque inferendis, 8. 1548.

Carolus Stephanus de nutrimentis ad Baillyum, libri
tres in 8. 1550.

Joan. Valverda de Bannuslo Hispanus de animi &
corporis sanitate tuenda. 1552.

GRAMMATICI GRAECI,

Aut Scripta ad Grammaticam
artem Pertinentia.

Alphabetum Graecum, 8. 1548.

*Commentarii Linguae Graecae, Guilhelmo Budaeo,
Consiliario Regio supplicumque libellorum in Regia
Magistro, auctore. Ab eodem accuratè recogniti,
atque amplius tertia parte aucti. fol. 1548.*

Alphabetum Graecum, cum Theodori Bezae Scho-
liis, in quibus de germana Graecae linguae pro-
nuntiatione differit. 8. 1554.

De puerili Graecarum Literarum Doctrina liber. Lo-
doico Enoco auctore. 8. 1555.

L A T I N I.

Linacer de emendata structura Latini sermonis. 4.
1527.

Valentini Mathecrier Methodus Poëtica. 1529.

Dictionaryum seu Latinae linguae Thesaurus, non singulas modo dictiones continens sed integras quoque Latinae loquendi, & scribendi formulas ex optimis quibusque authoribus accuratissime collectas cum Gallica fere interpretatione. fol.

1531.

Jac. Sylvii Isagoge in linguam Gallicam. 4. 1531.

Aldi Manutii Institutiones Grammaticae Latinae. 4.

1531.

Laurentii Vallae elegantiae L. Lat. 4. 1533.

Epitome Desid. Erasmi in Laur. Vallam. 4. 1533.

Carolus Bovillus de differentia vulgarium linguarum, & Gallici sermonis varietate. 4. 1533.

G. Budaei de Transitu Hellenismi, ad Regem Christianissimum. fol. 1535.

Dictionaryum, seu Latinae linguae Thesaurus, non singulas modo dictiones continens, sed integras quoque Latine, & loquendi & scribendi formulas, ex Catone, Cicerone, Plinio Avunculo, Terentio, Varrone, Livio, Plinio Secundo, Virgilio, Caesare, Columella, Plauto, Martiale. Cum Latina tum Grammaticorum, tum varii generis scriptorum interpretatione. fol. 1536.

Joannis Despauterii Grammatici commentarii. fol. 1537.

Roberti Stephani Dictionaryum Latino-Gallicum. in fol. 1538.

C. Plinii Secundi Novocomensis de viris illustribus liber, qui vulgo Cornelio Nepoti adscribitur. Suetonii Tranquilli de claris Grammaticis & Rhetoribus liber. Julii Obsequentis prodigiorum liber imperfectus. 8. 1539.

Laurentii Vallae de ling. Lat. De reciprocatione sui & suus. Eiusdem in Ant. Raudensem annotationes. In Pogium Apologeticus. Joan. Badii in sex de linguae Lat. elegantia libros & librum de reciprocatione sui & suus Epitome, 4. 1541.

Caroli Stephani de re Vestiaria libellus ex Bayfio excerptus: addita vulgaris linguae interpretatione, in adolescentulorum, gratiam atque utilitatem, 8. 1541.

Roberti Stephani thesaurus linguae Latinae 2. voll. in fol. 1543.

Alphabetum Hebraicum in quo literae Hebraicae describuntur, punctorum vocalium, accentuum forma & dictionum Hebraicarum ex Antonii Cavalieri Hebraicarum literarum professoris recognitione, 1544.

Joannis Pellissonis modus examinandae constructionis in oratione, 8. 1544.

Les Declinaisons des noms & verbes que doivent sçavoir les enfans, ausquels on veut briler entrée à la langue Latine, 8. 1545.

Thomae Linacri Britannii rudimenta Grammatices ex Anglico sermone in Lat. a Georgio Buchanano Scoto translata, 8. 1546.

De duplici copia verborum Des. Erasmi Roterodami, Commentarii duo, 1546.

Roberti Stephani Dictionarium Latino gallicum multo locupletius, Thesauro nostro recens excuso ita ex adverso respondens, ut extra pauca quaedam aut obsoleta, aut minus usitata vocabula, in hoc eodem ordine, sermone patrio explicata: adjectis authorum appellationibus quas in superiore Latino-gallico praeter miseramus, fol 1546.

Pagnini observationes in ling. Hebraicam, 8. 1546.

Ejus-

— Ejusdem institutionum Hebraicarum abbreviatio 8, 1546.

Hebraicarum Institutionum libri iv. Sancte Pagnino Lucensi authore ex R. David Kimchi priore parte

מכלול quam חלקהדרוק inscripsit, fere transcripti, 4. 1548.

Dictionnaire François Latin, autrement dict les mots François, avec les manieres d'user d'iceulx, tournez en Latin, corrigé & augmenté, fol. 1549.

Dictionariolum Puerorum. In hoc nudae tantum, pueraeque sunt dictiones, nullo loquendi genere adjecto: ut inde sibi à teneris exempla sumant ad declinandum pueri simulque propriam vocum significationem paulatim discant, 4. 1550.

Philipp. Melanchthonis Grammatica Latina, 8. 1550.

Roberti Stephani Dictionarium Latino-Gallicum in fol. 1552.

Ambrosii Calepini Dictionarium auctum à Roberto Stephano, fol. 1553.

Dictionariolum puerorum Latinogallicum. Ex postrema recognitione Roberti Stephani: in qua illorum consilio qui quotidiano & assiduo usu in docendis juvenibus exercitatissimi sunt, adjecta est singulorum verborum constructio, nominumque regimen: nec non dicendi formulae, sine quibus varia illorum significatio recte dignosci non poterat. Huic subjunctum est Dictionariolum Gallicolatinum, ex postrema ejusdem recognitione in 4. 1557.

Adagiorum Chiliades quatuor cum sesquicenturia Des. Erasmi Roterodami. Haec editio multos Graeco-

rum Latinorumque authorum locos emendationes quam in aliis sint editionibus, indicem item longe locupletiores habet. Henrici Stephani Animadversiones in Erasmicas quorundam adagiorum expositiones. fol. 1558.

Gallicae Grammatices libellus. 8. 1558.

Idem Gallice. 1558.

S A C R A S C R I P T A,

Aut quae ad ea spectant.

H E B R A I C A.

Aut ad Hebraicam linguam pertinentia, nonnulla item ad Chaldaicam & Syriacam

Liber Esdras Hebraice. 4. 1539.

Duodecim Prophetæ cum commentariis R. David Kimchi, Hebraei Doctissimi, à Francisco Vatablo Hebraicarum literarum Professore Regio, accuratius emendatis, & locorum Scripturae passim citatae adnotatione Illustratis, nunc primum Lutetiae Parisiorum in lucem editi, favore & auspiciis Christianiss. Galliarum Regis Francisci primi, qui in Linguarum & studiosae juventutis gratiam amplis stipendiis Professorum Operas redimit & labores compensat.

Osee. 1539.

Naum. 1539.

Joël. 1540.

Habacuc. 1539.

Amos. 1540.

Sophonias. 1539.

Abdias. 1540.

Aggaeus. 1539.

Jonas. 1540.

Zacharias. 1539.

Michæas. 1539.

Malachias. 1540.

in 4.

Pfal-

- Psalterium Hebraice. 4. 1540.
 Biblia Hebraea 3. voll. in 4. 1543.
 ——— Ead 2. voll. in 12. 1543.
 Biblia Hebraica. fol. 1545.
 Pagnini Thesaurus linguae Sanctae. fol. 1548.
 Prophetæ quinque Osee, Amos, Abdias, Jonas, cum
 Thargum id est Chaldaica Paraphrasi Jonatham, &
 commentariis Rabbi Selomoh Jarhi, R. Abraham
 Aven Ezra, & R. David Kimchi, variis lectio-
 nibus ex multorum exemplarium diligenti colla-
 tione in margine descriptis. 4. 1556.

G R A E C A.

- Novum Testamentum. fol. 1539.
 Eusebii Pamphili Praeparation. Euangelicae lib. xv.
 Graec. fol. 1544.
 Eusebii Pamphili Euangelicae demonstrationis lib. x.
 Graec. fol. 1545.
 N. Testamentum Graecum in 12. 1546.
 Testamentum Novum Graece. 8. 1546.
 Michaëlis Syngeli Hierosolymitani Presbyteri liber
 de laudibus Divi Dionysii in 4. Graec. 1547.
 Novum Testamentum ad fidem illorum veterum ex-
 empl. diligentissimè excusum. 12. 1549.
 Novum Jesu Christi D. N. Testamentum, ex Bi-
 bliotheca Regia cum variantibus lectionibus. fol.
 1550.
 Justini Philosophi & Martyris scriptoris perantiqui
 Opera in fol. 1551.

N. T. Graecum 12. cum versione Erasmi & veteris Interpretis , 1551.

Rudimenta fidei Christianae Gr. in 8, 1551.

Rudimenta fidei Christianae libellus apprime utilis, nunc primum in lucem editus, 12. 1551.

Bibliorum Concordantiae, 1555.

Rabbi David Kimchi in Habacuc recognit. a Fr. Vatablo, 4. 1559.

L A T I N A.

Biblia Latina , fol. 1528.

Psalmi Davidis , Proverbia Salomonis , Ecclesiastes & Cantica Cantorum cum brevibus ex Hebraeo Annotat. in 4. 1528.

Hebraica , Chaldaea , Graecaque & Latina nomina, Virorum , Mulierum , Populorum , Urbium , Idolorum , Fluviorum , Montium , ceterorumque locorum quae in Bibliis utriusque Testamenti sparsa sunt , restituta hoc volumine comprehenduntur cum interpretatione Latina. Indices item duo , alter in Vetus Testamentum , alter in Novum , fol. 1528.

Biblia. Breves in eadem Annotationes , ex doctiss. interpretationibus , & Hebraeorum Commentariis. Interpretatio priorum nominum Hebraicorum. Index copiosissimus rerum & sententiarum utriusque Testamenti , fol. 1532.

Biblia cum brevibus annotationibus ex doctissimis interpretationibus , & Hebraeorum commentariis in 8. 1534.

Hebraea , Chaldaea , Graeca & Latina nomina Virorum , Mulierum , Populorum , Idolorum , Urbium , Fluviorum , Montium , caeterorumque locorum quae in Bibliis leguntur , restituta , cum Latina interpretatione. Locorum descriptio ex Cosmographis. Index praeterea rerum & sententiarum quae in iisdem Bibliis continentur in 8. 1537.

Biblia. Hebraea , Chaldaea , Graeca & Latina nomina Virorum , Mulierum , Populorum , Idolorum , Urbium , Fluviorum , Montium , Caeterorumque locorum quae in Bibliis leguntur , restituta , cum Latina interpretatione. Locorum descriptio è Cosmographis Index praeterea rerum & sententiarum quae in iisdem Bibliis continentur. His accesserunt Schemata Tabernaculi Mosaici , & Templi Salomonis , quae praeunte Francisco Vatablo Hebraicarum literarum Regio professore doctissimo , summa arte & fide expressa sunt, fol. 1540.

Roberti Stephani Annotationes ad Pentateuchum in 4. 1541.

Euangelium Secundum Matthaeum , Secundum Marcum , Secundum Lucam , Secundum Johannem. Acta Apostolorum , Breves variarum translationum annotationes , adjecta veterum Latinorum exemplarium manuscriptorum diversa lectione , 8. 1541.

Summa totius Sacrae Scripturae. Decem Dei verba , sive Praecepta , 8. 1542.

Novum Testamentum Latine cum brevibus variarum translationum annotationibus , 12. 1543.

Biblia cum Commentariis Vatabli , 4. 1545.

Novum Testamentum Latin 12. 1545.

Biblia

Biblia duplici translatione , vetere & nova , ea quae ex praelectionibus Francisci Vatabli emendata. Unde magna ex parte sumptae annotationes, eorundem textui circumjectae sunt, valde minutis literis. 8. 1545.

Harmoniae Evangelicae libri iv. In quibus Evangelica historia ex quatuor Evangelistis ita in unum est contexta, ut nullius verbum ullum omissum, nihil non suo loco positum omnia vero literis & notis ita distincta sunt, ut quid cujusque Evangelista proprium quid cum alio & cum quibus commune sit primo statim aspectu apprehendere queas. Index ipsi Harmoniae praepositur, qui ordinem in concinnanda ipsa Harmonia observatum ponit ob oculos. Annotationum liber unus Authore Andrea Osiandro. in 16. 1545.

Biblia Latina Roberti Stephani. fol. 1546.

Liber Psalmorum Davidis, annotationes in eisdem ex Hebraeorum commentariis, in fol. 1546.

N. T. Graeco-Latinum cum versione vulg. & Erasmi. 12. 1545.

Biblia Hebraica. 12. 1546.

Novum Testamentum, Graecè ex Bibliotheca Regia. in 12. 1546.

Hebraea & Chaldaea nomina Virorum, Mulierum, Populorum, Idolorum, Urbium, Fluviorum, Montium, caeterorumque Locorum, quae in

Bibliis leguntur , ordine Alphabeti Hebraici. 4.
1549.

Ad Censuras Theologorum Parisiensium , quibus
Biblia à Roberto Stephano Typographo Regio
excusa calumniose notarunt . ejusdem Roberti
Stephani responsio 8. 1552.

Le Nouveau Testament , c'est a dire , la Nou-
velle alliance de nostre Seigneur Jesus Christ.
tant en Latin , qu'en François : les deux tran-
slations traduites du Grec , respondantes
l'une a l'autre verset a verset , notez par nom-
bres. Brieve declaration d'aucuns mots & ma-
nieres de parler continues en iceluy , difficiles a
entendre. Avec une table. 8. 1552.

In sacra quatuor Euangelia, enarrationes perpetuae,
secundum & postremum recognitae qui inspersi
sunt syncerioris Theologiae loci communes , ad
scripturarum fidem simpliciter & nullius cum in-
fectatione tractati : adjectis etiam aliquot loco-
rum tractationibus , & indice copiosissimo per
Martinum Bucerum. fol. 1553.

Roberti Stephani , *In Euangelium , Matthaeum ,
Marcum & Lucam , Commentarii ex Ecclesiasticis ,
scriptoribus collecti. Novae Glossae ordinariae spe-
cimen , donec meliora Dominus. fol. 1553.*

Calvini Institutiones. fol. 1553.

De Vero Verbi Dei, Sacramentorum, & Ecclesiae
Ministerio, lib. II. De adulterinis Sacramentis,
lib. I. De adulterato Baptismi Sacramento, &
de Sanctorum Oleorum usu & consecrationibus,
lib. I. De adulterata Coena Domini, & de
tremendis sacrae Missae Mysteriis, lib. VI.

De theatrica Missae saltatione Cento ex veteribus Poëtis Latinis confarcinatus autore Petro Vireto fol. 1553.

Andreae Osiandri Commentaria in Euangelium Matthaeum, Marcum, Lucam. Ejusdem Elenchus seu Index ordinis rerum a quatuor Euangelistis traditarum in concinnanda Harmonia Eaungelica.

Calvini Commentaria in Johannem, fol. 1553.

In primum Mosis librum, qui Genesis Vulgo dicitur, Commentarius Johannis Calvini, fol. 1554.

Theodor. Beza de puniendis haereticis, 8. 1554.

Psalmoreum libri quinque ad Hebraicam Veritatem Traducti, & summa, parique diligentia à Martino Bucero enarrati. Ejusdem Commentarii in librum Judicum & in Sophoniam Prophetam in fol. 1554.

Defensio Orthodoxae fidei de sacra Trinitate, contra prodigiosos errores Michaëlis Serveti Hispanis, ubi Ostenditur haereticos jure Gladii coercendos esse, & nominatim de homine hoc tam impio justè & merito sumptum Genevae fuisse supplicium per Johannem Calvinum, 8. 1554.

ספר הינוך בהירי יה

Id est

Liber catecheseos juventutis Dei à I. Tremellio, 8. 1554.

De origine, continuatione, usu, autoritate, atque praestantia Ministerii verbi Dei, & Sacramentorum: & de Controversiis ea de re in Christiano orbe, hoc praesertim seculo excitatis ac de earum componendarum ratione autore Petro Vireto, fol. 1554.

Stephani Concordantiae Lat. utriusque Testamenti idem Hebraic. fol. 1555.

Biblia. R. Stephanus Lectori. En tibi Bibliorum vulgata

gata editio, versuum rationem singula capita versibus distincta sunt, numeris praefixis qui versuum numeris, quos in Concordantiis nostris novis & integris, post literas marginales A. B. C. D. E. F. G. addidimus, respondent: ut quaerendi molestia leveris, quum tibi tanquam digito, quod quaeris demonstrabunt, 8. 1555.

Harmonia ex tribus Evangelistis composita, Matthaeo, Marco & Luca: adjuncto seorsum Johanne, quod pauca cum aliis communia habeat. cum Johannis Calvini Commentariis, fol. 1555.

Psalmi Davidis, ex translatione Sanctis Pagnini & veteris interpretis: cum Annotationibus diffusioribus quam quae in Bibliorum Volumine habebantur, 8. 1556.

Liber Psalmorum Davidis Tralatio duplex Vetus & Nova. Haec posterior, Santis Pagnini, partim ab ipso Pagnino recognita, partim ex Francisci Vatabli, Hebraicarum litterarum professoris quondam Regii eruditissimis praelectionibus emendata & expolita. Adjectae sunt Annotationes cum ex aliorum translatione, tum vero ex Commentariis Hebraeorum ab ipso Vatablo diligenter excussis: quae Commentarii vice lectoribus esse poterunt, 8. 1556.

Joannes Pauli Apostoli Epistolas, atque etiam in Epistolam ad Hebraeos, item in Canonicas Petri, Johannis, Jacobi, & Judae, quae etiam Catholicae vocantur, Johannis Calvini Commentarii. Hunc Commentariorum postremam esse recognitionum, ex lectione atque collatione cum prioribus, deprehendet lector, fol. 1556.

Calvinus in acta Apostolorum, fol. 1555.

Calvinus in Psalmos , fol. 1557.

Calvinus in omnes Pauli Epistolas , fol. 1557.

Biblia duplicis versionis , antiquae & novae Vatabli,
& Pagnini , cum Schol. 1557.

Phrasae Hebraicae , seu loquendi genera Hebraice
quae in veteri Testamento passim leguntur , ex
Commentariis Hebraeorum , aliisque doctissimo-
rum Virorum scriptis explicata. Thesauri linguae
Hebraicae altera pars , 8. 1558.

Institutio Christianae religionis in libros quatuor nunc
primum digesta , certisque distincta Capitibus ad
aptissimam methodum : aucta etiam tam magna
accessione ut propemodum opus novum haberi
possit , fol. 1559.

Calvini Commentarii in v. Libros Mosis , fol. 1559.

Harmonia ex tribus Evangelistis composita , Mat-
thaeo , Marco & Luca : adjuncto seorsum Johan-
ne , quod pauca cum aliis communia habeat. Cum
Johannis Calvinii Commentariis , fol. 1560.

M I S C E L L A N E A.

Polydori Virgilii de Inventoribus rerum prior editio,
tribus primis contenta libris , ab ipso autore reco-
gnita & locupletata , ubi visa est materia sic po-
fcere. Cui editioni adglutinavit Instituta omnia no-
strae Christianae religionis aliarumve gentium,
ac eorum primordia undique diligenter quaesita :
quae quinque posterioribus libris continentur. Ad-
jectus est & Index , omnia quae in hoc opere tra-
ctantur , serie literaria indicans , 4. 1528.

L. Vallae Antidotum in Poghium & Annotationes in
Antonium Raudens. in 4. 1529.

- C. Plinii Secundi Novocomensis Epistolarum libri x. Ejusdem Panegyricus Trajano Principi dictus. Ejusdem de viris Illustribus in remilitari & in administranda rep. Suetonii Tranquilli de claris Grammaticis & Rhetoribus. Quibus adjectus est Index copiosissimus. Julii Obsequentis prodigiorum liber. Latina interpretatio dictionum & sententiarum Graecarum, quibus Plinius utitur. 8. 1529.
- C. Plinii Secundi Novocomensis de viris illustribus liber. 8. 1539.
- Robertus Senalis, de liquidorum leguminumque mensuris ex variis sacrae Scripturae & Authorum veterum, ac recentiorum locis congestae observatiunculae. 4. 1532.
- Polydori Virgilii de rerum inventione adjectis religionum fundamentis. 4. 1537.
- Exemplaria literarum quibus Rex Franciscus I. ab adversariorum maledictis defenditur, &c. in 4. 1537.
- Joannes Theodoricus de mihi & nihil Assertio. in 8. 1540.
- François I. Roy de France: Epistre à nostre S. Pere Paul III. par laquelle est respondu aux Calomnies en deux lettres envoyees au dit S. Pere par Charles V. Empereur: translate de Latin. in 8. 1543.
- C. Crispi Salustii de Conjuratone Catilinae historia. Ejusdem de bello Jugurthino. Portii La-

tronis declamatio contra L. Catilinam. Fragmenta quaedam ex libris historiarum. C. Crispi Sallustii. 4. 1544.

Catalogus Librorum in Stephani Officina cusi & recusi in 8. 1546.

Catalogus Librorum in Stephani Officina Venales. 1546.

D. Erasmi Apophthegmata. 8. 1547.

Luciani Dialogi aliquot Festivi. 8. 1548.

Junii Rabirii hastarum & auctionum origo & solemnitas. 4. 1554.

Prochotrophe urbis Carnutensis. 8. 1557.

L I B R I

à

FRANCISCO STEPHANO I.

H E N R I C I I. *Filio.*R O B E R T I I. *Fratre,**Excusi.*

T Erentius cum accentibus & argumentis ex
Donato. 4. 1538.

Caroli Stephani Sylva, Frutetum, Collis in 8.
1538.

P. Terentii Afri Comici, Andria: omni interpreta-
tionis genere, in adolescentulorum gratiam facilior
effecta. Ut ex hac Comoedia, omnes deinde alias
ab eodem comico conscriptas, nullo negotio ad-
sequantur juvenes bonarum literarum studiosi. Ad-
dita est constructionis ratio, tum vulgaris, tum
etiam Latina. Item Scholia, quae selectiorum vo-
cabulorum vim, & bene Latinarum locutionum for-
mulas contineant: cum Ciceronis, & bonorum
authorum sermone conferant: corruptam ac vitia-
tam loquendi consuetudinem emendent. 8. 1541.

Caroli Step. Arbutum, Fonticulus, Spinetum. 8. 1542.

Caroli Stephani Pratum, Lacus, Arundinetum, apud
Simonem Colinaeum & Franciscum Stephanum
ejus privignum. 8. 1543.

Psalterium Davidis Graece. 12. 1542.

Apud

CAROLUM STEPHANUM

HENRICI I. *Filium**Impressi.*

Lutarque Traicté de la honte vicieuse , tra-
duict de Grec. par Franc. le Grand. 8.

1544.

Appiani Alexandrini Romanarum historiarum.

Celtica.

Parthica.

Libyca, vel Car-
thaginensis.

Mithridatica.

Illyrica.

Civilium bellorum, in

Syriaca.

quinque libros di-

stincta.

Ex Bibliotheca Regia. fol. 1551.

Apologie faicte par un serviteur du Roy de France
Henry II. contre les calomnies des Imperiaux sur
la descente du Turc, 4. 1551.

Epistolae P. Bunelli, 8. 1551.

Char. Estienne Abrege de l'histoire de Vicomtes &
Ducs de Mylans extraicte en partie du livre de Pau-
lus Jovius, 4. 1552.

— Discours des histoires des Lorraine & des
Flandres au Roy Henry II. 4. 1552.

Apologia altera pro Rege Christianissimo Henrico II.
contra Caesarianos. 4. 1552.

Joannis Valverdis de animi & corporis sanitate tuen-
da, in 8. 1552.

Berthelemy de Salignac, le siege de Mots en Lor-
rainel'an 1552.

Nicolas Durand Traicte de la guerre de Malthe , &
de

de l'issue , faussement imputée aux François , l'an
1553.

Novum Testamentum , ex Bib. Regia. 8. 1553.

Laguide de chemins de France , reveuë & augmen-
tée pour la troisième fois , les fleuves du Royaume
aussi augmentez. 8. 1553.

Nicol. Villagagnon de bello Melitensi & ejus eventū
Gallis imposito ad Carolum V. Imp. commentaria.
1553.

Charl. Estienne , Paradoxes ou propos contre la com-
mune opinion , debatus en forme de declamations
forenses , pour exercer les jeunes esprits en cau-
ses difficiles. 8. 1554.

———— Paradoxe, que le plaider est de chose tresutile
& necessaire à la vie de l'homme. 8. 1554.

Haftarum & Auctionum origo , ratio , solennia.
Authore Junio Rabirio , Jureconsulto , & apud
Petragonos in subselliis Begeraci causarum capita-
lium quaestore ac praefecto Regio cum Indice lo-
cupletissimo. 4. 1554.

Dionysii Halicarnassei responsio ad Cn. Pompeii epi-
stolam , cum aliis quibusdam opusculis Gr. 8. 1554.

B. de Salignac : Missives par luy envoyez du camp du
Roy à Mr. le Cardinal de Guise , contenans le vo-
yage du Roy Henry II. au pais bas de l'Empereur ,
in 8. 1554.

Praedium rusticum in quo cujusvis solum vel culti vel in-
culti plantarum vocabula ac descriptiones , earum-
que conferendarum atque excolendarum instru-
menta suo ordine describuntur. In adolescentulo-
rum bonarum literarum studiosorum, gratiam. in 8.
1554.

Caroli Stephani Dictionarium Latino - Graecum in
quo singulae dictiones ac locutiones Latinae, Grae-
cis

cis vocibus ac sententiis praemissae , magnum utriusque linguae commercium indicant. Hujus autem plurima pars ex Budaei vigiliarum reliquiis excerpta est. Ad Illustrissimum Principem , atque Amplissimum Cardinalem Lotharingum , in 4.

1554

Caroli Stephani Latinae linguae cum Graeca Col-
latio ex Prisciano , & probatiss. quibusque autho-
ribus: per locos communes , literarum, partium
orationis constructionis ac totius Grammatices. 8.

1554.

Deffense pour le Roy Tres Chrestien contre les Ca-
lornies de Jacques Omphalius. 1554.

Pomponius Laetus de Romanis Magistratibus &c.
cum annotationibus R. Gorraei Hastarum & auctio-
num origo, ratio & Solemnia Junii Rabirii. 4.

1554.

Opera Ciceronis omnia. fol. 1555.

Petri Godofredi Proverbia. 1555.

Pier. Belon : deux livres de la nature & diversité de
poissons avec figures forma oblonga. 1555.

Caroli Stephani Thesaurus Ciceronianus. fol. 1556.

Titulus de Regulis juris antiqui cum eleganti com-
mentario vetere. 8. 1557.

M. Tullii Ciceronis Opera. fol. 1558.

Placitorum summa apud Gallos libri XII. per Jo-
annem Lucium. fol. 1559.

L I B R I

à

FRANCISCO STEPHANO. II.

ROBERTI Filio *Excusi.*

Ermons de Jean Calvin sur les dix commandemens de la loy donnée de Dieu par Moyse autrement appelez le Decalogue. Recueillis sur le champ & mot à mot de ses predications, lors qu'il preschoit le Deuteronomie sansque depuis, ait este rien adjousté ny diminué. 1562.

La S. Bible traduite en François. 8. 1567.

Les Pseaumes mis en rime par Clement Marot & Theod. de Beze. 16. 1568.

Lamb. Daneau Traicté des Dances. 8. 1579.

Est. Junius Brutus : de la puissance legitime du Prince sur le peuple, & du peuple sur le Prince, traduit de Latin. 8. 1581.

Les œuvres Morales & meslees de Plutarque translâtées de Grec en François, reveues & corrigées en plusieurs passages par le translateur. Composés en deux tomes & enrichie en cette edition de prefaces generales, de sommaires au commencement d'un chacun de traites, & d'annotation en marge, qui monstrent l'artifice & la suite des discours de l'auteur. Avec quatre indices, le premier des Autheurs allegez & exposez : le second de similitudes, le troisieme de Apothegmes, & le dernier de choses memorabeles mentionnez esdits œuvre. fol. 1582.

Curiae Aquensis decisiones & placita. 1618.

L I B R I

Quos Typis suis excudit

HENRICUS STEPHANUS II.

ROBERTI I. *Filius.*

P O E T A E G R A E C I.

A Nacreontis Teii Odae. Ab Henr. Stephano luce & Latinitate nunc primum donatae, in 4. 1554.

Callimachi Hymni & epigrammata cum notis H. Steph. 4. 1557.

Pindarus & VIII. Lyrici in 16. 1560.

Theocritus Graec. 4. 1561.

Plutarchi liber de Homeri Poësi Gr. fol. 1566.

Ἀνθολογία Διαφόρων ἐπιγραμμάτων παλαιῶν, εἰς ἑπτὰ βιβλία διηρημένη.

Florilegium diversorum epigrammatum veterum, in septem libros divisum. Magno epigrammatum numero & duobus indicibus auctum. Henr. Steph. de hac sua editione distichon,

Pristinus à mendis fuerat lepor ante fugatus

Nunc profugae mendae, nunc lepor ille redit.

in 4. 1566.

Pindari & aliorum Lyricorum carmina Graec & Latin. in 24. 1566.

P O E-

P O E T A E G R A E C I

Principes heroici carminis, & alii nonnulli.

HOMERUS.

ORPHEUS.

CALLIM.

ARATUS.

NICANDER.

THEOCRIT.

MOSCHUS.

BION.

DIONYSIUS.

HESIODUS.

COLUTHUS.

TRYPHIOD.

MUSÆUS.

THEOGNIS.

PHOCYL.

PYTHAGORÆ

Aurea Carmina.

Fragmenta aliorum Poëtarum. Henr. Stephani
Tetraſtichon de hac ſua editione.

Quae facie invitat, plures invitat ocellos.

Quum cultu corpus compta decente nitet,

Nativo prius hi nos illexere decore :

Illecebras cultus dat novus iſte novas.

grandibus literis, in fol. 1566.

Aeſchyli Tragoediae VII. Quae cum omnes
multo quam antea caſtigatiores eduntur, tum ve-
ro una, quae mutila & decurtata prius erat,
integra nunc profertur. Scholia in eaſdem, plu-
rimis in locis locupletata, & in pene infinitis e-
mendata. Petri Victorii cura & diligentia. 4.
1557.

Tragoediae ſelectae Aeſchyli, Sophoclis, Euripidis.
Cum duplici interpretatione Latina, una adver-
bum, altera carmine. Ennianae interpretationes
locorum aliquot Euripidis. 12. 1567.

Sophoclis Tragoediae Septem una cum omnibus
Græcis Scholiis & cum Latinis Joach. Camerarii
annotationes Henr. Stephani in Sophoclem & Eu-
ripidem, seorsum excusae simul prodeunt, in 4.
1568.

Pindarus Graece & Latine cum Scholiaste, in 4.
1569.

Comicorum Græcorum Sententiæ, id est Gnomæ La-
tinis versibus ab Henr. Stephano redditæ & annota-
tionibus illustratae. Ejusdem Henrici Stephani Te-
traſtichon de his sententiis.

Quem permixta jocis offendunt seria multis.

Quem minus idcirco comica musa juvat.

Paucis mixta jocis hinc seria plurima carpat.

Namque cothurnata hic plurima soccus habet.

in 24. 1569.

Epigrammata Graeca, Selecta ex Anthologia. In-
terpretata ad verbum, & carmine ab Henrico Ste-
phano: quaedam & ab aliis. Loci aliquot ab eodem
annotationibus illustrati. Ejusdem interpretatio-
nes centum & sex unius distichi, aliorum item quo-
rundam epigrammatum variae. 8. 1570.

Homeri & Hesiodi certamen nunc primum luce do-
natum. Matronis & aliorum Parodiae, ex Ho-
meri versibus parva immutatione lepido detortis
confutae. Homericoum Heroum Epitaphia. Cum
duplici interpretatione Latina in 8. 1573.

Henrici Stephani Poësis Philosophica Empedoclis,
Orphei, Heracliti, Democriti Graece, 8.
1573.

Virtutum Encomia sive Gnomae de virtutibus: ex
Poëtis & Philosophis utriusque linguae Graecis
ver-

versibus adjecta interpretatione Henrici Stephani inter Latina autem carmina quaedam sunt elegantissima; à paucissim. adhuc lecta. in 12.

1573.

Ex Anthologia Epigrammata quaedam contra ebrietatem Graec. Lat. Joseph. Scaligero interprete. in 8. 1574.

Apollonii Rhodii Argonauticōn libri iv. Scholia vetusta in eosdem libros quae palmam inter alia omnia in alios Poëtas scripta obtinere existimantur. Cum annotationibus Henrici Stephani: ex quibus, quantam in hanc editionem contulerit diligentiam, cognosci poterit. 4. 1574.

Dionysii Alex. & Pomp. Melae Situs orbis descriptio. Aethici Cosmographia. C. I. Solini Polyhistor.

In Dionysii Poëmatium Commentarii Eustathii: Interpretatio ejusdem Poëmatii ad verbum, ab Henrico Stephano Scripta: necnon Annotationes ejus in idem, & quorundam aliorum. In Melam annotationes Joannis Olivarii: in Aethicum Scholia Josiae Simleri: in Solinum Emendationes Martini Delrio. 4. 1577.

Callimachi Cyrenaei Hymni (cum suis Scholiis Graecis & Epigrammata. Ejusdem Poëmatium de coina Berenices, à Catullo versum. Nicodemi Frischlini Balingensis interpretationes duae Hymnorum: Una oratione soluta: altera, Carmine. Ejusdem interpretatio Epigrammatum, & annotationes in Hymnos. Henrici Stephani partim emendationes partim annotationes in quosdam Hymnorum locos. Ejusdem duplex interpretatio Hymni primi carmine utraque: quarum una, adstrictae; altera liberae & paraphrasticae interpretationis exemplum esse possit. 4. 1577.

Homerici Centones, à veteribus vocati *Ὀμνηγενητα*.
 Virgiliani Centones, utrique in quaedam historiae
 sacrae capita scripti. Nonni Paraphrasis Euangelii
 Joannis, Graece & Latine. 12. 1578.

Theocriti aliorumque Poëtarum Idyllia. Ejusdem
 Epigrammata. Simmiae Rhodii Ovum, Alæ,
 Securis, Fistula, Dosiadis Ara. Omnia cum
 interpretatione Latina, in Virgilianas & Nas. imi-
 tationes Theocriti, observationes Henrici Ste-
 phani. 12. 1579.

Pindarus & alii Lyrici Graece & Latine edit. 3. in 16.
 1585.

Theocriti aliorumque Idyllia cum notis Henrici Ste-
 phani, in 12. 1586.

L A T I N I.

Fragmenta veterum Poëtarum Latinorum, quorum
 opera non extant:

ENNII.

PACUVII.

ACCII.

AFRANII.

LUCILII.

NAEVII.

LABERII.

CAECILII.

Aliorumque multorum: *Undique à Roberto Stephano
 summa diligentia olim congesta: nunc autem ab Henr.
 Stephano ejus filio digesta, & priscarum quae in illis
 sunt vocum expositione illustrata: additis etiam ali-
 cubi versibus Graecis quos interpretantur. Haec in
 gratiam studiosorum carminis: propediem autem
 & amatoribus orationis solutae in simili labore
 (Deo favente) gratificabimur. 8. 1564.*

Pfal-

Psalmorum Davidis paraphrasis Poëtica, nunc primum edita, Authore Georgio Buchanano, Scoto, Poëtarum nostri saeculi facile principe. Ejusdem Buchanani Tragoedia quae inscribitur Jephthes. Caetera ejus opera seorsum edita sunt, in 12. 1566.

Psalmi Davidis aliquot, metro Anacreontio & Sapphico. Autore Henrico Stephano, cujus etiam ex officina prodeunt. Ejusdem Henrici Stephani Odarion de Psalmis aliquot Davidicis à se ἀνακρεοντικῶν μελοποιηθεῖσι.

Anacreontis olim.

Modos dedi iocosos,

Anacreonticam nunc,

Sed nil Anacreontis.

Dabo lyram sonantem.

Sic aemulabor hastam,

Quae Vulnus inferebat.

Addebat & medelam.

Quos sauciavit olim.

Nervis chelys profanis,

Sanabit illa nervis.

Aptata Christianis.

in 32. 1568.

Theodori Bezae Vezelii Poëmatum editio secunda, ab eo recognita. Item ex Georgio Buchanano aliisque variis insignibus poëtis excerpta carmina, praesertimque epigrammata. Excudebat Henricus Stephanus ex cujus etiam epigrammatis Graecis & Latinis aliquot adjecta sunt, in 8. 1569.

Artis Typographicae Querimonia, de illiteratis quibusdam Typographis, propter quos in contemptum venit. Autore Henrico Stephano. Epitaphia Graeca & Latina doctorum quorundam Typographorum, ab eodem scripta. in 4. 1569.

Parodiae morales Henrici Stephani, in Poetarum veter. sententias celebriores, totidem versibus Gr. ab eo redditas. Ejusdem Henrici Stephani ad lectorem tetrastichon.

Aenea priscorum (cei quaedam oracula) vatum

Ecce tibi in varios dicta propago modos.

Ipsa legentis erit sic propagata voluptas,

Ipsae propagatae sic quoque fructus erit.

Centonum veterum & parodiarum utriusque linguae exempla. 8. 1575.

P. Virgilius novis Scholiis Illustratus quae Henrici Stephani partim domi nata, partim è virorum doctissimorum libris excerpta dedit. 8. 1583.

Quinti Horatii Flacci Poëmata. 8. 1588.

HISTORICI GRAECI.

Ex Ctesia, Agatharchide Memnone excerptae historiae. Appiani Iberica. Item, de gestis Annibalis. Omnia nunc primum edita. Cum Henrici Stephani castigationibus Graec. 8. 1557.

Diodori Siculi Bibliothecae historicae libri quindecim de quadraginta. Decem ex quindecim nunquam prius fuerunt editi. fol. 1559.

Appiani Hispania & Annibalicae Lat. Fr. Beraldi. 8. 1560.

Xenophontis *Omnia quae extant Opera* Multorum veterum exemplarium ope (quorum bonam partem Bibliotheca viri Illustris Huldrici Fuggeri suppeditavit) à multis mendorum sordibus ita purgata, ut longè majore cum fructu legi multoque facilius quam antea intelligi possint. *Epistolarum Xenophontis fragmenta quaedam haec editio praeter alias habet.* In Xenophontem annotationes Henrici Stephani, quibus partim varias lectiones examinare partim locis aliquot obscuris lucem

cem afferre, partim mendosos quosdam (in quibus veterum codicum auxilio destitutus fuit) suae integritati restituere conatur. *Indicem copiosissimum cum Latina interpretatione innumeris in locis emendata habebis.* fol. 1561.

Eorundem Operum Interpretationem à diversis editam Henr. Stephanus partim ipse recognovit, partim per alios recognoscendam curavit, in iis potissimum locis in quibus minus tolerabilis esse videbatur. Huic praefixa est ejusdem Henrici Stephani oratio de jungendis cum Martè Musis, exemplo Xenophontis. Hujus editionis margini appositi sunt numeri qui Graecam paginam Latinae respondentem indicant, ut index (qui paulo superioribus accuratior operi extremo adjectus est) ad utranque editionem lectori usui esse possit. in fol. 1561.

Thucydidis Olori filii de bello Peloponnesiaco libri octo. Una cum Scholiis Graecis suas sedes magna ex parte repositis, & integritati suae restitutis plerisque in locis. Iidem Latinè, ex interpretatione Laurentii Vallae, ab Henrico Stephano recognita fol. 1563.

Herodoti Halicarnassei Historiae lib. ix. & de vita Homeri libellus. Illi ex interpretatione Laur. Vallae adscripta: hic ex interpretatione Conradi Heresbachii, utraque ab Henrico Stephano recognita. Ex Ctesia excerptae historiae. Icones quarundam memorabilium apud Herodotum structurarum. Apologia Henrici Stephani pro Herodoto. Ejusdem Henrici Stephani de hac sua editione distichon.

*Herodoti Latium possederat haëtenus umbram,
Nunc Latium corpus possidet Herodoti.*

in fol. 1566.

Herodoti Halicarnassei historiae lib. IX. & de vita Homeri libellus, illi ex interpretatione Laur. Vallae adscripta: hic ex interpretatione Conradi Herebachii, utraque ab Henrico Stephano recognita. Ex Ctesia excerptae historiae. Icones quarundam Memorabilium apud Herodotum structurarum. Apologia Henrici Stephani pro Herodoto. Ejusdem Henrici Stephani de hac sua editione distichon.

*Herodoti Latium possederat haëtenus umbram,
Nunc Latium corpus possidet Herodoti.*

in fol. 1570.

Arriani (qui alter Xenophon vocatus fuit) de expedit. Alex. Magni, Historiarum libri VII. ex Bonavent. Vulcanii Brug. nova interpretatione. Ab eodem quamplurimi loci ope veteris exemplaris restituti. Cum Indice copiosissimo. Alexandri vita, ex Plut. Ejusdem libri 2. de fortuna vel virtute Alexandri. in fol. 1575.

Xenophontis (viri armorum & literarum laude celeberrimi) quae extant opera. Annotationes H. Stephani, multum locupletatae: quae varia ad lectionem Xenophontis longè utilissima habent. Editio secunda, ad quam esse factam maximam diligentiae accessionem, statim cognosces. fol. 1581.

Herodiani Histor. lib. VIII. Cum Angeli Politiani interpretatione & hujus partim supplemento, partim examine Henr. Stephani utroque margini adscripto. Ejusdem Henrici Stephani emendationes quorundam Graeci contextus locorum, & quorundam expositiones. Historiarum Herodianicas subsequenter libri duo nunc primum Graece editi. qui sunt Zosymi. 4. 1581. Thu-

Thucydides Olori filii de bello Peleponnesiaco libri octo. Una cum Scholiis Graecis suas in sedes magna ex parte repositis & integritati suae restitutis plerisque in locis. Idem Latine, ex interpretatione Laurentii Vallæ, ab H. Stephano recognita, in fol. 1588.

Xenophontis quae extant opera. H. Stephani annotationes multum locupletatae, in fol. 1589.

Dionis Cassii Romanarum Historiarum libri xxv. Ex Guilielmi Xylandri interpretatione. Henric. Stephan. de Dionis Hist.

Scripserunt alii florentis tempora Romae,

Et grave sit quoniam tempore passa jugum;

Historias alias isti conferto Dionis,

Rivi, illae sed fons ista Dionis erit.

in fol. 1592.

Appiani Alexandrini Rom. Historiarum,

Punica, sive Carthaginensis,

Syriaca,

Parthica,

Mithridatica;

Iberica,

Annibalica.

Celtica & Illyricae fragmenta quaedam. Item, de bellis civilibus libri v. Henrici Stephani annotationes in quosdam Appiani Historias, & in conciones per totum opus sparsas. fol. 1592.

Xiphilinus Dionis Nicaei contractor, Graece Latine cum notis Henrici Stephani. fol. 1592.

Herodotus Halicarnassæus Graece Latine. fol. 1592.

Ex Memnone excerptae historiae de tyrannis Heraclæ Ponticæ. Ex Ctesia & Agatharchide excerptæ historiae. Omnia non solum Graece, sed & Latine partim ex Henrici Stephani, partim ex Lauren. Rhodomanni interpretatione cum accessione ad ea quae prius ex illis historiis excerpta fuerant, in 8. 1594.

LATINI HISTORICI.

Gentium & Familiarum Romanarum Stemmata, Richardo Sterinio Barone Schuvarzenavio auctore. Ad illustrissimum Principem Carolum Archiducem Austriae, fol. 1559.

Varii historiae Romanae Scriptores partim Graeci, partim Latini, in unum velut corpus redacti, de rebus gestis ab urbe condita, usque ad imperii Constantinopolin. translata tempora. Nomina eorum quos habes hîc autorum, proxime sequentes paginae te docebunt. IV. voll.

Tom. I.

Carolus Sigonius.
C. Vellejus Paterculus.

Tom. II.

Dion Nicaeus Graec.
Herodianus Graec.

Tom. IV.

Ann. Marcellinus.
Eutropius.

Tom. III.

C. Suet. Tranquillus.
Ael. Spartianus.
Ful. Capitolinus.
Ael. Lampridius.
Vulcat. Gallicanus.
Flavius Vopiscus.
Trebell. Pollio.
Sext. Aur. Victor.
Pomp. Laetus.
Joan. Bapt. Egnatius.

Fasti Siculi acti à Romulo Rege usque ad Tiberium Caesarem cum commentariis Car. Sigonii, in 8. 1568.

C. Julii Solini Polyhistor, cum emendat. Matt. Anton. Delrio. vide Dionys. Alexandr. de situ orbis, in 4. 1577.

O R A-

ORATORES GRAECI.

- Themistii (Euphradae ab eloquentia cognominati) orationes XIV. Harum sex posteriores sunt novae: caeterae emendatiores quam antea prodeunt, in 8. 1562.
- Polemonis, Himerii, & aliorum quorundam declamationes, nunc primum editae. Hic ille esse fertur Polemon inter sophistas olim celeberrimus, & dicto illo valde nobilitatus, Romam esse orbis epitomen. 4. 1567.
- Conciones sive orationes ex Graecis, Latinisque historicis excerptae. Quae ex Graecis excerptae sunt, interpretationem Latinam adjunctam habent, nonnullae novam, aliae jam antea vulgatam, sed nunc demum plerisque in locis recognitam. Additus est index artificiosissimus & utilissimus, quo in rhetorica causarum genera, velut in communes locos, singulae conciones rediguntur.* fol. 1570.
- Rhetores Graeci minores. fol. 1575.
- Antisthenis orationes Ajacis & Ulyssis Gr. fol. 1575.
- Oratorum Veterum Orationes,
<i>Aeschinis.</i>	<i>Dinarchi.</i>
<i>Lybiae.</i>	<i>Antiphontis.</i>
<i>Andocidis.</i>	<i>Lycurgi.</i>
<i>Isaei.</i>	<i>Herodis.</i>
- Et aliorum. in harum editione quid ab Henrico Stephano praestitum sit, ex ejus praefatione lector intelliget. Cum interpretatione Lat. quarundam, in fol. 1575.
- Oratores veteres Gr. Lat. a Hieron. Wolfio, in fol. 1577.

Epistolia , Dialogi Breves. Oratiunculae , Poëmatia , ex variis utriusque linguae scriptoribus Inter Poëmatia autem est Satyra elegantissima , quae inscribitur his , non prius edita Henric. Stephan. lectori.

*Ut varia utroque scripta sermone hic vides ,
Quae varia variis exarata autoribus ,
Ita brevitatis hic & elegantiae
Spectare variatibi datur certamina.*
in 8. 1577.

Plinii Secundi Epistolae & panegyricus ejus , aliorum & Claudiani cum notis Casauboni. 12. 1591.

Isocratis Orationes & Epistolae cum Latina interpretatione Hier Wolfii , ab ipso postremum recognita. Henrici Stephani in Isocratem diatribae VII. quarum una observationes Harpocratonis in eundem examinat. Georgiae & Aristidis quaedam , ejusdem cum Isocraticis argumenti , Guil. Cantero interpr. fol. 1593.

S. Justini Mart. Epistola ad Diogenetum , & oratio ad Graecos Gr. Lat. per Henric. Stephan. cum notis. in 4. 1595.

PHILOSOPHI GRAECI.

Aristotelis & Theophrasti scripta quaedam , quae vel nunquam antea , vel minus emendata quam nunc edita fuerunt , in 8. 1557.

Maximi Tyrii Philosophi Platonici Sermones five Disputationes xli. Cum Latina interpretatione, Cosmi Paccii archiepiscopi Florentini ab Henrico Stephano quam plurimis in locis recognita, in 8. 1557.

Sexti Philosophi Pyrrhoniæ Hypotyposeon libri III. Quibus in tres Philosophiæ partes severissimè inquiritur. Libri magno ingenii acumine scripti, variaque doctrina referti: Græce nunquam, Latine nunc primum editi, interprete Henrico Stephano, in 8. 1562.

Diogenis Laertii de vitis, dogmatis & Apophthegmatis eorum qui in Philosophia claruerunt, libri x. Ex multis vetustis codicibus plurimos locos integritati suae restituentes, & eos quibus aliqua deerant, explentes. Cum annotationibus Henrici Stephani. Pythag. Philosophorum fragmenta, cum Latina interpretatione. 8. 1570.

Plutarchi Chaeronensis quae extant opera cum Latina interpretatione. Ex vetustis codicibus plurima nunc primum emendata sunt, ut ex Henrici Stephani annotationibus intelliges: quibus & suam quorundam libellorum interpretationem adjunxit. Æmilii Prob. seu Cornelii Nepotis de vita excellentium imperatorum, Item Donati Acciaoli vitae Scipionis & Annibalis. in 8. 1572.

Platonis opera quae extant omnia. Ex nova Joannis Serrani interpretatione, perpetuis ejusdem notis

illustrata: quibus & methodus & doctrinae summa breviter & perspicue indicatur. Eiusdem annotationes in quosdam suae illius interpretationis locos. Henrici Stephani de quorundam locorum interpretatione iudicium & multorum contextus Graeci emendatio, fol. 1578.

Macrobiani opera cum notis Henrici Stephani, in 8. 1585.

Ad Senecae lectionem Prooemio, in qua & nonnulli ejus loci emendantur. Autore Henrico Stephano. 1586.

Epistolae ejusdem, partim Diorthoticae quorundam Senecae locorum (aut saltem in eorum diorthoses stochastikae) partim etiam in quosdam exetastikae, in 8. 1586.

Diogenes Laertius de Vitis, dogm, & apophth. clarorum Philosophorum, libri x. Hesychii Ill. de iisdem Philos. & de aliis scriptoribus liber. Pythagor. Philosophorum fragmenta. Omnia Graece & Lat. ex editione H. H. Casauboni notae ad lib. Diogenis, multo auctiores & emendatiores. 8. 1594.

AD JURIS PRUDENTIAM

Pertinentes libri.

Imperatoris Justiniani, Justiniani, Leonis novellae constitutiones. Justiniani quidem opus antea editum, sed nunc primum ex vetustis exemplaribus studio & diligentia Henrici Scrimgeri Scoti restitutum atque emendatum, & viginti tribus constitutionibus, quae

quae desiderabantur, auctum. Cui & edicta ejusdem Imperatoris, non prius edita, tamquam corollarium accesserunt. Justiniani autem & Leonis constitutiones (quae & ipsae in antiquis codicibus novellae cognominantur) nunquam antea in lucem prolatae, fol. 1558.

Imp. Leonis Augusti constitutiones novellae, aut correctoriae legum repurgationes, Latinae nunc primum ab Henrico Agylaeo factae. Imp. Justiniani edicta. Imp. Justiniani constitutiones aliquot. Imp. Tiberii constitutio una. Imp. Zenonis constitutio una eodem interprete. Hujus editionis margini appositae numerorum notae paginas Graeci exemplaris indicant ab Henrico Stephano excusi, 8. 1560.

Jus Orientale Gr. Lat. ab Enimundo Bonafidio, cum notis in 8. 1573.

Fr. Hotomani. Quaestionum illustrium liber. Secunda editione ab auctore locupletatus. Disputatio quaedam ejusdem, habita Biturig. Jac. Cujacii commentarius in L. Frater à fratre. Cui subjuncta est ejusdem Fr. Hot. Vetus renovata disputatio in eandem legem. Item Appendix adversus novam ejusdem legis interpretationem, quam nuper Lescurius vir eruditissimus promulgavit in suo Africano: qui & ipse huic Appendici additus est, 8. 1576.

Henrici Stephani Collatio Legum Mosaicarum & Romanarum. 8. 1580.

Juris Civilis Fontes & Rivi. Juris consultorum veterum quidam loci, ex integris eorum voluminibus ante Justiniani aetatem excerpti. Henricus Steph. Lectori. Dum meam totius Juris Civilis Editionem expectas, (quae quanto serius, tanto utilius operam tibi navabit, viamque multo solita bre-

viorem atque expeditiorem ad haec studia aperiet) novum hunc libellum, velut editionis illius arrham praemitto. 8. 1580.

M E D I C I.

Aut ad Medicinae artem pertinentia
Scripta ; Item Physica.

Dictionarium Medicum, vel, expositiones vocum Medicinalium, ad verbum excerptae,

Ex Hippocrate,

Aretaeo,

Galeno,

Oribasio,

Ruso Ephesio,

Aëtio,

Alex. Tralliano,

Paulo Aegineta,

Actuario,

Corn. Celso.

Cum latina interpretatione. Lexica duo in Hippocratem hunc Dictionario praefixa sunt, unum Erotiani, nunquam antea editum, alterum Galeni, multo emendatius quam antea, excusum. in 8. 1564.

Medicae artis principes, post Hippocratem & Galenum. Graeci Latinitate donati,

Aretaeus,

Ruffus Ephesius,

Oribasius,

Paulus Aegineta,

Aëtius,

Alex. Trallianus,

Actuarius,

Nic Myrepsus.

Latini,

Corn. Celsus,

Scrib. Largus,

Marcell. Empiricus.

Aliique praeterea, quorum unius nomen ignoratur.

Ind. x

Index non solum copiosus, sed etiam ordine artificioso omnia digesta habens. Hippocr. aliquot loci cum Corn. Celsi interpretatione. Henrici Stephani de hac sua editione tetraastichon.

*Querere quos aegri per compita multa solebant,
Hospita nunc per me est omnibus una domus.
Prima salutiferae medicorum gratia dextrae :
Sistenti medicos nonne secunda mihi.*

in fol. 1567.

Varronis omnia opera cum notis Scaligeri & aliorum, in 8. 1573.

M. Terentii Varronis opera quae supersunt in libros de lingua Lat. conjectanea Josephi Scaligeri, recognita & appendice aucta. In libros de re rustica notae ejusdem Josephi Scaligeri, nunc primum ab eo editae. His adjuncti fuerunt Adr. Turnebi Com. in libros de lingua Lat. cum emendationibus Antonii Augustini. Item castigaciones P. Victorii in libros de re rustica. 8. 1581.

Varro de re rustica cum appendice cum notis Scaligeri & Henrici Stephani. 8. 1591.

Rei Rusticae Auctores veteres Cato, Columella, Palladius. 8. 1595.

GRAMMATICI.

Hebr. & Chald.

Immanuelis Tremellii Grammatica Syra & Chaldaea, in 4. 1560.

Grammatica Hebraea Cevalini, 8. 1567.

Immanuelis Tremellii Grammatica Chaldaea & Syra
in 4. 1569.

G R A E C I.

Dictionarium Graeco Latinum autore Henrico Ste-
phano, 8. 1557.

De abusu Linguae Graecae, in quibusdam vocibus
quas Latina usurpat, Admonitio Henrici Stephani.
Ejusdem tetraastichon.

Qui non Graecus erat, vocitatus barbarus olim:

At quae Graeca prius, barbara facta queror.

Huic Graium manes grates agitote libello:

Barbaries ejus namque fugatur ope.

in 8. 1563.

Thesaurus Graecae linguae, ab Henrico Stephano
constructus. In quo praeter alia plurima quae pri-
mus praestitit, (paternae in Thesauro Latino di-
ligentiae aemulus) vocabula in certas classes distri-
buit, multiplici derivatorum serie ad primigenia
tanquam ad radices unde pullulant, revocata. The-
saurus lectori.

Nunc alii intrepide vestigia nostra sequantur:

Me duce plana via est quae salebrosa fuit.

Ejusdem appendix libellorum ad Thesaurum
Graecae linguae pertinentium. Item index in The-
saurum. 1572.

Glossaria duo, è situ vetustatis eruta: ad utriusque
linguae cognitionem & locupletationem perutilia.
item de Atticae linguae seu dialecti idiomatis Com-
ment. Henrici Stephani utraque nunc primum in
publicum prodeunt, fol. 1573.

H. Steph. de abusu Ling. Graec. 8. 1573.

Poësis Philosophica, vel reliquiae Poësis Philosophicae Empedoclis, Parmenidis, Xenophanis, Cle-anthis, Timonis, Epicharmi, Orphei, Hera-cliti, & Democriti, in 8. 1573.

Paralipomena Grammaticarum Gr. linguae Inst. item, animadversiones in quasdam Grammaticorum Gr. traditiones, autore Henrico Stephano. Numeri paginarum lectorem ad eam grammaticen remittunt quae inscripta est de puerili Gr. literarum doctrina, in 8. 1581.

Lipsius & Mekerchus & alii de vera pronuntiatione linguae Latinae & Graecae. 8. 1587.

Henrici Stephani dialogus de bene instituendis Graecae linguae studiis,

Τῶ γραμματικῶν διδασκάλῳ ὁ μαθητὴς.

Γραμματικῆς τὰ χρεῖα, λιπὼν τὰ μάταια, διδάσκει.

Εἰ σὺ ματαίῳ τεχνεῖς, ἤρα ματαίῳ πονᾷ.

Ejusdem alius dialogus, de parum fidis Graecae linguae magistris, & de cautione in illis legendis adhibenda. Ad hujus autem posterioris dialogi argumentum pertinet ab eodem Henrico Stephano editus antea liber, Paralipomena Grammaticarum Graecae linguae institutionum. 4. 1587.

Joanni Parrhasii liber de rebus per Epistolam quaesitis. Henrici Stephani tetrastichon de hoc Jani Parrhasii aliisque quibus Poëtas illustravit libris.

Si migrare animas aliena in corpora nostras

Veridico Samius protulit ore senex,

Migrasse in Fanum Latiorum pectora vatum,

Aut vatem Oedipodis more fuisse reor.

Francisc. Campani Quaestio Virgiliana adjuncta est, in 8. 1567.

Janus Parrhasius de quaesitis per Epistolam & Francisci Campani quaestio Virgiliana, in 8. 1573.

De Latinitate falso suspecta, exostulatio Henrici Stephani lectori non metuenda in Lat. metuenti.

*Tunc pudore taces, quia barbarus esse videris
Eia, metum & linguam solve, Latinus eris.*

Ejusdem de Plauti Latinitate dissertatio, & ad lectionem illius progymnasma. 8. 1576.

M. Valerius Flaccus & Sext Pompejus Festus de verbor. significat eum castigat. Scaligeri. 8. 1576.

Pseudo Cicero Dialogus Henrici Stephani. In hoc non solum de multis ad Ciceronis sermonem pertinentibus, sed etiam quem delectum editionum ejus habere, & quam cautionem in eo legendo debeat adhibere, lector monebitur. 8. 1577.

Nizoliodidascalus five Monitor Ciceronianorum Nizolianorum dialogus Henr. Stephani. 8. 1578.

Henr. Estienne Traicte de la conformité du langage François avec le Grec. 8. 1578.

——— Deux Dialogues du Nouveau langage François Italianize, & autrement des guise principalement entre les Courtisans: De quelques Courtisanismes modernes, & singularites Courtisanesques, in 8. 1578.

Henrici Stephani Hypotheses de lingua Gallica. 8. 1581.

Roberti Stephani Grammatica Gallica, in 8. 1582.

S A C R A

Hebraea , Syr.

Testamentum Novum est autem interpretatio Syriaca Novi Testamenti, Hebraeis typis descripta, plerisque etiam locis emendata. Eadem Latino sermone reddita autore Immanuele Tremellio, Theologiae Doctore & Professore in Schola Heidelbergensi, cujus etiam Grammatica Chaldaica, & Syracalci operis adjecta est. fol. 1569.

G R A E C A.

Athenagorae Atheniensis Philosophi Christiani Apologia pro Christianis, ad imperatores Antoninum & Commodum. Ejusdem, de resurrectione Ex antiquis exemplaribus libellus; ille nunc primum profertur, hic autem castigatior quam antea editur uterque Graece & Latine, in 8. 1557.

Rudimenta Fidei Christianae, vel rudis & elementaria quaedam institutio: quam Gatechismum veteres appellarunt. Huic addita est Ecclesiasticarum precum formula, Graece & Latine, in 12. 1563.

Jesu Christi D. N. Novum Testamentum sive Novum foedus , Cujus Graeco textui respondent interpretationes duae : Una, Vetus: altera, Nova, Theodori Bezae, diligenter ab eo recognita. Eiusdem Th. Bezae annotationes, quas itidem hac secunda editione recognovit, & accessione non parva locupletavit. Indices etiam duo, Theologis (praesertim Hebraicae, Graecae & Latinae linguae studiosis) multum profuturi, adjecti sunt. Responso ejusdem ad Seb. Castellionem, in qua multi N. Testamenti loci accuratissime excutiuntur, seorsum excusa prostat. fol. 1565.

Henrici Stephani Rudimenta catechetica Grae. Lat. in 12. 1565.

Novum Testamentum Theodoro Bezae interpr. in 8. 1565.

Jesu Christi D. N. Novum Testamentum, Gr. & Lat. Theodoro Beza interprete. Additae sunt, eodem autore, summae breves doctrinae unoquoque Evangelistarum & Act. Apostolicorum loco comprehensae. Item, Methodi Apostolicarum Epistolarum brevis explicatio. Eiusdem ad illustriss. Principem Ludovicum Borbonium Principem Condensensem, & Gallicam nobilitatem verum Dei Evangelium amplexam, praefatio, in qua de Verbi scripti autoritate & vera ejus interpretatione differitur. 8. 1567.

Athanasii Dialogi v. de Sancta Trinitate. Basilii libri ix. adversus impium Eunomium. Anastasii & Cyrilli compendiariorum orthodoxae fidei explicatio ex interpretatione Theodori Bezae. Foebadi sive Foebadii liber contra Arianos. Quae Athanasii, Anastasii & Cyrilli sunt, & quae Foebadii, nunc primum eduntur. 8. 1570.

- Sancti Basilii Magni descriptio ebrietatis Graece Latine. 8. 1574.
- Psalmodum Davidis aliquot metaphrasim Graeca Joannis Serrani, adjuncta è regione paraphrasi Latina G. Buchanani preces ejusdem Graeco-Latinae quae ad singulorum Psalmorum argumentum sunt accommodatae, in 12. 1575.
- Catechesis Graece & Latine, in 12. 1575.
- Novum Testamentum Graece. obscuriorum vocum & quorundam loquendi generum accuratas partim suas partim aliorum interpretationes margini adscripsit, Henr. Steph. in 12. 1576.
- Jesu Christi D. N. Novum Testamentum Gr. & Lat. Th. Beza interpr. additae sunt ab eodem summae breves doctrinae unoquoque Evangeliorum & Actorum loco comprehensae. Item, methodi Apostolicarum Epistolarum brevis explicatio. Huic autem tertiae editioni, praeter quorundam locorum recognitionem, accesserunt breves difficiliorum phraseon expositiones, & aliae quaedam annotatiunculae, cum ex majoribus ipsius Bezae annotationibus, tum aliunde excerptae: opera eorum qui in typographi Epistola nominantur, in 8. 1580.
- Novum Testamentum Gr. Lat. cum interpretatione & annotationibus Theodori Bezae edit. tertia, in fol. 1582.
- Novum Testamentum Graecae, in 12. 1587.
- Novum Testamentum cum interpretatione & annotatione Theodori Bezae edit. IV, in 8. 1589.
- Justini Philosophi & Martyris Epistol. ad Diognetum & oratio ad Graecos Graece & Latine per Henricum Stephanum, cum Henrici Stephani notis. in 4. 1592.

Concordantiae Novi Testamenti Graece Latine.
fol. 1594.

L A T I N A.

Caetera recentiorum Theologor. protestant. In Psalmos & Cantica ex diversis Bibliorum locis, fol. 1561.

Genesis, cum Catholica exposit. ex probatis Theologis excerpta, Vatablo, Luthero, Calvino, Marlorato &c. fol. 1562.

Psalmi Davidis cum Catholica expositione Ecclesiastica, ab Augustino, Marlorato collecta. Cantica ex diversis Bibliorum locis, cum simili expositione, fol. 1562.

Novi Testamenti Catholica expositio Ecclesiastica, id est ex variis probatis Theologis excerpta ab Augustino Marlorato. Sive Bibliotheca expositionum Novi Testamenti id est, expositiones ex probatis omnibus Theologis collectae, & in unum corpus singulari artificio conflatae: quae instar Bibliothecae multis expositionibus refertae esse possint. fol. 1562.

Theodori Bezae responsio ad defensiones & reprehensiones Sebastiani Castellionis, quibus suam Novi Testamenti interpretationem defendere adversus Bezam & ejus versionem vicissim reprehendere conatus est. In hoc libello multi Novi Testamenti accuratissime excutiuntur, quorum indicem adjecimus, in 8. 1563.

Mosis libri v. cum Johannis Calvini commentariis: Genesis seorsum: reliqui quatuor in formam harmoniae digesti. Praeter indices duos Alphabeticos

cosrerum quarundam in hisce Johannis Calvinii commentariis notabilium. Calci hujus voluminis adjectos, unum in Genesin, alterum in reliquos quatuor libros in formam harmoniae dispositos: habes & tertium, qui, singulorum capitum quilibet versus (varie alioqui, prout operis ratio postulavit, dispersi) quota pagina inveniri possint, protinus indicabit, fol. 1563.

Augustini Marlorati opera omnia Genev. fol. 1564.

Esaiae Prophetia, cum Catholica expositione Ecclesiastica, ab eodem Aug. Marlorato collecta. Adjectus est index locuples & artificiose digestus, huic expositioni communis cum ejusdem generis expositionibus in Genesin. & in Psalmos antehac ab eodem Marlorato editis. 1564.

La Bible, qui est toute la sainte escriture: contenant le vieil & le Nouveau Testament, autrement, la vieille & la nouvelle alliance. On a nouvellement adjousté en ceste edition entre autres choses, des figures esquelles sont cotez les passages correspondens des quatre derniers de Moyse, fol. 1565.

La confirmation de la discipline Ecclesiastique, observée es eglises reformées du Royaume de France. Avec la responce aux objections proposées a l'encontre, 8. 1566.

M I S C E L L A N E A.

Ciceronianum Lexicon Graeco Latinum id est, Lexicon ex variis Graecorum scriptorum locis à Cicerone interpretatis collectum ab Henrico Stephano, loci Graecorum authorum cum Ciceronis interpretationibus, 8. 1557.

In M. T. Ciceronis quamplurimos locos castigationes Henrici Stephani : partim ex ejus ingenio, partim ex vetustissimo quodam & emendatissimo exemplari. 8. 1557.

Coluthus Lycopolita Thebanus de Raptu Helenae Graece. 1560.

L'Introduction au traite de la conformité des merveilles anciennes avec les modernes. Ou traite preparatif à l'Apologie pour Herodote. l'argument est pris de l'Apologie pour Herodote composée en Latin par Henri Estienne, & est ici continué par luy même.

*Tant d'actes merveilleux en cest oeuvre lirez,
Que de nul autre après ses merveillé serez :
Et pourrez vous scavans du plaisir ici prendre,
Vous non scavans pourrez en riant y apprendre.*

8. 1566.

Apophthegmata Graeca Regum & Ducum, Philosophorum item, aliorumque quorundam : ex Plutarcho & Diogene Laërtio. Cum Latina interpr. loci aliquot in Graeco contextu emendati fuerunt : aliorum autem quorundam emendationem cum nostris editionibus Plutarchi & Laërtii atque Stobaei accipies. 12. 1568.

Henrici Stephani annotationes in Sophoclem & Euripidem : quibus variae lectiones examinantur, & pro mendosis emendatae substituuntur. Ejusdem
Tra-

Tractatus de Orthographia quorundam vocabulorum Sophoclicum caeteris tragicis communium. Eiusdem Differatio de Sophoclea imitatione Homeri. Eiusdem Henrici Stephani distichon de his suis annotationibus.

*Spuria germanis primum est dignoscere verba,
Germana est tibi mens elicienda dehinc.*

8. 1568.

Henrici Stephani Epistola, qua ad multas multorum amicorum respondet, de suae Typographiae statu, nominatimque de suo Thesauro linguae Graecae. In posteriore autem ejus parte, quam misera sit hoc tempore veterum scriptorum conditio, in quorundam Typographorum prela incidentium, exponit. Index librorum qui ex officina ejusdem Henrici Stephani hactenus prodierunt. 8. 1569.

Francofordiense Emporium, sive Francofordienses nundinae. Quam varia mercium genera in hoc emporio prostant, pagina septima indicabit. Henricus Stephanus de his suis nundinis.

*Impiger extremis merces non sumis ab Indis,
Sed piger haec potes lector habere domi.*

in 8. 1574.

Dionysii Alex & Pomponii Melae, Situs orbis descriptio. Aethici Cosmographia. C. I. Solini polyhistor. in Dionysii Poëmatium commentarii Eustathii. Interpretatio ejusdem Poëmatii ad verbum ab H. Stephano scripta; nec non annotationes ejus in idem, & quorundam aliorum. Joan. Olivarii annot. in Melam. Scholia Josiae Simleri in Aethicum, & Martini, Antonii Delrio in Solinum. 4. 1577.

M. T. Ciceronis Epistolarum volumen quae familiares olim

olim dicta , nunc rectius ad familiares appellantur
librorum XVI. octavus Coelii epistolas habet, 8.

1577.

Diversorum commentationes ad Ciceronis Epistolas
ad familiares. 8. 1577.

Interpretatio , emendatio & annot. Hymnor. Calli-
machi. 12. 1577.

Henrici Stephani Schediasmatum variorum , id est
Observationum, Emendationum, Expositionum,
Disquisitionum, libri tres: qui sunt pensa succisivarum
horarum Januarii, Februarii, Martii. Liber
lector.

Tres tantum natus menses nequeone placere?

Annum ubi natus ero, posse placere puto.

8. 1578.

*Petri,
Bunelli,
Galli,
Praeceptoris,*

} & {

*Pauli,
Manutii,
Itali,
Discipuli.*

Epistolae Ciceroniano stylo scriptae. Aliorum
Gallorum pariter & Italarum Epistolae eodem
stylo scriptae. 8. 1581.

Auli Gellii noct. Atticae ex emend. & cum notis Henr.
Stephani, ejusdemque noctes Parisinae, 8. 1585.

Affinitates omnium Principum Christianitatis cum
ferenissimo Francisco Medices, Magno Duce He-
truriae authore Stephano. fol. 1587.

Dicaearchi Geographica quaedam, sive de vita Grae-
ciae. Ejusdem descriptio Graeciae, versibus jambi-
cis ad Theophrastum. Cum Lat. interpretatione at-
que annot. Henr. Steph. & ejus dialogo qui inscrip-
tus est Dicaearchi Sympraetor. 8. 1589.

Hen-

- Henrici Stephani Schediasmatum variorum , id est
 Observationum, Emendationum, Expositionum,
 Disquisitionum libri tres. 8. 1589.
- C. Plinii Caec. Sec. Epist. lib. IX. Ejusdem & Traiani
 Imp. Epist. amoebaeæ. Ejusdem Pl. & Pacati,
 Mamerti, Nazarii, Panegyrici. Item Claudiani
 Panegyrici. Praeter multos locos in hac postero-
 ri editione emendatos, adjunctae sunt Isaaci Ca-
 fauboni notae in Epistolas. 12. 1591.
- Tatiani Assyr. Epist. ad Diogenetum. 4. 1592.
- Justini Martyris Epistolae & orationes, ad Graecos
 cum notis Henr. Stephani. 4. 1592.
- Henry Estienne : Les premices ou le premier livre
 des proverbes Epigrammatizes , ou de Epigram-
 mes proverbiales, &c. renges en lieux communs.
 8. 1593.

L I B R I

à

ROBERTO STEPHANO II.

ROB. STEPH. Filio *Excusi.*

P O E T A E.

R

Emy Belleau ode pastorale, 1560.

Disticha Moralia, nomine Catonis inscripta: cum Gallica interpretatione, & ubi opus fuit, declaratione Latina. Haec editio praeter praecedentes non solum recentem authoris Maturini Corderii recognitionem, sed & Graecam Maximi Planudæ interpretationem & distichorum indicem habet. Dicta sapientum septem Graeciae ad finem adjecta, cum sua quoque interpretatiuncula. 8. 1561.

Querolus antiqua Comoedia à Petro Daniele luce donata 8. 1565.

Gab. Bounin. harangue au Roy Charles IX. à la Royne & aux hommes François, sur l'entretènement & reconciliation de la paix. 8. 1565.

Robert Garnier, Porcie, Tragedie, Hippolyte, Cornelia. 8. 1574.

Medici & Philosophi.

Rol. Pietre considerations politiques. 8. 1566.

Rol. Pietre considerations politiques. 8. 1568.

AD JURIS PRUDENTIAM Pertinentes.

Discours de la reduction du Havre de Grace en l'obeissance du Roy. 8. 1643.

Veteres Romanorum Leges à Lud. Charonda J. C. Parisiensi restitutae cum ejusdem commentariis ad V. J. & ampliff. Michaellem Hospitalium Franciae Cancellarium. 4. 1567.

Ordonnances de François II. & Charles IX. 8. 1567.

Panegyrique second, ou de l'amour de Prince, & obeissance du peuple envers lui. 8. 1567.

Ordonnances de Mr. le Duc de Bouillon pour le reglement de la justice de ses terres & seigneuries souveraines de Bouillon, Sedan, Jamectz, Raulcourt, Florenge, Florenville, Messancourt Longues & le Saulcy. Avec les coustumes generales desdites terres & seigneuries. fol. 1568.

Imperatorum Theodosii, Valentiniani, Majoriani, Anthemii Novellae constitutiones XLII. Nunc primum in lucem editae. 4. 1571.

Fragmenta quaedam veterum juris Auctorum cum Moyfis legibus collata cum notis Pithaei. 4. 1573.

Franc. Grimaudet paraphrase du droict des dismes Ecclesiastiques & infeodées. 8. 1574.

GRAMMATICI.

- Dictionarium priorum nominum Virorum, Mu-
 lierum, Populorum, Idolorum, Urbium, Flu-
 viorum, Montium, caeterorumque locorum quae
 passim in locis profanis leguntur, 4. 1560.
 M. Terentii Varronis libri de lingua Lat. & in eisdem
 Josephi Scaligeri conjectanea, 8. 1565.
 Thomas Smithus de recta & emendata linguae Grae-
 cae pronunciatione, 4. 1568.
 Nicolai Clenardi Grammatica Graeca cum Scholiis
 & Praxi P. Antesignani, 4. 1568.
 Thomae Smithi de recta linguae Anglicae Scriptio-
 ne Dialogus, 4. 1568.
 Mat. Corderius de emendatione corrupti sermonis
 Lat. 8. 1580.

SACRA SCRIPTA.

- Rudimenta fidei Christianae. Item formula Eccle-
 siasticarum Graece & Latinae, 12. 1563.
 Pierre de Courcelles Traduction en Vers François,
 le Cantique des Cantiques de Salomon, ensemble
 les Lamentations de Hieremie le Prophete, 1564.
 Novum Testamen. Graece ex Bibliotheca Regia
 2. voll. in 12. 1568.
 Mosaicarum & Romanarum Legum Collatio cum
 comment Pithaei, in 4. 1573.
 Georg. Buchan. Tragedie de Jephthe, traduite par
 Florent. Chrestien, 8. 1573.
 Psalmor. paraphraf. Poetica Georg. Buchanani. Psal-
 mis aliquot in versus Gr. translati, 12. 1575.

Rudi-

Rudimenta fidei Christianae, 12. 1575.

Biblia Latina cum notis Vatabli & Pagnini. 2 voll.
fol. 1577.

M I S C E L L A N E I
L I B R I.

Char, d'Espinau les Sonnets, in 4. 1560.

Char. Utenhove l'Epitaphe sur le trespas du Roy
Henry II. de France, en six Langues, a sçavoir
Ebrieu, Chaldaic, Grec, Latin, Francois, Aleman
& Flamen &c. in 4. 1560.

De l'Utilite & repos d'Esprit en l'Agriculture &
vie solitaire, traicte & extract de plusieurs Au-
theurs, par un President du Parlement de Bretai-
gne, 8. 1565.

Remerciement ou recognoissance, à la Roine Mere,
in 8. 1566.

Est. Pasquier Sonnets sur le Tombeau du Seign. de la
Chastre dict de Sillac, &c. 4. 1569.

Tombeau de tres Illustre Princesse Elizabeth de Fran-
ce Royne d'Espagne, 4. 1569.

Est. Pasquier Epitaphe de Gillis Boudin. 4. 1570.

Antoine le Pois sur les Medaillies avec figures, 4. 1579.

Pet. Angeli Bargaei Syrias, Fol. 1582.

Louis le Charon Panegyrique, ou Oraison à la
Loüange du Roy Charles IX. 1566.

Louis le Charon Panegyric troisieme du devoir des
Magistrats, 1567.

Libri quos

MAMERTUS PATISSONIUS,

Excudit in Officina

ROBERTI STEPHANI II.

P O E T A E.

Es quatre livres de la Venerie d'Oppian Poëte Grec. d'Anazarbe. Par Florent Chrestien. 4. 1575.

Catulli, Tibulli, Propertii nova editio. Josephus Scaliger Jul. Caesaris F. recensuit. Eiusdem in eosdem castigationum liber, ad Cl. Puteanum consiliarium Regium in suprema Curia Parisiensi. 8. 1577.

Jo. Ant. Baiffii carmina. 8. 1577.

Scaevolae Sammarthani Poëmata, ad Henricum III. Galliae & Poloniae Regem. 8. 1577.

M. Manilii Astronomicôn libri quinque. Josephus Scaliger Jul. Caes. f. recensuit, ac pristino ordini suo restituit. Eiusdem Joseph. Scaligeri commentarius in eosdem, & castigationum explicationes. 8. 1579.

Georgii Buchanani Elegiarum, Sylvarum. Hendecasyllabon. Baptistes. in 16. 1579.

— Jephthes & Poëmata alia cum Psalmis eiusdem. 12. 1579.

A. Perfi Satyrarum liber 1. D. Junii Juvenalis satyrarum

- rarum lib. v. Sulpiciae satyra I. Cum veteribus commentariis nunc primum editis. Ex Bibliotheca P. Pithoei I. C. cujus etiam notae quaedam adjectae sunt. 8. 1585.
- Les oeuvres poëtiques de Remy Belleau. Reveües & corrigées en ceste derniere impression, Tome premier. 12. 1585.
- Les odes d'Anacreon Teien, Poëte Grec, traduites en François par Remy Belleau. Avec quelques petites Hymnes de son invention, & autres diverses Poësies : Ensemble une Comedie. Tome second. 12. 1585.
- Hieracosophion sive de re accipitraria libri tres auctore Scaevol. Sammarthano. 8. 1587.
- Poëtarum veterum omnium Latinorum catalecta, ex quibus nonnulla emendatius, alia cum notis doctorum virorum. 12. 1587.
- Petronii Arbitri satyricon. Adjecta sunt veterum Poëtarum fragmenta, cum notis doctorum virorum. 12. 1587.
- Abelis Sammarthani poëmata. 8. 1597.
- Idem Passerat. premier livre des poësies. 8. 1602.
- Recueil de quelques vers amoureux & stances du Sieur Bertaut. 8. 1602.

HISTORICI.

- Rufi Festi rerum gestarum Pop. Rom. Breviarium. 8. 1588.
- Jacobi Thuani historiarum sui temporis pars prima quae continet libros XVIII. usque ad ann. 1560. complectitur. fol. 1604.

M E D I C I.

Hippocratis de Capitis vulneribus liber. Graec. Lat. à Franc. Vertuniano Medico versus, cum Notis ejusdem & Josephi Scaligeri castigationibus in textum Graecum, 8. 1578.

S A C R A S C R I P T A,

Pontus de Tyard. Homilies sur l'Oraison Dominicale, in 12. 1585.

Ecclesiae Gallicanae in Schismate Status, 4. 1594.

Du Cardinal du Perron. Replique a la Réponse de quelques Ministres sur un écrit touchant leur vocation, 8. avec la Réponse de Ministres. 1597.

M I S C E L L A N E I.

M. Verri Flacci quae exstant. & Sext. Pompeii Festi de verborum significatione libri xx. Josephi Scaligeri Julii Caesaris F. in eosdem libros castigationes recognitae & auctae, 8. 1576.

Les premieres oeuvres de Philippes des Portes au Roys de France & de Pologne reveues, corrigées & augmentées en ceste derniere impression, 12. 1578.

M. T. Ciceronis Epistolae familiares, nunc primum collatis aliquot exemplaribus, emendatae: adjectis singularum epistolarum argumentis, 16. 1578.

Eaedem, 8. 1578.

Henri Estienne de la preexcellence du langage François, 8. 1579.

Quintiliani declamationes ex veteri exemplari restitutae. Dialogus de Oratoribus, ex Bibliotheca P. Pithaei, 8. 1580.

Calpurnii Flacci declamationes excerptae decem Rhetorum minorum, 8. 1580.

Claude Fauchet, Recueil de l'Origine de la Langue & Poësie Françoisise, Rime & Romans, in 4. 1581.

Josephi Scaligeri Opus de Emendatione temporum, in fol. 1583.

Scaevolae Sammarthani Paedotrophia, 4. 1584.

Discours du Voyage de Monsieur le Duc de Joyeuse en Allemagne & autres lieux, 8. 1586.

Josephi Scaligeri sub falso nomine Yvonis Villomari in locos controversos Roberti Titii animadversiones, 8. 1586.

Jo. Passeratii Calendae Januariarum, Sc. 4. 1597.

Jo. Passeratii Calendae Januariarum, Sc. 8. 1603.

L I B R I

Apud

PAULUM STEPHANUM,
HENRICI STEPHANI II.*Filium Impresi.*

P O E T A E G R A E C I.

Pindari Olympia, Nemea, Pythia, Isthmia, adjuncta est interpretatio Latina ad verbum. Cum indicibus necessariis. 4. 1599.

Pindari Olympia, Pythia, Nemea, Isthmia. Cæterorum octo Lyricorum carmina.

*Alcaei,**Sapphis,**Stesichori,**Ibyci,**Anacreontis,**Bacchylidis,**Simonidis,**Alcmanis.*

Nonnulla etiam aliorum. Editio IV. Graeco-latina, Henr. Steph. recognitione quorundam interpretationis locorum, & accessione lyricorum carminum locupletata. 16. 1600.

Lycophron cum I. Tzetzi commentariis Gr. & interpretatione Latina versuum & annotationibus G. Canteri. in 4. 1601.

Euripidis Tragoediae Graec. Lat. cum Scholiis Gr. & commentariis Brodaeii, Canteri, Stiblini, Porti, 4. 1602.

Sophoclis Tragoediae septem, una cum omnibus Graecis Scholiis & Latina Viti Winsemii ad verbum interpretatione. Quibus accesserunt Joachimi Camerarii, nec non & Henr. Stephani annotationes. Una cum Indice sententiarum Sophoclearum, in 4. 1603.

Homeri Poëmata duo Ilias & Odyssea sive Ulyssæa. Eiusdem Batrachomyomachia, Hymni & Epigrammata. Cum Latina interpretatione ad verbum adjecta sunt etiam, Coluthi de raptu Helenæ: & Tryphiodori de Ilii excidio, Poëmata. Cum indicibus necessariis. 12. 1604.

Pindari Olympia, Pythia, Nemea, Isthmia. Caeterorum octo lyricorum carmina. 16. 1626.

L A T I N I.

Pauli Stephani versiones Epigrammatum Graecorum Anthologiae Latinis versibus. Eiusdem juvenilia. 8. 1593.

Theodori Bezae, Vedelii, Poëmata, Sylvae, Epitaphia, Icones, Emblemata. 4. 1597.

Publii Virgilii Maronis Poëmata. Henrici Stephani Scholiis Illustrata, quae partim domi nata, partim è viroborum doctissimorum libris excerpta dedit. Caetera quae haec tertia editio exhibet, pagina sequente recensentur. 8. 1599.

Quinti Horatii Flacci Poëmata, Scholiis & Argumentis ab Henr. Stephano illustrata. Eiusdem H. Stephani diatribae de hac sua editione Horatii & variis in eum observationibus. Editio Tertia, quae, praeter scholiorum locupletationem, aliquot insuper diatribas & quasdam in Veri Porphyrii com-

commentarios emendationes, nec non quasdam ad eos accessiones habet. 8. 1600.

S A C R A

Concordantiae Graeco-latinae Testamenti Novi, nunc primum plenae editae : & diu multumque desideratae, ut optimae duces ad veram vocum illius interpretationem futurae. Accessit huic editioni supplementum eorum omnium quae haecenus desiderabantur, tam eorum quae ad calcem libri rejecta, quam quae omissa desiderari poterant. In his quid praestitum sit, praefixa ad lectorem Epistola docet. fol. 1600.

Novum Testamentum Henrici Stephani. Editio tertia. 12. 1604.

Photii Bibliotheca Graece & Latine D. Hoeschelii & Andr. Schotti. fol. 1611.

Novum Testamentum, obscuriorum vocum & quorundam loquendi generum accuratae magnaeque accessiones. Is. Casauboni, Henrici Stephani, & aliorum tum marginum ad finem adscriptae notae & interpretationes, editio postrema Graece. 12. 1617.

M I S C E L L A N E A,

C. Plinii Caecilii Secundi Novocomensis Epistolarum libr. x. Ejusdem Panegyricus Trajano dictus, cum commentariis Joannis Mariae Catanaei
viri

viri doctissimi. Multis epistolis cum illarum interpretatione adjectis. Adjuncti sunt alii, ad alios Caesares, Panegyrici ad fidem vetusti exemplaris emendati, 4. 1600.

Isocratis orationes & epistolae cum Latina interpretatione Hieronymi Wolfii, ab ipso postremum recognita. Editio secunda, 8. 1604.

Aristidis orationes Gr. Lat. Cantero Interprete cum ejusdem variis lectionib. 8. 1604.

C. Plinii Caec. Sec. Epist. lib. IX. Ejusdem & Traiani imp. Epist. amoebaeae. Ejusdem Pl. & Pacati, Mamertini, Nazarii, Panegyrici. Item Claudiani Panegyrici. Adjunctae sunt Isaaci Casauboni Notae in Epist. variae lectiones ultra praecedentes, in hac posteriori editione margini accesserunt, 12. 1607. Idem 1611.

Aristidis orationes Graec. Lat. G. Canteri 3 Tom. 2. voll. 8. 1611.

Herodotus Halicarnassaeus Gr. Lat. fol. 1618.

L I B R I

apud

ANTONIUM STEPHANUM,
PAULI *Filium impressi.*

Sancti Patris nostri Joannis Chrysofomi Archiepiscopi Constantinopolitani Homiliae in Genesim LXVII. una cum aliis XVIII. de diversis ex eadem Genesi & libro I. Regum locis. Nunc primum Graecè & Latinè conjunctim editae, ex Bibliotheca Regis Christianissimi, impensa & subsidio quorundam reverendissimorum Galliae Antistitum. Fronto Ducaeus Burdegalensis, Societatis Jesu Theologus vulgatam interpretationem editarum olim homiliarum recensuit, aliarum novam edidit, utramque Notis illustravit, fol. 1614.

Harangue faicte de la part de la Chambre Ecclesiastique, en celle du tiers Estat, sur l'Article du Serment. par Monseigneur le Cardinal du Perron, Archevesque de Sens, Primat de Gaules & de Germanie, & Grand Aumosnier de France, 4. 1615.

Isaaci Casauboni ad Polybii Historiarum librum primum Commentarii, ad Jacobum I. Magnae Britanniae Regem Serenissimum, 8. 1617.

Replique a la Réponse du Serenissime Roy de la Grand Bretagne, par le Cardinal du Perron, fol. 1620.

Plu-

Plutarchi Chaeronensis Opera cum Latina interpretatione Cruferii & Xylandri: & Doctorum Virorum Notis: & Libellis variantium Lectionum ex Mss. Codd. diligenter collectarum: & Indicibus accuratissimis. Eiusdem Plutarchi liber de Fluviorum Montiumque nominibus, antehac non editus: cum versione & notis Mauffaci. Accedit nunc primum Plutarchi vita, ex ipso, & aliis utriusque linguae scriptoribus à Joan Rualdo collecta digestaque. Eiusdem Rualdi Animadversiones ad insignia Plutarchi *σφάλματα*, sive Lapsiones II. & LXX. fol. 2 voll. 1624.

Joannis Chrysofomi Constantinopolitani de diversis utriusque Testamenti locis Sermones LXXIII Graec. Lat. ex recens. Fronto. Ducaei, fol. 1624.

Xenophontis Philosophi & Imperatoris clarissimi, quae exstant Opera in duos Tomos divisa. Graece multo quam ante castigatius edita, adjecta etiam ad marginem scripturae discrepantia. Latine tertia nunc cura elucubrata, ut nova pene toga prodeant. Nova insuper adpendice sic illustrata, ut quam planissima deinceps enim lectio sit futura. Opera Joannis Leunclavii Amelburni. Accesserunt Aemilii Porti, Fr. Porti, Cr. Fil. Notae; & Index Graecus verborum phrasiumque observatu dignarum. Additus item in calce alius Index rerum & verborum memorabilium; à fronte tomi utriusque & novae appendicis Leunclavianæ Catalog. fol. 1625.

Johannes Morinus de Patriarcharum & Primatum origine, & antiqua censurarum in clericos praxi, 4. 1626.

Testamentum Vetus juxta LXX Graeco-Latinum cum Scholiis: accedit praefatio Joan. Morini. Item Testament. Nov. Graeco-Latin. 3 tom. fol. 1628.

L I B R I

quos

ROBERTUS STEPHANUS III.

R. F. R. N.

Typis excudit.

P O E T A E.

Florilegium Epigrammatum Martialis. Josephus Scaliger Jul. Caesaris F. vertit Graece ad Isaacium Casaubonium, 8. 1607.

Epigrammata ex libris Graece Anthologiae à Q. Septimio Florente Christiano selecta, & Latine versa. sive Florilegium Latinum ex Graeco Florilegio. Accessit Musaei Poëmatium versibus ab eodem expressum, 8. 1608.

Jacobi Cuiacii J. C. Oratio in funere Gasparis Chastreaei Nanciaei, Regionum stipatorum praefecti, habita anno 1577. fol. 1610.

Gregorii Nysseni Epistola Graece & Latine, cum Notis Isaaci Casauboni, 8. 1606.

J. A. Thuani Crambe ad Amplissimum Virum Achillem Harlaeum Equitem, Regni curiae praesidem primarium, fol. 1608.

Quintus Horatius Flaccus, 12. 1613.

Aulus Persius Flaccus, 12. 1614.

D. Junii Iuvenalis Satyrarum libri V. Sulpiciae Satyra. Nova editio cura Nicolai Rigaltii, 12. 1616.

Phaedrus cum Notis Rigaltii, 4. 1617.

MISCELLANEA.

Tacito Espanol par Rodolphe le Maistre Medicin, second edition, 12. 1616.

Dictis Cretensis de Bello Trojano, & Dares Phrygius de excidio Trojae. Ex veteribus libris emendati. Additae sunt ad Dictym Notae, 12. 1618.

Apuleus de Deo Socratis ex recensione Josiae Percerum cum Notis, 16. 1624.

Les Etranges Avantures d'un grand Prince. Ou l'on pourra voir que la vertu, quelque part qu'elle se trouve, ne demeure jamais depourveuë. Traduction du I. de l'Eneide. Par le Sieur de la Motte Douterre, 12. 1617.

Apollonii Pergaei conica Lat. 24. 1626.

Iacobi Augusti Thuanii praefidis historiarum sui temporis libri xxvi. editio quarta auctior, fol. 1618.

SACRA SCRIPTA.

J. Mercerus in Genesin & 5. priores Prophetas minores, fol. 1598.

Gregorii Nysseni, ad Eustathiam, Ambrosiam, & Basilissam epistola, Isaacus Casaubonus publicavit, Latine vertit, notis illustravit. 1606.

Q. Sept. Flor. Tertulliani Libri IX. locis quamplurimis emendati, 8. 1628.

Nicolai Rigaltii Observationes ad Tertulliani libros IX. 8. 1628.

L'Ancienne Police de l'Eglise sur l'administration de l'Eucharistie, 8. 1629.

L I B R I

apud

STEPHANOS IMPRESSI,

*Quorum, vel anni, vel formae, & nomina
Typographorum incerta sunt.*

P O E T A E.

Terentii Comœdiae, cum commentariis Aelii Donati, 4.

Q. Horatii Flacci Poëmata novis Scholiis & argumentis ab Henrico Stephano illustrata. Ejusdem Henrici Stephani Diatribae de hac sua editione Horatii, & variis in eum observationibus, 8.

Guill. Bouchetel, le Fable de Caunus & Bibles, & autres opuscules poëtiques.

H I S T O R I C I.

Iaq. Gravin Proëme sur l'Historie des François & hommes vertueux de la Maison de Medicis, 4.
1567.

De la Barte de la mort de Lucrece & de Virginia, femme & fille trespudiques, 8. 1567.

Pier

- Pier Pithou Memoires des Comtes , hereditaires de
Champagne, & Brie, 4. 1572.
Suetonius emendatus ex vetusto codice Memmiano,
in 8. 1573.
Petri Angli Bargaei Syriados libri IV, fol. 1582.

J U R I D I C I.

- Alberti Pigkii Brevis enarratio Alphoninae enarra-
tionis.
Anonymi Auctoris opusculum de Regis officio.
Guilielmi Budaei Annotationes in quatuor & viginti
pandectarum libros, postremum auctae & reco-
gnitae. Ejusdem Budaei de Assse & partibus ejus
libri quinque, ab eo novissime & recogniti & locu-
pletati, fol.
Oraison ou Harangue escrite suivant l'intention du
Roy François I. aux Serenissimes, tres Illustres &
tres haultes Seigneurs, & à tous les Estats du l'Em-
pire assemblez a Spire, 8.

G R A M M A T I C I.

- Colloquiorum Scholasticorum libri IV. ad pueros in
fermone Latino paulatim exercendos, Autore Ma-
turino Corderio. Colloquiorum seu Dialogorum
Graecorum specimen, auctore Henr. Stephano, 8.
Ars Versificatoria Hulderici Huteni, 8.
Syntaxis Johannis Despauterii Ninivitae, 4. editio, 4.
AELii Donati de octo partibus Orationis libellus, 8.
Contextus universae Grammatices Despauterianae,
Ioanne Pellissone Condriensi Autore, 8.

- Prima pars Grammaticae Iohannis Despauterii Nini-
vitae, diligentissime recognita, 4.
- Rudimenta Grammaticae de partium orationis decli-
nata. Ab autore Maturino Corderio recognita &
aucta. Appendix ejusdem Corderii ad suum ru-
dimentorum libellum, nunc primum edita, 8.
- Thesaurus Linguae Sanctae, ex R. David Kimchi
ספר הש רש"י / Sancte Pagnino Lucensi au-
ctore, 4.
- Alani Varenii dialogi de amore, de luce, de Harmo-
niae elementis, de rerum praecipue divinarum va-
rietate, de divina magnitudine, 12.
- Originis Oratiunculae sive Homiliae 48 in aliquot
Psalmos Davidicos.

M I S C E L L A N E A.

Carolus Bovillus de sapiente & insipiente.

————— de Geometric. Corporibus & Ma-
thematicis Supplementis.

Ciceronis Paradoxa.

Orationes aliquot Ciceronis seorsum excusae, in pue-
rorum gratiam, 8.

Parmenidis Eleatae Fragmenta Physiologiae.

De memorabilibus & claris mulieribus aliquot di-
versorum scriptorum opera.

Louis de Pas Historie de Virginie, 8.

S A C R A.

Davidis Psalmi aliquot Latino carmine expressi.
a quatuor illustribus poëtis, quos quatuor regiones,
Gal-

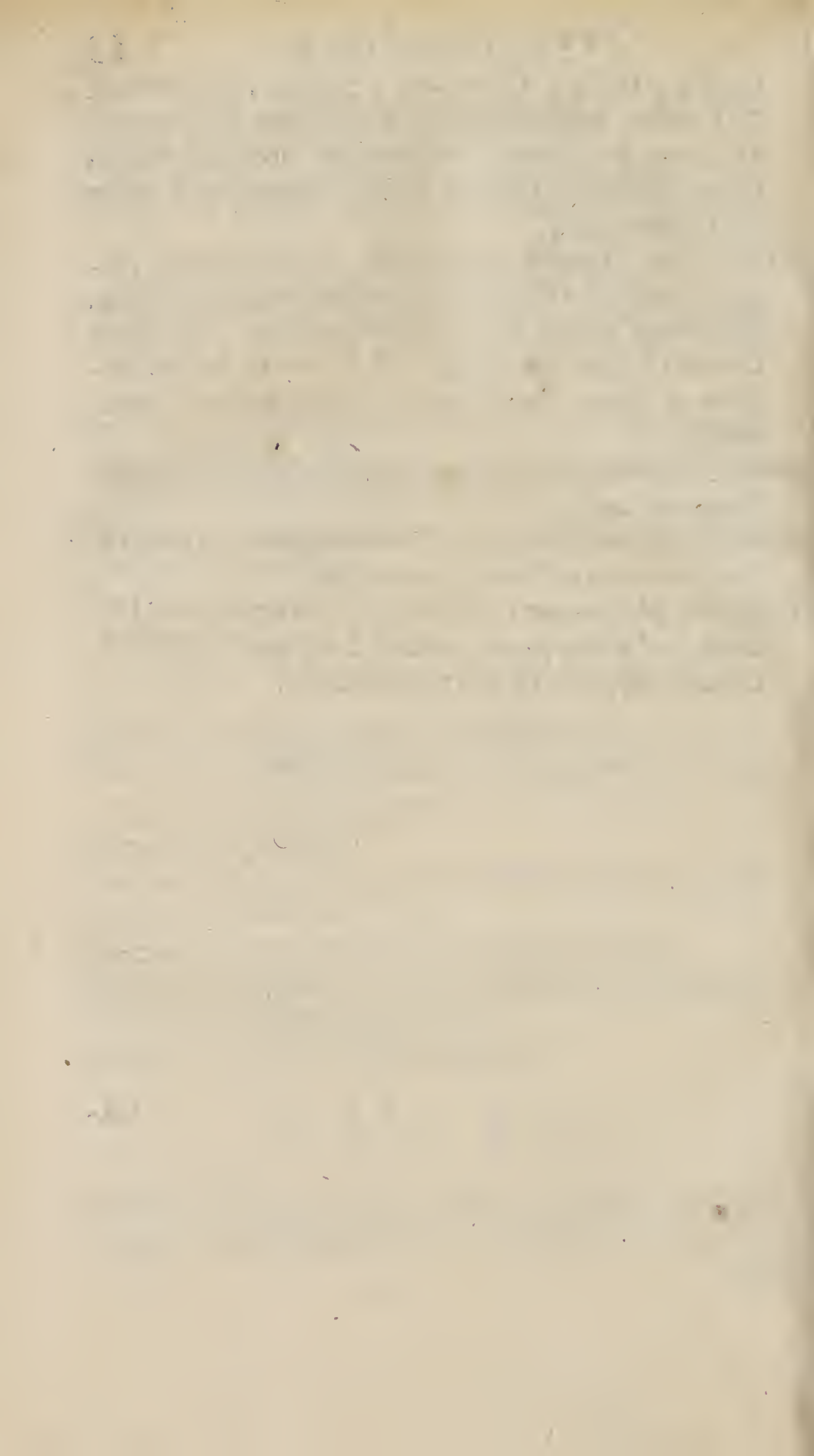
Gallia , Italia , Germania , Scotia , genuerunt. In gratiam studiosorum poëtices inter se commissi Henrico Stephano : cujus etiam nonnulli Psalmi Graeci cum aliis Graecis itidem comparati in calce libri habentur, 4.

Psalmodum Davidis Paraphrasis poëtica nunc primum edita, Autore Georgio Buchanano, Scotae, poëtarum nostri sæculi facile principe. Ejusdem Davidis Psalmi aliquot à T. B. V. versi. Psalmi aliquot in versus item Graecos nuper à diversis translatis, 8.

Franc. Toletus de Puritate conceptionis B. Mariae Virginis libri 2.

Synesii Cyrenaei Episcopi Ptolemaidis, hymni vario lyricorum versuum genere, 24.

Gregorii Nazianzeni odae aliquot utrisque nunc primum in lucem prodeuntibus Latinam interpretationem adjunxit Fr. Portus Cretenfis.

ERRATA.

Horat. A. Poët. vers. 35 I.

*Verum ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cavit natura.*

Nam ut scriptor sic peccat librarius.

Pag 5 l. 18. en. p. 13. l. 2. excuserit. p. 18. l. 11. Genebrardo.
p. 24. l. 23. recueil. l. 24. lièvre. l. 25. fauconnerie. l. 26. tre-
puiſſant. p. 16. l. 32. Arundinetum p. 28 l. 14. MCCCCXCII.
p. 48. l. 24. quidem. p. 59. l. 3. dele est. p. 63. l. 17. compa-
raverat. p. 65. l. 23. movenda p. 66. l. 9. tripudiationem.
p. 69. l. 24. lubentissime. p. 73. l. 7. illae. p. 75. l. 10. tua.
p. 76. l. 23. & adde dialogus. p. 77. l. 29. prelis. p. 81.
l. 21. persuasissimum. p. 92. l. 15. item adde epigramma
de. p. 95. l. 16. veterum. p. 110. l. 22. liberorum p. 113.
l. 23. incoepio. l. 34. quibus adde utinam p. 124. l. 1. quem.
In Catalogo pag. 16. l. 14. summa, adde & vis: cum ap-
pellatione syllabum. p. 17. l. 5. לללל. p. 22. l. 24. comā
p. 51. l. 6. quaerere. p. 55. l. 13. resurrectione. adde
mortuum. Cetera ipse, si qua supersunt, emendare po-
teris.

REVISED

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON
FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE PRESENT TIME
BY NATHANIEL BENTLEY

IN TWO VOLUMES.
VOL. I.
FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE YEAR 1700.
LONDON: PRINTED BY R. CLAY AND SONS, ST. MARTIN'S LANE, 1825.